നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ

അങ്ഗുത്തരനികായോ

പഞ്ചകനിപാതപാളി

൧. പഠമപണ്ണാസകം

൧. സേഖബലവഗ്ഗോ

൧. സംഖിത്തസുത്തം

൧. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഭിക്ഖവോ''തി. ''ഭദന്തേ''തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, സേഖബലാനി [സേക്ഖബലാനി (കം॰)]. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധാബലം, ഹിരീബലം [ഹിരിബലം (സീ॰ പീ॰)], ഓത്തപ്പബലം, വീരിയബലം [വിരിയബലം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)], പഞ്ഞാബലം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സേഖബലാനി.

''തസ്മാതിഹ , ഭിക്ഖവേ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - 'സദ്ധാബലേന സമന്നാഗതാ ഭവിസ്സാമ സേഖബലേന, ഹിരീബലേന സമന്നാഗതാ ഭവിസ്സാമ സേഖബലേന, ഓത്തപ്പബലേന സമന്നാഗതാ ഭവിസ്സാമ സേഖബലേന, വീരിയബലേന സമന്നാഗതാ ഭവിസ്സാമ സേഖബലേന, പഞ്ഞാബലേന സമന്നാഗതാ ഭവിസ്സാമ സേഖബലേനാ'തി. ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബ''ന്തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. അത്തമനാ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ഭാസിതം അഭിനന്ദുന്തി. പഠമം.

൨. വിത്ഥതസുത്തം

൨. ''പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, സേഖബലാനി. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധാബലം, ഹിരീബലം, ഓത്തപ്പബലം, വീരിയബലം, പഞ്ഞാബലം. കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - 'ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ'തി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാബലം.

''കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഹിരീബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഹിരിമാ ഹോതി, ഹിരീയതി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന മനോദുച്ചരിതേന, ഹിരീയതി പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഹിരീബലം.

‘‘കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഓത്തപ്പബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഓത്തപ്പീ ഹോതി, ഓത്തപ്പതി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന മനോദുച്ചരിതേന, ഓത്തപ്പതി പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഓത്തപ്പബലം.

‘‘കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, വീരിയബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, വീരിയബലം.

‘‘കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാബലം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സേഖബലാനി.

‘‘തസ്മാതിഹ, ഭിക്ഖവേ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘സദ്ധാബലേന സമന്നാഗതാ ഭവിസ്സാമ സേഖബലേന, ഹിരീബലേന... ഓത്തപ്പബലേന ... വീരിയബലേന... പഞ്ഞാബലേന സമന്നാഗതാ ഭവിസ്സാമ സേഖബലേനാ’തി. ഏവഞ്ഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബ’’ന്തി. ദുതിയം.

൩. ദുക്ഖസുത്തം

൩. ‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖം വിഹരതി സവിഘാതം സഉപായാസം സപരിളാഹം, കായസ്സ ച ഭേദാ പരം മരണാ ദുഗ്ഗതി പാടികങ്ഖാ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസ്സദ്ധോ ഹോതി, അഹിരികോ ഹോതി, അനോത്തപ്പീ ഹോതി, കുസീതോ ഹോതി, ദുപ്പഞ്ഞോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ദുക്ഖം വിഹരതി സവിഘാതം സഉപായാസം സപരിളാഹം, കായസ്സ ച ഭേദാ പരം മരണാ ദുഗ്ഗതി പാടികങ്ഖാ.

‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സുഖം വിഹരതി അവിഘാതം അനുപായാസം അപരിളാഹം, കായസ്സ ച ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതി പാടികങ്ഖാ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ഹോതി, ഹിരീമാ ഹോതി, ഓത്തപ്പീ ഹോതി, ആരദ്ധവീരിയോ ഹോതി, പഞ്ഞവാ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സുഖം വിഹരതി അവിഘാതം അനുപായാസം അപരിളാഹം, കായസ്സ ച ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതി പാടികങ്ഖാ’’തി. തതിയം.

൪. യഥാഭതസുത്തം

൪. ‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസ്സദ്ധോ ഹോതി, അഹിരികോ ഹോതി, അനോത്തപ്പീ ഹോതി , കുസീതോ

ഹോതി , ദുപ്പഞ്ഞോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

“പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ഹോതി, ഹിരീമാ ഹോതി, ഓത്തപ്പീ ഹോതി, ആരദ്ധവീരിയോ ഹോതി, പഞ്ഞവാ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. സിക്ഖാസുത്തം

൫. “യോ ഹി കോചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വാ ഭിക്ഖുനീ വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി, തസ്സ ദിട്ഠേവ [ദിട്ഠേ ചേവ (സീ॰)] ധമ്മേ പഞ്ച സഹധമ്മികാ വാദാനുപാതാ [വാദാനുവാദാ (അം॰ നി॰ വൃ.൧൨; അം॰ നി॰ ന.൭൮)] ഗാരയ്ഹാ ഠാനാ ആഗച്ഛന്തി. കതമേ പഞ്ച? സദ്ധാപി നാമ തേ നാഹോസി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീപി നാമ തേ നാഹോസി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഓത്തപ്പമ്പി നാമ തേ നാഹോസി കുസലേസു ധമ്മേസു, വീരിയമ്പി നാമ തേ നാഹോസി കുസലേസു ധമ്മേസു, പഞ്ഞാപി നാമ തേ നാഹോസി കുസലേസു ധമ്മേസു. യോ ഹി കോചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വാ ഭിക്ഖുനീ വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി, തസ്സ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ഇമേ പഞ്ച സഹധമ്മികാ വാദാനുപാതാ ഗാരയ്ഹാ ഠാനാ ആഗച്ഛന്തി.

“യോ ഹി കോചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വാ ഭിക്ഖുനീ വാ സഹാപി ദുക്ഖേന സഹാപി ദോമനസ്സേന അസ്സുമുഖോ [അസ്സുമുഖോപി (സ്യാ॰)] രുദമാനോ പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, തസ്സ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ പഞ്ച സഹധമ്മികാ പാസംസാ ഠാനാ [പാസംസം ഠാനം (സ്യാ॰)] ആഗച്ഛന്തി. കതമേ പഞ്ച? സദ്ധാപി നാമ തേ അഹോസി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരീപി നാമ തേ അഹോസി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഓത്തപ്പമ്പി നാമ തേ അഹോസി കുസലേസു ധമ്മേസു, വീരിയമ്പി നാമ തേ അഹോസി കുസലേസു ധമ്മേസു, പഞ്ഞാപി നാമ തേ അഹോസി കുസലേസു ധമ്മേസു. യോ ഹി കോചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വാ ഭിക്ഖുനീ വാ സഹാപി ദുക്ഖേന സഹാപി ദോമനസ്സേന അസ്സുമുഖോ രുദമാനോ പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, തസ്സ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ ഇമേ പഞ്ച സഹധമ്മികാ പാസംസാ ഠാനാ ആഗച്ഛന്തീ”തി. പഞ്ചമം.

൬. സമാപത്തിസുത്തം

൬. “ന താവ, ഭിക്ഖവേ, അകുസലസ്സ സമാപത്തി ഹോതി യാവ സദ്ധാ പച്ചുപട്ഠിതാ ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാ അന്തരഹിതാ ഹോതി, അസദ്ധിയം പരിയുട്ഠായ തിട്ഠതി; അഥ അകുസലസ്സ സമാപത്തി ഹോതി.

“ന താവ, ഭിക്ഖവേ, അകുസലസ്സ സമാപത്തി ഹോതി യാവ ഹിരീ പച്ചുപട്ഠിതാ ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഹിരീ അന്തരഹിതാ ഹോതി, അഹിരികം പരിയുട്ഠായ തിട്ഠതി; അഥ അകുസലസ്സ സമാപത്തി ഹോതി.

“ന താവ, ഭിക്ഖവേ, അകുസലസ്സ സമാപത്തി ഹോതി യാവ ഓത്തപ്പം പച്ചുപട്ഠിതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഓത്തപ്പം അന്തരഹിതം ഹോതി, അനോത്തപ്പം പരിയുട്ഠായ തിട്ഠതി; അഥ അകുസലസ്സ സമാപത്തി ഹോതി.

“ന താവ, ഭിക്ഖവേ, അകുസലസ്സ സമാപത്തി ഹോതി യാവ വീരിയം പച്ചുപട്ഠിതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, വീരിയം അന്തരഹിതം ഹോതി, കോസജ്ജം പരിയുട്ഠായ തിട്ഠതി; അഥ അകുസലസ്സ സമാപത്തി ഹോതി.

“ന താവ, ഭിക്ഖവേ, അകുസലസ്സ സമാപത്തി ഹോതി യാവ പഞ്ഞാ പച്ചുപട്ഠിതാ ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാ അന്തരഹിതാ ഹോതി, ദുപ്പഞ്ഞാ [ദുപ്പഞ്ഞം (ക॰)] പരിയുട്ഠായ തിട്ഠതി; അഥ അകുസലസ്സ സമാപത്തി ഹോതീ”തി. ഛട്ഠം.

൭. കാമസുത്തം

൭. “യേഭുയ്യേന, ഭിക്ഖവേ, സത്താ കാമേസു ലളിതാ [പലാളിതാ (സീ॰)]. അസിതബ്യാഭങ്ഗിം [അസിതബ്യാഭങ്ഗി ചേപി (?)], ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ ഓഹായ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ ഹോതി, ‘സദ്ധാപബ്ബജിതോ കുലപുത്തോ’തി അലം വചനായ. തം കിസ്സ ഹേതു? ലബ്ഭാ [ലബ്ഭാ ഹി (സ്യാ॰)], ഭിക്ഖവേ, യോബ്ബനേന കാമാ തേ ച ഖോ യാദിസാ വാ താദിസാ വാ. യേ ച, ഭിക്ഖവേ, ഹീനാ കാമാ യേ ച മജ്ഝിമാ കാമാ യേ ച പണീതാ കാമാ , സബ്ബേ കാമാ ‘കാമാ’ത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛന്തി. സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, ദഹരോ കുമാരോ മന്ദോ ഉത്താനസേയ്യകോ ധാതിയാ പമാദമന്വായ കട്ഠം വാ കഠലം [കഥലം (ക॰)] വാ മുഖേ ആഹരേയ്യ. തമേനം ധാതി സീഘം സീഘം [സീഘസീഘം (സീ॰)] മനസി കരേയ്യ; സീഘം സീഘം മനസി കരിത്വാ സീഘം സീഘം ആഹരേയ്യ. നോ ചേ സക്കുണേയ്യ സീഘം സീഘം ആഹരിതും, വാമേന ഹത്ഥേന സീസം പരിഗ്ഗഹേത്വാ ദക്ഖിണേന ഹത്ഥേന വങ്കങ്ഗുലിം കരിത്വാ സലോഹിതമ്പി ആഹരേയ്യ. തം കിസ്സ ഹേതു? ‘അത്ഥേസാ, ഭിക്ഖവേ, കുമാരസ്സ വിഹേസാ; നേസാ നത്ഥീ’തി വദാമി. കരണീയഞ്ച ഖോ ഏതം [ഏവം (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, ധാതിയാ അത്ഥകാമായ ഹിതേസിനിയാ അനുകമ്പികായ, അനുകമ്പം ഉപാദായ. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സോ കുമാരോ വുഡ്ഢോ ഹോതി അലംപഞ്ഞോ, അനപേക്ഖാ ദാനി [അനപേക്ഖാ പന (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰)], ഭിക്ഖവേ, ധാതി തസ്മിം കുമാരേ ഹോതി - ‘അത്തഗുത്തോ ദാനി കുമാരോ നാലം പമാദായാ’തി.

“ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യാവകീവഞ്ച ഭിക്ഖുനോ സദ്ധായ അകതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരിയാ അകതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഓത്തപ്പേന അകതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, വീരിയേന അകതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, പഞ്ഞായ അകതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, അനുരക്ഖിതബ്ബോ താവ മേ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ സദ്ധായ കതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഹിരിയാ കതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, ഓത്തപ്പേന കതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, വീരിയേന കതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, പഞ്ഞായ കതം ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, അനപേക്ഖോ ദാനാഹം,

ഭിക്ഖവേ [പനാഹം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰)], തസ്മിം ഭിക്ഖുസ്മിം ഹോമി - 'അത്തഗുത്തോ ദാനി ഭിക്ഖു നാലം പമാദായാ'''തി. സത്തമം.

൮. ചവനസുത്തം

൮. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അസദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ . അഹിരികോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. അനോത്തപ്പീ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. കുസീതോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ദുപ്പഞ്ഞോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ.

''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? സദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ചവതി , പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ഹിരീമാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ഓത്തപ്പീ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ആരദ്ധവീരിയോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. പഞ്ഞവാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ''തി. അട്ഠമം.

൯. പഠമഅഗാരവസുത്തം

൯. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അസ്സദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. അഹിരികോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. അനോത്തപ്പീ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. കുസീതോ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ദുപ്പഞ്ഞോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ ചവതി, നപ്പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ.

''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? സദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ഹിരിമാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ഓത്തപ്പീ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ആരദ്ധവീരിയോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. പഞ്ഞവാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ന ചവതി, പതിട്ഠാതി സദ്ധമ്മേ''തി. നവമം.

൧൦. ദുതിയഅഗാരവസുത്തം

൧൦. ‘‘പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ അഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അസ്സദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ അഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. അഹിരികോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ അഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. അനോത്തപ്പീ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ അഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. കുസീതോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ അഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. ദുപ്പഞ്ഞോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ അഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ അഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും.

‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. കതമേഹി പഞ്ചഹി? സദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. ഹിരീമാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു…പേ॰… ഓത്തപ്പീ, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖു…പേ॰… ആരദ്ധവീരിയോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു…പേ॰… പഞ്ഞവാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ , പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ ഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതു’’ന്തി. ദസമം.

സേഖബലവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സംഖിത്തം വിത്ഥതം ദുക്ഖാ, ഭതം സിക്ഖായ പഞ്ചമം;
സമാപത്തി ച കാമേസു, ചവനാ ദ്വേ അഗാരവാതി.

൨. ബലവഗ്ഗോ

൧. അനനുസ്സുതസുത്തം

൧൧. ''പുബ്ബാഹം , ഭിക്ഖവേ, അനനുസ്സുതേസു ധമ്മേസു അഭിഞ്ഞാവോസാനപാരമിപ്പത്തോ പടിജാനാമി. പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതി. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധാബലം, ഹിരീബലം, ഓത്തപ്പബലം, വീരിയബലം, പഞ്ഞാബലം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച തഥാഗതസ്സ തഥാഗതബലാനി യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ തഥാഗതോ ആസഭം ഠാനം പടിജാനാതി, പരിസാസു സീഹനാദം നദതി, ബ്രഹ്മചക്കം പവത്തേതീ''തി. പഠമം.

൨. കൂടസുത്തം

൧൨. ''പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, സേഖബലാനി. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധാബലം, ഹിരീബലം, ഓത്തപ്പബലം, വീരിയബലം, പഞ്ഞാബലം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സേഖബലാനി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം സേഖബലാനം ഏതം അഗ്ഗം ഏതം സങ്ഗാഹികം ഏതം സങ്ഘാതനിയം, യദിദം പഞ്ഞാബലം.

''സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ , കൂടാഗാരസ്സ ഏതം അഗ്ഗം ഏതം സങ്ഗാഹികം ഏതം സങ്ഘാതനിയം, യദിദം കൂടം. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമേസം പഞ്ചന്നം സേഖബലാനം ഏതം അഗ്ഗം ഏതം സങ്ഗാഹികം ഏതം സങ്ഘാതനിയം, യദിദം പഞ്ഞാബലം.

''തസ്മാതിഹ, ഭിക്ഖവേ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - 'സദ്ധാബലേന സമന്നാഗതാ ഭവിസ്സാമ സേഖബലേന, ഹിരീബലേന... ഓത്തപ്പബലേന... വീരിയബലേന... പഞ്ഞാബലേന സമന്നാഗതാ ഭവിസ്സാമ സേഖബലേനാ'തി. ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബ''ന്തി. ദുതിയം.

൩. സംഖിത്തസുത്തം

൧൩. ''പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, ബലാനി. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധാബലം, വീരിയബലം, സതിബലം, സമാധിബലം, പഞ്ഞാബലം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ബലാനീ''തി. തതിയം.

൪. വിത്ഥതസുത്തം

൧൪. ''പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ബലാനി. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധാബലം, വീരിയബലം, സതിബലം, സമാധിബലം, പഞ്ഞാബലം.

''കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - 'ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ

അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ'തി . ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാബലം.

"കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, വീരിയബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, വീരിയബലം.

"കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ , സതിബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സതിമാ ഹോതി പരമേന സതിനേപക്കേന സമന്നാഗതോ, ചിരകതമ്പി ചിരഭാസിതമ്പി സരിതാ അനുസ്സരിതാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സതിബലം.

"കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സമാധിബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ അജ്ഝത്തം സമ്പസാദനം ചേതസോ ഏകോദിഭാവം അവിതക്കം അവിചാരം സമാധിജം പീതിസുഖം ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; പീതിയാ ച വിരാഗാ ഉപേക്ഖകോ ച വിഹരതി സതോ ച സമ്പജാനോ സുഖഞ്ച കായേന പടിസംവേദേതി യം തം അരിയാ ആചിക്ഖന്തി - 'ഉപേക്ഖകോ സതിമാ സുഖവിഹാരീ'തി തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സമാധിബലം.

"കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാബലം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ബലാനീ"തി. ചതുത്ഥം.

൫. ദട്ഠബ്ബസുത്തം

൧൫. "പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ബലാനി. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധാബലം, വീരിയബലം, സതിബലം, സമാധിബലം, പഞ്ഞാബലം . കത്ഥ ച, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാബലം ദട്ഠബ്ബം? ചതൂസു സോതാപത്തിയങ്ഗേസു. ഏത്ഥ സദ്ധാബലം ദട്ഠബ്ബം. കത്ഥ ച, ഭിക്ഖവേ, വീരിയബലം ദട്ഠബ്ബം? ചതൂസു സമ്മപ്പധാനേസു. ഏത്ഥ വീരിയബലം ദട്ഠബ്ബം. കത്ഥ ച, ഭിക്ഖവേ, സതിബലം ദട്ഠബ്ബം? ചതൂസു സതിപട്ഠാനേസു. ഏത്ഥ സതിബലം ദട്ഠബ്ബം. കത്ഥ ച, ഭിക്ഖവേ, സമാധിബലം ദട്ഠബ്ബം? ചതൂസു ഝാനേസു. ഏത്ഥ സമാധിബലം ദട്ഠബ്ബം. കത്ഥ ച, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാബലം ദട്ഠബ്ബം? ചതൂസു അരിയസച്ചേസു. ഏത്ഥ പഞ്ഞാബലം ദട്ഠബ്ബം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ബലാനീ"തി. പഞ്ചമം.

൬. പുനകൂടസുത്തം

൧൬. "പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ബലാനി. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധാബലം, വീരിയബലം, സതിബലം, സമാധിബലം, പഞ്ഞാബലം - ഇമാനി ഖോ,

ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ബലാനി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ബലാനം ഏതം അഗ്ഗം ഏതം സങ്ഗാഹികം ഏതം സങ്ഘാതനിയം, യദിദം പഞ്ഞാബലം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, കൂടാഗാരസ്സ ഏതം അഗ്ഗം ഏതം സങ്ഗാഹികം ഏതം സങ്ഘാതനിയം, യദിദം കൂടം. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമേസം പഞ്ചന്നം ബലാനം ഏതം അഗ്ഗം ഏതം സങ്ഗാഹികം ഏതം സങ്ഘാതനിയം, യദിദം പഞ്ഞാബല''ന്തി. ഛട്ഠം.

൭. പഠമഹിതസുത്തം

൧൭. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അത്തഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി, നോ പരഹിതായ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്തനാ സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം സീലസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ സമാധിസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം സമാധിസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം പഞ്ഞാസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം വിമുത്തിസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദായ സമാദപേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അത്തഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി, നോ പരഹിതായാ''തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയഹിതസുത്തം

൧൮. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു പരഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി, നോ അത്തഹിതായ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്തനാ ന സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, പരം സീലസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ന സമാധിസമ്പന്നോ ഹോതി, പരം സമാധിസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ന പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി, പരം പഞ്ഞാസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ന വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഹോതി, പരം വിമുത്തിസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ന വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഹോതി, പരം വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദായ സമാദപേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു പരഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി, നോ അത്തഹിതായാ''തി. അട്ഠമം.

൯. തതിയഹിതസുത്തം

൧൯. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു നേവ അത്തഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി, നോ പരഹിതായ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്തനാ ന സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം സീലസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ന സമാധിസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം സമാധിസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ന പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം പഞ്ഞാസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ന വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം വിമുത്തിസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ന വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദായ സമാദപേതി. ഇമേഹി ഖോ , ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു നേവ അത്തഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി, നോ പരഹിതായാ''തി. നവമം.

൧൦. ചതുത്ഥഹിതസുത്തം

൨൦. ‘‘പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അത്തഹിതായ ച പടിപന്നോ ഹോതി പരഹിതായ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്തനാ ച സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച സീലസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സമാധിസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച സമാധിസമ്പദായ സമാദപേതി, അത്തനാ ച പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച പഞ്ഞാസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച വിമുത്തിസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദായ സമാദപേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അത്തഹിതായ ച പടിപന്നോ ഹോതി പരഹിതായ ചാ’’തി. ദസമം.

ബലവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

അനനുസ്സുതകൂടഞ്ച, സംഖിത്തം വിത്ഥതേന ച;
ദട്ഠബ്ബഞ്ച പുന കൂടം, ചത്താരോപി ഹിതേന ചാതി.

൩. പഞ്ചങ്ഗികവഗ്ഗോ

൧. പഠമഅഗാരവസുത്തം

൨൧. ''സോ വത, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ അസഭാഗവുത്തികോ 'സബ്രഹ്മചാരീസു ആഭിസമാചാരികം ധമ്മം പരിപൂരേസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. 'ആഭിസമാചാരികം ധമ്മം അപരിപൂരേത്വാ സേഖം [സേക്ഖം (ക॰)] ധമ്മം പരിപൂരേസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. 'സേഖം ധമ്മം അപരിപൂരേത്വാ സീലാനി പരിപൂരേസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. 'സീലാനി അപരിപൂരേത്വാ സമ്മാദിട്ഠിം പരിപൂരേസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. 'സമ്മാദിട്ഠിം അപരിപൂരേത്വാ സമ്മാസമാധിം പരിപൂരേസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

''സോ വത, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ സഭാഗവുത്തികോ 'സബ്രഹ്മചാരീസു ആഭിസമാചാരികം ധമ്മം പരിപൂരേസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. 'ആഭിസമാചാരികം ധമ്മം പരിപൂരേത്വാ സേഖം ധമ്മം പരിപൂരേസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. 'സേഖം ധമ്മം പരിപൂരേത്വാ സീലാനി പരിപൂരേസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. 'സീലാനി പരിപൂരേത്വാ സമ്മാദിട്ഠിം പരിപൂരേസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. 'സമ്മാദിട്ഠിം പരിപൂരേത്വാ സമ്മാസമാധിം പരിപൂരേസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതീ''തി. പഠമം.

൨. ദുതിയഅഗാരവസുത്തം

൨൨. ''സോ വത, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഗാരവോ അപ്പതിസ്സോ അസഭാഗവുത്തികോ 'സബ്രഹ്മചാരീസു ആഭിസമാചാരികം ധമ്മം പരിപൂരേസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. 'ആഭിസമാചാരികം ധമ്മം അപരിപൂരേത്വാ സേഖം ധമ്മം പരിപൂരേസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. 'സേഖം ധമ്മം അപരിപൂരേത്വാ സീലക്ഖന്ധം പരിപൂരേസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. 'സീലക്ഖന്ധം അപരിപൂരേത്വാ സമാധിക്ഖന്ധം പരിപൂരേസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. 'സമാധിക്ഖന്ധം അപരിപൂരേത്വാ പഞ്ഞാക്ഖന്ധം പരിപൂരേസ്സതീ'തി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

''സോ വത, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഗാരവോ സപ്പതിസ്സോ സഭാഗവുത്തികോ 'സബ്രഹ്മചാരീസു ആഭിസമാചാരികം ധമ്മം പരിപൂരേസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. 'ആഭിസമാചാരികം ധമ്മം പരിപൂരേത്വാ സേഖം ധമ്മം പരിപൂരേസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. സേഖം ധമ്മം പരിപൂരേത്വാ സീലക്ഖന്ധം പരിപൂരേസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. 'സീലക്ഖന്ധം പരിപൂരേത്വാ സമാധിക്ഖന്ധം പരിപൂരേസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. 'സമാധിക്ഖന്ധം പരിപൂരേത്വാ പഞ്ഞാക്ഖന്ധം പരിപൂരേസ്സതീ'തി ഠാനമേതം വിജ്ജതീ''തി. ദുതിയം.

൩. ഉപക്കിലേസസുത്തം

൨൩. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ജാതരൂപസ്സ ഉപക്കിലേസാ, യേഹി ഉപക്കിലേസേഹി ഉപക്കിലിട്ഠം ജാതരൂപം ന ചേവ മുദു ഹോതി ന ച

കമ്മനിയം ന ച പഭസ്സരം പഭങ്ഗു ച ന ച സമ്മാ ഉപേതി കമ്മായ. കതമേ പഞ്ച? അയോ, ലോഹം, തിപു, സീസം, സജ്ഝം [സജ്ഝു (സീ॰)] - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ജാതരൂപസ്സ ഉപക്കിലേസാ , യേഹി ഉപക്കിലേസേഹി ഉപക്കിലിട്ഠം ജാതരൂപം ന ചേവ മുദു ഹോതി ന ച കമ്മനിയം ന ച പഭസ്സരം പഭങ്ഗു ച ന ച സമ്മാ ഉപേതി കമ്മായ. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ജാതരൂപം ഇമേഹി പഞ്ചഹി ഉപക്കിലേസേഹി വിമുത്തം [വിപ്പമുത്തം (സീ॰)] ഹോതി, തം ഹോതി ജാതരൂപം മുദു ച കമ്മനിയഞ്ച പഭസ്സരഞ്ച ന ച പഭങ്ഗു സമ്മാ ഉപേതി കമ്മായ. യസ്സാ യസ്സാ ച [യസ്സ കസ്സചി (സ്യാ॰ പീ॰)] പിളന്ധനവികതിയാ ആകങ്ഖതി - യദി മുദ്ദികായ യദി കുണ്ഡലായ യദി ഗീവേയ്യകായ [ഗീവേയ്യകേന (സ്യാ॰ കം॰ ക॰, അ॰ നി॰ ന.൫൦൨)] യദി സുവണ്ണമാലായ - തഞ്ചസ്സ അത്ഥം അനുഭോതി.

‘‘ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചിമേ ചിത്തസ്സ ഉപക്കിലേസാ, യേഹി ഉപക്കിലേസേഹി ഉപക്കിലിട്ഠം ചിത്തം ന ചേവ മുദു ഹോതി ന ച കമ്മനിയം ന ച പഭസ്സരം പഭങ്ഗു ച ന ച സമ്മാ സമാധിയതി ആസവാനം ഖയായ. കതമേ പഞ്ച? കാമച്ഛന്ദോ, ബ്യാപാദോ, ഥിനമിദ്ധം [ഥീനമിദ്ധം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)], ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചം, വിചികിച്ഛാ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ചിത്തസ്സ ഉപക്കിലേസാ യേഹി ഉപക്കിലേസേഹി ഉപക്കിലിട്ഠം ചിത്തം ന ചേവ മുദു ഹോതി ന ച കമ്മനിയം ന ച പഭസ്സരം പഭങ്ഗു ച ന ച സമ്മാ സമാധിയതി ആസവാനം ഖയായ. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചിത്തം ഇമേഹി പഞ്ചഹി ഉപക്കിലേസേഹി വിമുത്തം ഹോതി, തം ഹോതി ചിത്തം മുദു ച കമ്മനിയഞ്ച പഭസ്സരഞ്ച ന ച പഭങ്ഗു സമ്മാ സമാധിയതി ആസവാനം ഖയായ. യസ്സ യസ്സ ച അഭിഞ്ഞാസച്ഛികരണീയസ്സ ധമ്മസ്സ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേതി അഭിഞ്ഞാസച്ഛികിരിയായ തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

‘‘സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘അനേകവിഹിതം ഇദ്ധിവിധം പച്ചനുഭവേയ്യം - ഏകോപി ഹുത്വാ ബഹുധാ അസ്സം, ബഹുധാപി ഹുത്വാ ഏകോ അസ്സം; ആവിഭാവം, തിരോഭാവം; തിരോകുട്ടം തിരോപാകാരം തിരോപബ്ബതം അസജ്ജമാനോ ഗച്ഛേയ്യം, സേയ്യഥാപി ആകാസേ; പഥവിയാപി ഉമ്മുജ്ജനിമുജ്ജം കരേയ്യം, സേയ്യഥാപി ഉദകേ; ഉദകേപി അഭിജ്ജമാനോ ഗച്ഛേയ്യം, സേയ്യഥാപി പഥവിയം; ആകാസേപി പല്ലങ്കേന കമേയ്യം, സേയ്യഥാപി പക്ഖീ സകുണോ; ഇമേപി ചന്ദിമസൂരിയേ [ചന്ദിമസുരിയേ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ഏവംമഹിദ്ധികേ ഏവംമഹാനുഭാവേ പാണിനാ പരിമസേയ്യം [പരാമസേയ്യം (ക॰)] പരിമജ്ജേയ്യം യാവ ബ്രഹ്മലോകാപി കായേന വസം വത്തേയ്യ’ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

‘‘സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘ദിബ്ബായ സോതധാതുയാ വിസുദ്ധായ അതിക്കന്തമാനുസികായ ഉഭോ സദ്ദേ സുണേയ്യം - ദിബ്ബേ ച മാനുസേ ച യേ ദൂരേ സന്തികേ ചാ’തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

‘‘സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘പരസത്താനം പരപുഗ്ഗലാനം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച പജാനേയ്യം - സരാഗം വാ ചിത്തം സരാഗം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, വീതരാഗം വാ ചിത്തം വീതരാഗം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, സദോസം വാ

ചിത്തം സദോസം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, വീതദോസം വാ ചിത്തം വീതദോസം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, സമോഹം വാ ചിത്തം സമോഹം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, വീതമോഹം വാ ചിത്തം വീതമോഹം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, സംഖിത്തം വാ ചിത്തം സംഖിത്തം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, വിക്ഖിത്തം വാ ചിത്തം വിക്ഖിത്തം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, മഹഗ്ഗതം വാ ചിത്തം മഹഗ്ഗതം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, അമഹഗ്ഗതം വാ ചിത്തം അമഹഗ്ഗതം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, സഉത്തരം വാ ചിത്തം സഉത്തരം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, അനുത്തരം വാ ചിത്തം അനുത്തരം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, സമാഹിതം വാ ചിത്തം സമാഹിതം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, അസമാഹിതം വാ ചിത്തം അസമാഹിതം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, വിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുത്തം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, അവിമുത്തം വാ ചിത്തം അവിമുത്തം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യ'ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

"സോ സചേ ആകങ്ഖതി - 'അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരേയ്യം, സേയ്യഥിദം [സേയ്യഥീദം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ തിസ്സോപി ജാതിയോ ചതസ്സോപി ജാതിയോ പഞ്ചപി ജാതിയോ ദസപി ജാതിയോ വീസമ്പി ജാതിയോ തിംസമ്പി ജാതിയോ ചത്താരീസമ്പി ജാതിയോ പഞ്ഞാസമ്പി ജാതിയോ ജാതിസതമ്പി ജാതിസഹസ്സമ്പി ജാതിസതസഹസ്സമ്പി അനേകേപി സംവട്ടകപ്പേ അനേകേപി വിവട്ടകപ്പേ അനേകേപി സംവട്ടവിവട്ടകപ്പേ - അമുത്രാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ, സോ തതോ ചുതോ അമുത്ര ഉദപാദിം; തത്രാപാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ, സോ തതോ ചുതോ ഇധൂപപന്നോതി, ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരേയ്യ'ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

"സോ സചേ ആകങ്ഖതി - 'ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സേയ്യം ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനേയ്യം - ഇമേ വത ഭോന്തോ സത്താ കായദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ വചീദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ മനോദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ അരിയാനം ഉപവാദകാ മിച്ഛാദിട്ഠികാ മിച്ഛാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപന്നാ; ഇമേ വാ പന ഭോന്തോ സത്താ കായസുചരിതേന സമന്നാഗതാ വചീസുചരിതേന സമന്നാഗതാ മനോസുചരിതേന സമന്നാഗതാ അരിയാനം അനുപവാദകാ സമ്മാദിട്ഠികാ സമ്മാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപന്നാതി, ഇതി ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സേയ്യം ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനേയ്യ'ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

“സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ”തി. തതിയം.

൪. ദുസ്സീലസുത്തം

൨൪. [അം॰ നി॰ ൫.൧൬൮; ൬.൫൦; ൭.൬൫] “ദുസ്സീലസ്സ , ഭിക്ഖവേ, സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ അസതി നിബ്ബിദാവിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസവിപന്നോ. തസ്സ പപടികാപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, ഫേഗ്ഗുപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, സാരോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ അസതി നിബ്ബിദാവിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

“സീലവതോ, ഭിക്ഖവേ, സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ സതി നിബ്ബിദാവിരാഗസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസസമ്പന്നോ. തസ്സ പപടികാപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, ഫേഗ്ഗുപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, സാരോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ സതി നിബ്ബിദാവിരാഗസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സന”ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. അനുഗ്ഗഹിതസുത്തം

൨൫. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി അനുഗ്ഗഹിതാ സമ്മാദിട്ഠി ചേതോവിമുത്തിഫലാ ച ഹോതി ചേതോവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച, പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാ ച ഹോതി പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച.

“കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, സമ്മാദിട്ഠി സീലാനുഗ്ഗഹിതാ ച ഹോതി, സുതാനുഗ്ഗഹിതാ ച ഹോതി, സാകച്ഛാനുഗ്ഗഹിതാ ച ഹോതി, സമഥാനുഗ്ഗഹിതാ ച ഹോതി, വിപസ്സനാനുഗ്ഗഹിതാ ച ഹോതി. ഇമേഹി

ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി അനുഗ്ഗഹിതാ സമ്മാദിട്ഠി ചേതോവിമുത്തിഫലാ ച ഹോതി ചേതോവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച, പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാ ച ഹോതി പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ചാ''തി. പഞ്ചമം.

൬. വിമുത്തായതനസുത്തം

൨൬. ''പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, വിമുത്തായതനാനി യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി, അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

''കതമാനി പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ സത്ഥാ ധമ്മം ദേസേതി അഞ്ഞതരോ വാ ഗരുട്ഠാനിയോ സബ്രഹ്മചാരീ. യഥാ യഥാ, ഭിക്ഖവേ, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ സത്ഥാ ധമ്മം ദേസേതി, അഞ്ഞതരോ വാ ഗരുട്ഠാനിയോ സബ്രഹ്മചാരീ, തഥാ തഥാ സോ തസ്മിം ധമ്മേ അത്ഥപടിസംവേദീ ച ഹോതി ധമ്മപടിസംവേദീ ച. തസ്സ അത്ഥപടിസംവേദിനോ ധമ്മപടിസംവേദിനോ പാമോജ്ജം [പാമുജ്ജം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰) ദീ॰ നി॰ ൩.൩൨൨] ജായതി. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി. പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി. പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദേതി [വേദിയതി (സീ॰)]. സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഠമം വിമുത്തായതനം യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി, അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ന ഹേവ ഖോ സത്ഥാ ധമ്മം ദേസേതി, അഞ്ഞതരോ വാ ഗരുട്ഠാനിയോ സബ്രഹ്മചാരീ, അപി ച ഖോ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേതി. യഥാ യഥാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേതി തഥാ തഥാ സോ തസ്മിം ധമ്മേ അത്ഥപടിസംവേദീ ച ഹോതി ധമ്മപടിസംവേദീ ച. തസ്സ അത്ഥപടിസംവേദിനോ ധമ്മപടിസംവേദിനോ പാമോജ്ജം ജായതി. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി. പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി. പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദേതി. സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയം വിമുത്തായതനം യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി, അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ന ഹേവ ഖോ സത്ഥാ ധമ്മം ദേസേതി, അഞ്ഞതരോ വാ ഗരുട്ഠാനിയോ സബ്രഹ്മചാരീ, നാപി യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേതി, അപി ച ഖോ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന സജ്ഝായം കരോതി. യഥാ യഥാ, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖു യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന സജ്ഝായം കരോതി തഥാ തഥാ സോ തസ്മിം ധമ്മേ അത്ഥപടിസംവേദീ ച ഹോതി ധമ്മപടിസംവേദീ ച. തസ്സ അത്ഥപടിസംവേദിനോ ധമ്മപടിസംവേദിനോ പാമോജ്ജം ജായതി. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി.

പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി. പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദേതി. സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, തതിയം വിമുത്തായതനം യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ...പേ॰... യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ന ഹേവ ഖോ സത്ഥാ ധമ്മം ദേസേതി, അഞ്ഞതരോ വാ ഗരുട്ഠാനിയോ സബ്രഹ്മചാരീ, നാപി യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേതി, നാപി യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന സജ്ഝായം കരോതി; അപി ച ഖോ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ചേതസാ അനുവിതക്കേതി അനുവിചാരേതി മനസാനുപേക്ഖതി. യഥാ യഥാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ചേതസാ അനുവിതക്കേതി അനുവിചാരേതി മനസാനുപേക്ഖതി തഥാ തഥാ സോ തസ്മിം ധമ്മേ അത്ഥപടിസംവേദീ ച ഹോതി ധമ്മപടിസംവേദീ ച. തസ്സ അത്ഥപടിസംവേദിനോ ധമ്മപടിസംവേദിനോ പാമോജ്ജം ജായതി. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി. പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി. പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദേതി. സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥം വിമുത്തായതനം യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി, അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ന ഹേവ ഖോ സത്ഥാ ധമ്മം ദേസേതി അഞ്ഞതരോ വാ ഗരുട്ഠാനിയോ സബ്രഹ്മചാരീ, നാപി യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേതി , നാപി യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന സജ്ഝായം കരോതി, നാപി യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ചേതസാ അനുവിതക്കേതി അനുവിചാരേതി മനസാനുപേക്ഖതി; അപി ച ഖ്വസ്സ അഞ്ഞതരം സമാധിനിമിത്തം സുഗ്ഗഹിതം ഹോതി സുമനസികതം സൂപധാരിതം സുപ്പടിവിദ്ധം പഞ്ഞായ. യഥാ യഥാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അഞ്ഞതരം സമാധിനിമിത്തം സുഗ്ഗഹിതം ഹോതി സുമനസികതം സൂപധാരിതം സുപ്പടിവിദ്ധം പഞ്ഞായ തഥാ തഥാ സോ തസ്മിം ധമ്മേ അത്ഥപടിസംവേദീ ച ഹോതി ധമ്മപടിസംവേദീ ച. തസ്സ അത്ഥപടിസംവേദിനോ ധമ്മപടിസംവേദിനോ പാമോജ്ജം ജായതി. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി. പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി. പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദേതി. സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമം വിമുത്തായതനം യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി, അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

''ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച വിമുത്തായതനാനി യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി, അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതീ''തി. ഛട്ഠം.

൭. സമാധിസുത്തം

൨൭. ‘‘സമാധിം, ഭിക്ഖവേ, ഭാവേഥ അപ്പമാണം നിപകാ പതിസ്സതാ. സമാധിം, ഭിക്ഖവേ, ഭാവയതം അപ്പമാണം നിപകാനം പതിസ്സതാനം പഞ്ച ഞാണാനി പച്ചത്തഞ്ഞേവ ഉപ്പജ്ജന്തി. കതമാനി പഞ്ച? ‘അയം സമാധി പച്ചുപ്പന്നസുഖോ ചേവ ആയതിഞ്ച സുഖവിപാകോ’തി പച്ചത്തഞ്ഞേവ ഞാണം ഉപ്പജ്ജതി, ‘അയം സമാധി അരിയോ നിരാമിസോ’തി പച്ചത്തഞ്ഞേവ ഞാണം ഉപ്പജ്ജതി, ‘അയം സമാധി അകാപുരിസസേവിതോ’തി [മഹാപുരിസസേവിതോതി (ക॰)] പച്ചത്തഞ്ഞേവ ഞാണം ഉപ്പജ്ജതി, ‘അയം സമാധി സന്തോ പണീതോ പടിപ്പസ്സദ്ധലദ്ധോ ഏകോദിഭാവാധിഗതോ, ന സസങ്ഖാരനിഗ്ഗയ്ഹവാരിതഗതോ’തി [ന ച സസങ്ഖാരനിഗ്ഗയ്ഹവാരിതപ്പതിതോതി (സീ॰), ന ച സസങ്ഖാരനിഗ്ഗയ്ഹവാരിതപത്തോതി (സ്യാ॰), ന ച സസങ്ഖാരനിഗ്ഗയ്ഹവാരിവാവടോതി (ക॰), ന സസങ്ഖാരനിഗ്ഗയ്ഹവാരിയാധിഗതോതി (?) ദീ॰ നി॰ ൩.൩൫൫; അ॰ നി॰ ൩.൧൦൨; ൹.൨൭] പച്ചത്തഞ്ഞേവ ഞാണം ഉപ്പജ്ജതി, ‘സതോ ഖോ പനാഹം ഇമം സമാപജ്ജാമി സതോ വുട്ഠഹാമീ’തി [സോ ഖോ പനാഹം ഇമം സമാധിം സതോവ സമാപജ്ജാമി, സതോ ഉട്ഠഹാമീതി (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰)] പച്ചത്തഞ്ഞേവ ഞാണം ഉപ്പജ്ജതി.

‘‘സമാധിം, ഭിക്ഖവേ, ഭാവേഥ അപ്പമാണം നിപകാ പതിസ്സതാ. സമാധിം, ഭിക്ഖവേ, ഭാവയതം അപ്പമാണം നിപകാനം പതിസ്സതാനം ഇമാനി പഞ്ച ഞാണാനി പച്ചത്തഞ്ഞേവ ഉപ്പജ്ജന്തീ’’തി. സത്തമം.

൮. പഞ്ചങ്ഗികസുത്തം

൨൮. ‘‘അരിയസ്സ , ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചങ്ഗികസ്സ സമ്മാസമാധിസ്സ ഭാവനം ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ’’തി. ‘‘ഏവം, ഭന്തേ’’തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

‘‘കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, അരിയസ്സ പഞ്ചങ്ഗികസ്സ സമ്മാസമാധിസ്സ ഭാവനാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ ഇമമേവ കായം വിവേകജേന പീതിസുഖേന അഭിസന്ദേതി പരിസന്ദേതി പരിപൂരേതി പരിപ്ഫരതി; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതോ കായസ്സ വിവേകജേന പീതിസുഖേന അപ്ഫുടം ഹോതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ദക്ഖോ ന്ഹാപകോ [നഹാപകോ (സീ॰ പീ॰)] വാ ന്ഹാപകന്തേവാസീ വാ കംസഥാലേ ന്ഹാനീയചുണ്ണാനി [നഹാനീയചുണ്ണാനി (സീ॰ പീ॰)] ആകിരിത്വാ ഉദകേന പരിപ്ഫോസകം പരിപ്ഫോസകം സന്നേയ്യ. സായം ന്ഹാനീയപിണ്ഡി [സാസ്സ നഹാനീയപിണ്ഡീ (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰)] സ്നേഹാനുഗതാ സ്നേഹപരേതാ സന്തരബാഹിരാ ഫുടാ സ്നേഹേന, ന ച പഗ്ഘരിനീ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇമമേവ കായം വിവേകജേന പീതിസുഖേന അഭിസന്ദേതി പരിസന്ദേതി പരിപൂരേതി പരിപ്ഫരതി; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതോ കായസ്സ വിവേകജേന പീതിസുഖേന അപ്ഫുടം ഹോതി. അരിയസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചങ്ഗികസ്സ സമ്മാസമാധിസ്സ അയം പഠമാ ഭാവനാ.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ…പേ॰… ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ ഇമമേവ കായം സമാധിജേന പീതിസുഖേന അഭിസന്ദേതി പരിസന്ദേതി പരിപൂരേതി പരിപ്ഫരതി; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതോ കായസ്സ സമാധിജേന പീതിസുഖേന അപ്ഫുടം ഹോതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഉദകരഹദോ ഗമ്ഭീരോ ഉബ്ഭിദോദകോ [ഉബ്ഭിതോദകോ (സ്യാ॰ കം॰ ക॰)]. തസ്സ നേവസ്സ പുരത്ഥിമായ ദിസായ ഉദകസ്സ ആയമുഖം, ന പച്ഛിമായ ദിസായ ഉദകസ്സ ആയമുഖം, ന ഉത്തരായ ദിസായ ഉദകസ്സ ആയമുഖം, ന ദക്ഖിണായ ദിസായ ഉദകസ്സ ആയമുഖം, ദേവോ ച കാലേന കാലം സമ്മാ ധാരം നാനുപ്പവേച്ഛേയ്യ [ദേവോ ച ന കാലേന… അനുപവേച്ഛേയ്യ (ദീ॰ നി॰ ൧.൨൨൭ ആദയോ; മ॰ നി॰ ൨.൨൪൯ ആദയോ)]. അഥ ഖോ തമ്ഹാവ ഉദകരഹദാ സീതാ വാരിധാരാ ഉബ്ഭിജ്ജിത്വാ തമേവ ഉദകരഹദം സീതേന വാരിനാ അഭിസന്ദേയ്യ പരിസന്ദേയ്യ പരിപൂരേയ്യ പരിപ്ഫരേയ്യ; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതോ ഉദകരഹദസ്സ സീതേന വാരിനാ അപ്ഫുടം അസ്സ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇമമേവ കായം സമാധിജേന പീതിസുഖേന അഭിസന്ദേതി പരിസന്ദേതി പരിപൂരേതി പരിപ്ഫരതി; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതോ കായസ്സ സമാധിജേന പീതിസുഖേന അപ്ഫുടം ഹോതി. അരിയസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചങ്ഗികസ്സ സമ്മാസമാധിസ്സ അയം ദുതിയാ ഭാവനാ.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പീതിയാ ച വിരാഗാ…പേ॰… തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ ഇമമേവ കായം നിപ്പീതികേന സുഖേന അഭിസന്ദേതി പരിസന്ദേതി പരിപൂരേതി പരിപ്ഫരതി; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതോ കായസ്സ നിപ്പീതികേന സുഖേന അപ്ഫുടം ഹോതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഉപ്പലിനിയം വാ പദുമിനിയം വാ പുണ്ഡരീകിനിയം വാ അപ്പേകച്ചാനി ഉപ്പലാനി വാ പദുമാനി വാ പുണ്ഡരീകാനി വാ ഉദകേ ജാതാനി ഉദകേ സംവഡ്ഢാനി ഉദകാനുഗ്ഗതാനി അന്തോ നിമുഗ്ഗപോസീനി. താനി യാവ ചഗ്ഗാ യാവ ച മൂലാ സീതേന വാരിനാ അഭിസന്നാനി പരിസന്നാനി പരിപൂരാനി പരിപ്ഫുടാനി; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതം ഉപ്പലാനം വാ പദുമാനം വാ പുണ്ഡരീകാനം വാ സീതേന വാരിനാ അപ്ഫുടം അസ്സ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇമമേവ കായം നിപ്പീതികേന സുഖേന അഭിസന്ദേതി പരിസന്ദേതി പരിപൂരേതി പരിപ്ഫരതി; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതോ കായസ്സ നിപ്പീതികേന സുഖേന അപ്ഫുടം ഹോതി. അരിയസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചങ്ഗികസ്സ സമ്മാസമാധിസ്സ അയം തതിയാ ഭാവനാ.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുഖസ്സ ച പഹാനാ …പേ॰… ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ ഇമമേവ കായം പരിസുദ്ധേന ചേതസാ പരിയോദാതേന ഫരിത്വാ നിസിന്നോ ഹോതി; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതോ കായസ്സ പരിസുദ്ധേന ചേതസാ പരിയോദാതേന അപ്ഫുടം ഹോതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, പുരിസോ ഓദാതേന വത്ഥേന സസീസം പാരുപിത്വാ നിസിന്നോ അസ്സ; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതോ കായസ്സ ഓദാതേന വത്ഥേന അപ്ഫുടം അസ്സ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇമമേവ കായം പരിസുദ്ധേന ചേതസാ പരിയോദാതേന ഫരിത്വാ നിസിന്നോ ഹോതി; നാസ്സ കിഞ്ചി സബ്ബാവതോ കായസ്സ പരിസുദ്ധേന ചേതസാ പരിയോദാതേന അപ്ഫുടം ഹോതി. അരിയസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചങ്ഗികസ്സ സമ്മാസമാധിസ്സ അയം ചതുത്ഥാ ഭാവനാ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പച്ചവേക്ഖണാനിമിത്തം സുഗ്ഗഹിതം ഹോതി സുമനസികതം സൂപധാരിതം സുപ്പടിവിദ്ധം പഞ്ഞായ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞോവ അഞ്ഞം [അഞ്ഞോ വാ അഞ്ഞം വാ (സീ॰), അഞ്ഞോ വാ അഞ്ഞം (സ്യാ॰ കം॰), അഞ്ഞോ അഞ്ഞം (?)] പച്ചവേക്ഖേയ്യ, ഠിതോ വാ നിസിന്നം പച്ചവേക്ഖേയ്യ, നിസിന്നോ വാ നിപന്നം പച്ചവേക്ഖേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പച്ചവേക്ഖണാനിമിത്തം സുഗ്ഗഹിതം ഹോതി സുമനസികതം സൂപധാരിതം സുപ്പടിവിദ്ധം പഞ്ഞായ. അരിയസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചങ്ഗികസ്സ സമ്മാസമാധിസ്സ അയം പഞ്ചമാ [പഞ്ചമീ (സീ॰)] ഭാവനാ. ഏവം ഭാവിതേ ഖോ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു [ഏവം ഭാവിതേ ഖോ ഭിക്ഖവേ (സീ॰)] അരിയേ പഞ്ചങ്ഗികേ സമ്മാസമാധിമ്ഹി ഏവം ബഹുലീകതേ യസ്സ യസ്സ അഭിഞ്ഞാസച്ഛികരണീയസ്സ ധമ്മസ്സ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേതി അഭിഞ്ഞാസച്ഛികിരിയായ, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഉദകമണികോ ആധാരേ ഠപിതോ പൂരോ ഉദകസ്സ സമതിത്തികോ കാകപേയ്യോ . തമേനം ബലവാ പുരിസോ യതോ യതോ ആവജ്ജേയ്യ [ആവട്ടേയ്യ (സ്യാ॰ കം॰)], ആഗച്ഛേയ്യ ഉദക”ന്തി? “ഏവം, ഭന്തേ” . “ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം ഭാവിതേ അരിയേ പഞ്ചങ്ഗികേ സമ്മാസമാധിമ്ഹി ഏവം ബഹുലീകതേ യസ്സ യസ്സ അഭിഞ്ഞാസച്ഛികരണീയസ്സ ധമ്മസ്സ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേതി അഭിഞ്ഞാസച്ഛികിരിയായ, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, സമേ ഭൂമിഭാഗേ പോക്ഖരണീ ചതുരംസാ ആലിബദ്ധാ പൂരാ ഉദകസ്സ സമതിത്തികാ കാകപേയ്യാ. തമേനം ബലവാ പുരിസോ യതോ യതോ ആലിം മുഞ്ചേയ്യ, ആഗച്ഛേയ്യ ഉദക”ന്തി? “ഏവം, ഭന്തേ”. “ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം ഭാവിതേ അരിയേ പഞ്ചങ്ഗികേ സമ്മാസമാധിമ്ഹി ഏവം ബഹുലീകതേ യസ്സ യസ്സ അഭിഞ്ഞാസച്ഛികരണീയസ്സ ധമ്മസ്സ...പേ॰... സതി സതി ആയതനേ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, സുഭൂമിയം ചതുമഹാപഥേ [ചാതുമ്മഹാപഥേ (സീ॰ പീ॰), ചതുമ്മഹാപഥേ (സ്യാ॰ കം॰)] ആജഞ്ഞരഥോ യുത്തോ അസ്സ ഠിതോ ഓധസ്തപതോദോ . തമേനം ദക്ഖോ യോഗ്ഗാചരിയോ അസ്സദമ്മസാരഥി അഭിരുഹിത്വാ വാമേന ഹത്ഥേന രസ്മിയോ ഗഹേത്വാ ദക്ഖിണേന ഹത്ഥേന പതോദം ഗഹേത്വാ യേനിച്ഛകം യദിച്ഛകം സാരേയ്യപി പച്ചാസാരേയ്യപി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം ഭാവിതേ അരിയേ പഞ്ചങ്ഗികേ സമ്മാസമാധിമ്ഹി ഏവം ബഹുലീകതേ യസ്സ യസ്സ അഭിഞ്ഞാസച്ഛികരണീയസ്സ ധമ്മസ്സ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേതി അഭിഞ്ഞാസച്ഛികിരിയായ, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

“സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘അനേകവിഹിതം ഇദ്ധിവിധം പച്ചനുഭവേയ്യം - ഏകോപി ഹുത്വാ ബഹുധാ അസ്സം...പേ॰... യാവ ബ്രഹ്മലോകാപി കായേന വസം വത്തേയ്യ’ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

“സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘ദിബ്ബായ സോതധാതുയാ വിസുദ്ധായ അതിക്കന്തമാനുസികായ ഉഭോ സദ്ദേ സുണേയ്യം - ദിബ്ബേ ച മാനുസേ ച യേ

ദൂരേ സന്തികേ ചാ'തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

''സോ സചേ അകങ്ഖതി - 'പരസത്താനം പരപുഗ്ഗലാനം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച പജാനേയ്യം - സരാഗം വാ ചിത്തം സരാഗം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, വീതരാഗം വാ ചിത്തം വീതരാഗം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, സദോസം വാ ചിത്തം... വീതദോസം വാ ചിത്തം... സമോഹം വാ ചിത്തം... വീതമോഹം വാ ചിത്തം... സംഖിത്തം വാ ചിത്തം... വിക്ഖിത്തം വാ ചിത്തം... മഹഗ്ഗതം വാ ചിത്തം... അമഹഗ്ഗതം വാ ചിത്തം... സഉത്തരം വാ ചിത്തം... അനുത്തരം വാ ചിത്തം... സമാഹിതം വാ ചിത്തം... അസമാഹിതം വാ ചിത്തം... വിമുത്തം വാ ചിത്തം... അവിമുത്തം വാ ചിത്തം അവിമുത്തം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യ'ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

''സോ സചേ ആകങ്ഖതി - 'അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരേയ്യം, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം, ദ്വേപി ജാതിയോ...പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരേയ്യ'ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

''സോ സചേ ആകങ്ഖതി - 'ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനേയ്യ'ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

''സോ സചേ ആകങ്ഖതി - 'ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ''തി. അട്ഠമം.

൯. ചങ്കമസുത്തം

൨൯. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ചങ്കമേ ആനിസംസാ. കതമേ പഞ്ച? അദ്ധാനക്ഖമോ ഹോതി, പധാനക്ഖമോ ഹോതി, അപ്പാബാധോ ഹോതി, അസിതം പീതം ഖായിതം സായിതം സമ്മാ പരിണാമം ഗച്ഛതി, ചങ്കമാധിഗതോ സമാധി ചിരട്ഠിതികോ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ചങ്കമേ ആനിസംസാ''തി. നവമം.

൧൦. നാഗിതസുത്തം

൩൦. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ കോസലേസു ചാരികം ചരമാനോ മഹതാ ഭിക്ഖുസങ്ഘേന സദ്ധിം യേന ഇച്ഛാനങ്ഗലം നാമ കോസലാനം ബ്രാഹ്മണഗാമോ തദവസരി. തത്ര സുദം ഭഗവാ ഇച്ഛാനങ്ഗലേ വിഹരതി ഇച്ഛാനങ്ഗലവനസണ്ഡേ. അസ്സോസും ഖോ ഇച്ഛാനങ്ഗലകാ [ഇച്ഛാനങ്ഗലികാ (സീ॰) അ॰ നി॰ ൫.൧൮൧; അ॰ നി॰ ൮.൮൬] ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ - ''സമണോ ഖലു ഭോ ഗോതമോ സക്യപുത്തോ സക്യകുലാ പബ്ബജിതോ ഇച്ഛാനങ്ഗലം അനുപ്പത്തോ; ഇച്ഛാനങ്ഗലേ വിഹരതി ഇച്ഛാനങ്ഗലവനസണ്ഡേ. തം ഖോ പന ഭവന്തം ഗോതമം ഏവം കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗതോ - ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ

വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി, സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാതി. സോ ഇമം ലോകം സദേവകം സമാരകം സബ്രഹ്മകം സസ്സമണബ്രാഹ്മണിം പജം സദേവമനുസ്സം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേതി. സോ ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം മജ്ഝേകല്യാണം പരിയോസാനകല്യാണം സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം, കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി. സാധു ഖോ പന തഥാരൂപാനം അരഹതം ദസ്സനം ഹോതീ''തി. അഥ ഖോ ഇച്ഛാനങ്ഗലകാ ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ തസ്സാ രത്തിയാ അച്ചയേന പഹൂതം ഖാദനീയം ഭോജനീയം ആദായ യേന ഇച്ഛാനങ്ഗലവനസണ്ഡോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ അട്ഠംസു ഉച്ചാസദ്ദമഹാസദ്ദാ.

തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ നാഗിതോ ഭഗവതോ ഉപട്ഠാകോ ഹോതി. അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം നാഗിതം ആമന്തേസി - ''കേ പന ഖോ, നാഗിത, ഉച്ചാസദ്ദമഹാസദ്ദാ, കേവട്ടാ മഞ്ഞേ മച്ഛവിലോപേ''തി? ''ഏതേ, ഭന്തേ, ഇച്ഛാനങ്ഗലകാ ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ പഹൂതം ഖാദനീയം ഭോജനീയം ആദായ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ ഠിതാ ഭഗവന്തഞ്ഞേവ ഉദ്ദിസ്സ ഭിക്ഖുസങ്ഘഞ്ചാ''തി. ''മാഹം, നാഗിത, യസേന സമാഗമം, മാ ച മയാ യസോ. യോ ഖോ, നാഗിത, നയിമസ്സ നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അസ്സ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, യസ്സാഹം നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. സോ തം [സോഹം (ക॰), സോ (സ്യാ॰ കം॰)] മീള്ഹസുഖം മിദ്ധസുഖം ലാഭസക്കാരസിലോകസുഖം സാദിയേയ്യാ''തി.

''അധിവാസേതു ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവാ, അധിവാസേതു സുഗതോ; അധിവാസനകാലോ ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതോ. യേന യേനേവ ദാനി ഭഗവാ ഗമിസ്സതി തംനിന്നാവ ഗമിസ്സന്തി ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ നേഗമാ ചേവ ജാനപദാ ച. സേയ്യഥാപി, ഭന്തേ, ഥുല്ലഫുസിതകേ ദേവേ വസ്സന്തേ യഥാനിന്നം ഉദകാനി പവത്തന്തി; ഏവമേവം ഖോ, ഭന്തേ, യേന യേനേവ ദാനി ഭഗവാ ഗമിസ്സതി, തംനിന്നാവ ഗമിസ്സന്തി ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ നേഗമാ ചേവ ജാനപദാ ച. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാ ഹി, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സീലപഞ്ഞാണ''ന്തി.

''മാഹം , നാഗിത, യസേന സമാഗമം, മാ ച മയാ യസോ. യോ ഖോ, നാഗിത, നയിമസ്സ നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അസ്സ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, യസ്സാഹം നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. സോ തം മീള്ഹസുഖം മിദ്ധസുഖം ലാഭസക്കാരസിലോകസുഖം സാദിയേയ്യ. അസിതപീതഖായിതസായിതസ്സ ഖോ, നാഗിത, ഉച്ചാരപസ്സാവോ - ഏസോ തസ്സ നിസ്സന്ദോ. പിയാനം ഖോ, നാഗിത, വിപരിണാമഞ്ഞഥാഭാവാ ഉപ്പജ്ജന്തി സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസാ - ഏസോ തസ്സ നിസ്സന്ദോ. അസുഭനിമിത്താനുയോഗം അനുയുത്തസ്സ ഖോ, നാഗിത, സുഭനിമിത്തേ പാടികുല്യതാ [പടിക്കൂലതാ (സീ॰), പടിക്കൂല്യതാ (സ്യാ॰ കം॰)] സണ്ഠാതി - ഏസോ തസ്സ നിസ്സന്ദോ. ഛസു ഖോ, നാഗിത, ഫസ്സായതനേസു അനിച്ചാനുപസ്സിനോ വിഹരതോ ഫസ്സേ പാടികുല്യതാ സണ്ഠാതി - ഏസോ തസ്സ നിസ്സന്ദോ. പഞ്ചസു ഖോ, നാഗിത,

ഉപാദാനക്ഖന്ധേസു ഉദയബ്ബയാനുപസ്സിനോ വിഹരതോ ഉപാദാനേ പാടികുല്യതാ സണ്ഠാതി - ഏസോ തസ്സ നിസ്സന്ദോ''തി. ദസമം.

പഞ്ചങ്ഗികവഗ്ഗോ തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ അഗാരവുപക്കിലേസാ, ദുസ്സീലാനുഗ്ഗഹിതേന ച;
വിമുത്തിസമാധിപഞ്ചങ്ഗികാ, ചങ്കമം നാഗിതേന ചാതി.

４. സുമനവഗ്ഗോ

១. സുമനസുത്തം

៣១. ഏകം സമയം...പേ॰... അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ സുമനാ രാജകുമാരീ പഞ്ചഹി രഥസതേഹി പഞ്ചഹി രാജകുമാരിസതേഹി പരിവുതാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ സുമനാ രാജകുമാരീ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''ഇധസ്സു, ഭന്തേ, ഭഗവതോ ദ്വേ സാവകാ സമസദ്ധാ സമസീലാ സമപഞ്ഞാ - ഏകോ ദായകോ, ഏകോ അദായകോ. തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജേയ്യും. ദേവഭൂതാനം പന നേസം [തേസം (സീ॰)], ഭന്തേ, സിയാ വിസേസോ, സിയാ നാനാകരണ''ന്തി?

''സിയാ, സുമനേ''തി ഭഗവാ അവോച - ''യോ സോ, സുമനേ, ദായകോ സോ അമും അദായകം ദേവഭൂതോ സമാനോ പഞ്ചഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതി - ദിബ്ബേന ആയുനാ, ദിബ്ബേന വണ്ണേന, ദിബ്ബേന സുഖേന, ദിബ്ബേന യസേന, ദിബ്ബേന ആധിപതേയ്യേന. യോ സോ, സുമനേ, ദായകോ സോ അമും അദായകം ദേവഭൂതോ സമാനോ ഇമേഹി പഞ്ചഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതി''.

''സചേ പന തേ, ഭന്തേ, തതോ ചുതാ ഇത്ഥത്തം ആഗച്ഛന്തി, മനുസ്സഭൂതാനം പന നേസം, ഭന്തേ, സിയാ വിസേസോ, സിയാ നാനാകരണ''ന്തി? ''സിയാ, സുമനേ''തി ഭഗവാ അവോച - ''യോ സോ, സുമനേ, ദായകോ സോ അമും അദായകം മനുസ്സഭൂതോ സമാനോ പഞ്ചഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതി - മാനുസകേന ആയുനാ, മാനുസകേന വണ്ണേന, മാനുസകേന സുഖേന, മാനുസകേന യസേന, മാനുസകേന ആധിപതേയ്യേന. യോ സോ, സുമനേ, ദായകോ സോ അമും അദായകം മനുസ്സഭൂതോ സമാനോ ഇമേഹി പഞ്ചഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതി''.

''സചേ പന തേ, ഭന്തേ, ഉഭോ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജന്തി, പബ്ബജിതാനം പന നേസം, ഭന്തേ , സിയാ വിസേസോ, സിയാ നാനാകരണ''ന്തി? ''സിയാ, സുമനേ''തി ഭഗവാ അവോച - ''യോ സോ, സുമനേ, ദായകോ സോ അമും അദായകം പബ്ബജിതോ സമാനോ പഞ്ചഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതി - യാചിതോവ ബഹുലം ചീവരം പരിഭുഞ്ജതി അപ്പം അയാചിതോ, യാചിതോവ ബഹുലം പിണ്ഡപാതം പരിഭുഞ്ജതി അപ്പം അയാചിതോ, യാചിതോവ ബഹുലം സേനാസനം പരിഭുഞ്ജതി അപ്പം അയാചിതോ, യാചിതോവ ബഹുലം ഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരം പരിഭുഞ്ജതി അപ്പം അയാചിതോ. യേഹി ഖോ പന സബ്രഹ്മചാരീഹി സദ്ധിം വിഹരതി ത്യസ്സ മനാപേനേവ ബഹുലം കായകമ്മേന സമുദാചരന്തി അപ്പം അമനാപേന, മനാപേനേവ ബഹുലം വചീകമ്മേന സമുദാചരന്തി അപ്പം അമനാപേന, മനാപേനേവ ബഹുലം മനോകമ്മേന സമുദാചരന്തി അപ്പം അമനാപേന, മനാപംയേവ ബഹുലം ഉപഹാരം ഉപഹരന്തി അപ്പം അമനാപം . യോ സോ,

സുമനേ, ദായകോ സോ അമും അദായകം പബ്ബജിതോ സമാനോ ഇമേഹി പഞ്ചഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതീ"തി.

"സചേ പന തേ, ഭന്തേ, ഉഭോ അരഹത്തം പാപുണന്തി, അരഹത്തപ്പത്താനം പന നേസം, ഭന്തേ, സിയാ വിസേസോ, സിയാ നാനാകരണ"ന്തി? "എത്ഥ ഖോ പനേസാഹം, സുമനേ, ന കിഞ്ചി നാനാകരണം വദാമി, യദിദം വിമുത്തിയാ വിമുത്തി"ന്തി [വിമുത്തന്തി (സ്യാം॰ കം॰)].

"അച്ഛരിയം, ഭന്തേ, അബ്ഭുതം, ഭന്തേ! യാവഞ്ചിദം, ഭന്തേ, അലമേവ ദാനാനി ദാതും അലം പുഞ്ഞാനി കാതും; യത്ര ഹി നാമ ദേവഭൂതസ്സാപി ഉപകാരാനി പുഞ്ഞാനി, മനുസ്സഭൂതസ്സാപി ഉപകാരാനി പുഞ്ഞാനി, പബ്ബജിതസ്സാപി ഉപകാരാനി പുഞ്ഞാനീ"തി. "ഏവമേതം, സുമനേ! അലഞ്ഹി, സുമനേ, ദാനാനി ദാതും അലം പുഞ്ഞാനി കാതും! ദേവഭൂതസ്സാപി ഉപകാരാനി പുഞ്ഞാനി, മനുസ്സഭൂതസ്സാപി ഉപകാരാനി പുഞ്ഞാനി, പബ്ബജിതസ്സാപി ഉപകാരാനി പുഞ്ഞാനീ"തി .

ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന [ഇദം വത്വാ (സീ॰ പീ॰) ഏവമുപരിപി] സുഗതോ അഥാപരം ഏതദവോച സത്ഥാ -

"യഥാപി ചന്ദോ വിമലോ, ഗച്ഛം ആകാസധാതുയാ;
സബ്ബേ താരാഗണേ ലോകേ, ആഭായ അതിരോചതി.

"തഥേവ സീലസമ്പന്നോ, സദ്ധോ പുരിസപുഗ്ഗലോ;
സബ്ബേ മച്ഛരിനോ ലോകേ, ചാഗേന അതിരോചതി.

"യഥാപി മേഘോ ഥനയം, വിജ്ജുമാലീ സതക്കകു;
ഥലം നിന്നഞ്ച പൂരേതി, അഭിവസ്സം വസുന്ധരം.

"ഏവം ദസ്സനസമ്പന്നോ, സമ്മാസമ്ബുദ്ധസാവകോ;
മച്ഛരിം അധിഗണ്ഹാതി, പഞ്ചഠാനേഹി പണ്ഡിതോ.

"ആയുനാ യസസാ ചേവ [ആയുനാ ച യസേന ച (ക॰)], വണ്ണേന ച സുഖേന ച;
സ വേ ഭോഗപരിബ്യൂള്ഹോ [ഭോഗപരിബ്ബൂള്ഹോ (സീ॰)], പേച്ച സഗ്ഗേ പമോദതീ"തി. പഠമം;

൨. ചുന്ദീസുത്തം

൩൨. ഏകം സമയം ഭഗവാ രാജഗഹേ വിഹരതി വേളുവനേ കലന്ദകനിവാപേ. അഥ ഖോ ചുന്ദീ രാജകുമാരീ പഞ്ചഹി രഥസതേഹി പഞ്ചഹി ച കുമാരിസതേഹി പരിവുതാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ ചുന്ദീ രാജകുമാരീ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

"അമ്ഹാകം, ഭന്തേ, ഭാതാ ചുന്ദോ നാമ രാജകുമാരോ, സോ ഏവമാഹ - 'യദേവ സോ ഹോതി ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ ബുദ്ധം സരണം ഗതോ, ധമ്മം സരണം ഗതോ, സങ്ഘം സരണം ഗതോ, പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ,

അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ, മുസാവാദാ പടിവിരതോ, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ, സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിംയേവ ഉപപജ്ജതി, നോ ദുഗ്ഗതി'ന്തി. സാഹം, ഭന്തേ, ഭഗവന്തം പുച്ഛാമി - 'കഥംരൂപേ ഖോ, ഭന്തേ, സത്ഥരി പസന്നോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിംയേവ ഉപപജ്ജതി, നോ ദുഗ്ഗതിം? കഥംരൂപേ ധമ്മേ പസന്നോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിംയേവ ഉപപജ്ജതി, നോ ദുഗ്ഗതിം? കഥംരൂപേ സങ്ഘേ പസന്നോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിംയേവ ഉപപജ്ജതി, നോ ദുഗ്ഗതിം? കഥംരൂപേസു സീലേസു പരിപൂരകാരീ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിംയേവ ഉപപജ്ജതി, നോ ദുഗ്ഗതി'''ന്തി?

"യാവതാ, ചുന്ദി, സത്താ അപദാ വാ ദ്വിപദാ വാ ചതുപ്പദാ വാ ബഹുപ്പദാ വാ [അപാദാ വാ ദ്വീപാദാ വാചതുപ്പാദാ വാ ബഹുപ്പാദാ വാ (സീ॰) അം॰ നി॰ ൪.൩൪; ഇതിവു॰ ൯൦] രൂപിനോ വാ അരൂപിനോ വാ സഞ്ഞിനോ വാ അസഞ്ഞിനോ വാ നേവസഞ്ഞിനാസഞ്ഞിനോ വാ, തഥാഗതോ തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതി അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ. യേ ഖോ, ചുന്ദി, ബുദ്ധേ പസന്നാ, അഗ്ഗേ തേ പസന്നാ. അഗ്ഗേ ഖോ പന പസന്നാനം അഗ്ഗോ വിപാകോ ഹോതി.

"യാവതാ, ചുന്ദി, ധമ്മാ സങ്ഖതാ, അരിയോ അട്ഠങ്ഗികോ മഗ്ഗോ തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതി. യേ, ചുന്ദി, അരിയേ അട്ഠങ്ഗികേ മഗ്ഗേ പസന്നാ, അഗ്ഗേ തേ പസന്നാ, അഗ്ഗേ ഖോ പന പസന്നാനം അഗ്ഗോ വിപാകോ ഹോതി.

"യാവതാ , ചുന്ദി, ധമ്മാ സങ്ഖതാ വാ അസങ്ഖതാ വാ, വിരാഗോ തേസം [തേസം ധമ്മാനം (സീ॰ പീ॰ ക॰)] അഗ്ഗമക്ഖായതി, യദിദം - മദനിമ്മദനോ പിപാസവിനയോ ആലയസമുഗ്ഘാതോ വട്ടുപച്ഛേദോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാനം. യേ ഖോ, ചുന്ദി , വിരാഗേ ധമ്മേ പസന്നാ, അഗ്ഗേ തേ പസന്നാ. അഗ്ഗേ ഖോ പന പസന്നാനം അഗ്ഗോ വിപാകോ ഹോതി.

"യാവതാ, ചുന്ദി, സങ്ഘാ വാ ഗണാ വാ, തഥാഗതസാവകസങ്ഘോ തേസം അഗ്ഗമക്ഖായതി, യദിദം - ചത്താരി പുരിസയുഗാനി അട്ഠ പുരിസപുഗ്ഗലാ, ഏസ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ ആഹുനേയ്യോ പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. യേ ഖോ, ചുന്ദി, സങ്ഘേ പസന്നാ, അഗ്ഗേ തേ പസന്നാ. അഗ്ഗേ ഖോ പന പസന്നാനം അഗ്ഗോ വിപാകോ ഹോതി.

"യാവതാ, ചുന്ദി, സീലാനി, അരിയകന്താനി സീലാനി തേസം [അരിയകന്താനിതേസം (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰)] അഗ്ഗമക്ഖായതി, യദിദം - അഖണ്ഡാനി അച്ഛിദ്ദാനി അസബലാനി അകമ്മാസാനി ഭുജിസ്സാനി വിഞ്ഞുപ്പസത്ഥാനി അപരാമട്ഠാനി സമാധിസംവത്തനികാനി. യേ ഖോ, ചുന്ദി, അരിയകന്തേസു സീലേസു പരിപൂരകാരിനോ, അഗ്ഗേ തേ പരിപൂരകാരിനോ. അഗ്ഗേ ഖോ പന പരിപൂരകാരീനം അഗ്ഗോ വിപാകോ ഹോതീ"തി.

"അഗ്ഗതോ വേ പസന്നാനം, അഗ്ഗം ധമ്മം വിജാനതം;
അഗ്ഗേ ബുദ്ധേ പസന്നാനം, ദക്ഖിണേയ്യേ അനുത്തരേ.

“അഗ്ഗേ ധമ്മേ പസന്നാനം, വിരാഗൂപസമേ സുഖേ;
അഗ്ഗേ സങ്ഘേ പസന്നാനം, പുഞ്ഞക്ഖേത്തേ അനുത്തരേ.

“അഗ്ഗസ്മിം ദാനം ദദതം, അഗ്ഗം പുഞ്ഞം പവഡ്ഢതി;
അഗ്ഗം ആയു ച വണ്ണോ ച, യസോ കിത്തി സുഖം ബലം.

“അഗ്ഗസ്സ ദാതാ മേധാവീ, അഗ്ഗധമ്മസമാഹിതോ;
ദേവഭൂതോ മനുസ്സോ വാ, അഗ്ഗപ്പത്തോ പമോദതീ”തി. ദുതിയം;

൩. ഉഗ്ഗഹസുത്തം

൩൩. ഏകം സമയം ഭഗവാ ഭദ്ദിയേ വിഹരതി ജാതിയാ വനേ. അഥ ഖോ ഉഗ്ഗഹോ മേണ്ഡകനത്താ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ഉഗ്ഗഹോ മേണ്ഡകനത്താ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

“അധിവാസേതു മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സ്വാതനായ അത്തചതുത്ഥോ ഭത്ത”ന്തി . അധിവാസേസി ഭഗവാ തുണ്ഹീഭാവേന. അഥ ഖോ ഉഗ്ഗഹോ മേണ്ഡകനത്താ ഭഗവതോ അധിവാസനം വിദിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ തസ്സാ രത്തിയാ അച്ചയേന പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന ഉഗ്ഗഹസ്സ മേണ്ഡകനത്തുനോ നിവേസനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. അഥ ഖോ ഉഗ്ഗഹോ മേണ്ഡകനത്താ ഭഗവന്തം പണീതേന ഖാദനീയേന ഭോജനീയേന സഹത്ഥാ സന്തപ്പേസി സമ്പവാരേസി. അഥ ഖോ ഉഗ്ഗഹോ മേണ്ഡകനത്താ ഭഗവന്തം ഭുത്താവിം ഓനീതപത്തപാണിം ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ഉഗ്ഗഹോ മേണ്ഡകനത്താ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “ഇമാ മേ, ഭന്തേ, കുമാരിയോ പതികുലാനി ഗമിസ്സന്തി. ഓവദതു താസം, ഭന്തേ, ഭഗവാ; അനുസാസതു താസം, ഭന്തേ, ഭഗവാ, യം താസം അസ്സ ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായാ”തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ താ കുമാരിയോ ഏതദവോച - “തസ്മാതിഹ, കുമാരിയോ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘യസ്സ വോ [യസ്സ ഖോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰)] മാതാപിതരോ ഭത്തുനോ ദസ്സന്തി അത്ഥകാമാ ഹിതേസിനോ അനുകമ്പകാ അനുകമ്പം ഉപാദായ, തസ്സ ഭവിസ്സാമ പുബ്ബുട്ഠായിനിയോ പച്ഛാനിപാതിനിയോ കിംകാരപടിസ്സാവിനിയോ മനാപചാരിനിയോ പിയവാദിനിയോ’തി. ഏവഞ്ഹി വോ, കുമാരിയോ, സിക്ഖിതബ്ബം.

“തസ്മാതിഹ, കുമാരിയോ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘യേ തേ ഭത്തു ഗരുനോ [ഗുരുനോ (ക॰)] ഭവിസ്സന്തി മാതാതി വാ പിതാതി വാ സമണബ്രാഹ്മണാതി വാ, തേ സക്കരിസ്സാമ ഗരും കരിസ്സാമ [ഗരുകരിസ്സാമ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] മാനേസ്സാമ പൂജേസ്സാമ അബ്ഭാഗതേ ച ആസനോദകേന പടിപൂജേസ്സാമാ’തി [പൂജേസ്സാമാതി (സീ॰)]. ഏവഞ്ഹി വോ, കുമാരിയോ, സിക്ഖിതബ്ബം.

“തസ്മാതിഹ , കുമാരിയോ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘യേ തേ ഭത്തു അബ്ഭന്തരാ കമ്മന്താ ഉണ്ണാതി വാ കപ്പാസാതി വാ, തത്ഥ ദക്ഖാ ഭവിസ്സാമ അനലസാ , തത്രുപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതാ, അലം കാതും അലം സംവിധാതു’ന്തി. ഏവഞ്ഹി വോ, കുമാരിയോ, സിക്ഖിതബ്ബം.

“തസ്മാതിഹ, കുമാരിയോ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘യോ സോ ഭത്തു അബ്ഭന്തരോ [അബ്ഭന്തരേ (ക॰)] അന്തോജനോ ദാസാതി വാ പേസ്സാതി വാ കമ്മകരാതി വാ, തേസം കതഞ്ച കതതോ ജാനിസ്സാമ അകതഞ്ച അകതതോ ജാനിസ്സാമ, ഗിലാനകാനഞ്ച ബലാബലം ജാനിസ്സാമ, ഖാദനീയം ഭോജനീയഞ്ചസ്സ പച്ചംസേന [പച്ചയം തേന (ക॰ സീ॰), പച്ചയംസേന (സ്യാ॰ കം॰), പച്ചയം സേനാസനം പച്ചത്തംസേന (ക॰) അം॰ നി॰ വ്.൪൩] സംവിഭജിസ്സാമാ’തി [വിഭജിസ്സാമാതി (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰)]. ഏവഞ്ഹി വോ, കുമാരിയോ, സിക്ഖിതബ്ബം.

“തസ്മാതിഹ, കുമാരിയോ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘യം ഭത്താ ആഹരിസ്സതി ധനം വാ ധഞ്ഞം വാ രജതം വാ ജാതരൂപം വാ, തം ആരക്ഖേന [തം ആരക്ഖായ (സീ॰)] ഗുത്തിയാ സമ്പാദേസ്സാമ, തത്ഥ ച ഭവിസ്സാമ അധുത്തീ അഥേനീ അസോണ്ഡീ അവിനാസികായോ’തി. ഏവഞ്ഹി വോ, കുമാരിയോ, സിക്ഖിതബ്ബം. ഇമേഹി ഖോ, കുമാരിയോ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനാപകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതീ”തി.

“യോ നം ഭരതി സബ്ബദാ, നിച്ചം ആതാപി ഉസ്സുകോ;
സബ്ബകാമഹരം പോസം, ഭത്താരം നാതിമഞ്ഞതി.

“ന ചാപി സോത്ഥി ഭത്താരം, ഇസ്സാചാരേന [ഇച്ഛാചാരേന (സീ॰), ഇസ്സാവാദേന (പീ॰)] രോസയേ;
ഭത്തു ച ഗരുനോ സബ്ബേ, പടിപൂജേതി പണ്ഡിതാ.

“ഉട്ഠാഹികാ [ഉട്ഠായികാ (സ്യാ॰ കം॰ ക॰)] അനലസാ, സങ്ഗഹിതപരിജ്ജനാ;
ഭത്തു മനാപം [മനാപാ (സീ॰)] ചരതി, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

“യാ ഏവം വത്തതി നാരീ, ഭത്തുഛന്ദവസാനുഗാ;
മനാപാ നാമ തേ ദേവാ, യത്ഥ സാ ഉപപജ്ജതീ”തി. തതിയം;

൪. സീഹസേനാപതിസുത്തം

൩൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സീഹോ സേനാപതി ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “സക്കാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സന്ദിട്ഠികം ദാനഫലം പഞ്ഞാപേതു”ന്തി?

“സക്കാ, സീഹാ”തി ഭഗവാ അവോച - “ദായകോ, സീഹ, ദാനപതി ബഹുനോ ജനസ്സ പിയോ ഹോതി മനാപോ. യമ്പി, സീഹ, ദായകോ ദാനപതി

ബഹുനോ ജനസ്സ പിയോ ഹോതി മനാപോ, ഇദമ്പി സന്ദിട്ഠികം ദാനഫലം.

“പുന ചപരം, സീഹ, ദായകം ദാനപതിം സന്തോ സപ്പുരിസാ ഭജന്തി. യമ്പി, സീഹ, ദായകം ദാനപതിം സന്തോ സപ്പുരിസാ ഭജന്തി, ഇദമ്പി സന്ദിട്ഠികം ദാനഫലം.

“പുന ചപരം, സീഹ, ദായകസ്സ ദാനപതിനോ കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി. യമ്പി, സീഹ, ദായകസ്സ ദാനപതിനോ കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി, ഇദമ്പി സന്ദിട്ഠികം ദാനഫലം.

“പുന ചപരം, സീഹ, ദായകോ ദാനപതി യം യദേവ പരിസം ഉപസങ്കമതി - യദി ഖത്തിയപരിസം യദി ബ്രാഹ്മണപരിസം യദി ഗഹപതിപരിസം യദി സമണപരിസം - വിസാരദോ [വിസാരദോവ (സീ॰) അം॰ നി॰ ൭.൫൭ പസ്സിതബ്ബം] ഉപസങ്കമതി അമങ്കുഭൂതോ. യമ്പി, സീഹ, ദായകോ ദാനപതി യം യദേവ പരിസം ഉപസങ്കമതി - യദി ഖത്തിയപരിസം യദി ബ്രാഹ്മണപരിസം യദി ഗഹപതിപരിസം യദി സമണപരിസം - വിസാരദോ ഉപസങ്കമതി അമങ്കുഭൂതോ, ഇദമ്പി സന്ദിട്ഠികം ദാനഫലം.

“പുന ചപരം, സീഹ, ദായകോ ദാനപതി കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. യമ്പി, സീഹ, ദായകോ ദാനപതി കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി, ഇദം [ഇദമ്പി സീഹ (ക॰)] സമ്പരായികം ദാനഫല”ന്തി.

ഏവം വുത്തേ സീഹോ സേനാപതി ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “യാനിമാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ ചത്താരി സന്ദിട്ഠികാനി ദാനഫലാനി അക്ഖാതാനി, നാഹം ഏത്ഥ ഭഗവതോ സദ്ധായ ഗച്ഛാമി; അഹം പേതാനി ജാനാമി. അഹം, ഭന്തേ, ദായകോ ദാനപതി ബഹുനോ ജനസ്സ പിയോ മനാപോ. അഹം, ഭന്തേ, ദായകോ ദാനപതി; മം സന്തോ സപ്പുരിസാ ഭജന്തി. അഹം, ഭന്തേ, ദായകോ ദാനപതി; മയ്ഹം കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗതോ - ‘സീഹോ സേനാപതി ദായകോ കാരകോ സങ്ഘുപട്ഠാകോ’തി. അഹം, ഭന്തേ , ദായകോ ദാനപതി യം യദേവ പരിസം ഉപസങ്കമാമി - യദി ഖത്തിയപരിസം യദി ബ്രാഹ്മണപരിസം യദി ഗഹപതിപരിസം യദി സമണപരിസം - വിസാരദോ ഉപസങ്കമാമി അമങ്കുഭൂതോ. യാനിമാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ ചത്താരി സന്ദിട്ഠികാനി ദാനഫലാനി അക്ഖാതാനി, നാഹം ഏത്ഥ ഭഗവതോ സദ്ധായ ഗച്ഛാമി; അഹം പേതാനി ജാനാമി. യഞ്ച ഖോ മം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഏവമാഹ - ‘ദായകോ, സീഹ, ദാനപതി കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതീ’തി, ഏതാഹം ന ജാനാമി; ഏത്ഥ ച പനാഹം ഭഗവതോ സദ്ധായ ഗച്ഛാമീ”തി. “ഏവമേതം, സീഹ, ഏവമേതം, സീഹ! ദായകോ ദാനപതി കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതീ”തി.

“ദദം പിയോ ഹോതി ഭജന്തി നം ബഹൂ,
കിത്തിഞ്ച പപ്പോതി യസോ ച വഡ്ഢതി [യസസ്സ വഡ്ഢതി (സ്യാ॰ കം॰), യസം പവഡ്ഢതി (ക॰)];
അമങ്കുഭൂതോ പരിസം വിഗാഹതി,
വിസാരദോ ഹോതി നരോ അമച്ഛരീ.

“തസ്മാ ഹി ദാനാനി ദദന്തി പണ്ഡിതാ,
വിനേയ്യ മച്ഛേരമലം സുവേസിനോ;
തേ ദീഘരത്തം തിദിവേ പതിട്ഠിതാ,
ദേവാനം സഹബ്യഗതാ രമന്തി തേ [സഹബ്യതം ഗതാ രമന്തി (സീ॰), സഹബ്യതാ രമന്തി തേ (ക॰)].

“കതാവകാസാ കതകുസലാ ഇതോ ചുതാ [തതോ ചുതാ (സീ॰)],
സയംപഭാ അനുവിചരന്തി നന്ദനം [നന്ദനേ (സ്യാ॰ കം॰)];
തേ തത്ഥ നന്ദന്തി രമന്തി മോദരേ,
സമപ്പിതാ കാമഗുണേഹി പഞ്ചഹി;
“കത്വാന വാക്യം അസിതസ്സ താദിനോ,
രമന്തി സഗ്ഗേ [രമന്തി സുമനാ (ക॰), കമന്തി സബ്ബേ (സ്യാ॰ കം॰)]
സുഗതസ്സ സാവകാ”തി. ചതുത്ഥം;

൫. ദാനാനിസംസസുത്തം

൩൫. “പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ദാനേ ആനിസംസാ. കതമേ പഞ്ച? ബഹുനോ ജനസ്സ പിയോ ഹോതി മനാപോ; സന്തോ സപ്പുരിസാ ഭജന്തി; കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി; ഗിഹിധമ്മാ അനപഗതോ [ഗിഹിധമ്മാ അനപേതോ (സീ॰ പീ॰), ഗിഹിധമ്മമനുപഗതോ (ക॰)] ഹോതി; കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ദാനേ ആനിസംസാ”തി.

“ദദമാനോ പിയോ ഹോതി, സതം ധമ്മം അനുക്കമം;
സന്തോ നം സദാ ഭജന്തി [സന്തോ ഭജന്തി സപ്പുരിസാ (സീ॰)], സഞ്ഞതാ ബ്രഹ്മചാരയോ.

“തേ തസ്സ ധമ്മം ദേസേന്തി, സബ്ബദുക്ഖാപനൂദനം;
യം സോ ധമ്മം ഇധഞ്ഞായ, പരിനിബ്ബാതി അനാസവോ”തി. പഞ്ചമം;

൬. കാലദാനസുത്തം

൩൬. “പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, കാലദാനാനി. കതമാനി പഞ്ച? ആഗന്തുകസ്സ ദാനം ദേതി; ഗമികസ്സ ദാനം ദേതി; ഗിലാനസ്സ ദാനം ദേതി; ദുബ്ഭിക്ഖേ ദാനം ദേതി; യാനി താനി നവസസ്സാനി നവഫലാനി താനി പഠമം സീലവന്തേസു പതിട്ഠാപേതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച കാലദാനാനീ”തി.

“കാലേ ദദന്തി സപ്പഞ്ഞാ, വദഞ്ഞൂ വീതമച്ഛരാ;
കാലേന ദിന്നം അരിയേസു, ഉജുഭൂതേസു താദിസു.

“വിപ്പസന്നമനാ തസ്സ, വിപുലാ ഹോതി ദക്ഖിണാ;
യേ തത്ഥ അനുമോദന്തി, വേയ്യാവച്ചം കരോന്തി വാ;
ന തേന [ന തേസം (പീ॰ ക॰)] ദക്ഖിണാ ഊനാ, തേപി പുഞ്ഞസ്സ ഭാഗിനോ.

“തസ്മാ ദദേ അപ്പടിവാനചിത്തോ, യത്ഥ ദിന്നം മഹപ്ഫലം;

പുഞ്ഞാനി പരലോകസ്മിം, പതിട്ഠാ ഹോന്തി പാണിന’’ന്തി. ഛട്ഠം;

൭. ഭോജനസുത്തം

൩൭. ‘‘ഭോജനം , ഭിക്ഖവേ, ദദമാനോ ദായകോ പടിഗ്ഗാഹകാനം പഞ്ച ഠാനാനി ദേതി. കതമാനി പഞ്ച? ആയും ദേതി, വണ്ണം ദേതി, സുഖം ദേതി, ബലം ദേതി, പടിഭാനം [പടിഭാണം (സീ॰)] ദേതി. ആയും ഖോ പന ദത്വാ ആയുസ്സ ഭാഗീ ഹോതി ദിബ്ബസ്സ വാ മാനുസസ്സ വാ; വണ്ണം ദത്വാ വണ്ണസ്സ ഭാഗീ ഹോതി ദിബ്ബസ്സ വാ മാനുസസ്സ വാ; സുഖം ദത്വാ സുഖസ്സ ഭാഗീ ഹോതി ദിബ്ബസ്സ വാ മാനുസസ്സ വാ; ബലം ദത്വാ ബലസ്സ ഭാഗീ ഹോതി ദിബ്ബസ്സ വാ മാനുസസ്സ വാ; പടിഭാനം ദത്വാ പടിഭാനസ്സ ഭാഗീ ഹോതി ദിബ്ബസ്സ വാ മാനുസസ്സ വാ. ഭോജനം, ഭിക്ഖവേ, ദദമാനോ ദായകോ പടിഗ്ഗാഹകാനം ഇമാനി പഞ്ച ഠാനാനി ദേതീ’’തി.

‘‘ആയുദോ ബലദോ ധീരോ, വണ്ണദോ പടിഭാനദോ;
സുഖസ്സ ദാതാ മേധാവീ, സുഖം സോ അധിഗച്ഛതി.

‘‘ആയും ദത്വാ ബലം വണ്ണം, സുഖഞ്ച പടിഭാനകം [പടിഭാണകം (സീ॰), പടിഭാനദോ (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰ ക॰)];
ദീഘായു യസവാ ഹോതി, യത്ഥ യത്ഥൂപപജ്ജതീ’’തി. സത്തമം;

൮. സദ്ധസുത്തം

൩൮. ‘‘പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, സദ്ധേ കുലപുത്തേ ആനിസംസാ. കതമേ പഞ്ച? യേ തേ, ഭിക്ഖവേ, ലോകേ സന്തോ സപ്പുരിസാ തേ സദ്ധഞ്ഞേവ പഠമം അനുകമ്പന്താ അനുകമ്പന്തി, നോ തഥാ അസ്സദ്ധം; സദ്ധഞ്ഞേവ പഠമം ഉപസങ്കമന്താ ഉപസങ്കമന്തി, നോ തഥാ അസ്സദ്ധം; സദ്ധഞ്ഞേവ പഠമം പടിഗ്ഗണ്ഹന്താ പടിഗ്ഗണ്ഹന്തി, നോ തഥാ അസ്സദ്ധം; സദ്ധഞ്ഞേവ പഠമം ധമ്മം ദേസേന്താ ദേസേന്തി, നോ തഥാ അസ്സദ്ധം; സദ്ധോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സദ്ധേ കുലപുത്തേ ആനിസംസാ.

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, സുഭൂമിയം ചതുമഹാപഥേ മഹാനിഗ്രോധോ സമന്താ പക്ഖീനം പടിസരണം ഹോതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധോ കുലപുത്തോ ബഹുനോ ജനസ്സ പടിസരണം ഹോതി ഭിക്ഖൂനം ഭിക്ഖുനീനം ഉപാസകാനം ഉപാസികാന’’ന്തി.

‘‘സാഖാപത്തഫലൂപേതോ [സാഖാപത്തബഹൂപേതോ (കത്ഥചി), സാഖാപത്തപലാസൂപേതോ (?)], ഖന്ധിമാവ [ഖന്ധിമാ ച (സീ॰)] മഹാദുമോ;
മൂലവാ ഫലസമ്പന്നോ, പതിട്ഠാ ഹോതി പക്ഖിനം.

‘‘മനോരമേ ആയതനേ, സേവന്തി നം വിഹങ്ഗമാ;
ഛായം ഛായത്ഥികാ [ഛായത്ഥിനോ (സീ॰)] യന്തി, ഫലത്ഥാ ഫലഭോജിനോ.

‘‘തഥേവ സീലസമ്പന്നം, സദ്ധം പുരിസപുഗ്ഗലം;

നിവാതവുത്തിം അത്ഥദ്ധം, സോരതം സഖിലം മുദും.

‘‘വീതരാഗാ വീതദോസാ, വീതമോഹാ അനാസവാ;
പുഞ്ഞക്ഖേത്താനി ലോകസ്മിം, സേവന്തി താദിസം നരം.

‘‘തേ തസ്സ ധമ്മം ദേസേന്തി, സബ്ബദുക്ഖാപനൂദനം;
യം സോ ധമ്മം ഇധഞ്ഞായ, പരിനിബ്ബാതി അനാസവോ’’തി. അട്ഠമം;

൯. പുത്തസുത്തം

൩൯. ‘‘പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, ഠാനാനി സമ്പസ്സന്താ മാതാപിതരോ പുത്തം ഇച്ഛന്തി കുലേ ജായമാനം. കതമാനി പഞ്ച? ഭതോ വാ നോ ഭരിസ്സതി; കിച്ചം വാ നോ കരിസ്സതി; കുലവംസോ ചിരം ഠസ്സതി; ദായജ്ജം പടിപജ്ജിസ്സതി; അഥ വാ പന പേതാനം കാലങ്കതാനം ദക്ഖിണം അനുപ്പദസ്സതീതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ഠാനാനി സമ്പസ്സന്താ മാതാപിതരോ പുത്തം ഇച്ഛന്തി കുലേ ജായമാന’’ന്തി.

[കഥാ॰ ൪൯൧] ‘‘പഞ്ച ഠാനാനി സമ്പസ്സം, പുത്തം ഇച്ഛന്തി പണ്ഡിതാ;
ഭതോ വാ നോ ഭരിസ്സതി, കിച്ചം വാ നോ കരിസ്സതി.

‘‘കുലവംസോ ചിരം തിട്ഠേ, ദായജ്ജം പടിപജ്ജതി;
അഥ വാ പന പേതാനം, ദക്ഖിണം അനുപ്പദസ്സതി.

‘‘ഠാനാനേതാനി സമ്പസ്സം, പുത്തം ഇച്ഛന്തി പണ്ഡിതാ;
തസ്മാ സന്തോ സപ്പുരിസാ, കതഞ്ഞൂ കതവേദിനോ.

‘‘ഭരന്തി മാതാപിതരോ, പുബ്ബേ കതമനുസ്സരം;
കരോന്തി നേസം കിച്ചാനി, യഥാ തം പുബ്ബകാരിനം.

‘‘ഓവാദകാരീ ഭതപോസീ, കുലവംസം അഹാപയം;
സദ്ധോ സീലേന സമ്പന്നോ, പുത്തോ ഹോതി പസംസിയോ’’തി. നവമം;

൧൦. മഹാസാലപുത്തസുത്തം

൪൦. ‘‘ഹിമവന്തം, ഭിക്ഖവേ, പബ്ബതരാജം നിസ്സായ മഹാസാലാ പഞ്ചഹി വഡ്ഢീഹി വഡ്ഢന്തി. കതമാഹി പഞ്ചഹി? സാഖാപത്തപലാസേന വഡ്ഢന്തി; തചേന വഡ്ഢന്തി; പപടികായ വഡ്ഢന്തി; ഫേഗ്ഗുനാ വഡ്ഢന്തി; സാരേന വഡ്ഢന്തി. ഹിമവന്തം, ഭിക്ഖവേ, പബ്ബതരാജം നിസ്സായ മഹാസാലാ ഇമാഹി പഞ്ചഹി വഡ്ഢീഹി വഡ്ഢന്തി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധം കുലപുത്തം നിസ്സായ അന്തോജനോ പഞ്ചഹി വഡ്ഢീഹി വഡ്ഢതി. കതമാഹി പഞ്ചഹി? സദ്ധായ വഡ്ഢതി; സീലേന വഡ്ഢതി; സുതേന വഡ്ഢതി; ചാഗേന വഡ്ഢതി; പഞ്ഞായ വഡ്ഢതി. സദ്ധം, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തം നിസ്സായ അന്തോജനോ ഇമാഹി പഞ്ചഹി വഡ്ഢീഹി വഡ്ഢതീ’’തി.

‘‘യഥാ ഹി പബ്ബതോ സേലോ, അരഞ്ഞസ്മിം ബ്രഹാവനേ;
തം രുക്ഖാ ഉപനിസ്സായ, വഡ്ഢന്തേ തേ വനപ്പതീ.

‘‘തഥേവ സീലസമ്പന്നം, സദ്ധം കുലപുത്തം ഇമം [കുലപതിം ഇധ (സീ॰), കുലപുത്തം ഇധ (സ്യാ॰)];
ഉപനിസ്സായ വഡ്ഢന്തി, പുത്തദാരാ ച ബന്ധവാ;
അമച്ചാ ഞാതിസങ്ഘാ ച, യേ ചസ്സ അനുജീവിനോ.

‘‘ത്യസ്സ സീലവതോ സീലം, ചാഗം സുചരിതാനി ച;
പസ്സമാനാനുകുബ്ബന്തി, യേ ഭവന്തി വിചക്ഖണാ.

‘‘ഇമം ധമ്മം ചരിത്വാന, മഗ്ഗം [സഗ്ഗം (സ്യാ॰ ക॰)] സുഗതിഗാമിനം;
നന്ദിനോ ദേവലോകസ്മിം, മോദന്തി കാമകാമിനോ’’തി. ദസമം;

സുമനവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സുമനാ ചുന്ദീ ഉഗ്ഗഹോ, സീഹോ ദാനാനിസംസകോ;
കാലഭോജനസദ്ധാ ച, പുത്തസാലേഹി തേ ദസാതി.

൫. മുണ്ഡരാജവഗ്ഗോ

൧. ആദിയസുത്തം

൪൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഭഗവാ ഏതദവോച - "പഞ്ചിമേ, ഗഹപതി, ഭോഗാനം ആദിയാ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഗഹപതി, അരിയസാവകോ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതേഹി ഭോഗേഹി ബാഹാബലപരിചിതേഹി സേദാവക്ഖിത്തേഹി ധമ്മികേഹി ധമ്മലദ്ധേഹി അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സമ്മാ സുഖം പരിഹരതി; മാതാപിതരോ സുഖേതി പീണേതി സമ്മാ സുഖം പരിഹരതി; പുത്തദാരദാസകമ്മകരപോരിസേ സുഖേതി പീണേതി സമ്മാ സുഖം പരിഹരതി. അയം പഠമോ ഭോഗാനം ആദിയോ.

"പുന ചപരം, ഗഹപതി, അരിയസാവകോ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതേഹി ഭോഗേഹി ബാഹാബലപരിചിതേഹി സേദാവക്ഖിത്തേഹി ധമ്മികേഹി ധമ്മലദ്ധേഹി മിത്താമച്ചേ സുഖേതി പീണേതി സമ്മാ സുഖം പരിഹരതി. അയം ദുതിയോ ഭോഗാനം ആദിയോ.

"പുന ചപരം, ഗഹപതി, അരിയസാവകോ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതേഹി ഭോഗേഹി ബാഹാബലപരിചിതേഹി സേദാവക്ഖിത്തേഹി ധമ്മികേഹി ധമ്മലദ്ധേഹി യാ താ ഹോന്തി ആപദാ - അഗ്ഗിതോ വാ ഉദകതോ വാ രാജതോ വാ ചോരതോ വാ അപ്പിയതോ വാ ദായാദതോ [അപ്പിയതോ വാ ദായാദതോ വാ (ബഹൂസു) അം॰ നി॰ ൪.൬൧; ൫.൨൨൭] - തഥാരൂപാസു ആപദാസു ഭോഗേഹി പരിയോധായ വത്തതി, സോത്ഥിം അത്താനം കരോതി. അയം തതിയോ ഭോഗാനം ആദിയോ.

"പുന ചപരം, ഗഹപതി, അരിയസാവകോ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതേഹി ഭോഗേഹി ബാഹാബലപരിചിതേഹി സേദാവക്ഖിത്തേഹി ധമ്മികേഹി ധമ്മലദ്ധേഹി പഞ്ചബലിം കത്താ ഹോതി. ഞാതിബലിം, അതിഥിബലിം, പുബ്ബപേതബലിം, രാജബലിം, ദേവതാബലിം - അയം ചതുത്ഥോ ഭോഗാനം ആദിയോ.

"പുന ചപരം, ഗഹപതി, അരിയസാവകോ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതേഹി ഭോഗേഹി ബാഹാബലപരിചിതേഹി സേദാവക്ഖിത്തേഹി ധമ്മികേഹി ധമ്മലദ്ധേഹി യേ തേ സമണബ്രാഹ്മണാ മദപ്പമാദാ പടിവിരതാ ഖന്തിസോരച്ചേ നിവിട്ഠാ ഏകമത്താനം ദമേന്തി ഏകമത്താനം സമേന്തി ഏകമത്താനം പരിനിബ്ബാപേന്തി, തഥാരൂപേസു സമണബ്രാഹ്മണേസു ഉദ്ധഗ്ഗികം ദക്ഖിണം പതിട്ഠാപേതി സോവഗ്ഗികം സുഖവിപാകം സഗ്ഗസംവത്തനികം. അയം പഞ്ചമോ ഭോഗാനം ആദിയോ. ഇമേ ഖോ, ഗഹപതി, പഞ്ച ഭോഗാനം ആദിയാ.

‘‘തസ്സ ചേ, ഗഹപതി, അരിയസാവകസ്സ ഇമേ പഞ്ച ഭോഗാനം ആദിയേ ആദിയതോ ഭോഗാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യേ വത ഭോഗാനം ആദിയാ തേ ചാഹം ആദിയാമി ഭോഗാ ച മേ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തീ’തി. ഇതിസ്സ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ. തസ്സ ചേ, ഗഹപതി, അരിയസാവകസ്സ ഇമേ പഞ്ച ഭോഗാനം ആദിയേ ആദിയതോ ഭോഗാ അഭിവഡ്ഢന്തി , തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യേ വത ഭോഗാനം ആദിയാ തേ ചാഹം ആദിയാമി ഭോഗാ ച മേ അഭിവഡ്ഢന്തീ’തി. ഇതിസ്സ ഹോതി [ഇതിസ്സ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, (സീ॰ സ്യാ॰)] ഉഭയേനേവ അവിപ്പടിസാരോ’’തി.

‘‘ഭുത്താ ഭോഗാ ഭതാ ഭച്ചാ [ഗതാ തച്ഛാ (ക॰)], വിതിണ്ണാ ആപദാസു മേ;
ഉദ്ധഗ്ഗാ ദക്ഖിണാ ദിന്നാ, അഥോ പഞ്ചബലീകതാ;
ഉപട്ഠിതാ സീലവന്തോ, സഞ്ഞതാ ബ്രഹ്മചാരയോ.

‘‘യദത്ഥം ഭോഗം ഇച്ഛേയ്യ, പണ്ഡിതോ ഘരമാവസം;
സോ മേ അത്ഥോ അനുപ്പത്തോ, കതം അനനുതാപിയം.

‘‘ഏതം [ഏവം (ക॰)] അനുസ്സരം മച്ചോ, അരിയധമ്മേ ഠിതോ നരോ;
ഇധേവ നം പസംസന്തി, പേച്ച സഗ്ഗേ പമോദതീ’’തി [പേച്ച സഗ്ഗേ ച മോദതീതി (സീ॰ സ്യാ॰)]. പഠമം;

൨. സപ്പുരിസസുത്തം

൪൨. ‘‘സപ്പുരിസോ, ഭിക്ഖവേ, കുലേ ജായമാനോ ബഹുനോ ജനസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; മാതാപിതൂനം [മാതാപിതുന്നം (സീ॰ പീ॰)] അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; പുത്തദാരസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; ദാസകമ്മകരപോരിസസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; മിത്താമച്ചാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; സമണബ്രാഹ്മണാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി.

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, മഹാമേഘോ സബ്ബസസ്സാനി സമ്പാദേന്തോ ബഹുനോ ജനസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസോ കുലേ ജായമാനോ ബഹുനോ ജനസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; മാതാപിതൂനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; പുത്തദാരസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; ദാസകമ്മകരപോരിസസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; മിത്താമച്ചാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി; സമണബ്രാഹ്മണാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതീ’’തി.

‘‘ഹിതോ ബഹുന്നം പടിപജ്ജ ഭോഗേ, തം ദേവതാ രക്ഖതി ധമ്മഗുത്തം;
ബഹുസ്സുതം സീലവതൂപപന്നം, ധമ്മേ ഠിതം ന വിജഹതി [വിജഹാതി (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] കിത്തി.

‘‘ധമ്മട്ഠം സീലസമ്പന്നം, സച്ചവാദിം ഹിരീമനം;
നേക്ഖം ജമ്ബോനദസ്സേവ, കോ തം നിന്ദിതുമരഹതി;
ദേവാപി നം പസംസന്തി, ബ്രഹ്മുനാപി പസംസിതോ’’തി. ദുതിയം;

๓. ഇട്ഠസുത്തം

๔๓. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഭഗവാ ഏതദവോച -

''പഞ്ചിമേ, ഗഹപതി, ധമ്മാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ ദുല്ലഭാ ലോകസ്മിം. കതമേ പഞ്ച? ആയു, ഗഹപതി, ഇട്ഠോ കന്തോ മനാപോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം; വണ്ണോ ഇട്ഠോ കന്തോ മനാപോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം; സുഖം ഇട്ഠം കന്തം മനാപം ദുല്ലഭം ലോകസ്മിം; യസോ ഇട്ഠോ കന്തോ മനാപോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം; സഗ്ഗാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ ദുല്ലഭാ ലോകസ്മിം. ഇമേ ഖോ, ഗഹപതി, പഞ്ച ധമ്മാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ ദുല്ലഭാ ലോകസ്മിം.

''ഇമേസം ഖോ, ഗഹപതി, പഞ്ചന്നം ധമ്മാനം ഇട്ഠാനം കന്താനം മനാപാനം ദുല്ലഭാനം ലോകസ്മിം ന ആയാചനഹേതു വാ പത്ഥനാഹേതു വാ [ന പത്ഥനാഹേതു വാ (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] പടിലാഭം വദാമി. ഇമേസം ഖോ, ഗഹപതി, പഞ്ചന്നം ധമ്മാനം ഇട്ഠാനം കന്താനം മനാപാനം ദുല്ലഭാനം ലോകസ്മിം ആയാചനഹേതു വാ പത്ഥനാഹേതു വാ പടിലാഭോ അഭവിസ്സ, കോ ഇധ കേന ഹായേഥ?

''ന ഖോ, ഗഹപതി, അരഹതി അരിയസാവകോ ആയുകാമോ ആയും ആയാചിതും വാ അഭിനന്ദിതും വാ ആയുസ്സ വാപി ഹേതു. ആയുകാമേന, ഗഹപതി, അരിയസാവകേന ആയുസംവത്തനികാ പടിപദാ പടിപജ്ജിതബ്ബാ. ആയുസംവത്തനികാ ഹിസ്സ പടിപദാ പടിപന്നാ ആയുപടിലാഭായ സംവത്തതി. സോ ലാഭീ ഹോതി ആയുസ്സ ദിബ്ബസ്സ വാ മാനുസസ്സ വാ.

''ന ഖോ, ഗഹപതി, അരഹതി അരിയസാവകോ വണ്ണകാമോ വണ്ണം ആയാചിതും വാ അഭിനന്ദിതും വാ വണ്ണസ്സ വാപി ഹേതു. വണ്ണകാമേന, ഗഹപതി, അരിയസാവകേന വണ്ണസംവത്തനികാ പടിപദാ പടിപജ്ജിതബ്ബാ. വണ്ണസംവത്തനികാ ഹിസ്സ പടിപദാ പടിപന്നാ വണ്ണപടിലാഭായ സംവത്തതി. സോ ലാഭീ ഹോതി വണ്ണസ്സ ദിബ്ബസ്സ വാ മാനുസസ്സ വാ.

''ന ഖോ, ഗഹപതി, അരഹതി അരിയസാവകോ സുഖകാമോ സുഖം ആയാചിതും വാ അഭിനന്ദിതും വാ സുഖസ്സ വാപി ഹേതു. സുഖകാമേന, ഗഹപതി, അരിയസാവകേന സുഖസംവത്തനികാ പടിപദാ പടിപജ്ജിതബ്ബാ. സുഖസംവത്തനികാ ഹിസ്സ പടിപദാ പടിപന്നാ സുഖപടിലാഭായ സംവത്തതി. സോ ലാഭീ ഹോതി സുഖസ്സ ദിബ്ബസ്സ വാ മാനുസസ്സ വാ.

''ന ഖോ, ഗഹപതി, അരഹതി അരിയസാവകോ യസകാമോ യസം ആയാചിതും വാ അഭിനന്ദിതും വാ യസസ്സ വാപി ഹേതു. യസകാമേന, ഗഹപതി, അരിയസാവകേന യസസംവത്തനികാ പടിപദാ പടിപജ്ജിതബ്ബാ. യസസംവത്തനികാ ഹിസ്സ പടിപദാ പടിപന്നാ യസപടിലാഭായ സംവത്തതി. സോ ലാഭീ ഹോതി യസസ്സ ദിബ്ബസ്സ വാ മാനുസസ്സ വാ.

''ന ഖോ, ഗഹപതി, അരഹതി അരിയസാവകോ സഗ്ഗകാമോ സഗ്ഗം ആയാചിതും വാ അഭിനന്ദിതും വാ സഗ്ഗാനം വാപി ഹേതു. സഗ്ഗകാമേന,

ഗഹപതി, അരിയസാവകേന സഗ്ഗസംവത്തനികാ പടിപദാ പടിപജ്ജിതബ്ബാ. സഗ്ഗസംവത്തനികാ ഹിസ്സ പടിപദാ പടിപന്നാ സഗ്ഗപടിലാഭായ സംവത്തതി. സോ ലാഭീ ഹോതി സഗ്ഗാന''ന്തി.

''ആയും വണ്ണം യസം കിത്തിം, സഗ്ഗം ഉച്ചാകുലീനതം;
രതിയോ പത്ഥയാനേന [പത്ഥയമാനേന (ക॰)], ഉളാരാ അപരാപരാ.

''അപ്പമാദം പസംസന്തി, പുഞ്ഞകിരിയാസു പണ്ഡിതാ;
''അപ്പമത്തോ ഉഭോ അത്ഥേ, അധിഗണ്ഹാതി പണ്ഡിതോ.

''ദിട്ഠേ ധമ്മേ ച [ദിട്ഠേവ ധമ്മേ (സീ॰)] യോ അത്ഥോ, യോ ചത്ഥോ സമ്പരായികോ;
അത്ഥാഭിസമയാ ധീരോ, പണ്ഡിതോതി പവുച്ചതീ''തി. തതിയം;

൪. മനാപദായീസുത്തം

൪൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ ഭഗവാ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന ഉഗ്ഗസ്സ ഗഹപതിനോ വേസാലികസ്സ നിവേസനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. അഥ ഖോ ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി വേസാലികോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി വേസാലികോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''സമ്മുഖാ മേതം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സുതം സമ്മുഖാ പടിഗ്ഗഹിതം - 'മനാപദായീ ലഭതേ മനാപ'ന്തി. മനാപം മേ, ഭന്തേ, സാലപുപ്ഫകം [സാലിപുപ്ഫകം (ക॰)] ഖാദനീയം; തം മേ ഭഗവാ പടിഗ്ഗണ്ഹാതു അനുകമ്പം ഉപാദായാ''തി. പടിഗ്ഗഹേസി ഭഗവാ അനുകമ്പം ഉപാദായ.

''സമ്മുഖാ മേതം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സുതം സമ്മുഖാ പടിഗ്ഗഹിതം - 'മനാപദായീ ലഭതേ മനാപ'ന്തി. മനാപം മേ, ഭന്തേ, സമ്പന്നകോലകം സൂകരമംസം [സമ്പന്നസൂകരമംസം (സീ॰), സമ്പന്നവരസൂകരമംസം (സ്യാ॰)]; തം മേ ഭഗവാ പടിഗ്ഗണ്ഹാതു അനുകമ്പം ഉപാദായാ''തി. പടിഗ്ഗഹേസി ഭഗവാ അനുകമ്പം ഉപാദായ.

''സമ്മുഖാ മേതം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സുതം സമ്മുഖാ പടിഗ്ഗഹിതം - 'മനാപദായീ ലഭതേ മനാപ'ന്തി. മനാപം മേ, ഭന്തേ, നിബ്ബത്തതേലകം [നിബദ്ധതേലകം (പീ॰ സീ॰ അട്ഠ॰), നിബ്ബട്ടതേലകം (സ്യാ॰ അട്ഠ॰)] നാലിയസാകം; തം മേ ഭഗവാ പടിഗ്ഗണ്ഹാതു അനുകമ്പം ഉപാദായാ''തി. പടിഗ്ഗഹേസി ഭഗവാ അനുകമ്പം ഉപാദായ.

''സമ്മുഖാ മേതം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സുതം സമ്മുഖാ പടിഗ്ഗഹിതം - 'മനാപദായീ ലഭതേ മനാപ'ന്തി. മനാപോ മേ, ഭന്തേ, സാലീനം ഓദനോ വിചിതകാളകോ [വിഗതകാലകോ (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰ ക॰)] അനേകസൂപോ അനേകബ്യഞ്ജനോ; തം മേ ഭഗവാ പടിഗ്ഗണ്ഹാതു അനുകമ്പം ഉപാദായാ''തി. പടിഗ്ഗഹേസി ഭഗവാ അനുകമ്പം ഉപാദായ.

‘‘സമ്മുഖാ മേതം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സുതം സമ്മുഖാ പടിഗ്ഗഹിതം - ‘മനാപദായീ ലഭതേ മനാപ’ന്തി. മനാപാനി മേ, ഭന്തേ, കാസികാനി വത്ഥാനി; താനി മേ ഭഗവാ പടിഗ്ഗണ്ഹാതു അനുകമ്പം ഉപാദായാ’’തി. പടിഗ്ഗഹേസി ഭഗവാ അനുകമ്പം ഉപാദായ.

‘‘സമ്മുഖാ മേതം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സുതം സമ്മുഖാ പടിഗ്ഗഹിതം - ‘മനാപദായീ ലഭതേ മനാപ’ന്തി . മനാപോ മേ, ഭന്തേ, പല്ലങ്കോ ഗോനകത്ഥതോ പടലികത്ഥതോ കദലിമിഗപവരപച്ചത്ഥരണോ [കാദലിമിഗപവരപച്ചത്ഥരണോ (സീ॰)] സഉത്തരച്ഛദോ ഉഭതോലോഹിതകൂപധാനോ. അപി ച, ഭന്തേ, മയമ്പേതം ജാനാമ - ‘നേതം ഭഗവതോ കപ്പതീ’തി. ഇദം മേ, ഭന്തേ, ചന്ദനഫലകം അഗ്ഘതി അധികസതസഹസ്സം; തം മേ ഭഗവാ പടിഗ്ഗണ്ഹാതു അനുകമ്പം ഉപാദായാ’’തി. പടിഗ്ഗഹേസി ഭഗവാ അനുകമ്പം ഉപാദായ. അഥ ഖോ ഭഗവാ ഉഗ്ഗം ഗഹപതിം വേസാലികം ഇമിനാ അനുമോദനീയേന അനുമോദി -

‘‘മനാപദായീ ലഭതേ മനാപം,
യോ ഉജ്ജുഭൂതേസു [ഉജുഭൂതേസു (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ദദാതി ഛന്ദസാ;
അച്ഛാദനം സയനമന്നപാനം [സയനമഥന്നപാനം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)],
നാനാപ്പകാരാനി ച പച്ചയാനി.

‘‘ചത്തഞ്ച മുത്തഞ്ച അനുഗ്ഗഹീതം [അനഗ്ഗഹീതം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)],
ഖേത്തൂപമേ അരഹന്തേ വിദിത്വാ;
സോ ദുച്ചജം സപ്പുരിസോ ചജിത്വാ,
മനാപദായീ ലഭതേ മനാപ’’ന്തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ഉഗ്ഗം ഗഹപതിം വേസാലികം ഇമിനാ അനുമോദനീയേന അനുമോദിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി.

അഥ ഖോ ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി വേസാലികോ അപരേന സമയേന കാലമകാസി. കാലങ്കതോ [കാലകതോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ച ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി വേസാലികോ അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപജ്ജി. തേന ഖോ പന സമയേന ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ ഉഗ്ഗോ ദേവപുത്തോ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ അഭിക്കന്തവണ്ണോ കേവലകപ്പം ജേതവനം ഓഭാസേത്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതം ഖോ ഉഗ്ഗം ദേവപുത്തം ഭഗവാ ഏതദവോച - ‘‘കച്ചി തേ, ഉഗ്ഗ, യഥാധിപ്പായോ’’തി? ‘‘തഗ്ഘ മേ, ഭഗവാ, യഥാധിപ്പായോ’’തി. അഥ ഖോ ഭഗവാ ഉഗ്ഗം ദേവപുത്തം ഗാഥാഹി അജ്ഝഭാസി -

‘‘മനാപദായീ ലഭതേ മനാപം,
അഗ്ഗസ്സ ദാതാ ലഭതേ പുനഗ്ഗം;
വരസ്സ ദാതാ വരലാഭി ഹോതി,
സേട്ഠം ദദോ സേട്ഠമുപേതി ഠാനം.

‘‘യോ അഗ്ഗദായീ വരദായീ, സേട്ഠദായീ ച യോ നരോ;
ദീഘായു യസവാ ഹോതി, യത്ഥ യത്ഥൂപപജ്ജതീ’’തി. ചതുത്ഥം;

๗. പുഞ്ഞാഭിസന്ദസുത്തം

๔๗. "പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, പുഞ്ഞാഭിസന്ദാ കുസലാഭിസന്ദാ സുഖസ്സാഹാരാ സോവഗ്ഗികാ സുഖവിപാകാ സഗ്ഗസംവത്തനികാ ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തന്തി.

"കതമേ പഞ്ച? യസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചീവരം പരിഭുഞ്ജമാനോ അപ്പമാണം ചേതോസമാധിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, അപ്പമാണോ തസ്സ പുഞ്ഞാഭിസന്ദോ കുസലാഭിസന്ദോ സുഖസ്സാഹാരോ സോവഗ്ഗികോ സുഖവിപാകോ സഗ്ഗസംവത്തനികോ ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തതി.

"യസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പിണ്ഡപാതം പരിഭുഞ്ജമാനോ…പേ॰… യസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വിഹാരം പരിഭുഞ്ജമാനോ…പേ॰… യസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു മഞ്ചപീഠം പരിഭുഞ്ജമാനോ…പേ॰….

"യസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരം പരിഭുഞ്ജമാനോ അപ്പമാണം ചേതോസമാധിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, അപ്പമാണോ തസ്സ പുഞ്ഞാഭിസന്ദോ കുസലാഭിസന്ദോ സുഖസ്സാഹാരോ സോവഗ്ഗികോ സുഖവിപാകോ സഗ്ഗസംവത്തനികോ ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച പുഞ്ഞാഭിസന്ദാ കുസലാഭിസന്ദാ സുഖസ്സാഹാരാ സോവഗ്ഗികാ സുഖവിപാകാ സഗ്ഗസംവത്തനികാ ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തന്തി.

"ഇമേഹി ച പന, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി പുഞ്ഞാഭിസന്ദേഹി കുസലാഭിസന്ദേഹി സമന്നാഗതസ്സ അരിയസാവകസ്സ ന സുകരം പുഞ്ഞസ്സ പമാണം ഗഹേതും - 'എത്തകോ പുഞ്ഞാഭിസന്ദോ കുസലാഭിസന്ദോ സുഖസ്സാഹാരോ സോവഗ്ഗികോ സുഖവിപാകോ സഗ്ഗസംവത്തനികോ ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തതീ'തി. അഥ ഖോ അസങ്ഖേയ്യോ അപ്പമേയ്യോ മഹാപുഞ്ഞക്ഖന്ധോത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി.

"സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, മഹാസമുദ്ദേ ന സുകരം ഉദകസ്സ പമാണം ഗഹേതും - 'എത്തകാനി ഉദകാള്ഹകാനീതി വാ എത്തകാനി ഉദകാള്ഹകസതാനീതി വാ എത്തകാനി ഉദകാള്ഹകസഹസ്സാനീതി വാ എത്തകാനി ഉദകാള്ഹകസതസഹസ്സാനീതി വാ; അഥ ഖോ അസങ്ഖേയ്യോ അപ്പമേയ്യോ മഹാഉദകക്ഖന്ധോത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി'. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമേഹി പഞ്ചഹി പുഞ്ഞാഭിസന്ദേഹി കുസലാഭിസന്ദേഹി സമന്നാഗതസ്സ അരിയസാവകസ്സ ന സുകരം പുഞ്ഞസ്സ പമാണം ഗഹേതും - 'എത്തകോ പുഞ്ഞാഭിസന്ദോ കുസലാഭിസന്ദോ സുഖസ്സാഹാരോ സോവഗ്ഗികോ സുഖവിപാകോ സഗ്ഗസംവത്തനികോ ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തതീ'തി. അഥ ഖോ അസങ്ഖേയ്യോ അപ്പമേയ്യോ മഹാപുഞ്ഞക്ഖന്ധോത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതീ"തി.

"മഹോദധിം അപരിമിതം മഹാസരം,
ബഹുഭേരവം രത്നഗണാനമാലയം;

നജ്ജോ യഥാ നരഗണസങ്ഘസേവിതാ [മച്ഛ ഗണസംഘസേവിതാ (സ്യാ॰ കം॰ ക॰) സം॰ നി॰ ൧.൧൦൩൭ പസ്സിതബ്ബം],
പുഥൂ സവന്തീ ഉപയന്തി സാഗരം.

‘‘ഏവം നരം അന്നദപാനവത്ഥദം,
സേയ്യാനിസജ്ജത്ഥരണസ്സ ദായകം;
പുഞ്ഞസ്സ ധാരാ ഉപയന്തി പണ്ഡിതം,
നജ്ജോ യഥാ വാരിവഹാവ സാഗര’’ന്തി. പഞ്ചമം;

൬. സമ്പദാസുത്തം

൪൬. ‘‘പഞ്ചിമാ, ഭിക്ഖവേ, സമ്പദാ. കതമാ പഞ്ച? സദ്ധാസമ്പദാ, സീലസമ്പദാ, സുതസമ്പദാ, ചാഗസമ്പദാ, പഞ്ഞാസമ്പദാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സമ്പദാ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. ധനസുത്തം

൪൭. ‘‘പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ധനാനി. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധാധനം, സീലധനം, സുതധനം, ചാഗധനം, പഞ്ഞാധനം.

‘‘കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ…പേ॰… സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാധനം.

‘‘കതമഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, സീലധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി…പേ॰… സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സീലധനം.

‘‘കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സുതധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ബഹുസ്സുതോ ഹോതി…പേ॰… ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധോ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സുതധനം.

‘‘കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ചാഗധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി മുത്തചാഗോ പയതപാണി വോസ്സഗ്ഗരതോ യാചയോഗോ ദാനസംവിഭാഗരതോ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ചാഗധനം.

‘‘കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ പഞ്ഞവാ ഹോതി, ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാധനം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധനാനീ’’തി.

[അ॰ നി॰ ൪.൫൨] ‘‘യസ്സ സദ്ധാ തഥാഗതേ, അചലാ സുപ്പതിട്ഠിതാ;
സീലഞ്ച യസ്സ കല്യാണം, അരിയകന്തം പസംസിതം.

‘‘സങ്ഘേ പസാദോ യസ്സത്ഥി, ഉജുഭൂതഞ്ച ദസ്സനം;

അദലിദ്ദോതി തം ആഹു, അമോഘം തസ്സ ജീവിതം.

‘‘തസ്മാ സദ്ധഞ്ച സീലഞ്ച, പസാദം ധമ്മദസ്സനം;
അനുയുഞ്ജേഥ മേധാവീ, സരം ബുദ്ധാന സാസന’’ന്തി. സത്തമം;

൮. അലബ്ഭനീയഠാനസുത്തം

൪൮. ‘‘പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, അലബ്ഭനീയാനി ഠാനാനി സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മിം. കതമാനി പഞ്ച? ‘ജരാധമ്മം മാ ജീരീ’തി അലബ്ഭനീയം ഠാനം സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മിം. ‘ബ്യാധിധമ്മം മാ ബ്യാധീയീ’തി [വ്യാധിധമ്മം ‘‘മാ വ്യാധീയീ’’തി (സീ॰ പീ॰)] …പേ॰… ‘മരണധമ്മം മാ മീയീ’തി… ‘ഖയധമ്മം മാ ഖീയീ’തി… ‘നസ്സനധമ്മം മാ നസ്സീ’തി അലബ്ഭനീയം ഠാനം സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മിം.

‘‘അസ്സുതവതോ , ഭിക്ഖവേ, പുഥുജ്ജനസ്സ ജരാധമ്മം ജീരതി. സോ ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ ന ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ന ഖോ മയ്ഹേവേകസ്സ [മയ്ഹമേവേകസ്സ (സീ॰)] ജരാധമ്മം ജീരതി, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേസം സത്താനം ജരാധമ്മം ജീരതി. അഹഞ്ചേവ [അഹഞ്ചേ (?)] ഖോ പന ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ സോചേയ്യം കിലമേയ്യം പരിദേവേയ്യം, ഉരത്താളിം കന്ദേയ്യം, സമ്മോഹം ആപജ്ജേയ്യം, ഭത്തമ്പി മേ നച്ഛാദേയ്യ, കായേപി ദുബ്ബണ്ണിയം ഓക്കമേയ്യ, കമ്മന്താപി നപ്പവത്തേയ്യും [കമ്മന്തോപി നപ്പവത്തേയ്യ (ക॰)], അമിത്താപി അത്തമനാ അസ്സു, മിത്താപി ദുമ്മനാ അസ്സൂ’തി. സോ ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ സോചതി കിലമതി പരിദേവതി, ഉരത്താളിം കന്ദതി, സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - ‘അസ്സുതവാ പുഥുജ്ജനോ വിദ്ധോ സവിസേന സോകസല്ലേന അത്താനംയേവ പരിതാപേതി’’’.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, അസ്സുതവതോ പുഥുജ്ജനസ്സ ബ്യാധിധമ്മം ബ്യാധീയതി…പേ॰… മരണധമ്മം മീയതി… ഖയധമ്മം ഖീയതി… നസ്സനധമ്മം നസ്സതി. സോ നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ ന ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ന ഖോ മയ്ഹേവേകസ്സ നസ്സനധമ്മം നസ്സതി, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേസം സത്താനം നസ്സനധമ്മം നസ്സതി. അഹഞ്ചേവ ഖോ പന നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ സോചേയ്യം കിലമേയ്യം പരിദേവേയ്യം, ഉരത്താളിം കന്ദേയ്യം , സമ്മോഹം ആപജ്ജേയ്യം, ഭത്തമ്പി മേ നച്ഛാദേയ്യ, കായേപി ദുബ്ബണ്ണിയം ഓക്കമേയ്യ, കമ്മന്താപി നപ്പവത്തേയ്യും, അമിത്താപി അത്തമനാ അസ്സു, മിത്താപി ദുമ്മനാ അസ്സൂ’തി. സോ നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ സോചതി കിലമതി പരിദേവതി, ഉരത്താളിം കന്ദതി, സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - ‘അസ്സുതവാ പുഥുജ്ജനോ വിദ്ധോ സവിസേന സോകസല്ലേന അത്താനംയേവ പരിതാപേതി’’’.

‘‘സുതവതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകസ്സ ജരാധമ്മം ജീരതി. സോ ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ന ഖോ മയ്ഹേവേകസ്സ ജരാധമ്മം ജീരതി, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി

സബ്ബേസം സത്താനം ജരാധമ്മം ജീരതി. അഹഞ്ചേവ ഖോ പന ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ സോചേയ്യം കിലമേയ്യം പരിദേവേയ്യം, ഉരത്താളിം കന്ദേയ്യം, സമ്മോഹം ആപജ്ജേയ്യം, ഭത്തമ്പി മേ നച്ഛാദേയ്യ, കായേപി ദുബ്ബണ്ണിയം ഓക്കമേയ്യ, കമ്മന്താപി നപ്പവത്തേയ്യും, അമിത്താപി അത്തമനാ അസ്സു, മിത്താപി ദുമ്മനാ അസ്സൂ'തി. സോ ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ ന സോചതി ന കിലമതി ന പരിദേവതി, ന ഉരത്താളിം കന്ദതി, ന സമ്മോഹം ആപജ്ജതി . അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - 'സുതവാ അരിയസാവകോ അബ്ബുഹി [അബ്ബഹി (സീ॰)] സവിസം സോകസല്ലം, യേന വിദ്ധോ അസ്സുതവാ പുഥുജ്ജനോ അത്താനംയേവ പരിതാപേതി. അസോകോ വിസല്ലോ അരിയസാവകോ അത്താനംയേവ പരിനിബ്ബാപേതി'".

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സുതവതോ അരിയസാവകസ്സ ബ്യാധിധമ്മം ബ്യാധീയതി...പേ॰... മരണധമ്മം മീയതി... ഖയധമ്മം ഖീയതി... നസ്സനധമ്മം നസ്സതി. സോ നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'ന ഖോ മയ്ഹേവേകസ്സ നസ്സനധമ്മം നസ്സതി, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേസം സത്താനം നസ്സനധമ്മം നസ്സതി. അഹഞ്ചേവ ഖോ പന നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ സോചേയ്യം കിലമേയ്യം പരിദേവേയ്യം, ഉരത്താളിം കന്ദേയ്യം, സമ്മോഹം ആപജ്ജേയ്യം, ഭത്തമ്പി മേ നച്ഛാദേയ്യ, കായേപി ദുബ്ബണ്ണിയം ഓക്കമേയ്യ, കമ്മന്താപി നപ്പവത്തേയ്യും, അമിത്താപി അത്തമനാ അസ്സു, മിത്താപി ദുമ്മനാ അസ്സൂ'തി. സോ നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ ന സോചതി ന കിലമതി ന പരിദേവതി, ന ഉരത്താളിം കന്ദതി, ന സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - 'സുതവാ അരിയസാവകോ അബ്ബുഹി സവിസം സോകസല്ലം, യേന വിദ്ധോ അസ്സുതവാ പുഥുജ്ജനോ അത്താനംയേവ പരിതാപേതി. അസോകോ വിസല്ലോ അരിയസാവകോ അത്താനംയേവ പരിനിബ്ബാപേതീ'"തി.

"ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച അലബ്ഭനീയാനി ഠാനാനി സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മി"ന്തി.

[ജാ॰ ഏ.൭.ൻ്റ ജാതകേപി] "ന സോചനായ പരിദേവനായ,
അത്ഥോധ ലബ്ഭാ [അത്ഥോ ഇധ ലബ്ഭതി (സ്യാ॰), അത്ഥോ ഇധ ലബ്ഭാ (പീ॰)] അപി അപ്പകോപി;
സോചന്തമേനം ദുഖിതം വിദിത്വാ,
പച്ചത്ഥികാ അത്തമനാ ഭവന്തി.

"യതോ ച ഖോ പണ്ഡിതോ ആപദാസു,
ന വേധതീ അത്ഥവിനിച്ഛയഞ്ഞൂ;
പച്ചത്ഥികാസ്സ ദുഖിതാ ഭവന്തി,
ദിസ്വാ മുഖം അവികാരം പുരാണം.

"ജപ്പേന മന്തേന സുഭാസിതേന,
അനുപ്പദാനേന പവേണിയാ വാ;
യഥാ യഥാ യത്ഥ [യഥാ യഥാ യത്ഥ യത്ഥ (ക॰)] ലഭേഥ അത്ഥം,
തഥാ തഥാ തത്ഥ പരക്കമേയ്യ.

"സചേ പജാനേയ്യ അലബ്ഭനേയ്യോ,

മയാവ [മയാ വാ (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] അഞ്ഞേന വാ ഏസ അത്ഥോ;
അസോചമാനോ അധിവാസയേയ്യ,
കമ്മം ദള്ഹം കിന്തി കരോമി ദാനീ”തി. അട്ഠമം;

൯. കോസലസുത്തം

൪൯. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ രാജാ പസേനദി കോസലോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി.

(തേന ഖോ പന സമയേന മല്ലികാ ദേവീ കാലങ്കതാ ഹോതി.) [( ) നത്ഥി (സീ॰)] അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ പുരിസോ യേന രാജാ പസേനദി കോസലോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ രഞ്ഞോ പസേനദിസ്സ കോസലസ്സ ഉപകണ്ണകേ ആരോചേതി - “മല്ലികാ ദേവീ, ദേവ [ദേവ ദേവീ (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)], കാലങ്കതാ”തി. ഏവം വുത്തേ രാജാ പസേനദി കോസലോ ദുക്ഖീ ദുമ്മനോ പത്തക്ഖന്ധോ അധോമുഖോ പജ്ഝായന്തോ അപ്പടിഭാനോ നിസീദി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ രാജാനം പസേനദിം കോസലം ദുക്ഖിം ദുമ്മനം പത്തക്ഖന്ധം അധോമുഖം പജ്ഝായന്തം അപ്പടിഭാനം വിദിത്വാ രാജാനം പസേനദിം കോസലം ഏതദവോച - “പഞ്ചിമാനി, മഹാരാജ, അലബ്ഭനീയാനി ഠാനാനി സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മിം. കതമാനി പഞ്ച? ‘ജരാധമ്മം മാ ജീരീ’തി അലബ്ഭനീയം ഠാനം...പേ॰... ന സോചനായ പരിദേവനായ...പേ॰... കമ്മം ദള്ഹം കിന്തി കരോമി ദാനീ”തി. നവമം.

൧൦. നാരദസുത്തം

൫൦. ഏകം സമയം ആയസ്മാ നാരദോ പാടലിപുത്തേ വിഹരതി കുക്കുടാരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന മുണ്ഡസ്സ രഞ്ഞോ ഭദ്ദാ ദേവീ കാലങ്കതാ ഹോതി പിയാ മനാപാ. സോ ഭദ്ദായ ദേവിയാ കാലങ്കതായ പിയായ മനാപായ നേവ ന്ഹായതി [നഹായതി (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ന വിലിമ്പതി ന ഭത്തം ഭുഞ്ജതി ന കമ്മന്തം പയോജേതി - രത്തിന്ദിവം [രത്തിദിവം (ക॰)] ഭദ്ദായ ദേവിയാ സരീരേ അജ്ഝോമുച്ഛിതോ. അഥ ഖോ മുണ്ഡോ രാജാ പിയകം കോസാരക്ഖം [സോകാരക്ഖം (സ്യാ॰)] ആമന്തേസി - “തേന ഹി, സമ്മ പിയക , ഭദ്ദായ ദേവിയാ സരീരം ആയസായ തേലദോണിയാ പക്ഖിപിത്വാ അഞ്ഞിസ്സാ ആയസായ ദോണിയാ പടികുജ്ജഥ, യഥാ മയം ഭദ്ദായ ദേവിയാ സരീരം ചിരതരം പസ്സേയ്യാമാ”തി. “ഏവം, ദേവാ”തി ഖോ പിയകോ കോസാരക്ഖോ മുണ്ഡസ്സ രഞ്ഞോ പടിസ്സുത്വാ ഭദ്ദായ ദേവിയാ സരീരം ആയസായ തേലദോണിയാ പക്ഖിപിത്വാ അഞ്ഞിസ്സാ ആയസായ ദോണിയാ പടികുജ്ജി.

അഥ ഖോ പിയകസ്സ കോസാരക്ഖസ്സ ഏതദഹോസി - “ഇമസ്സ ഖോ മുണ്ഡസ്സ രഞ്ഞോ ഭദ്ദാ ദേവീ കാലങ്കതാ പിയാ മനാപാ. സോ ഭദ്ദായ ദേവിയാ കാലങ്കതായ പിയായ മനാപായ നേവ ന്ഹായതി ന വിലിമ്പതി ന ഭത്തം ഭുഞ്ജതി ന കമ്മന്തം പയോജേതി - രത്തിന്ദിവം ഭദ്ദായ ദേവിയാ സരീരേ

അജ്ഝോമുച്ഛിതോ. കം [കിം (കം॰)] നു ഖോ മുണ്ഡോ രാജാ സമണം വാ ബ്രാഹ്മണം വാ പയിരുപാസേയ്യ, യസ്സ ധമ്മം സുത്വാ സോകസല്ലം പജഹേയ്യാ''തി!

അഥ ഖോ പിയകസ്സ കോസാരക്ഖസ്സ ഏതദഹോസി - ''അയം ഖോ ആയസ്മാ നാരദോ പാടലിപുത്തേ വിഹരതി കുക്കുടാരാമേ. തം ഖോ പനായസ്മന്തം നാരദം ഏവം കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗതോ - 'പണ്ഡിതോ വിയത്തോ [വ്യത്തോ (സീ॰ പീ॰), ബ്യത്തോ (സ്യാ॰ കം॰, ദീ॰ നി॰ ൨.൪൦൯)] മേധാവീ ബഹുസ്സുതോ ചിത്തകഥീ കല്യാണപടിഭാനോ വുദ്ധോ ചേവ [ബുദ്ധോ ചേവ (കം॰)] അരഹാ ച' [അരഹാ ചാ'തി (?)]. യംനൂന മുണ്ഡോ രാജാ ആയസ്മന്തം നാരദം പയിരുപാസേയ്യ, അപ്പേവ നാമ മുണ്ഡോ രാജാ ആയസ്മതോ നാരദസ്സ ധമ്മം സുത്വാ സോകസല്ലം പജഹേയ്യാ''തി.

അഥ ഖോ പിയകോ കോസാരക്ഖോ യേന മുണ്ഡോ രാജാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ മുണ്ഡം രാജാനം ഏതദവോച - ''അയം ഖോ, ദേവ, ആയസ്മാ നാരദോ പാടലിപുത്തേ വിഹരതി കുക്കുടാരാമേ. തം ഖോ പനായസ്മന്തം നാരദം ഏവം കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗതോ - 'പണ്ഡിതോ വിയത്തോ മേധാവീ ബഹുസ്സുതോ ചിത്തകഥീ കല്യാണപടിഭാനോ വുദ്ധോ ചേവ അരഹാ ച' [അരഹാ ചാ'തി (?)]. യദി പന ദേവോ ആയസ്മന്തം നാരദം പയിരുപാസേയ്യ, അപ്പേവ നാമ ദേവോ ആയസ്മതോ നാരദസ്സ ധമ്മം സുത്വാ സോകസല്ലം പജഹേയ്യാ''തി. ''തേന ഹി, സമ്മ പിയക , ആയസ്മന്തം നാരദം പടിവേദേഹി. കഥഞ്ഹി നാമ മാദിസോ സമണം വാ ബ്രാഹ്മണം വാ വിജിതേ വസന്തം പുബ്ബേ അപ്പടിസംവിദിതോ ഉപസങ്കമിതബ്ബം മഞ്ഞേയ്യാ''തി ! ''ഏവം, ദേവാ''തി ഖോ പിയകോ കോസാരക്ഖോ മുണ്ഡസ്സ രഞ്ഞോ പടിസ്സുത്വാ യേനായസ്മാ നാരദോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം നാരദം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ പിയകോ കോസാരക്ഖോ ആയസ്മന്തം നാരദം ഏതദവോച -

''ഇമസ്സ , ഭന്തേ, മുണ്ഡസ്സ രഞ്ഞോ ഭദ്ദാ ദേവീ കാലങ്കതാ പിയാ മനാപാ. സോ ഭദ്ദായ ദേവിയാ കാലങ്കതായ പിയായ മനാപായ നേവ ന്ഹായതി ന വിലിമ്പതി ന ഭത്തം ഭുഞ്ജതി ന കമ്മന്തം പയോജേതി - രത്തിന്ദിവം ഭദ്ദായ ദേവിയാ സരീരേ അജ്ഝോമുച്ഛിതോ. സാധു, ഭന്തേ, ആയസ്മാ നാരദോ മുണ്ഡസ്സ രഞ്ഞോ തഥാ ധമ്മം ദേസേതു യഥാ മുണ്ഡോ രാജാ ആയസ്മതോ നാരദസ്സ ധമ്മം സുത്വാ സോകസല്ലം പജഹേയ്യാ''തി. ''യസ്സദാനി, പിയക, മുണ്ഡോ രാജാ കാലം മഞ്ഞതീ''തി.

അഥ ഖോ പിയകോ കോസാരക്ഖോ ഉട്ഠായാസനാ ആയസ്മന്തം നാരദം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ യേന മുണ്ഡോ രാജാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ മുണ്ഡം രാജാനം ഏതദവോച - ''കതാവകാസോ ഖോ, ദേവ, ആയസ്മതാ നാരദേന. യസ്സദാനി ദേവോ കാലം മഞ്ഞതീ''തി. ''തേന ഹി, സമ്മ പിയക, ഭദ്രാനി ഭദ്രാനി യാനാനി യോജാപേഹീ''തി. ''ഏവം, ദേവാ''തി ഖോ പിയകോ കോസാരക്ഖോ മുണ്ഡസ്സ രഞ്ഞോ പടിസ്സുത്വാ ഭദ്രാനി ഭദ്രാനി യാനാനി യോജാപേത്വാ മുണ്ഡം രാജാനം ഏതദവോച - ''യുത്താനി ഖോ തേ, ദേവ, ഭദ്രാനി ഭദ്രാനി യാനാനി. യസ്സദാനി ദേവോ കാലം മഞ്ഞതീ''തി.

അഥ ഖോ മുണ്ഡോ രാജാ ഭദ്രം യാനം [ഭദ്രം ഭദ്രം യാനം (സ്യാ॰ കം॰ ക॰), ഭദ്ദം യാനം (പീ॰)] അഭിരുഹിത്വാ ഭദ്രേഹി ഭദ്രേഹി യാനേഹി യേന കുക്കുടാരാമോ തേന പായാസി മഹച്ചാ [മഹച്ച (ബഹൂസു)] രാജാനുഭാവേന ആയസ്മന്തം നാരദം ദസ്സനായ. യാവതികാ യാനസ്സ ഭൂമി യാനേന ഗന്ത്വാ, യാനാ പച്ചോരോഹിത്വാ പത്തികോവ ആരാമം പാവിസി. അഥ ഖോ മുണ്ഡോ രാജാ യേന ആയസ്മാ നാരദോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം നാരദം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ മുണ്ഡം രാജാനം ആയസ്മാ നാരദോ ഏതദവോച -

''പഞ്ചിമാനി, മഹാരാജ, അലബ്ഭനീയാനി ഠാനാനി സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മിം. കതമാനി പഞ്ച? 'ജരാധമ്മം മാ ജീരീ'തി അലബ്ഭനീയം ഠാനം സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മിം. 'ബ്യാധിധമ്മം മാ ബ്യാധീയീ'തി...പേ॰... 'മരണധമ്മം മാ മീയീ'തി... 'ഖയധമ്മം മാ ഖീയീ'തി... 'നസ്സനധമ്മം മാ നസ്സീ'തി അലബ്ഭനീയം ഠാനം സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മിം.

''അസ്സുതവതോ , മഹാരാജ, പുഥുജ്ജനസ്സ ജരാധമ്മം ജീരതി. സോ ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ ന ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'ന ഖോ മയ്ഹേവേകസ്സ ജരാധമ്മം ജീരതി, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേസം സത്താനം ജരാധമ്മം ജീരതി. അഹഞ്ചേവ ഖോ പന ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ സോചേയ്യം കിലമേയ്യം പരിദേവേയ്യം, ഉരത്താളിം കന്ദേയ്യം, സമ്മോഹം ആപജ്ജേയ്യം, ഭത്തമ്പി മേ നച്ഛാദേയ്യ, കായേപി ദുബ്ബണ്ണിയം ഓക്കമേയ്യ, കമ്മന്താപി നപ്പവത്തേയ്യും, അമിത്താപി അത്തമനാ അസ്സു, മിത്താപി ദുമ്മനാ അസ്സൂ'തി. സോ ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ സോചതി കിലമതി പരിദേവതി, ഉരത്താളിം കന്ദതി, സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, മഹാരാജ - 'അസ്സുതവാ പുഥുജ്ജനോ വിദ്ധോ സവിസേന സോകസല്ലേന അത്താനംയേവ പരിതാപേതി'''.

''പുന ചപരം, മഹാരാജ, അസ്സുതവതോ പുഥുജ്ജനസ്സ ബ്യാധിധമ്മം ബ്യാധീയതി...പേ॰... മരണധമ്മം മീയതി... ഖയധമ്മം ഖീയതി... നസ്സനധമ്മം നസ്സതി. സോ നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ ന ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'ന ഖോ മയ്ഹേവേകസ്സ നസ്സനധമ്മം നസ്സതി, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേസം സത്താനം നസ്സനധമ്മം നസ്സതി. അഹഞ്ചേവ ഖോ പന നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ സോചേയ്യം കിലമേയ്യം പരിദേവേയ്യം, ഉരത്താളിം കന്ദേയ്യം, സമ്മോഹം ആപജ്ജേയ്യം, ഭത്തമ്പി മേ നച്ഛാദേയ്യ, കായേപി ദുബ്ബണ്ണിയം ഓക്കമേയ്യ, കമ്മന്താപി നപ്പവത്തേയ്യും, അമിത്താപി അത്തമനാ അസ്സു, മിത്താപി ദുമ്മനാ അസ്സൂ'തി. സോ നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ സോചതി കിലമതി പരിദേവതി, ഉരത്താളിം കന്ദതി, സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, മഹാരാജ - 'അസ്സുതവാ പുഥുജ്ജനോ വിദ്ധോ സവിസേന സോകസല്ലേന അത്താനംയേവ പരിതാപേതി'''.

''സുതവതോ ച ഖോ, മഹാരാജ, അരിയസാവകസ്സ ജരാധമ്മം ജീരതി. സോ ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'ന ഖോ മയ്ഹേവേകസ്സ ജരാധമ്മം ജീരതി, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി

സബ്ബേസം സത്താനം ജരാധമ്മം ജീരതി. അഹഞ്ചേവ ഖോ പന ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ സോചേയ്യം കിലമേയ്യം പരിദേവേയ്യം, ഉരത്താളിം കന്ദേയ്യം, സമ്മോഹം ആപജ്ജേയ്യം, ഭത്തമ്പി മേ നച്ഛാദേയ്യ, കായേപി ദുബ്ബണ്ണിയം ഓക്കമേയ്യ, കമ്മന്താപി നപ്പവത്തേയ്യും, അമിത്താപി അത്തമനാ അസ്സു, മിത്താപി ദുമ്മനാ അസ്സൂ'തി. സോ ജരാധമ്മേ ജിണ്ണേ ന സോചതി ന കിലമതി ന പരിദേവതി, ന ഉരത്താളിം കന്ദതി, ന സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, മഹാരാജ - 'സുതവാ അരിയസാവകോ അബ്ബുഹി സവിസം സോകസല്ലം, യേന വിദ്ധോ അസ്സുതവാ പുഥുജ്ജനോ അത്താനംയേവ പരിതാപേതി. അസോകോ വിസല്ലോ അരിയസാവകോ അത്താനംയേവ പരിനിബ്ബാപേതി'".

"പുന ചപരം, മഹാരാജ, സുതവതോ അരിയസാവകസ്സ ബ്യാധിധമ്മം ബ്യാധീയതി...പേ॰... മരണധമ്മം മീയതി... ഖയധമ്മം ഖീയതി... നസ്സനധമ്മം നസ്സതി. സോ നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'ന ഖോ മയ്ഹേവേകസ്സ നസ്സനധമ്മം നസ്സതി, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേസം സത്താനം നസ്സനധമ്മം നസ്സതി. അഹഞ്ചേവ ഖോ പന നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ സോചേയ്യം കിലമേയ്യം പരിദേവേയ്യം, ഉരത്താളിം കന്ദേയ്യം, സമ്മോഹം ആപജ്ജേയ്യം, ഭത്തമ്പി മേ നച്ഛാദേയ്യ, കായേപി ദുബ്ബണ്ണിയം ഓക്കമേയ്യ, കമ്മന്താപി നപ്പവത്തേയ്യും, അമിത്താപി അത്തമനാ അസ്സു, മിത്താപി ദുമ്മനാ അസ്സൂ'തി. സോ നസ്സനധമ്മേ നട്ഠേ ന സോചതി ന കിലമതി ന പരിദേവതി, ന ഉരത്താളിം കന്ദതി, ന സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, മഹാരാജ - 'സുതവാ അരിയസാവകോ അബ്ബുഹി സവിസം സോകസല്ലം, യേന വിദ്ധോ അസ്സുതവാ പുഥുജ്ജനോ അത്താനംയേവ പരിതാപേതി. അസോകോ വിസല്ലോ അരിയസാവകോ അത്താനംയേവ പരിനിബ്ബാപേതി '".

"ഇമാനി ഖോ, മഹാരാജ, പഞ്ച അലബ്ഭനീയാനി ഠാനാനി സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മി"ന്തി.

"ന സോചനായ പരിദേവനായ,
അത്ഥോധ ലബ്ഭാ അപി അപ്പകോപി;
സോചന്തമേനം ദുഖിതം വിദിത്വാ,
പച്ചത്ഥികാ അത്തമനാ ഭവന്തി.

"യതോ ച ഖോ പണ്ഡിതോ ആപദാസു,
ന വേധതീ അത്ഥവിനിച്ഛയഞ്ഞൂ;
പച്ചത്ഥികാസ്സ ദുഖിതാ ഭവന്തി,
ദിസ്വാ മുഖം അവികാരം പുരാണം.

"ജപ്പേന മന്തേന സുഭാസിതേന,
അനുപ്പദാനേന പവേണിയാ വാ;
യഥാ യഥാ യത്ഥ ലഭേഥ അത്ഥം,
തഥാ തഥാ തത്ഥ പരക്കമേയ്യ.

"സചേ പജാനേയ്യ അലബ്ഭനേയ്യോ,
മയാവ അഞ്ഞേന വാ ഏസ അത്ഥോ;

അസോചമാനോ അധിവാസയേയ്യ,
കമ്മം ദള്ഹം കിന്തി കരോമി ദാനീ''തി [ജാ॰ ൫ ജാതകേപി].

ഏവം വുത്തേ മുണ്ഡോ രാജാ ആയസ്മന്തം നാരദം ഏതദവോച - ''കോ നാമോ [കോ നു ഖോ (സീ॰ പീ॰)] അയം, ഭന്തേ, ധമ്മപരിയായോ''തി? ''സോകസല്ലഹരണോ നാമ അയം, മഹാരാജ, ധമ്മപരിയായോ''തി. ''തഗ്ഘ, ഭന്തേ, സോകസല്ലഹരണോ [തഗ്ഘ ഭന്തേ സോകസല്ലഹരണോ, തഗ്ഘ ഭന്തേ സോകസല്ലഹരണോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)]! ഇമഞ്ഹി മേ, ഭന്തേ, ധമ്മപരിയായം സുത്വാ സോകസല്ലം പഹീന''ന്തി.

അഥ ഖോ മുണ്ഡോ രാജാ പിയകം കോസാരക്ഖം ആമന്തേസി - ''തേന ഹി, സമ്മ പിയക, ഭദ്ദായ ദേവിയാ സരീരം ഝാപേഥ; ഥൂപഞ്ചസ്സാ കരോഥ. അജ്ജതഗ്ഗേ ദാനി മയം ന്ഹായിസ്സാമ ചേവ വിലിമ്പിസ്സാമ ഭത്തഞ്ച ഭുഞ്ജിസ്സാമ കമ്മന്തേ ച പയോജേസ്സാമാ''തി. ദസമം.

മുണ്ഡരാജവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ആദിയോ സപ്പുരിസോ ഇട്ഠാ, മനാപദായീഭിസന്ദം;
സമ്പദാ ച ധനം ഠാനം, കോസലോ നാരദേന ചാതി.

പഠമപണ്ണാസകം സമത്തം.

൨. ദുതിയപണ്ണാസകം

(൬) ൧. നീവരണവഗ്ഗോ

൧. ആവരണസുത്തം

൫൧. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഭിക്ഖവോ''തി. ''ഭദന്തേ''തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആവരണാ നീവരണാ ചേതസോ അജ്ഝാരുഹാ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണാ. കതമേ പഞ്ച? കാമച്ഛന്ദോ, ഭിക്ഖവേ, ആവരണോ നീവരണോ ചേതസോ അജ്ഝാരുഹോ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണോ. ബ്യാപാദോ, ഭിക്ഖവേ, ആവരണോ നീവരണോ ചേതസോ അജ്ഝാരുഹോ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണോ. ഥിനമിദ്ധം, ഭിക്ഖവേ, ആവരണം നീവരണം ചേതസോ അജ്ഝാരുഹം പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണം. ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചം, ഭിക്ഖവേ, ആവരണം നീവരണം ചേതസോ അജ്ഝാരുഹം പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണം. വിചികിച്ഛാ, ഭിക്ഖവേ, ആവരണാ നീവരണാ ചേതസോ അജ്ഝാരുഹാ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണാ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആവരണാ നീവരണാ ചേതസോ അജ്ഝാരുഹാ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണാ.

''സോ വത, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇമേ പഞ്ച ആവരണേ നീവരണേ ചേതസോ അജ്ഝാരുഹേ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണേ അപ്പഹായ, അബലായ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലായ അത്തത്ഥം വാ ഞസ്സതി പരത്ഥം വാ ഞസ്സതി ഉഭയത്ഥം വാ ഞസ്സതി ഉത്തരി [ഉത്തരിം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] വാ മനുസ്സധമ്മാ അലമരിയഞാണദസ്സനവിസേസം സച്ഛികരിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, നദീ പബ്ബതേയ്യാ ദൂരങ്ഗമാ [ദൂരഗമാ (സീ॰)] സീഘസോതാ ഹാരഹാരിനീ. തസ്സാ പുരിസോ ഉഭതോ നങ്ഗലമുഖാനി വിവരേയ്യ. ഏവഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, മജ്ഝേ നദിയാ സോതോ വിക്ഖിത്തോ വിസടോ ബ്യാദിണ്ണോ നേവ [ന ചേവ (ക॰)] ദൂരങ്ഗമോ അസ്സ ന [ന ച (ക॰)] സീഘസോതോ ന [ന ച (ക॰)] ഹാരഹാരീ [ഹാരഹാരിണീ (സീ॰)]. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സോ വത ഭിക്ഖു ഇമേ പഞ്ച ആവരണേ നീവരണേ ചേതസോ അജ്ഝാരുഹേ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണേ അപ്പഹായ, അബലായ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലായ അത്തത്ഥം വാ ഞസ്സതി പരത്ഥം വാ ഞസ്സതി ഉഭയത്ഥം വാ ഞസ്സതി ഉത്തരി വാ മനുസ്സധമ്മാ അലമരിയഞാണദസ്സനവിസേസം സച്ഛികരിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി.

''സോ വത, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇമേ പഞ്ച ആവരണേ നീവരണേ ചേതസോ അജ്ഝാരുഹേ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണേ പഹായ, ബലവതിയാ പഞ്ഞായ അത്തത്ഥം വാ ഞസ്സതി പരത്ഥം വാ ഞസ്സതി ഉഭയത്ഥം വാ ഞസ്സതി ഉത്തരി വാ മനുസ്സധമ്മാ അലമരിയഞാണദസ്സനവിസേസം സച്ഛികരിസ്സതീതി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, നദീ പബ്ബതേയ്യാ ദൂരങ്ഗമാ സീഘസോതാ ഹാരഹാരിനീ. തസ്സാ പുരിസോ ഉഭതോ നങ്ഗലമുഖാനി പിദഹേയ്യ. ഏവഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, മജ്ഝേ നദിയാ സോതോ അവിക്ഖിത്തോ അവിസടോ അബ്യാദിണ്ണോ ദൂരങ്ഗമോ ചേവ അസ്സ സീഘസോതോ ച ഹാരഹാരീ ച. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സോ വത

ഭിക്ഖു ഇമേ പഞ്ച ആവരണേ നീവരണേ ചേതസോ അജ്ഝാരുഹേ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണേ പഹായ, ബലവതിയാ പഞ്ഞായ അത്തത്ഥം വാ ഞസ്സതി പരത്ഥം വാ ഞസ്സതി ഉഭയത്ഥം വാ ഞസ്സതി ഉത്തരി വാ മനുസ്സധമ്മാ അലമരിയഞാണദസ്സനവിസേസം സച്ഛികരിസ്സതീതി ഠാനമേതം വിജ്ജതീ''തി. പഠമം.

൨. അകുസലരാസിസുത്തം

൫൨. ''അകുസലരാസീതി , ഭിക്ഖവേ, വദമാനോ പഞ്ച നീവരണേ [ഇമേ പഞ്ച നീവരണേ (സീ॰)] സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ. കേവലോ ഹായം [ഹയം (സീ॰), ചായം (സ്യാ॰ കം॰), സായം (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, അകുസലരാസി യദിദം പഞ്ച നീവരണാ. കതമേ പഞ്ച? കാമച്ഛന്ദനീവരണം, ബ്യാപാദനീവരണം, ഥിനമിദ്ധനീവരണം, ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചനീവരണം, വിചികിച്ഛാനീവരണം. അകുസലരാസീതി, ഭിക്ഖവേ, വദമാനോ ഇമേ പഞ്ച നീവരണേ സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ. കേവലോ ഹായം, ഭിക്ഖവേ, അകുസലരാസി യദിദം പഞ്ച നീവരണാ''തി. ദുതിയം.

൩. പധാനിയങ്ഗസുത്തം

൫൩. ''പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, പധാനിയങ്ഗാനി. കതമാനി പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - 'ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ'തി . അപ്പാബാധോ ഹോതി അപ്പാതങ്കോ; സമവേപാകിനിയാ ഗഹണിയാ സമന്നാഗതോ നാതിസീതായ നാച്ചുണ്ഹായ മജ്ഝിമായ പധാനക്ഖമായ; അസഠോ ഹോതി അമായാവീ; യഥാഭൂതം അത്താനം ആവികത്താ സത്ഥരി വാ വിഞ്ഞൂസു വാ സബ്രഹ്മചാരീസു; ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു; പഞ്ഞവാ ഹോതി, ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച പധാനിയങ്ഗാനീ''തി. തതിയം.

൪. സമയസുത്തം

൫൪. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, അസമയാ പധാനായ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ജിണ്ണോ ഹോതി ജരായാഭിഭൂതോ. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ അസമയോ പധാനായ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ബ്യാധിതോ ഹോതി ബ്യാധിനാഭിഭൂതോ. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ അസമയോ പധാനായ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ദുബ്ഭിക്ഖം ഹോതി ദുസ്സസ്സം ദുല്ലഭപിണ്ഡം, ന സുകരം ഉഞ്ഛേന പഗ്ഗഹേന യാപേതും. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ അസമയോ പധാനായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭയം ഹോതി അടവിസങ്കോപോ, ചക്കസമാരൂള്ഹാ ജാനപദാ പരിയായന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ അസമയോ പധാനായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഘോ ഭിന്നോ ഹോതി. സങ്ഘേ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിന്നേ അഞ്ഞമഞ്ഞം അക്കോസാ ച ഹോന്തി, അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിഭാസാ ച ഹോന്തി, അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിക്ഖേപാ ച ഹോന്തി, അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിച്ചജാ ച ഹോന്തി. തത്ഥ അപ്പസന്നാ ചേവ നപ്പസീദന്തി, പസന്നാനഞ്ച ഏകച്ചാനം അഞ്ഞഥത്തം ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ അസമയോ പധാനായ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച അസമയാ പധാനായാതി.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, സമയാ പധാനായ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ദഹരോ ഹോതി യുവാ സുസു കാളകേസോ ഭദ്രേന യോബ്ബനേന സമന്നാഗതോ പഠമേന വയസാ. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ സമയോ പധാനായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അപ്പാബാധോ ഹോതി അപ്പാതങ്കോ, സമവേപാകിനിയാ ഗഹണിയാ സമന്നാഗതോ നാതിസീതായ നാച്ചുണ്ഹായ മജ്ഝിമായ പധാനക്ഖമായ. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ സമയോ പധാനായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സുഭിക്ഖം ഹോതി സുസസ്സം സുലഭപിണ്ഡം, സുകരം ഉഞ്ഛേന പഗ്ഗഹേന യാപേതും. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ സമയോ പധാനായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, മനുസ്സാ സമഗ്ഗാ സമ്മോദമാനാ അവിവദമാനാ ഖീരോദകീഭൂതാ അഞ്ഞമഞ്ഞം പിയചക്ഖൂഹി സമ്പസ്സന്താ വിഹരന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ സമയോ പധാനായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഘോ സമഗ്ഗോ സമ്മോദമാനോ അവിവദമാനോ ഏകുദ്ദേസോ ഫാസു വിഹരതി. സങ്ഘേ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സമഗ്ഗേ ന ചേവ അഞ്ഞമഞ്ഞം അക്കോസാ ഹോന്തി, ന ച അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിഭാസാ ഹോന്തി, ന ച അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിക്ഖേപാ ഹോന്തി, ന ച അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിച്ചജാ ഹോന്തി. തത്ഥ അപ്പസന്നാ ചേവ പസീദന്തി, പസന്നാനഞ്ച ഭിയ്യോഭാവോ [ഭീയ്യോഭാവായ (ക॰)] ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ സമയോ പധാനായ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സമയാ പധാനായാ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. മാതാപുത്തസുത്തം

൫൫. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന സാവത്ഥിയം ഉഭോ മാതാപുത്താ വസ്സാവാസം ഉപഗമിംസു [ഉപസങ്കമിംസു (ക॰)] - ഭിക്ഖു ച ഭിക്ഖുനീ ച. തേ അഞ്ഞമഞ്ഞസ്സ അഭിണ്ഹം ദസ്സനകാമാ അഹേസും. മാതാപി പുത്തസ്സ അഭിണ്ഹം ദസ്സനകാമാ അഹോസി; പുത്തോപി മാതരം അഭിണ്ഹം ദസ്സനകാമോ അഹോസി. തേസം അഭിണ്ഹം ദസ്സനാ സംസഗ്ഗോ അഹോസി. സംസഗ്ഗേ സതി വിസ്സാസോ അഹോസി. വിസ്സാസേ സതി ഓതാരോ അഹോസി.

തേ ഓതിണ്ണചിത്താ സിക്ഖം അപച്ചക്ഖായ ദുബ്ബല്യം അനാവികത്വാ മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവിംസു.

അഥ ഖോ സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവന്തം ഏതദവോചും - "ഇധ, ഭന്തേ, സാവത്ഥിയം ഉഭോ മാതാപുത്താ വസ്സാവാസം ഉപഗമിംസു - ഭിക്ഖു ച ഭിക്ഖുനീ ച, തേ അഞ്ഞമഞ്ഞസ്സ അഭിണ്ഹം ദസ്സനകാമാ അഹേസും, മാതാപി പുത്തസ്സ അഭിണ്ഹം ദസ്സനകാമാ അഹോസി, പുത്തോപി മാതരം അഭിണ്ഹം ദസ്സനകാമോ അഹോസി. തേസം അഭിണ്ഹം ദസ്സനാ സംസഗ്ഗോ അഹോസി, സംസഗ്ഗേ സതി വിസ്സാസോ അഹോസി, വിസ്സാസേ സതി ഓതാരോ അഹോസി, തേ ഓതിണ്ണചിത്താ സിക്ഖം അപച്ചക്ഖായ ദുബ്ബല്യം അനാവികത്വാ മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവിംസൂ"തി.

"കിം നു സോ, ഭിക്ഖവേ, മോഘപുരിസോ മഞ്ഞതി - 'ന മാതാ പുത്തേ സാരജ്ജതി, പുത്തോ വാ പന മാതരീ'തി? നാഹം, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞം ഏകരൂപമ്പി സമനുപസ്സാമി ഏവം [യം ഏവം (സീ॰)] രജനീയം ഏവം കമനീയം ഏവം മദനീയം ഏവം ബന്ധനീയം ഏവം മുച്ഛനീയം ഏവം അന്തരായകരം അനുത്തരസ്സ യോഗക്ഖേമസ്സ അധിഗമായ യഥയിദം, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥിരൂപം. ഇത്ഥിരൂപേ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ രത്താ ഗിദ്ധാ ഗഥിതാ [ഗധിതാ (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)] മുച്ഛിതാ അജ്ഝോസന്നാ [അജ്ഝോപന്നാ (ബഹൂസു)]. തേ ദീഘരത്തം സോചന്തി ഇത്ഥിരൂപവസാനുഗാ.

"നാഹം, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞം ഏകസദ്ദമ്പി...പേ॰... ഏകഗന്ധമ്പി... ഏകരസമ്പി... ഏകഫോട്ഠബ്ബമ്പി സമനുപസ്സാമി ഏവം രജനീയം ഏവം കമനീയം ഏവം മദനീയം ഏവം ബന്ധനീയം ഏവം മുച്ഛനീയം ഏവം അന്തരായകരം അനുത്തരസ്സ യോഗക്ഖേമസ്സ അധിഗമായ യഥയിദം, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥിഫോട്ഠബ്ബം . ഇത്ഥിഫോട്ഠബ്ബേ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ രത്താ ഗിദ്ധാ ഗഥിതാ മുച്ഛിതാ അജ്ഝോസന്നാ. തേ ദീഘരത്തം സോചന്തി ഇത്ഥിഫോട്ഠബ്ബവസാനുഗാ.

"ഇത്ഥീ, ഭിക്ഖവേ, ഗച്ഛന്തീപി പുരിസസ്സ ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി; ഠിതാപി...പേ॰... നിസിന്നാപി... സയാനാപി... ഹസന്തീപി... ഭണന്തീപി... ഗായന്തീപി... രോദന്തീപി... ഉഗ്ഘാതിതാപി [ഉഗ്ഘാനിതാപി (സീ॰)] ... മതാപി പുരിസസ്സ ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി. യഞ്ഹി തം, ഭിക്ഖവേ, സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'സമന്തപാസോ മാരസ്സാ'തി മാതുഗാമംയേവ സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'സമന്തപാസോ മാരസ്സാ'"തി.

"സല്ലപേ അസിഹത്ഥേന, പിസാചേനാപി സല്ലപേ;
ആസീവിസമ്പി ആസീദേ [ആസദ്ദേ (സ്യാ॰ ക॰)], യേന ദട്ഠോ ന ജീവതി.

"നത്വേവ ഏകോ ഏകായ, മാതുഗാമേന സല്ലപേ;
മുട്ഠസ്സതിം താ ബന്ധന്തി, പേക്ഖിതേന സിതേന ച [മ്ഹിതേന ച (സ്യാ॰ ക॰)].

"അഥോപി ദുന്നിവത്ഥേന, മഞ്ജുനാ ഭണിതേന ച;
നേസോ ജനോ സ്വാസീസദോ, അപി ഉഗ്ഘാതിതോ മതോ.

‘‘പഞ്ച കാമഗുണാ ഏതേ, ഇത്ഥിരൂപസ്മിം ദിസ്സരേ;
രൂപാ സദ്ദാ രസാ ഗന്ധാ, ഫോട്ഠബ്ബാ ച മനോരമാ.

‘‘തേസം കാമോഘവൂള്ഹാനം, കാമേ അപരിജാനതം;
കാലം ഗതി [ഗതിം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ഭവാഭവം, സംസാരസ്മിം പുരക്ഖതാ.

‘‘യേ ച കാമേ പരിഞ്ഞായ, ചരന്തി അകുതോഭയാ;
തേ വേ പാരങ്ഗതാ ലോകേ, യേ പത്താ ആസവക്ഖയ’’ന്തി. പഞ്ചമം;

൬. ഉപജ്ഝായസുത്തം

൫൬. അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു യേന സകോ ഉപജ്ഝായോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ സകം ഉപജ്ഝായം ഏതദവോച - ‘‘ഏതരഹി മേ, ഭന്തേ, മധുരകജാതോ ചേവ കായോ, ദിസാ ച മേ ന പക്ഖായന്തി, ധമ്മാ ച മം നപ്പടിഭന്തി, ഥിനമിദ്ധഞ്ച മേ ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി, അനഭിരതോ ച ബ്രഹ്മചരിയം ചരാമി, അത്ഥി ച മേ ധമ്മേസു വിചികിച്ഛാ’’തി.

അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു തം സദ്ധിവിഹാരികം ഭിക്ഖും ആദായ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ‘‘അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു ഏവമാഹ - ‘ഏതരഹി മേ, ഭന്തേ, മധുരകജാതോ ചേവ കായോ, ദിസാ ച മം ന പക്ഖായന്തി, ധമ്മാ ച മേ നപ്പടിഭന്തി, ഥിനമിദ്ധഞ്ച മേ ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി, അനഭിരതോ ച ബ്രഹ്മചരിയം ചരാമി, അത്ഥി ച മേ ധമ്മേസു വിചികിച്ഛാ’’’തി.

‘‘ഏവഞ്ഹേതം , ഭിക്ഖു, ഹോതി ഇന്ദ്രിയേസു അഗുത്തദ്വാരസ്സ, ഭോജനേ അമത്തഞ്ഞുനോ, ജാഗരിയം അനനുയുത്തസ്സ, അവിപസ്സകസ്സ കുസലാനം ധമ്മാനം, പുബ്ബരത്താപരരത്തം ബോധിപക്ഖിയാനം ധമ്മാനം ഭാവനാനുയോഗം അനനുയുത്തസ്സ വിഹരതോ, യം മധുരകജാതോ ചേവ കായോ ഹോതി, ദിസാ ചസ്സ ന പക്ഖായന്തി, ധമ്മാ ച തം നപ്പടിഭന്തി, ഥിനമിദ്ധഞ്ചസ്സ ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി, അനഭിരതോ ച ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, ഹോതി ചസ്സ ധമ്മേസു വിചികിച്ഛാ. തസ്മാതിഹ തേ, ഭിക്ഖു, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരോ ഭവിസ്സാമി, ഭോജനേ മത്തഞ്ഞൂ, ജാഗരിയം അനുയുത്തോ, വിപസ്സകോ കുസലാനം ധമ്മാനം, പുബ്ബരത്താപരരത്തം ബോധിപക്ഖിയാനം ധമ്മാനം ഭാവനാനുയോഗം അനുയുത്തോ വിഹരിസ്സാമീ’തി. ഏവഞ്ഹി തേ, ഭിക്ഖു, സിക്ഖിതബ്ബ’’ന്തി.

അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവതാ ഇമിനാ ഓവാദേന ഓവദിതോ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമി. അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഏകോ വൂപകട്ഠോ അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ നചിരസ്സേവ - യസ്സത്ഥായ കുലപുത്താ സമ്മദേവ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജന്തി, തദനുത്തരം - ബ്രഹ്മചരിയപരിയോസാനം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹാസി. ‘‘ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാ’’തി അബ്ഭഞ്ഞാസി. അഞ്ഞതരോ പന സോ ഭിക്ഖു അരഹതം അഹോസി.

അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു അരഹത്തം പത്തോ യേന സകോ ഉപജ്ഝായോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ സകം ഉപജ്ഝായം ഏതദവോച - ''ഏതരഹി മേ, ഭന്തേ, ന ചേവ [ന ത്വേവ (സീ॰)] മധുരകജാതോ കായോ, ദിസാ ച മേ പക്ഖായന്തി, ധമ്മാ ച മം പടിഭന്തി, ഥിനമിദ്ധഞ്ച മേ ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി, അഭിരതോ ച ബ്രഹ്മചരിയം ചരാമി, നത്ഥി ച മേ ധമ്മേസു വിചികിച്ഛാ''തി. അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു തം സദ്ധിവിഹാരികം ഭിക്ഖും ആദായ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു ഏവമാഹ - 'ഏതരഹി മേ, ഭന്തേ, ന ചേവ മധുരകജാതോ കായോ, ദിസാ ച മേ പക്ഖായന്തി, ധമ്മാ ച മം പടിഭന്തി, ഥിനമിദ്ധഞ്ച മേ ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി, അഭിരതോ ച ബ്രഹ്മചരിയം ചരാമി, നത്ഥി ച മേ ധമ്മേസു വിചികിച്ഛാ'''തി.

''ഏവഞ്ഹേതം, ഭിക്ഖു, ഹോതി ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരസ്സ, ഭോജനേ മത്തഞ്ഞുനോ, ജാഗരിയം അനുയുത്തസ്സ, വിപസ്സകസ്സ കുസലാനം ധമ്മാനം, പുബ്ബരത്താപരരത്തം ബോധിപക്ഖിയാനം ധമ്മാനം ഭാവനാനുയോഗം അനുയുത്തസ്സ വിഹരതോ, യം ന ചേവ മധുരകജാതോ കായോ ഹോതി, ദിസാ ചസ്സ പക്ഖായന്തി, ധമ്മാ ച തം പടിഭന്തി, ഥിനമിദ്ധഞ്ചസ്സ ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി, അഭിരതോ ച ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, ന ചസ്സ ഹോതി ധമ്മേസു വിചികിച്ഛാ. തസ്മാതിഹ വോ, ഭിക്ഖവേ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - 'ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരാ ഭവിസ്സാമ, ഭോജനേ മത്തഞ്ഞുനോ, ജാഗരിയം അനുയുത്താ, വിപസ്സകാ കുസലാനം ധമ്മാനം, പുബ്ബരത്താപരരത്തം ബോധിപക്ഖിയാനം ധമ്മാനം ഭാവനാനുയോഗം അനുയുത്താ വിഹരിസ്സാമാ'തി. ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബ''ന്തി. ഛട്ഠം.

൭. അഭിണ്ഹപച്ചവേക്ഖിതബ്ബഠാനസുത്തം

൫൭. ''പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ഠാനാനി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബാനി ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ. കതമാനി പഞ്ച? 'ജരാധമ്മോമ്ഹി, ജരം അനതീതോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ. 'ബ്യാധിധമ്മോമ്ഹി, ബ്യാധിം അനതീതോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ. 'മരണധമ്മോമ്ഹി, മരണം അനതീതോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ. 'സബ്ബേഹി മേ പിയേഹി മനാപേഹി നാനാഭാവോ വിനാഭാവോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ. 'കമ്മസ്സകോമ്ഹി, കമ്മദായാദോ കമ്മയോനി കമ്മബന്ധു കമ്മപടിസരണോ. യം കമ്മം കരിസ്സാമി - കല്യാണം വാ പാപകം വാ - തസ്സ ദായാദോ ഭവിസ്സാമീ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ.

''കിഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥവസം പടിച്ച 'ജരാധമ്മോമ്ഹി, ജരം അനതീതോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ? അത്ഥി, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം യോബ്ബനേ യോബ്ബനമദോ, യേന മദേന മത്താ കായേന ദുച്ചരിതം ചരന്തി, വാചായ

ദുച്ചരിതം ചരന്തി, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരന്തി. തസ്സ തം ഠാനം അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖതോ യോ യോബ്ബനേ യോബ്ബനമദോ സോ സബ്ബസോ വാ പഹീയതി തനു വാ പന ഹോതി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥവസം പടിച്ച 'ജരാധമ്മോമ്ഹി, ജരം അനതീതോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ.

"കിഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, അത്ഥവസം പടിച്ച 'ബ്യാധിധമ്മോമ്ഹി, ബ്യാധിം അനതീതോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ? അത്ഥി, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം ആരോഗ്യേ ആരോഗ്യമദോ, യേന മദേന മത്താ കായേന ദുച്ചരിതം ചരന്തി, വാചായ ദുച്ചരിതം ചരന്തി, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരന്തി. തസ്സ തം ഠാനം അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖതോ യോ ആരോഗ്യേ ആരോഗ്യമദോ സോ സബ്ബസോ വാ പഹീയതി തനു വാ പന ഹോതി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥവസം പടിച്ച 'ബ്യാധിധമ്മോമ്ഹി, ബ്യാധിം അനതീതോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ.

"കിഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥവസം പടിച്ച 'മരണധമ്മോമ്ഹി, മരണം അനതീതോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ? അത്ഥി, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം ജീവിതേ ജീവിതമദോ, യേന മദേന മത്താ കായേന ദുച്ചരിതം ചരന്തി, വാചായ ദുച്ചരിതം ചരന്തി, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരന്തി. തസ്സ തം ഠാനം അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖതോ യോ ജീവിതേ ജീവിതമദോ സോ സബ്ബസോ വാ പഹീയതി തനു വാ പന ഹോതി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥവസം പടിച്ച 'മരണധമ്മോമ്ഹി, മരണം അനതീതോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ.

"കിഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥവസം പടിച്ച 'സബ്ബേഹി മേ പിയേഹി മനാപേഹി നാനാഭാവോ വിനാഭാവോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ? അത്ഥി, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം പിയേസു മനാപേസു യോ ഛന്ദരാഗോ യേന രാഗേന രത്താ കായേന ദുച്ചരിതം ചരന്തി, വാചായ ദുച്ചരിതം ചരന്തി, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരന്തി. തസ്സ തം ഠാനം അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖതോ യോ പിയേസു മനാപേസു ഛന്ദരാഗോ സോ സബ്ബസോ വാ പഹീയതി തനു വാ പന ഹോതി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥവസം പടിച്ച 'സബ്ബേഹി മേ പിയേഹി മനാപേഹി നാനാഭാവോ വിനാഭാവോ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ.

"കിഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥവസം പടിച്ച 'കമ്മസ്സകോമ്ഹി, കമ്മദായാദോ കമ്മയോനി കമ്മബന്ധു കമ്മപടിസരണോ, യം കമ്മം കരിസ്സാമി - കല്യാണം വാ പാപകം വാ - തസ്സ ദായാദോ ഭവിസ്സാമീ'തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ ? അത്ഥി, ഭിക്ഖവേ, സത്താനം കായദുച്ചരിതം വചീദുച്ചരിതം മനോദുച്ചരിതം. തസ്സ തം ഠാനം അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖതോ സബ്ബസോ വാ ദുച്ചരിതം പഹീയതി തനു വാ പന ഹോതി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥവസം പടിച്ച 'കമ്മസ്സകോമ്ഹി, കമ്മദായാദോ കമ്മയോനി കമ്മബന്ധു കമ്മപടിസരണോ, യം കമ്മം കരിസ്സാമി - കല്യാണം വാ പാപകം വാ - തസ്സ

ദായാദോ ഭവിസ്സാമീ’തി അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖിതബ്ബം ഇത്ഥിയാ വാ പുരിസേന വാ ഗഹട്ഠേന വാ പബ്ബജിതേന വാ.

“സ ഖോ [സചേ (പീ॰ ക॰)] സോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ന ഖോ അഹഞ്ഞേവേകോ ജരാധമ്മോ [അഹഞ്ഞേവേകോ ജരാധമ്മോമ്ഹി (ക॰)] ജരം അനതീതോ, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേ സത്താ ജരാധമ്മാ ജരം അനതീതാ’തി. തസ്സ തം ഠാനം അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖതോ മഗ്ഗോ സഞ്ജായതി. സോ തം മഗ്ഗം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി. തസ്സ തം മഗ്ഗം ആസേവതോ ഭാവയതോ ബഹുലീകരോതോ സംയോജനാനി സബ്ബസോ പഹീയന്തി അനുസയാ ബ്യന്തീഹോന്തി.

“സ ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ന ഖോ അഹഞ്ഞേവേകോ ബ്യാധിധമ്മോ ബ്യാധിം അനതീതോ, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേ സത്താ ബ്യാധിധമ്മാ ബ്യാധിം അനതീതാ’തി. തസ്സ തം ഠാനം അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖതോ മഗ്ഗോ സഞ്ജായതി. സോ തം മഗ്ഗം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി. തസ്സ തം മഗ്ഗം ആസേവതോ ഭാവയതോ ബഹുലീകരോതോ സംയോജനാനി സബ്ബസോ പഹീയന്തി, അനുസയാ ബ്യന്തീഹോന്തി.

“സ ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ന ഖോ അഹഞ്ഞേവേകോ മരണധമ്മോ മരണം അനതീതോ, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേ സത്താ മരണധമ്മാ മരണം അനതീതാ’തി. തസ്സ തം ഠാനം അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖതോ മഗ്ഗോ സഞ്ജായതി. സോ തം മഗ്ഗം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി. തസ്സ തം മഗ്ഗം ആസേവതോ ഭാവയതോ ബഹുലീകരോതോ സംയോജനാനി സബ്ബസോ പഹീയന്തി, അനുസയാ ബ്യന്തീഹോന്തി.

“സ ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ന ഖോ മയ്ഹേവേകസ്സ സബ്ബേഹി പിയേഹി മനാപേഹി നാനാഭാവോ വിനാഭാവോ, അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേസം സത്താനം പിയേഹി മനാപേഹി നാനാഭാവോ വിനാഭാവോ’തി. തസ്സ തം ഠാനം അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖതോ മഗ്ഗോ സഞ്ജായതി. സോ തം മഗ്ഗം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി. തസ്സ തം മഗ്ഗം ആസേവതോ ഭാവയതോ ബഹുലീകരോതോ സംയോജനാനി സബ്ബസോ പഹീയന്തി, അനുസയാ ബ്യന്തീഹോന്തി.

“സ ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ന ഖോ അഹഞ്ഞേവേകോ കമ്മസ്സകോ കമ്മദായാദോ കമ്മയോനി കമ്മബന്ധു കമ്മപ്പടിസരണോ, യം കമ്മം കരിസ്സാമി - കല്യാണം വാ പാപകം വാ - തസ്സ ദായാദോ ഭവിസ്സാമി; അഥ ഖോ യാവതാ സത്താനം ആഗതി ഗതി ചുതി ഉപപത്തി സബ്ബേ സത്താ കമ്മസ്സകാ കമ്മദായാദാ കമ്മയോനി കമ്മബന്ധു കമ്മപ്പടിസരണാ, യം കമ്മം കരിസ്സന്തി - കല്യാണം വാ പാപകം വാ - തസ്സ ദായാദാ ഭവിസ്സന്തീ’തി . തസ്സ തം ഠാനം അഭിണ്ഹം പച്ചവേക്ഖതോ മഗ്ഗോ സഞ്ജായതി. സോ തം മഗ്ഗം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി. തസ്സ തം

മഗ്ഗം ആസേവതോ ഭാവയതോ ബഹുലീകരോതോ സംയോജനാനി സബ്ബസോ പഹീയന്തി, അനുസയാ ബ്യന്തീഹോന്തീ''തി.

''ബ്യാധിധമ്മാ ജരാധമ്മാ, അഥോ മരണധമ്മിനോ;
യഥാ ധമ്മാ തഥാ സത്താ [സന്താ (സ്യാ॰ കം॰)], ജിഗുച്ഛന്തി പുഥുജ്ജനാ.

''അഹഞ്ചേ തം ജിഗുച്ഛേയ്യം, ഏവം ധമ്മേസു പാണിസു;
ന മേതം പതിരൂപസ്സ, മമ ഏവം വിഹാരിനോ.

''സോഹം ഏവം വിഹരന്തോ, ഞത്വാ ധമ്മം നിരൂപധിം;
ആരോഗ്യേ യോബ്ബനസ്മിഞ്ച, ജീവിതസ്മിഞ്ച യേ മദാ.

''സബ്ബേ മദേ അഭിഭോസ്മി, നേക്ഖമ്മം ദട്ഠു ഖേമതോ [നേക്ഖമ്മേ ദട്ഠു ഖേമതം (അ॰ നി॰ ൩.൩൯) ഉഭയത്ഥപി അട്ഠകഥായ സമേതി];
തസ്സ മേ അഹു ഉസ്സാഹോ, നിബ്ബാനം അഭിപസ്സതോ.

''നാഹം ഭബ്ബോ ഏതരഹി, കാമാനി പടിസേവിതും;
അനിവത്തി [അനിവത്തീ (?)] ഭവിസ്സാമി, ബ്രഹ്മചരിയപരായണോ''തി.
സത്തമം;

൮. ലിച്ഛവികുമാരകസുത്തം

൫൮. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ ഭഗവാ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ വേസാലിം പിണ്ഡായ പാവിസി. വേസാലിയം പിണ്ഡായ ചരിത്വാ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ മഹാവനം അജ്ഝോഗാഹേത്വാ അഞ്ഞതരസ്മിം രുക്ഖമൂലേ ദിവാവിഹാരം നിസീദി.

തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ ലിച്ഛവികുമാരകാ സജ്ജാനി ധനൂനി ആദായ കുക്കുരസങ്ഘപരിവുതാ മഹാവനേ അനുചങ്കമമാനാ അനുവിചരമാനാ അദ്ദസു ഭഗവന്തം അഞ്ഞതരസ്മിം രുക്ഖമൂലേ നിസിന്നം; ദിസ്വാന സജ്ജാനി ധനൂനി നിക്ഖിപിത്വാ കുക്കുരസങ്ഘം ഏകമന്തം ഉയ്യോജേത്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ തുണ്ഹീഭൂതാ തുണ്ഹീഭൂതാ പഞ്ജലികാ ഭഗവന്തം പയിരുപാസന്തി.

തേന ഖോ പന സമയേന മഹാനാമോ ലിച്ഛവി മഹാവനേ ജങ്ഘാവിഹാരം അനുചങ്കമമാനോ അദ്ദസ തേ ലിച്ഛവികുമാരകേ തുണ്ഹീഭൂതേ തുണ്ഹീഭൂതേ പഞ്ജലികേ ഭഗവന്തം പയിരുപാസന്തേ; ദിസ്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ മഹാനാമോ ലിച്ഛവി ഉദാനം ഉദാനേസി - 'ഭവിസ്സന്തി വജ്ജീ, ഭവിസ്സന്തി വജ്ജീ'''തി!

''കിം പന ത്വം, മഹാനാമ, ഏവം വദേസി - 'ഭവിസ്സന്തി വജ്ജീ, ഭവിസ്സന്തി വജ്ജീ'''തി? ''ഇമേ, ഭന്തേ, ലിച്ഛവികുമാരകാ ചണ്ഡാ ഫരുസാ അപാനുഭാ [അപജഹാതി (സീ॰), അപാടുഭാ (സ്യാ॰ കം॰), അപജഹാ (പീ॰), അപാനുതാ (കത്ഥചി)]. യാനിപി താനി കുലേസു പഹേണകാനി [പഹീനകാനി (സീ॰),

പഹീണകാനി (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] പഹീയന്തി, ഉച്ഛൂതി വാ ബദരാതി വാ പൂവാതി വാ മോദകാതി വാ സംകുലികാതി വാ [സക്ഖലികാതി വാ (സീ॰ പീ॰)], താനി വിലുമ്പിത്വാ വിലുമ്പിത്വാ ഖാദന്തി; കുലിത്ഥീനമ്പി കുലകുമാരീനമ്പി പച്ഛാലിയം ഖിപന്തി. തേ ദാനിമേ തുണ്ഹീഭൂതാ തുണ്ഹീഭൂതാ പഞ്ജലികാ ഭഗവന്തം പയിരുപാസന്തീ''തി.

''യസ്സ കസ്സചി, മഹാനാമ, കുലപുത്തസ്സ പഞ്ച ധമ്മാ സംവിജ്ജന്തി - യദി വാ രഞ്ഞോ ഖത്തിയസ്സ മുദ്ധാവസിത്തസ്സ, യദി വാ രട്ഠികസ്സ പേത്തനികസ്സ [മുദ്ധാഭിസിത്തസ്സ (ക॰) അം॰ നി॰ ൫.൧൩൫, ൧൩൬ പസ്സിതബ്ബം], യദി വാ സേനായ സേനാപതികസ്സ, യദി വാ ഗാമഗാമണികസ്സ, യദി വാ പൂഗഗാമണികസ്സ, യേ വാ പന കുലേസു പച്ചേകാധിപച്ചം കാരേന്തി, വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''കതമേ പഞ്ച? ഇധ, മഹാനാമ, കുലപുത്തോ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതേഹി ഭോഗേഹി ബാഹാബലപരിചിതേഹി സേദാവക്ഖിത്തേഹി ധമ്മികേഹി ധമ്മലദ്ധേഹി മാതാപിതരോ സക്കരോതി ഗരും കരോതി മാനേതി പൂജേതി . തമേനം മാതാപിതരോ സക്കതാ ഗരുകതാ മാനിതാ പൂജിതാ കല്യാണേന മനസാ അനുകമ്പന്തി - 'ചിരം ജീവ, ദീഘമായും പാലേഹീ'തി. മാതാപിതാനുകമ്പിതസ്സ, മഹാനാമ, കുലപുത്തസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''പുന ചപരം, മഹാനാമ, കുലപുത്തോ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതേഹി ഭോഗേഹി ബാഹാബലപരിചിതേഹി സേദാവക്ഖിത്തേഹി ധമ്മികേഹി ധമ്മലദ്ധേഹി പുത്തദാരദാസകമ്മകരപോരിസേ [... സാമന്തസംവോഹാരേ (സീ॰ പീ॰)] സക്കരോതി ഗരും കരോതി മാനേതി പൂജേതി. തമേനം പുത്തദാരദാസകമ്മകരപോരിസാ സക്കതാ ഗരുകതാ മാനിതാ പൂജിതാ കല്യാണേന മനസാ അനുകമ്പന്തി - 'ചിരം ജീവ, ദീഘമായും പാലേഹീ'തി. പുത്തദാരദാസകമ്മകരപോരിസാനുകമ്പിതസ്സ, മഹാനാമ, കുലപുത്തസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''പുന ചപരം, മഹാനാമ, കുലപുത്തോ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതേഹി ഭോഗേഹി ബാഹാബലപരിചിതേഹി സേദാവക്ഖിത്തേഹി ധമ്മികേഹി ധമ്മലദ്ധേഹി ഖേത്തകമ്മന്തസാമന്തസബ്യോഹാരേ സക്കരോതി ഗരും കരോതി മാനേതി പൂജേതി. തമേനം ഖേത്തകമ്മന്തസാമന്തസബ്യോഹാരാ സക്കതാ ഗരുകതാ മാനിതാ പൂജിതാ കല്യാണേന മനസാ അനുകമ്പന്തി - 'ചിരം ജീവ, ദീഘമായും പാലേഹീ'തി. ഖേത്തകമ്മന്തസാമന്തസബ്യോഹാരാനുകമ്പിതസ്സ, മഹാനാമ, കുലപുത്തസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''പുന ചപരം, മഹാനാമ, കുലപുത്തോ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതേഹി ഭോഗേഹി ബാഹാബലപരിചിതേഹി സേദാവക്ഖിത്തേഹി ധമ്മികേഹി ധമ്മലദ്ധേഹി യാവതാ ബലിപടിഗ്ഗാഹികാ ദേവതാ സക്കരോതി ഗരും കരോതി മാനേതി പൂജേതി. തമേനം ബലിപടിഗ്ഗാഹികാ ദേവതാ സക്കതാ ഗരുകതാ മാനിതാ പൂജിതാ കല്യാണേന മനസാ അനുകമ്പന്തി - 'ചിരം ജീവ, ദീഘമായും പാലേഹീ'തി. ദേവതാനുകമ്പിതസ്സ, മഹാനാമ, കുലപുത്തസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“പുന ചപരം, മഹാനാമ, കുലപുത്തോ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതേഹി ഭോഗേഹി ബാഹാബലപരിചിതേഹി സേദാവക്ഖിത്തേഹി ധമ്മികേഹി ധമ്മലദ്ധേഹി സമണബ്രാഹ്മണേ സക്കരോതി ഗരും കരോതി മാനേതി പൂജേതി. തമേനം സമണബ്രാഹ്മണാ സക്കതാ ഗരുകതാ മാനിതാ പൂജിതാ കല്യാണേന മനസാ അനുകമ്പന്തി - ‘ചിരം ജീവ, ദീഘമായും പാലേഹീ’തി. സമണബ്രാഹ്മണാനുകമ്പിതസ്സ , മഹാനാമ, കുലപുത്തസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“യസ്സ കസ്സചി, മഹാനാമ, കുലപുത്തസ്സ ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ സംവിജ്ജന്തി - യദി വാ രഞ്ഞോ ഖത്തിയസ്സ മുദ്ധാവസിത്തസ്സ, യദി വാ രട്ഠികസ്സ പേത്തനികസ്സ , യദി വാ സേനായ സേനാപതികസ്സ, യദി വാ ഗാമഗാമണികസ്സ, യദി വാ പൂഗഗാമണികസ്സ, യേ വാ പന കുലേസു പച്ചേകാധിപച്ചം കാരേന്തി, വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനീ”തി.

“മാതാപിതുകിച്ചകരോ, പുത്തദാരഹിതോ സദാ;
അന്തോജനസ്സ അത്ഥായ, യേ ചസ്സ അനുജീവിനോ.

“ഉഭിന്നഞ്ചേവ അത്ഥായ, വദഞ്ഞൂ ഹോതി സീലവാ;
ഞാതീനം പുബ്ബപേതാനം, ദിട്ഠേ ധമ്മേ ച ജീവതം [ജീവിനം (സീ॰), ജീവിതം (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰ ക॰)].

“സമണാനം ബ്രാഹ്മണാനം, ദേവതാനഞ്ച പണ്ഡിതോ;
വിത്തിസഞ്ജനനോ ഹോതി, ധമ്മേന ഘരമാവസം.

“സോ കരിത്വാന കല്യാണം, പുജ്ജോ ഹോതി പസംസിയോ;
ഇധേവ നം പസംസന്തി, പേച്ച സഗ്ഗേ പമോദതീ”തി. അട്ഠമം;

൯. പഠമവുഡ്ഢപബ്ബജിതസുത്തം

൫൯. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ദുല്ലഭോ വുഡ്ഢപബ്ബജിതോ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ദുല്ലഭോ, ഭിക്ഖവേ, വുഡ്ഢപബ്ബജിതോ നിപുണോ, ദുല്ലഭോ ആകപ്പസമ്പന്നോ, ദുല്ലഭോ ബഹുസ്സുതോ , ദുല്ലഭോ ധമ്മകഥികോ, ദുല്ലഭോ വിനയധരോ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ദുല്ലഭോ വുഡ്ഢപബ്ബജിതോ”തി. നവമം.

൧൦. ദുതിയവുഡ്ഢപബ്ബജിതസുത്തം

൬൦. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ദുല്ലഭോ വുഡ്ഢപബ്ബജിതോ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ദുല്ലഭോ, ഭിക്ഖവേ, വുഡ്ഢപബ്ബജിതോ സുവചോ, ദുല്ലഭോ സുഗ്ഗഹിതഗ്ഗാഹീ , ദുല്ലഭോ പദക്ഖിണഗ്ഗാഹീ, ദുല്ലഭോ ധമ്മകഥികോ, ദുല്ലഭോ വിനയധരോ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ദുല്ലഭോ വുഡ്ഢപബ്ബജിതോ”തി. ദസമം.

നീവരണവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ആവരണം രാസി അങ്ഗാനി, സമയം മാതുപുത്തികാ;
ഉപജ്ഝാ ഠാനാ ലിച്ഛവി, കുമാരാ അപരാ ദുവേതി.

(൭) ൨. സഞ്ഞാവഗ്ഗോ

൧. പഠമസഞ്ഞാസുത്തം

൬൧. "പഞ്ചിമാ , ഭിക്ഖവേ, സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ. കതമാ പഞ്ച? അസുഭസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആദീനവസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ [അനഭിരതിസഞ്ഞാ (ക॰) അ॰ നി॰ ൭.൧൨൧-൧൨൨, ൩൦൩-൩൪൪ പസ്സിതബ്ബം] - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ"തി. പഠമം.

൨. ദുതിയസഞ്ഞാസുത്തം

൬൨. "പഞ്ചിമാ, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ. കതമാ പഞ്ച? അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനത്തസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ"തി. ദുതിയം.

൩. പഠമവഡ്ഢിസുത്തം

൬൩. "പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, വഡ്ഢീഹി വഡ്ഢമാനോ അരിയസാവകോ അരിയായ വഡ്ഢിയാ വഡ്ഢതി, സാരാദായീ ച ഹോതി വരാദായീ ച കായസ്സ. കതമാഹി പഞ്ചഹി? സദ്ധായ വഡ്ഢതി, സീലേന വഡ്ഢതി, സുതേന വഡ്ഢതി, ചാഗേന വഡ്ഢതി, പഞ്ഞായ വഡ്ഢതി - ഇമാഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി വഡ്ഢീഹി വഡ്ഢമാനോ അരിയസാവകോ അരിയായ വഡ്ഢിയാ വഡ്ഢതി, സാരാദായീ ച ഹോതി വരാദായീ ച കായസ്സാ"തി.

"സദ്ധായ സീലേന ച യോ പവഡ്ഢതി [യോധ വഡ്ഢതി (സീ॰)],
പഞ്ഞായ ചാഗേന സുതേന ചൂഭയം;
സോ താദിസോ സപ്പുരിസോ വിചക്ഖണോ,
ആദീയതീ സാരമിധേവ അത്തനോ"തി. തതിയം;

൪. ദുതിയവഡ്ഢിസുത്തം

൬൪. "പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, വഡ്ഢീഹി വഡ്ഢമാനാ അരിയസാവികാ അരിയായ വഡ്ഢിയാ വഡ്ഢതി, സാരാദായിനീ ച ഹോതി വരാദായിനീ ച കായസ്സ. കതമാഹി പഞ്ചഹി? സദ്ധായ വഡ്ഢതി, സീലേന വഡ്ഢതി, സുതേന വഡ്ഢതി, ചാഗേന വഡ്ഢതി, പഞ്ഞായ വഡ്ഢതി - ഇമാഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി വഡ്ഢീഹി വഡ്ഢമാനാ അരിയസാവികാ അരിയായ വഡ്ഢിയാ വഡ്ഢതി, സാരാദായിനീ ച ഹോതി വരാദായിനീ ച കായസ്സാ"തി.

"സദ്ധായ സീലേന ച യാ പവഡ്ഢതി [യാധ വഡ്ഢതി (സീ॰)],

പഞ്ഞായ ചാഗേന സുതേന ചൂഭയം;
സാ താദിസീ സീലവതീ ഉപാസികാ,
ആദീയതീ സാരമിധേവ അത്തനോ''തി. ചതുത്ഥം;

൫. സാകച്ഛസുത്തം

൬൫. [അം॰ നി॰ ൫.൧൬൪] ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലംസാകച്ഛോ സബ്രഹ്മചാരീനം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്തനാ ച സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, സീലസമ്പദായ കഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച സമാധിസമ്പന്നോ ഹോതി, സമാധിസമ്പദായ കഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി, പഞ്ഞാസമ്പദായ കഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിസമ്പദായ കഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദായ കഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലംസാകച്ഛോ സബ്രഹ്മചാരീന''ന്തി. പഞ്ചമം.

൬. സാജീവസുത്തം

൬൬. [അം॰ നി॰ ൫.൧൬൪] ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലംസാജീവോ സബ്രഹ്മചാരീനം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്തനാ ച സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, സീലസമ്പദായ കഥായ ച കതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച സമാധിസമ്പന്നോ ഹോതി, സമാധിസമ്പദായ കഥായ ച കതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി, പഞ്ഞാസമ്പദായ കഥായ ച കതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിസമ്പദായ കഥായ ച കതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദായ കഥായ ച കതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലംസാജീവോ സബ്രഹ്മചാരീന''ന്തി. ഛട്ഠം.

൭. പഠമഇദ്ധിപാദസുത്തം

൬൭. ''യോ ഹി കോചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വാ ഭിക്ഖുനീ വാ പഞ്ച ധമ്മേ [ഇമേ പഞ്ച ധമ്മേ (ക॰)] ഭാവേതി, പഞ്ച ധമ്മേ [ഇമേ പഞ്ച ധമ്മേ (ക॰)] ബഹുലീകരോതി, തസ്സ ദ്വിന്നം ഫലാനം അഞ്ഞതരം ഫലം പാടികങ്ഖം - ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അഞ്ഞാ, സതി വാ ഉപാദിസേസേ അനാഗാമിതാ.

''കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഛന്ദസമാധിപധാനസങ്ഖാരസമന്നാഗതം ഇദ്ധിപാദം ഭാവേതി, വീരിയസമാധി... പേ॰... ചിത്തസമാധി... വീമംസാസമാധിപധാനസങ്ഖാരസമന്നാഗതം ഇദ്ധിപാദം ഭാവേതി, ഉസ്സോള്ഹിഞ്ഞേവ പഞ്ചമിം [ഉസ്സോള്ഹീയേവ പഞ്ചമീ (സീ॰)]. യോ ഹി കോചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വാ ഭിക്ഖുനീ വാ ഇമേ പഞ്ച ധമ്മേ

ഭാവേതി, ഇമേ പഞ്ച ധമ്മേ ബഹുലീകരോതി, തസ്സ ദ്വിന്നം ഫലാനം അഞ്ഞതരം ഫലം പാടികങ്ഖം - ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അഞ്ഞാ, സതി വാ ഉപാദിസേസേ അനാഗാമിതാ''തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയഇദ്ധിപാദസുത്തം

൬൮. ''പുബ്ബേവാഹം, ഭിക്ഖവേ, സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധോ ബോധിസത്തോവ സമാനോ പഞ്ച ധമ്മേ ഭാവേസിം, പഞ്ച ധമ്മേ ബഹുലീകാസിം [ബഹുലിമകാസിം (ക॰), ബഹുലമകാസിം (ക॰)]. കതമേ പഞ്ച? ഛന്ദസമാധിപധാനസങ്ഖാരസമന്നാഗതം ഇദ്ധിപാദം ഭാവേസിം , വീരിയസമാധി... ചിത്തസമാധി... വീമംസാസമാധിപധാനസങ്ഖാരസമന്നാഗതം ഇദ്ധിപാദം ഭാവേസിം, ഉസ്സോള്ഹിഞ്ഞേവ പഞ്ചമിം. സോ ഖോ അഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമേസം ഉസ്സോള്ഹിപഞ്ചമാനം ധമ്മാനം ഭാവിതത്താ ബഹുലീകതത്താ യസ്സ യസ്സ അഭിഞ്ഞാസച്ഛികരണീയസ്സ ധമ്മസ്സ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേസിം അഭിഞ്ഞാസച്ഛികിരിയായ, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണിം സതി സതി ആയതനേ.

''സോ സചേ ആകങ്ഖിം - 'അനേകവിഹിതം ഇദ്ധിവിധം പച്ചനുഭവേയ്യം... പേ॰... യാവ ബ്രഹ്മലോകാപി കായേന വസം വത്തേയ്യ'ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണിം സതി സതി ആയതനേ.

''സോ സചേ ആകങ്ഖിം...പേ॰... 'ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണിം സതി സതി ആയതനേ''തി. അട്ഠമം.

൯. നിബ്ബിദാസുത്തം

൬൯. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തന്തി.

''കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസുഭാനുപസ്സീ കായേ വിഹരതി, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞീ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞീ [അനഭിരതിസഞ്ഞീ (ക॰) അ॰ നി॰ ൫.൧൨൧-൧൨൨, ൧൦൩-൧൦൪ പസ്സിതബ്ബം], സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ചാനുപസ്സീ, മരണസഞ്ഞാ ഖോ പനസ്സ അജ്ഝത്തം സൂപട്ഠിതാ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തന്തീ''തി. നവമം.

൧൦. ആസവക്ഖയസുത്തം

൭൦. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ആസവാനം ഖയായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസുഭാനുപസ്സീ കായേ വിഹരതി, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞീ , സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞീ, സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ചാനുപസ്സീ, മരണസഞ്ഞാ ഖോ പനസ്സ അജ്ഝത്തം

സൂപട്ഠിതാ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ആസവാനം ഖയായ സംവത്തന്തീ''തി. ദസമം.

സഞ്ഞാവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ ച സഞ്ഞാ ദ്വേ വഡ്ഢീ ച, സാകച്ഛേന ച സാജീവം;
ഇദ്ധിപാദാ ച ദ്വേ വുത്താ, നിബ്ബിദാ ചാസവക്ഖയാതി.

(൮) ൩. യോധാജീവവഗ്ഗോ

൧. പഠമചേതോവിമുത്തിഫലസുത്തം

൭൧. ‘‘പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ചേതോവിമുത്തിഫലാ ച ഹോന്തി ചേതോവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച, പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാ ച ഹോന്തി പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച.

‘‘കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസുഭാനുപസ്സീ കായേ വിഹരതി, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞീ [പടിക്കൂലസഞ്ഞീ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)], സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞീ, സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ചാനുപസ്സീ, മരണസഞ്ഞാ ഖോ പനസ്സ അജ്ഝത്തം സൂപട്ഠിതാ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ചേതോവിമുത്തിഫലാ ച ഹോന്തി ചേതോവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച, പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാ ച ഹോന്തി പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച. യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചേതോവിമുത്തോ ച ഹോതി പഞ്ഞാവിമുത്തോ ച ഹോതി - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ‘ഭിക്ഖു ഉക്ഖിത്തപലിഘോ ഇതിപി, സംകിണ്ണപരിഖോ [സംകിണ്ണപരിക്ഖോ (സ്യാ॰ കം॰)] ഇതിപി, അബ്ബൂള്ഹേസികോ ഇതിപി, നിരഗ്ഗളോ ഇതിപി, അരിയോ പന്നദ്ധജോ പന്നഭാരോ വിസംയുത്തോ ഇതിപി’’’.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഉക്ഖിത്തപലിഘോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അവിജ്ജാ പഹീനാ ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഉക്ഖിത്തപലിഘോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സംകിണ്ണപരിഖോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പോനോഭവികോ [പോനോബ്ഭവികോ (സ്യാ॰ ക॰)] ജാതിസംസാരോ പഹീനോ ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലോ താലാവത്ഥുകതോ അനഭാവംകതോ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മോ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സംകിണ്ണപരിഖോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അബ്ബൂള്ഹേസികോ ഹോതി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ തണ്ഹാ പഹീനാ ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അബ്ബൂള്ഹേസികോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു നിരഗ്ഗളോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പഞ്ചോരമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി പഹീനാനി ഹോന്തി ഉച്ഛിന്നമൂലാനി താലാവത്ഥുകതാനി അനഭാവംകതാനി ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാനി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു നിരഗ്ഗളോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അരിയോ പന്നദ്ധജോ പന്നഭാരോ വിസംയുത്തോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അസ്മിമാനോ പഹീനോ ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലോ താലാവത്ഥുകതോ അനഭാവംകതോ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മോ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അരിയോ പന്നദ്ധജോ പന്നഭാരോ വിസംയുത്തോ ഹോതീ’’തി. പഠമം.

൨. ദുതിയചേതോവിമുത്തിഫലസുത്തം

൭൨. "പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ചേതോവിമുത്തിഫലാ ച ഹോന്തി ചേതോവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച, പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാ ച ഹോന്തി പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച. കതമേ പഞ്ച? അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ, പഹാനസഞ്ഞാ, വിരാഗസഞ്ഞാ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ ചേതോവിമുത്തിഫലാ ച ഹോന്തി ചേതോവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച, പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാ ച ഹോന്തി പഞ്ഞാവിമുത്തിഫലാനിസംസാ ച. യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചേതോവിമുത്തോ ച ഹോതി പഞ്ഞാവിമുത്തോ ച - അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, 'ഭിക്ഖു ഉക്ഖിത്തപലിഘോ ഇതിപി, സംകിണ്ണപരിഖോ ഇതിപി, അബ്ബൂള്ഹേസികോ ഇതിപി, നിരഗ്ഗളോ ഇതിപി, അരിയോ പന്നദ്ധജോ പന്നഭാരോ വിസംയുത്തോ ഇതിപി'".

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഉക്ഖിത്തപലിഘോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അവിജ്ജാ പഹീനാ ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഉക്ഖിത്തപലിഘോ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സംകിണ്ണപരിഖോ ഹോതി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പോനോഭവികോ ജാതിസംസാരോ പഹീനോ ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലോ താലാവത്ഥുകതോ അനഭാവംകതോ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മോ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സംകിണ്ണപരിഖോ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അബ്ബൂള്ഹേസികോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ തണ്ഹാ പഹീനാ ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അബ്ബൂള്ഹേസികോ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു നിരഗ്ഗളോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പഞ്ചോരമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി പഹീനാനി ഹോന്തി ഉച്ഛിന്നമൂലാനി താലാവത്ഥുകതാനി അനഭാവംകതാനി ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാനി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു നിരഗ്ഗളോ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അരിയോ പന്നദ്ധജോ പന്നഭാരോ വിസംയുത്തോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അസ്മിമാനോ പഹീനോ ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലോ താലാവത്ഥുകതോ അനഭാവംകതോ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മോ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അരിയോ പന്നദ്ധജോ പന്നഭാരോ വിസംയുത്തോ ഹോതീ"തി. ദുതിയം.

൩. പഠമധമ്മവിഹാരീസുത്തം

൭൩. അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "'ധമ്മവിഹാരീ,

ധമ്മവിഹാരീ'തി, ഭന്തേ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു ധമ്മവിഹാരീ ഹോതീ''തി?

''ഇധ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു ധമ്മം പരിയാപുണാതി - സുത്തം, ഗേയ്യം, വേയ്യാകരണം, ഗാഥം, ഉദാനം, ഇതിവുത്തകം, ജാതകം, അബ്ഭുതധമ്മം, വേദല്ലം. സോ തായ ധമ്മപരിയത്തിയാ ദിവസം അതിനാമേതി, രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, നാനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖു - 'ഭിക്ഖു പരിയത്തിബഹുലോ, നോ ധമ്മവിഹാരീ'''.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേതി. സോ തായ ധമ്മപഞ്ഞത്തിയാ ദിവസം അതിനാമേതി, രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, നാനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖു - 'ഭിക്ഖു പഞ്ഞത്തിബഹുലോ, നോ ധമ്മവിഹാരീ'''.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന സജ്ഝായം കരോതി. സോ തേന സജ്ഝായേന ദിവസം അതിനാമേതി, രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, നാനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖു - 'ഭിക്ഖു സജ്ഝായബഹുലോ, നോ ധമ്മവിഹാരീ'''.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ചേതസാ അനുവിതക്കേതി അനുവിചാരേതി മനസാനുപേക്ഖതി. സോ തേഹി ധമ്മവിതക്കേഹി ദിവസം അതിനാമേതി, രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, നാനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖു - 'ഭിക്ഖു വിതക്കബഹുലോ, നോ ധമ്മവിഹാരീ'''.

''ഇധ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു ധമ്മം പരിയാപുണാതി - സുത്തം, ഗേയ്യം, വേയ്യാകരണം, ഗാഥം, ഉദാനം, ഇതിവുത്തകം, ജാതകം, അബ്ഭുതധമ്മം, വേദല്ലം. സോ തായ ധമ്മപരിയത്തിയാ ന ദിവസം അതിനാമേതി, നാപി രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, അനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു ധമ്മവിഹാരീ ഹോതി.

''ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖു, ദേസിതോ മയാ പരിയത്തിബഹുലോ, ദേസിതോ പഞ്ഞത്തിബഹുലോ, ദേസിതോ സജ്ഝായബഹുലോ, ദേസിതോ വിതക്കബഹുലോ, ദേസിതോ ധമ്മവിഹാരീ. യം ഖോ, ഭിക്ഖു [യം ഭിക്ഖു (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)], സത്ഥാരാ കരണീയം സാവകാനം ഹിതേസിനാ അനുകമ്പകേന അനുകമ്പം ഉപാദായ, കതം വോ തം മയാ. ഏതാനി, ഭിക്ഖു, രുക്ഖമൂലാനി, ഏതാനി സുഞ്ഞാഗാരാനി. ഝായഥ, ഭിക്ഖു, മാ പമാദത്ഥ , മാ പച്ഛാ വിപ്പടിസാരിനോ അഹുവത്ഥ. അയം വോ അമ്ഹാകം അനുസാസനീ''തി. തതിയം.

൪. ദുതിയധമ്മവിഹാരീസുത്തം

൭൪. അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം

നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - '''ധമ്മവിഹാരീ ധമ്മവിഹാരീ'തി, ഭന്തേ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു ധമ്മവിഹാരീ ഹോതീ''തി?

''ഇധ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു ധമ്മം പരിയാപുണാതി - സുത്തം, ഗേയ്യം, വേയ്യാകരണം, ഗാഥം, ഉദാനം, ഇതിവുത്തകം, ജാതകം, അബ്ഭുതധമ്മം, വേദല്ലം; ഉത്തരി [ഉത്തരിം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ചസ്സ പഞ്ഞായ അത്ഥം നപ്പജാനാതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖു - 'ഭിക്ഖു പരിയത്തിബഹുലോ, നോ ധമ്മവിഹാരീ'''.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേതി, ഉത്തരി ചസ്സ പഞ്ഞായ അത്ഥം നപ്പജാനാതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖു - 'ഭിക്ഖു പഞ്ഞത്തിബഹുലോ, നോ ധമ്മവിഹാരീ'''.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന സജ്ഝായം കരോതി, ഉത്തരി ചസ്സ പഞ്ഞായ അത്ഥം നപ്പജാനാതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖു - 'ഭിക്ഖു സജ്ഝായബഹുലോ, നോ ധമ്മവിഹാരീ'''.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ചേതസാ അനുവിതക്കേതി അനുവിചാരേതി മനസാനുപേക്ഖതി, ഉത്തരി ചസ്സ പഞ്ഞായ അത്ഥം നപ്പജാനാതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖു - 'ഭിക്ഖു വിതക്കബഹുലോ, നോ ധമ്മവിഹാരീ'''.

''ഇധ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു ധമ്മം പരിയാപുണാതി - സുത്തം, ഗേയ്യം, വേയ്യാകരണം, ഗാഥം, ഉദാനം, ഇതിവുത്തകം, ജാതകം, അബ്ഭുതധമ്മം, വേദല്ലം; ഉത്തരി ചസ്സ പഞ്ഞായ അത്ഥം പജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു ധമ്മവിഹാരീ ഹോതി.

''ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖു, ദേസിതോ മയാ പരിയത്തിബഹുലോ, ദേസിതോ പഞ്ഞത്തിബഹുലോ, ദേസിതോ സജ്ഝായബഹുലോ, ദേസിതോ വിതക്കബഹുലോ, ദേസിതോ ധമ്മവിഹാരീ. യം ഖോ, ഭിക്ഖു, സത്ഥാരാ കരണീയം സാവകാനം ഹിതേസിനാ അനുകമ്പകേന അനുകമ്പം ഉപാദായ, കതം വോ തം മയാ. ഏതാനി, ഭിക്ഖു, രുക്ഖമൂലാനി, ഏതാനി സുഞ്ഞാഗാരാനി. ഝായഥ ഭിക്ഖു, മാ പമാദത്ഥ, മാ പച്ഛാ വിപ്പടിസാരിനോ അഹുവത്ഥ. അയം വോ അമ്ഹാകം അനുസാസനീ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമയോധാജീവസുത്തം

൭൫. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ യോധാജീവോ രജഗ്ഗഞ്ഞേവ ദിസ്വാ സംസീദതി വിസീദതി ന സന്ഥമ്ഭതി ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവരൂപോപി [ഏവരൂപോ (സീ॰) പു॰ പ॰ ൧൬൧], ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ [ഏകച്ചോ (സീ॰)] യോധാജീവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ യോധാജീവോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ലോകസ്മിം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ സഹതി രജഗ്ഗം; അപി ച ഖോ ധജഗ്ഗഞ്ഞേവ ദിസ്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ യോധാജീവോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ലോകസ്മിം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ സഹതി രജഗ്ഗം സഹതി ധജഗ്ഗം; അപി ച ഖോ ഉസ്സാരണഞ്ഞേവ [ഉസ്സാദനംയേവ (സീ॰ പീ॰)] സുത്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ യോധാജീവോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ലോകസ്മിം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ സഹതി രജഗ്ഗം, സഹതി ധജഗ്ഗം, സഹതി ഉസ്സാരണം; അപി ച ഖോ സമ്പഹാരേ ഹഞ്ഞതി [ആഹഞ്ഞതി (സീ॰)] ബ്യാപജ്ജതി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ യോധാജീവോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ലോകസ്മിം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ സഹതി രജഗ്ഗം, സഹതി ധജഗ്ഗം, സഹതി ഉസ്സാരണം, സഹതി സമ്പഹാരം. സോ തം സങ്ഗാമം അഭിവിജിനിത്വാ വിജിതസങ്ഗാമോ തമേവ സങ്ഗാമസീസം അജ്ഝാവസതി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ യോധാജീവോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ലോകസ്മിം. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച യോധാജീവാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം.

“ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചിമേ യോധാജീവൂപമാ പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ഭിക്ഖൂസു . കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു രജഗ്ഗഞ്ഞേവ ദിസ്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും [സന്താനേതും (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)]. സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി. കിമസ്സ രജഗ്ഗസ്മിം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖു സുണാതി - ‘അമുകസ്മിം നാമ ഗാമേ വാ നിഗമേ വാ ഇത്ഥീ വാ കുമാരീ വാ അഭിരൂപാ ദസ്സനീയാ പാസാദികാ പരമായ വണ്ണപോക്ഖരതായ സമന്നാഗതാ’തി. സോ തം സുത്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും. സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി. ഇദമസ്സ രജഗ്ഗസ്മിം.

“സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവോ രജഗ്ഗഞ്ഞേവ ദിസ്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ യോധാജീവൂപമോ പുഗ്ഗലോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ഭിക്ഖൂസു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഹതി രജഗ്ഗം; അപി ച ഖോ ധജഗ്ഗഞ്ഞേവ ദിസ്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും. സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി. കിമസ്സ ധജഗ്ഗസ്മിം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ സുണാതി - ‘അമുകസ്മിം നാമ ഗാമേ വാ നിഗമേ വാ ഇത്ഥീ വാ കുമാരീ വാ അഭിരൂപാ ദസ്സനീയാ പാസാദികാ പരമായ വണ്ണപോക്ഖരതായ സമന്നാഗതാ’തി; അപി ച ഖോ സാമം പസ്സതി ഇത്ഥിം വാ കുമാരിം വാ അഭിരൂപം ദസ്സനീയം പാസാദികം പരമായ വണ്ണപോക്ഖരതായ സമന്നാഗതം. സോ തം ദിസ്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും. സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി. ഇദമസ്സ ധജഗ്ഗസ്മിം.

“സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവോ സഹതി രജഗ്ഗം; അപി ച ഖോ ധജഗ്ഗഞ്ഞേവ ദിസ്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ യോധാജീവൂപമോ പുഗ്ഗലോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ഭിക്ഖൂസു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഹതി രജഗ്ഗം, സഹതി ധജഗ്ഗം; അപി ച ഖോ ഉസ്സാരണഞ്ഞേവ സുത്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും. സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി. കിമസ്സ ഉസ്സാരണായ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖും അരഞ്ഞഗതം വാ രുക്ഖമൂലഗതം വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതം വാ മാതുഗാമോ ഉപസങ്കമിത്വാ ഊഹസതി [ഉഹസതി (കം॰), ഓഹസതി (സ്യാ॰ കം॰) പു॰ പ॰ ഫൻന്ത്] ഉല്ലപതി ഉജ്ജഗ്ഘതി ഉപ്പണ്ഡേതി. സോ മാതുഗാമേന ഊഹസിയമാനോ ഉല്ലപിയമാനോ ഉജ്ജഗ്ഘിയമാനോ ഉപ്പണ്ഡിയമാനോ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും. സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി. ഇദമസ്സ ഉസ്സാരണായ.

“സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവോ സഹതി രജഗ്ഗം, സഹതി ധജഗ്ഗം; അപി ച ഖോ ഉസ്സാരണഞ്ഞേവ സുത്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി, ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ യോധാജീവൂപമോ പുഗ്ഗലോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ഭിക്ഖൂസു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഹതി രജഗ്ഗം, സഹതി ധജഗ്ഗം, സഹതി ഉസ്സാരണം; അപി ച ഖോ സമ്പഹാരേ ഹഞ്ഞതി ബ്യാപജ്ജതി. കിമസ്സ സമ്പഹാരസ്മിം ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖും അരഞ്ഞഗതം വാ രുക്ഖമൂലഗതം വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതം വാ മാതുഗാമോ ഉപസങ്കമിത്വാ അഭിനിസീദതി അഭിനിപജ്ജതി അജ്ഝോത്ഥരതി. സോ മാതുഗാമേന അഭിനിസീദിയമാനോ അഭിനിപജ്ജിയമാനോ അജ്ഝോത്ഥരിയമാനോ സിക്ഖം അപച്ചക്ഖായ ദുബ്ബല്യം അനാവികത്വാ മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവതി. ഇദമസ്സ സമ്പഹാരസ്മിം.

“സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവോ സഹതി രജഗ്ഗം, സഹതി ധജഗ്ഗം, സഹതി ഉസ്സാരണം, അപി ച ഖോ സമ്പഹാരേ ഹഞ്ഞതി ബ്യാപജ്ജതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ യോധാജീവൂപമോ പുഗ്ഗലോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ഭിക്ഖൂസു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സഹതി രജഗ്ഗം, സഹതി ധജഗ്ഗം, സഹതി ഉസ്സാരണം, സഹതി സമ്പഹാരം, സോ തം സങ്ഗാമം അഭിവിജിനിത്വാ വിജിതസങ്ഗാമോ തമേവ സങ്ഗാമസീസം അജ്ഝാവസതി . കിമസ്സ സങ്ഗാമവിജയസ്മിം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അരഞ്ഞഗതം വാ രുക്ഖമൂലഗതം വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതം വാ മാതുഗാമോ ഉപസങ്കമിത്വാ അഭിനിസീദതി അഭിനിപജ്ജതി അജ്ഝോത്ഥരതി. സോ മാതുഗാമേന അഭിനിസീദിയമാനോ അഭിനിപജ്ജിയമാനോ അജ്ഝോത്ഥരിയമാനോ വിനിവേഠേത്വാ വിനിമോചേത്വാ യേന കാമം പക്കമതി. സോ വിവിത്തം സേനാസനം ഭജതി അരഞ്ഞം രുക്ഖമൂലം പബ്ബതം കന്ദരം ഗിരിഗുഹം സുസാനം വനപത്ഥം അബ്ഭോകാസം പലാലപുഞ്ജം.

“സോ അരഞ്ഞഗതോ വാ രുക്ഖമൂലഗതോ വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതോ വാ നിസീദതി പല്ലങ്കം ആഭുജിത്വാ ഉജും കായം പണിധായ പരിമുഖം സതിം ഉപട്ഠപേത്വാ . സോ അഭിജ്ഝം ലോകേ പഹായ വിഗതാഭിജ്ഝേന ചേതസാ വിഹരതി, അഭിജ്ഝായ ചിത്തം പരിസോധേതി; ബ്യാപാദപദോസം പഹായ അബ്യാപന്നചിത്തോ വിഹരതി, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ ബ്യാപാദപദോസാ ചിത്തം പരിസോധേതി; ഥിനമിദ്ധം പഹായ വിഗതഥിനമിദ്ധോ വിഹരതി ആലോകസഞ്ഞീ സതോ സമ്പജാനോ, ഥിനമിദ്ധാ ചിത്തം പരിസോധേതി; ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചം പഹായ അനുദ്ധതോ വിഹരതി അജ്ഝത്തം വൂപസന്തചിത്തോ, ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചാ ചിത്തം പരിസോധേതി; വിചികിച്ഛം പഹായ തിണ്ണവിചികിച്ഛോ വിഹരതി അകഥംകഥീ കുസലേസു ധമ്മേസു, വിചികിച്ഛായ ചിത്തം പരിസോധേതി. സോ ഇമേ പഞ്ച നീവരണേ പഹായ ചേതസോ ഉപക്കിലേസേ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണേ വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പീതിയാ ച വിരാഗാ ഉപേക്ഖകോ ച വിഹരതി സതോ സമ്പജാനോ, സുഖഞ്ച കായേന പടിസംവേദേതി യം തം അരിയാ ആചിക്ഖന്തി - ‘ഉപേക്ഖകോ സതിമാ സുഖവിഹാരീ’തി തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ, പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി.

“സോ ഏവം സമാഹിതേ ചിത്തേ പരിസുദ്ധേ പരിയോദാതേ അനങ്ഗണേ വിഗതൂപക്കിലേസേ മുദുഭൂതേ കമ്മനിയേ ഠിതേ ആനേഞ്ജപ്പത്തേ ആസവാനം ഖയഞ്ഞാണായ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേതി. സോ ‘ഇദം ദുക്ഖ’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി, ‘അയം ദുക്ഖസമുദയോ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി, ‘അയം ദുക്ഖനിരോധോ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി, ‘അയം ദുക്ഖനിരോധഗാമിനീ പടിപദാ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി, ‘ഇമേ ആസവാ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി, ‘അയം ആസവസമുദയോ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി, ‘അയം ആസവനിരോധോ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി, ‘അയം ആസവനിരോധഗാമിനീ പടിപദാ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി. തസ്സ ഏവം ജാനതോ ഏവം പസ്സതോ

കാമാസവാപി ചിത്തം വിമുച്ചതി, ഭവാസവാപി ചിത്തം വിമുച്ചതി, അവിജ്ജാസവാപി ചിത്തം വിമുച്ചതി, വിമുത്തസ്മിം വിമുത്തമിതി ഞാണം ഹോതി. ‘ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാ’തി പജാനാതി. ഇദമസ്സ സങ്ഗാമവിജയസ്മിം.

“സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവോ സഹതി രജഗ്ഗം, സഹതി ധജഗ്ഗം, സഹതി ഉസ്സാരണം, സഹതി സമ്പഹാരം, സോ തം സങ്ഗാമം അഭിവിജിനിത്വാ വിജിതസങ്ഗാമോ തമേവ സങ്ഗാമസീസം അജ്ഝാവസതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ യോധാജീവൂപമോ പുഗ്ഗലോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ഭിക്ഖൂസു. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച യോധാജീവൂപമാ പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ഭിക്ഖൂസൂ”തി. പഞ്ചമം.

൬. ദുതിയയോധാജീവസുത്തം

൭൬. “പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ യോധാജീവോ അസിചമ്മം ഗഹേത്വാ ധനുകലാപം സന്നയ്ഹിത്വാ വിയൂള്ഹം സങ്ഗാമം ഓതരതി. സോ തസ്മിം സങ്ഗാമേ ഉസ്സഹതി വായമതി. തമേനം ഉസ്സഹന്തം വായമന്തം പരേ ഹനന്തി പരിയാപാദേന്തി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ യോധാജീവോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ലോകസ്മിം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ അസിചമ്മം ഗഹേത്വാ ധനുകലാപം സന്നയ്ഹിത്വാ വിയൂള്ഹം സങ്ഗാമം ഓതരതി. സോ തസ്മിം സങ്ഗാമേ ഉസ്സഹതി വായമതി. തമേനം ഉസ്സഹന്തം വായമന്തം പരേ ഉപലിക്ഖന്തി [ഉപലിഖന്തി (ക॰)], തമേനം അപനേന്തി; അപനേത്വാ ഞാതകാനം നേന്തി. സോ ഞാതകേഹി നീയമാനോ അപ്പത്വാവ ഞാതകേ അന്തരാമഗ്ഗേ കാലം കരോതി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ യോധാജീവോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ലോകസ്മിം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ അസിചമ്മം ഗഹേത്വാ ധനുകലാപം സന്നയ്ഹിത്വാ വിയൂള്ഹം സങ്ഗാമം ഓതരതി. സോ തസ്മിം സങ്ഗാമേ ഉസ്സഹതി വായമതി. തമേനം ഉസ്സഹന്തം വായമന്തം പരേ ഉപലിക്ഖന്തി, തമേനം അപനേന്തി; അപനേത്വാ ഞാതകാനം നേന്തി. തമേനം ഞാതകാ ഉപട്ഠഹന്തി പരിചരന്തി. സോ ഞാതകേഹി ഉപട്ഠഹിയമാനോ പരിചരിയമാനോ തേനേവ ആബാധേന കാലം കരോതി . ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ യോധാജീവോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ലോകസ്മിം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ അസിചമ്മം ഗഹേത്വാ ധനുകലാപം സന്നയ്ഹിത്വാ വിയൂള്ഹം സങ്ഗാമം ഓതരതി. സോ തസ്മിം സങ്ഗാമേ ഉസ്സഹതി വായമതി. തമേനം ഉസ്സഹന്തം വായമന്തം പരേ ഉപലിക്ഖന്തി, തമേനം അപനേന്തി; അപനേത്വാ ഞാതകാനം നേന്തി. തമേനം ഞാതകാ ഉപട്ഠഹന്തി പരിചരന്തി. സോ ഞാതകേഹി ഉപട്ഠഹിയമാനോ

പരിചരിയമാനോ വുട്ഠാതി തമ്ഹാ ആബാധാ. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ യോധാജീവോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ലോകസ്മിം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ അസിചമ്മം ഗഹേത്വാ ധനുകലാപം സന്നയ്ഹിത്വാ വിയൂള്ഹം സങ്ഗാമം ഓതരതി. സോ തം സങ്ഗാമം അഭിവിജിനിത്വാ വിജിതസങ്ഗാമോ തമേവ സങ്ഗാമസീസം അജ്ഝാവസതി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ യോധാജീവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ യോധാജീവോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ലോകസ്മിം. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച യോധാജീവാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം.

“ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചിമേ യോധാജീവൂപമാ പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ഭിക്ഖൂസു. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഞ്ഞതരം ഗാമം വാ നിഗമം വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരതി. സോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ തമേവ ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ പവിസതി അരക്ഖിതേനേവ കായേന അരക്ഖിതായ വാചായ അരക്ഖിതേന ചിത്തേന അനുപട്ഠിതായ സതിയാ അസംവുതേഹി ഇന്ദ്രിയേഹി. സോ തത്ഥ പസ്സതി മാതുഗാമം ദുന്നിവത്ഥം വാ ദുപ്പാരുതം വാ. തസ്സ തം മാതുഗാമം ദിസ്വാ ദുന്നിവത്ഥം വാ ദുപ്പാരുതം വാ രാഗോ ചിത്തം അനുദ്ധംസേതി. സോ രാഗാനുദ്ധംസിതേന ചിത്തേന സിക്ഖം അപച്ചക്ഖായ ദുബ്ബല്യം അനാവികത്വാ മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവതി.

“സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവോ അസിചമ്മം ഗഹേത്വാ ധനുകലാപം സന്നയ്ഹിത്വാ വിയൂള്ഹം സങ്ഗാമം ഓതരതി, സോ തസ്മിം സങ്ഗാമേ ഉസ്സഹതി വായമതി, തമേനം ഉസ്സഹന്തം വായമന്തം പരേ ഹനന്തി പരിയാപാദേന്തി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ യോധാജീവൂപമോ പുഗ്ഗലോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ഭിക്ഖൂസു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഞ്ഞതരം ഗാമം വാ നിഗമം വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരതി. സോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ തമേവ ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ പവിസതി അരക്ഖിതേനേവ കായേന അരക്ഖിതായ വാചായ അരക്ഖിതേന ചിത്തേന അനുപട്ഠിതായ സതിയാ അസംവുതേഹി ഇന്ദ്രിയേഹി. സോ തത്ഥ പസ്സതി മാതുഗാമം ദുന്നിവത്ഥം വാ ദുപ്പാരുതം വാ. തസ്സ തം മാതുഗാമം ദിസ്വാ ദുന്നിവത്ഥം വാ ദുപ്പാരുതം വാ രാഗോ ചിത്തം അനുദ്ധംസേതി. സോ രാഗാനുദ്ധംസിതേന ചിത്തേന പരിഡയ്ഹതേവ കായേന പരിഡയ്ഹതി ചേതസാ. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യംനൂനാഹം ആരാമം ഗന്ത്വാ ഭിക്ഖൂനം ആരോചേയ്യം - രാഗപരിയുട്ഠിതോമ്ഹി [രാഗായിതോമ്ഹി (സീ॰ സ്യാ॰ കം)], ആവുസോ, രാഗപരേതോ, ന സക്കോമി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും; സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിസ്സാമീ’തി. സോ ആരാമം ഗച്ഛന്തോ അപ്പത്വാവ ആരാമം അന്തരാമഗ്ഗേ സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി.

“സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവോ അസിചമ്മം ഗഹേത്വാ ധനുകലാപം സന്നയ്ഹിത്വാ വിയൂള്ഹം സങ്ഗാമം ഓതരതി, സോ തസ്മിം സങ്ഗാമേ ഉസ്സഹതി വായമതി, തമേനം ഉസ്സഹന്തം വായമന്തം പരേ ഉപലിക്ഖന്തി, തമേനം അപനേന്തി; അപനേത്വാ ഞാതകാനം നേന്തി. സോ ഞാതകേഹി നീയമാനോ അപ്പത്വാവ ഞാതകേ അന്തരാമഗ്ഗേ കാലം കരോതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ യോധാജീവൂപമോ പുഗ്ഗലോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ഭിക്ഖൂസു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഞ്ഞതരം ഗാമം വാ നിഗമം വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരതി. സോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ തമേവ ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ പവിസതി അരക്ഖിതേനേവ കായേന അരക്ഖിതായ വാചായ അരക്ഖിതേന ചിത്തേന അനുപട്ഠിതായ സതിയാ അസംവുതേഹി ഇന്ദ്രിയേഹി. സോ തത്ഥ പസ്സതി മാതുഗാമം ദുന്നിവത്ഥം വാ ദുപ്പാരുതം വാ. തസ്സ തം മാതുഗാമം ദിസ്വാ ദുന്നിവത്ഥം വാ ദുപ്പാരുതം വാ രാഗോ ചിത്തം അനുദ്ധംസേതി. സോ രാഗാനുദ്ധംസിതേന ചിത്തേന പരിഡയ്ഹതേവ കായേന പരിഡയ്ഹതി ചേതസാ. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യംനൂനാഹം ആരാമം ഗന്ത്വാ ഭിക്ഖൂനം ആരോചേയ്യം - രാഗപരിയുട്ഠിതോമ്ഹി, ആവുസോ, രാഗപരേതോ, ന സക്കോമി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും; സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിസ്സാമീ’തി. സോ ആരാമം ഗന്ത്വാ ഭിക്ഖൂനം ആരോചേതി - ‘രാഗപരിയുട്ഠിതോമ്ഹി, ആവുസോ, രാഗപരേതോ, ന സക്കോമി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും; സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിസ്സാമീ’’’തി.

“തമേനം സബ്രഹ്മചാരീ ഓവദന്തി അനുസാസന്തി - ‘അപ്പസ്സാദാ , ആവുസോ, കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ [ബഹൂപായാസാ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰) പാചി॰ ൪൧൭; ചൂളവ॰ ൬൫; മ॰ നി॰ ൧.൨൩൪], ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. അട്ഠികങ്കലൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. മംസപേസൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. തിണുക്കൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. അങ്ഗാരകാസൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. സുപിനകൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. യാചിതകൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. രുക്ഖഫലൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. അസിസൂനൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. സത്തിസൂലൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. സപ്പസിരൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. അഭിരമതായസ്മാ ബ്രഹ്മചരിയേ; മായസ്മാ സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തീ’’’തി.

“സോ സബ്രഹ്മചാരീഹി ഏവം ഓവദിയമാനോ ഏവം അനുസാസിയമാനോ ഏവമാഹ - ‘കിഞ്ചാപി, ആവുസോ, അപ്പസ്സാദാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ; അഥ ഖോ നേവാഹം സക്കോമി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും, സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിസ്സാമീ’’’തി. സോ സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി.

“സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവോ അസിചമ്മം ഗഹേത്വാ ധനുകലാപം സന്നയ്ഹിത്വാ വിയൂള്ഹം സങ്ഗാമം ഓതരതി, സോ തസ്മിം സങ്ഗാമേ ഉസ്സഹതി വായമതി, തമേനം ഉസ്സഹന്തം വായമന്തം പരേ ഉപലിക്ഖന്തി, തമേനം അപനേന്തി; അപനേത്വാ ഞാതകാനം നേന്തി, തമേനം ഞാതകാ ഉപട്ഠഹന്തി പരിചരന്തി . സോ ഞാതകേഹി ഉപട്ഠഹിയമാനോ പരിചരിയമാനോ തേനേവ ആബാധേന കാലം കരോതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ യോധാജീവൂപമോ പുഗ്ഗലോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ഭിക്ഖൂസു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഞ്ഞതരം ഗാമം വാ നിഗമം വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരതി. സോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ തമേവ ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ പവിസതി അരക്ഖിതേനേവ കായേന അരക്ഖിതായ വാചായ അരക്ഖിതേന ചിത്തേന അനുപട്ഠിതായ സതിയാ അസംവുതേഹി ഇന്ദ്രിയേഹി. സോ തത്ഥ പസ്സതി മാതുഗാമം ദുന്നിവത്ഥം വാ ദുപ്പാരുതം വാ. തസ്സ തം മാതുഗാമം ദിസ്വാ ദുന്നിവത്ഥം വാ ദുപ്പാരുതം വാ രാഗോ ചിത്തം അനുദ്ധംസേതി. സോ രാഗാനുദ്ധംസിതേന ചിത്തേന പരിഡയ്ഹതേവ കായേന പരിഡയ്ഹതി ചേതസാ. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യംനൂനാഹം ആരാമം ഗന്ത്വാ ഭിക്ഖൂനം ആരോചേയ്യം - രാഗപരിയുട്ഠിതോമ്ഹി, ആവുസോ, രാഗപരേതോ, ന സക്കോമി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും; സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിസ്സാമീ’തി. സോ ആരാമം ഗന്ത്വാ ഭിക്ഖൂനം ആരോചേതി - ‘രാഗപരിയുട്ഠിതോമ്ഹി, ആവുസോ, രാഗപരേതോ, ന സക്കോമി ബ്രഹ്മചരിയം സന്ധാരേതും; സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിസ്സാമീ’’’തി.

“തമേനം സബ്രഹ്മചാരീ ഓവദന്തി അനുസാസന്തി - ‘അപ്പസ്സാദാ, ആവുസോ, കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. അട്ഠികങ്കലൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. മംസപേസൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ…പേ… തിണുക്കൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ… അങ്ഗാരകാസൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ… സുപിനകൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ… യാചിതകൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ… രുക്ഖഫലൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ… അസിസൂനൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ… സത്തിസൂലൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ… സപ്പസിരൂപമാ കാമാ വുത്താ ഭഗവതാ ബഹുദുക്ഖാ ബഹുപായാസാ, ആദീനവോ ഏത്ഥ ഭിയ്യോ. അഭിരമതായസ്മാ ബ്രഹ്മചരിയേ; മായസ്മാ സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തീ’’’തി.

“സോ സബ്രഹ്മചാരീഹി ഏവം ഓവദിയമാനോ ഏവം അനുസാസിയമാനോ ഏവമാഹ - ‘ഉസ്സഹിസ്സാമി , ആവുസോ, വായമിസ്സാമി, ആവുസോ, അഭിരമിസ്സാമി, ആവുസോ! ന ദാനാഹം, ആവുസോ, സിക്ഖാദുബ്ബല്യം ആവികത്വാ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിസ്സാമീ’’തി.

“സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവോ അസിചമ്മം ഗഹേത്വാ ധനുകലാപം സന്നയ്ഹിത്വാ വിയൂള്ഹം സങ്ഗാമം ഓതരതി, സോ തസ്മിം സങ്ഗാമേ ഉസ്സഹതി വായമതി, തമേനം ഉസ്സഹന്തം വായമന്തം പരേ ഉപലിക്ഖന്തി, തമേനം അപനേന്തി; അപനേത്വാ ഞാതകാനം നേന്തി, തമേനം ഞാതകാ ഉപട്ഠഹന്തി പരിചരന്തി. സോ ഞാതകേഹി ഉപട്ഠഹിയമാനോ പരിചരിയമാനോ വുട്ഠാതി തമ്ഹാ ആബാധാ; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ യോധാജീവൂപമോ പുഗ്ഗലോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ഭിക്ഖൂസു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഞ്ഞതരം ഗാമം വാ നിഗമം വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരതി. സോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ തമേവ ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ പവിസതി രക്ഖിതേനേവ കായേന രക്ഖിതായ വാചായ രക്ഖിതേന ചിത്തേന ഉപട്ഠിതായ സതിയാ സംവുതേഹി ഇന്ദ്രിയേഹി. സോ ചക്ഖുനാ രൂപം ദിസ്വാ ന നിമിത്തഗ്ഗാഹീ ഹോതി നാനുബ്യഞ്ജനഗ്ഗാഹീ. യത്വാധികരണമേനം ചക്ഖുന്ദ്രിയം അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവേയ്യും, തസ്സ സംവരായ പടിപജ്ജതി; രക്ഖതി ചക്ഖുന്ദ്രിയം; ചക്ഖുന്ദ്രിയേ സംവരം ആപജ്ജതി. സോതേന സദ്ദം സുത്വാ... ഘാനേന ഗന്ധം ഘായിത്വാ ... ജിവ്ഹായ രസം സായിത്വാ... കായേന ഫോട്ഠബ്ബം ഫുസിത്വാ... മനസാ ധമ്മം വിഞ്ഞായ ന നിമിത്തഗ്ഗാഹീ ഹോതി നാനുബ്യഞ്ജനഗ്ഗാഹീ. യത്വാധികരണമേനം മനിന്ദ്രിയം അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവേയ്യും, തസ്സ സംവരായ പടിപജ്ജതി; രക്ഖതി മനിന്ദ്രിയം; മനിന്ദ്രിയേ സംവരം ആപജ്ജതി. സോ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ വിവിത്തം സേനാസനം ഭജതി അരഞ്ഞം രുക്ഖമൂലം പബ്ബതം കന്ദരം ഗിരിഗുഹം സുസാനം വനപത്ഥം അബ്ഭോകാസം പലാലപുഞ്ജം. സോ അരഞ്ഞഗതോ വാ രുക്ഖമൂലഗതോ വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതോ വാ നിസീദതി പല്ലങ്കം ആഭുജിത്വാ ഉജും കായം പണിധായ പരിമുഖം സതിം ഉപട്ഠപേത്വാ. സോ അഭിജ്ഝം ലോകേ പഹായ...പേ॰... സോ ഇമേ പഞ്ച നീവരണേ പഹായ ചേതസോ ഉപക്കിലേസേ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണേ വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി.

“സോ ഏവം സമാഹിതേ ചിത്തേ പരിസുദ്ധേ പരിയോദാതേ അനങ്ഗണേ വിഗതൂപക്കിലേസേ മുദുഭൂതേ കമ്മനിയേ ഠിതേ ആനേഞ്ജപ്പത്തേ ആസവാനം ഖയഞാണായ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേതി. സോ ‘ഇദം ദുക്ഖ’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി...പേ॰... നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാതി’’.

“സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, യോധാജീവോ അസിചമ്മം ഗഹേത്വാ ധനുകലാപം സന്നയ്ഹിത്വാ വിയൂള്ഹം സങ്ഗാമം ഓതരതി, സോ തം സങ്ഗാമം അഭിവിജിനിത്വാ വിജിതസങ്ഗാമോ തമേവ സങ്ഗാമസീസം

അജ്ഝാവസതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ യോധാജീവൂപമോ പുഗ്ഗലോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനോ ഭിക്ഖൂസു. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ , പഞ്ച യോധാജീവൂപമാ പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ഭിക്ഖൂസൂ''തി. ൨ഠ്ഠം.

൭. പഠമഅനാഗതഭയസുത്തം

൭൭. ''പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, അനാഗതഭയാനി സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ആരഞ്ഞികേന [ആരഞ്ഞകേന (സബ്ബത്ഥ അം॰ നി॰ ൧.൧൧൧; പരി॰ ൪൪൭)] ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

''കതമാനി പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ആരഞ്ഞികോ ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'അഹം ഖോ ഏതരഹി ഏകകോ അരഞ്ഞേ വിഹരാമി. ഏകകം ഖോ പന മം [ഏകകം ഖോ പന (സ്യാ॰ കം॰)] അരഞ്ഞേ വിഹരന്തം അഹി വാ മം ഡംസേയ്യ, വിച്ഛികോ [വിച്ഛികാ (സ്യാ॰)] വാ മം ഡംസേയ്യ, സതപദീ വാ മം ഡംസേയ്യ, തേന മേ അസ്സ കാലങ്കിരിയാ, സോ മമസ്സ അന്തരായോ; ഹന്ദാഹം വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായാ'തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഠമം അനാഗതഭയം സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ആരഞ്ഞികേന ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ആരഞ്ഞികോ ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'അഹം ഖോ ഏതരഹി ഏകകോ അരഞ്ഞേ വിഹരാമി. ഏകകോ ഖോ പനാഹം അരഞ്ഞേ വിഹരന്തോ ഉപക്ഖലിത്വാ വാ പപതേയ്യം, ഭത്തം വാ ഭുത്തം മേ ബ്യാപജ്ജേയ്യ, പിത്തം വാ മേ കുപ്പേയ്യ, സേമ്ഹം വാ മേ കുപ്പേയ്യ, സത്ഥകാ വാ മേ വാതാ കുപ്പേയ്യും, തേന മേ അസ്സ കാലങ്കിരിയാ, സോ മമസ്സ അന്തരായോ; ഹന്ദാഹം വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായാ'തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയം അനാഗതഭയം സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ആരഞ്ഞികേന ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ആരഞ്ഞികോ ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'അഹം ഖോ ഏതരഹി ഏകകോ അരഞ്ഞേ വിഹരാമി. ഏകകോ ഖോ പനാഹം അരഞ്ഞേ വിഹരന്തോ വാളേഹി സമാഗച്ഛേയ്യം, സീഹേന വാ ബ്യഗ്ഘേന വാ ദീപിനാ വാ അച്ഛേന വാ തരച്ഛേന വാ, തേ മം ജീവിതാ വോരോപേയ്യും, തേന മേ അസ്സ കാലങ്കിരിയാ , സോ മമസ്സ അന്തരായോ; ഹന്ദാഹം വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായാ'തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, തതിയം അനാഗതഭയം സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ആരഞ്ഞികേന ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ആരഞ്ഞികോ ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘അഹം ഖോ ഏതരഹി ഏകകോ അരഞ്ഞേ വിഹരാമി. ഏകകോ ഖോ പനാഹം അരഞ്ഞേ വിഹരന്തോ മാണവേഹി സമാഗച്ഛേയ്യം കതകമ്മേഹി വാ അകതകമ്മേഹി വാ, തേ മം ജീവിതാ വോരോപേയ്യും, തേന മേ അസ്സ കാലങ്കിരിയാ , സോ മമസ്സ അന്തരായോ; ഹന്ദാഹം വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായാ’തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥം അനാഗതഭയം സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ആരഞ്ഞികേന ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ആരഞ്ഞികോ ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘അഹം ഖോ ഏതരഹി ഏകകോ അരഞ്ഞേ വിഹരാമി. സന്തി ഖോ പനാരഞ്ഞേ വാളാ അമനുസ്സാ, തേ മം ജീവിതാ വോരോപേയ്യും, തേന മേ അസ്സ കാലങ്കിരിയാ, സോ മമസ്സ അന്തരായോ; ഹന്ദാഹം വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായാ’തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമം അനാഗതഭയം സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ആരഞ്ഞികേന ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

“ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച അനാഗതഭയാനി സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ആരഞ്ഞികേന ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായാ”തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയഅനാഗതഭയസുത്തം

൭൮. “പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, അനാഗതഭയാനി സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. കതമാനി പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘അഹം ഖോ ഏതരഹി ദഹരോ യുവാ സുസുകാളകേസോ ഭദ്രേന യോബ്ബനേന സമന്നാഗതോ പഠമേന വയസാ . ഹോതി ഖോ പന സോ സമയോ യം ഇമം കായം ജരാ ഫുസതി. ജിണ്ണേന ഖോ പന ജരായ അഭിഭൂതേന ന സുകരം ബുദ്ധാനം സാസനം മനസി കാതും, ന സുകരാനി അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവിതും. പുരാ മം സോ ധമ്മോ ആഗച്ഛതി അനിട്ഠോ അകന്തോ അമനാപോ; ഹന്ദാഹം പടികച്ചേവ [പടിഗച്ചേവ (സീ॰)] വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ, യേനാഹം ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ജിണ്ണകോപി ഫാസും [ഫാസു (പീ॰ ക॰)] വിഹരിസ്സാമീ’തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഠമം അനാഗതഭയം സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘അഹം ഖോ ഏതരഹി അപ്പാബാധോ അപ്പാതങ്കോ സമവേപാകിനിയാ ഗഹണിയാ സമന്നാഗതോ നാതിസീതായ നാച്ചുണ്ഹായ മജ്ഝിമായ പധാനക്ഖമായ. ഹോതി ഖോ പന സോ സമയോ യം ഇമം കായം ബ്യാധി ഫുസതി. ബ്യാധിതേന ഖോ പന ബ്യാധിനാ അഭിഭൂതേന [ബ്യാധാഭിഭൂതേന (സീ॰ പീ॰ ക॰)] ന സുകരം ബുദ്ധാനം സാസനം മനസി കാതും, ന സുകരാനി അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവിതും. പുരാ മം സോ ധമ്മോ ആഗച്ഛതി അനിട്ഠോ അകന്തോ അമനാപോ; ഹന്ദാഹം പടികച്ചേവ വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ , യേനാഹം ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ബ്യാധിതോപി ഫാസും വിഹരിസ്സാമീ’തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയം അനാഗതഭയം സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ഏതരഹി ഖോ സുഭിക്ഖം സുസസ്സം സുലഭപിണ്ഡം , സുകരം ഉഞ്ഛേന പഗ്ഗഹേന യാപേതും. ഹോതി ഖോ പന സോ സമയോ യം ദുബ്ഭിക്ഖം ഹോതി ദുസ്സസ്സം ദുല്ലഭപിണ്ഡം, ന സുകരം ഉഞ്ഛേന പഗ്ഗഹേന യാപേതും. ദുബ്ഭിക്ഖേ ഖോ പന മനുസ്സാ യേന സുഭിക്ഖം തേന സങ്കമന്തി [തേനുപസങ്കമന്തി (ക॰)]. തത്ഥ സങ്ഗണികവിഹാരോ ഹോതി ആകിണ്ണവിഹാരോ. സങ്ഗണികവിഹാരേ ഖോ പന സതി ആകിണ്ണവിഹാരേ ന സുകരം ബുദ്ധാനം സാസനം മനസി കാതും, ന സുകരാനി അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവിതും. പുരാ മം സോ ധമ്മോ ആഗച്ഛതി അനിട്ഠോ അകന്തോ അമനാപോ; ഹന്ദാഹം പടികച്ചേവ വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ, യേനാഹം ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ദുബ്ഭിക്ഖേപി ഫാസു വിഹരിസ്സാമീ’തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, തതിയം അനാഗതഭയം സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ഏതരഹി ഖോ മനുസ്സാ സമഗ്ഗാ സമ്മോദമാനാ അവിവദമാനാ ഖീരോദകീഭൂതാ അഞ്ഞമഞ്ഞം പിയചക്ഖൂഹി സമ്പസ്സന്താ വിഹരന്തി. ഹോതി ഖോ പന സോ സമയോ യം ഭയം ഹോതി അടവിസങ്കോപോ, ചക്കസമാരൂള്ഹാ ജാനപദാ പരിയായന്തി. ഭയേ ഖോ പന സതി മനുസ്സാ യേന ഖേമം തേന സങ്കമന്തി. തത്ഥ സങ്ഗണികവിഹാരോ ഹോതി ആകിണ്ണവിഹാരോ. സങ്ഗണികവിഹാരേ ഖോ പന സതി ആകിണ്ണവിഹാരേ ന സുകരം ബുദ്ധാനം സാസനം മനസി കാതും, ന സുകരാനി അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവിതും. പുരാ മം സോ ധമ്മോ ആഗച്ഛതി അനിട്ഠോ അകന്തോ അമനാപോ; ഹന്ദാഹം പടികച്ചേവ വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ, യേനാഹം ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ഭയേപി ഫാസും വിഹരിസ്സാമീ’തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥം അനാഗതഭയം സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ

പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'ഏതരഹി ഖോ സങ്ഘോ സമഗ്ഗോ സമ്മോദമാനോ അവിവദമാനോ ഏകുദ്ദേസോ ഫാസു വിഹരതി. ഹോതി ഖോ പന സോ സമയോ യം സങ്ഘോ ഭിജ്ജതി. സങ്ഘേ ഖോ പന ഭിന്നേ ന സുകരം ബുദ്ധാനം സാസനം മനസി കാതും, ന സുകരാനി അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവിതും. പുരാ മം സോ ധമ്മോ ആഗച്ഛതി അനിട്ഠോ അകന്തോ അമനാപോ; ഹന്ദാഹം പടികച്ചേവ വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ, യേനാഹം ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ഭിന്നേപി സങ്ഘേ ഫാസും വിഹരിസ്സാമീ'തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമം അനാഗതഭയം സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

''ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച അനാഗതഭയാനി സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ ഭിക്ഖുനാ അപ്പമത്തേന ആതാപിനാ പഹിതത്തേന വിഹരിതും അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായാ''തി. അട്ഠമം.

൯. തതിയഅനാഗതഭയസുത്തം

൭൯. ''പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, അനാഗതഭയാനി ഏതരഹി അസമുപ്പന്നാനി ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സന്തി. താനി വോ [ഖോ (കത്ഥചി)] പടിബുജ്ഝിതബ്ബാനി ; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തേസം പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

''കതമാനി പഞ്ച? ഭവിസ്സന്തി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ അനാഗതമദ്ധാനം അഭാവിതകായാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ. തേ അഭാവിതകായാ സമാനാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ അഞ്ഞേ ഉപസമ്പാദേസ്സന്തി. തേപി [തേ (സീ॰)] ന സക്ഖിസ്സന്തി വിനേതും അധിസീലേ അധിചിത്തേ അധിപഞ്ഞായ. തേപി ഭവിസ്സന്തി അഭാവിതകായാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ. തേ അഭാവിതകായാ സമാനാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ അഞ്ഞേ ഉപസമ്പാദേസ്സന്തി. തേപി [തേ (?)] ന സക്ഖിസ്സന്തി വിനേതും അധിസീലേ അധിചിത്തേ അധിപഞ്ഞായ. തേപി ഭവിസ്സന്തി അഭാവിതകായാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മസന്ദോസാ വിനയസന്ദോസോ; വിനയസന്ദോസാ ധമ്മസന്ദോസോ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഠമം അനാഗതഭയം ഏതരഹി അസമുപ്പന്നം ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സതി. തം വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബം; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തസ്സ പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭവിസ്സന്തി ഭിക്ഖൂ അനാഗതമദ്ധാനം അഭാവിതകായാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ. തേ അഭാവിതകായാ സമാനാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ അഞ്ഞേസം നിസ്സയം ദസ്സന്തി. തേപി ന സക്ഖിസ്സന്തി വിനേതും അധിസീലേ

അധിചിത്തേ അധിപഞ്ഞായ . തേപി ഭവിസ്സന്തി അഭാവിതകായാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ. തേ അഭാവിതകായാ സമാനാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ അഞ്ഞേസം നിസ്സയം ദസ്സന്തി. തേപി ന സക്ഖിസ്സന്തി വിനേതും അധിസീലേ അധിചിത്തേ അധിപഞ്ഞായ. തേപി ഭവിസ്സന്തി അഭാവിതകായാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മസന്ദോസാ വിനയസന്ദോസോ; വിനയസന്ദോസാ ധമ്മസന്ദോസോ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയം അനാഗതഭയം എതരഹി അസമുപ്പന്നം ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സതി. തം വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബം; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തസ്സ പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭവിസ്സന്തി ഭിക്ഖൂ അനാഗതമദ്ധാനം അഭാവിതകായാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ. തേ അഭാവിതകായാ സമാനാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ അഭിധമ്മകഥം വേദല്ലകഥം കഥേന്താ കണ്ഹധമ്മം ഓക്കമമാനാ ന ബുജ്ഝിസ്സന്തി. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മസന്ദോസാ വിനയസന്ദോസോ; വിനയസന്ദോസാ ധമ്മസന്ദോസോ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, തതിയം അനാഗതഭയം എതരഹി അസമുപ്പന്നം ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സതി. തം വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബം; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തസ്സ പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭവിസ്സന്തി ഭിക്ഖൂ അനാഗതമദ്ധാനം അഭാവിതകായാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ. തേ അഭാവിതകായാ സമാനാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ യേ തേ സുത്തന്താ തഥാഗതഭാസിതാ ഗമ്ഭീരാ ഗമ്ഭീരത്ഥാ ലോകുത്തരാ സുഞ്ഞതാപ്പടിസംയുത്താ, തേസു ഭഞ്ഞമാനേസു ന സുസ്സൂസിസ്സന്തി, ന സോതം ഓദഹിസ്സന്തി, ന അഞ്ഞാ ചിത്തം ഉപട്ഠപേസ്സന്തി, ന ച തേ ധമ്മേ ഉഗ്ഗഹേതബ്ബം പരിയാപുണിതബ്ബം മഞ്ഞിസ്സന്തി. യേ പന തേ സുത്തന്താ കവിതാ [കവികതാ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰, സം॰ നി॰ ൨.൨൨൯) ടീകാ ഓലോകേതബ്ബാ] കാവേയ്യാ ചിത്തക്ഖരാ ചിത്തബ്യഞ്ജനാ ബാഹിരകാ സാവകഭാസിതാ, തേസു ഭഞ്ഞമാനേസു സുസ്സൂസിസ്സന്തി, സോതം ഓദഹിസ്സന്തി, അഞ്ഞാ ചിത്തം ഉപട്ഠപേസ്സന്തി, തേ ച ധമ്മേ ഉഗ്ഗഹേതബ്ബം പരിയാപുണിതബ്ബം മഞ്ഞിസ്സന്തി. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മസന്ദോസാ വിനയസന്ദോസോ; വിനയസന്ദോസാ ധമ്മസന്ദോസോ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥം അനാഗതഭയം എതരഹി അസമുപ്പന്നം ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സതി. തം വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബം; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തസ്സ പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭവിസ്സന്തി ഭിക്ഖൂ അനാഗതമദ്ധാനം അഭാവിതകായാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ . തേ അഭാവിതകായാ സമാനാ അഭാവിതസീലാ അഭാവിതചിത്താ അഭാവിതപഞ്ഞാ ഥേരാ ഭിക്ഖൂ ബാഹുലികാ [ബാഹുല്ലികാ (സ്യാ॰ കം॰) അ॰ നി॰ ൨.൪൮; ൩.൯൩] ഭവിസ്സന്തി സാഥലികാ ഓക്കമനേ പുബ്ബങ്ഗമാ പവിവേകേ നിക്ഖിത്തധുരാ, ന വീരിയം ആരഭിസ്സന്തി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. തേസം പച്ഛിമാ ജനതാ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജിസ്സതി. സാപി ഭവിസ്സതി ബാഹുലികാ സാഥലികാ ഓക്കമനേ പുബ്ബങ്ഗമാ പവിവേകേ നിക്ഖിത്തധുരാ, ന വീരിയം ആരഭിസ്സതി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ.

ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മസന്ദോസാ വിനയസന്ദോസോ; വിനയസന്ദോസാ ധമ്മസന്ദോസോ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമം അനാഗതഭയം ഏതരഹി അസമുപ്പന്നം ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സതി. തം വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബം; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തസ്സ പഹാനായ വായമിതബ്ബം . ‘‘ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച അനാഗതഭയാനി ഏതരഹി അസമുപ്പന്നാനി ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സന്തി. താനി വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബാനി; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തേസം പഹാനായ വായമിതബ്ബ’’ന്തി. നവമം.

൧൦. ചതുത്ഥഅനാഗതഭയസുത്തം

൮൦. ‘‘പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, അനാഗതഭയാനി ഏതരഹി അസമുപ്പന്നാനി ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സന്തി. താനി വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബാനി; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തേസം പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

‘‘കതമാനി പഞ്ച? ഭവിസ്സന്തി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ അനാഗതമദ്ധാനം ചീവരേ കല്യാണകാമാ. തേ ചീവരേ കല്യാണകാമാ സമാനാ രിഞ്ചിസ്സന്തി പംസുകൂലികത്തം, രിഞ്ചിസ്സന്തി അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി; ഗാമനിഗമരാജധാനീസു ഓസരിത്വാ വാസം കപ്പേസ്സന്തി, ചീവരഹേതു ച അനേകവിഹിതം അനേസനം അപ്പതിരൂപം ആപജ്ജിസ്സന്തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഠമം അനാഗതഭയം ഏതരഹി അസമുപ്പന്നം ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സതി. തം വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബം; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തസ്സ പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭവിസ്സന്തി ഭിക്ഖൂ അനാഗതമദ്ധാനം പിണ്ഡപാതേ കല്യാണകാമാ. തേ പിണ്ഡപാതേ കല്യാണകാമാ സമാനാ രിഞ്ചിസ്സന്തി പിണ്ഡപാതികത്തം , രിഞ്ചിസ്സന്തി അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി; ഗാമനിഗമരാജധാനീസു ഓസരിത്വാ വാസം കപ്പേസ്സന്തി ജിവ്ഹഗ്ഗേന രസഗ്ഗാനി പരിയേസമാനാ, പിണ്ഡപാതഹേതു ച അനേകവിഹിതം അനേസനം അപ്പതിരൂപം ആപജ്ജിസ്സന്തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയം അനാഗതഭയം ഏതരഹി അസമുപ്പന്നം ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സതി. തം വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബം; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തസ്സ പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭവിസ്സന്തി ഭിക്ഖൂ അനാഗതമദ്ധാനം സേനാസനേ കല്യാണകാമാ. തേ സേനാസനേ കല്യാണകാമാ സമാനാ രിഞ്ചിസ്സന്തി രുക്ഖമൂലികത്തം [ആരഞ്ഞകത്തം (സ്യാ॰ കം॰)], രിഞ്ചിസ്സന്തി അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി; ഗാമനിഗമരാജധാനീസു ഓസരിത്വാ വാസം കപ്പേസ്സന്തി, സേനാസനഹേതു ച അനേകവിഹിതം അനേസനം അപ്പതിരൂപം ആപജ്ജിസ്സന്തി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, തതിയം അനാഗതഭയം ഏതരഹി അസമുപ്പന്നം ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സതി. തം വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബം; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തസ്സ പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭവിസ്സന്തി ഭിക്ഖൂ അനാഗതമദ്ധാനം ഭിക്ഖുനീസിക്ഖമാനാസമണുദ്ദേസേഹി സംസട്ഠാ വിഹരിസ്സന്തി. ഭിക്ഖുനീസിക്ഖമാനാസമണുദ്ദേസേഹി സംസഗ്ഗേ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സതി ഏതം പാടികങ്ഖം - ‘അനഭിരതാ വാ ബ്രഹ്മചരിയം ചരിസ്സന്തി, അഞ്ഞതരം വാ സംകിലിട്ഠം ആപത്തിം ആപജ്ജിസ്സന്തി, സിക്ഖം വാ പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിസ്സന്തി’. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥം അനാഗതഭയം ഏതരഹി

അസമുപ്പന്നം ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സതി. തം വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബം; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തസ്സ പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭവിസ്സന്തി ഭിക്ഖൂ അനാഗതമദ്ധാനം ആരാമികസമണുദ്ദേസേഹി സംസട്ഠാ വിഹരിസ്സന്തി. ആരാമികസമണുദ്ദേസേഹി സംസഗ്ഗേ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സതി ഏതം പാടികങ്ഖം - ‘അനേകവിഹിതം സന്നിധികാരപരിഭോഗം അനുയുത്താ വിഹരിസ്സന്തി, ഓളാരികമ്പി നിമിത്തം കരിസ്സന്തി, പഥവിയാപി ഹരിതഗ്ഗേപി’. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമം അനാഗതഭയം ഏതരഹി അസമുപ്പന്നം ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സതി. തം വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബം; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തസ്സ പഹാനായ വായമിതബ്ബം.

‘‘ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച അനാഗതഭയാനി ഏതരഹി അസമുപ്പന്നാനി ആയതിം സമുപ്പജ്ജിസ്സന്തി. താനി വോ പടിബുജ്ഝിതബ്ബാനി; പടിബുജ്ഝിത്വാ ച തേസം പഹാനായ വായമിതബ്ബ’’ന്തി. ദസമം.

യോധാജീവവഗ്ഗോ തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ ചേതോവിമുത്തിഫലാ, ദ്വേ ച ധമ്മവിഹാരിനോ;
യോധാജീവാ ച ദ്വേ വുത്താ, ചത്താരോ ച അനാഗതാതി.

(൯) ൪. ഥേരവഗ്ഗോ

൧. രജനീയസുത്തം

൮൧. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? രജനീയേ രജ്ജതി, ദുസ്സനീയേ [ദുസനീയേ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ദുസ്സതി, മോഹനീയേ മുയ്ഹതി, കുപ്പനീയേ [കുപനീയേ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰), കോപനീയേ (പീ॰)] കുപ്പതി, മദനീയേ മജ്ജതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? രജനീയേ ന രജ്ജതി, ദുസ്സനീയേ ന ദുസ്സതി, മോഹനീയേ ന മുയ്ഹതി, കുപ്പനീയേ ന കുപ്പതി, മദനീയേ ന മജ്ജതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ''തി. പഠമം.

൨. വീതരാഗസുത്തം

൮൨. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അവീതരാഗോ ഹോതി, അവീതദോസോ ഹോതി, അവീതമോഹോ ഹോതി, മക്ഖീ ച, പളാസീ ച - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? വീതരാഗോ ഹോതി, വീതദോസോ ഹോതി, വീതമോഹോ ഹോതി, അമക്ഖീ ച, അപളാസീ ച - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ''തി. ദുതിയം.

൩. കുഹകസുത്തം

൮൩. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? കുഹകോ ച ഹോതി, ലപകോ ച, നേമിത്തികോ [നിമിത്തികോ (സ്യാ॰ കം॰), നിമിത്തകോ (ക॰)] ച, നിപ്പേസികോ ച, ലാഭേന ച ലാഭം നിജിഗീസിതാ [നിജിഗിംസിതാ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു

സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച.

“പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന ച കുഹകോ ഹോതി, ന ച ലപകോ, ന ച നേമിത്തികോ, ന ച നിപ്പേസികോ, ന ച ലാഭേന ലാഭം നിജിഗീസിതാ - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ”തി. തതിയം.

൪. അസ്സദ്ധസുത്തം

൮൪. “പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി, അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അസ്സദ്ധോ ഹോതി, അഹിരികോ ഹോതി, അനോത്തപ്പീ ഹോതി , കുസീതോ ഹോതി, ദുപ്പഞ്ഞോ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച.

“പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? സദ്ധോ ഹോതി, ഹിരീമാ ഹോതി, ഓത്തപ്പീ ഹോതി, ആരദ്ധവീരിയോ ഹോതി, പഞ്ഞവാ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. അക്ഖമസുത്തം

൮൫. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അക്ഖമോ ഹോതി രൂപാനം, അക്ഖമോ സദ്ദാനം, അക്ഖമോ ഗന്ധാനം, അക്ഖമോ രസാനം, അക്ഖമോ ഫോട്ഠബ്ബാനം - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച.

“പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഖമോ ഹോതി രൂപാനം, ഖമോ സദ്ദാനം, ഖമോ ഗന്ധാനം, ഖമോ രസാനം, ഖമോ ഫോട്ഠബ്ബാനം - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ”തി. പഞ്ചമം.

൬. പടിസമ്ഭിദാപത്തസുത്തം

൭൬. "പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അത്ഥപടിസമ്ഭിദാപത്തോ ഹോതി, ധമ്മപടിസമ്ഭിദാപത്തോ ഹോതി, നിരുത്തിപടിസമ്ഭിദാപത്തോ ഹോതി, പടിഭാനപടിസമ്ഭിദാപത്തോ ഹോതി , യാനി താനി സബ്രഹ്മചാരീനം ഉച്ചാവചാനി കിംകരണീയാനി തത്ഥ ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ തത്രുപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ അലം കാതും അലം സംവിധാതും - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ"തി. ഛട്ഠം.

൭. സീലവന്തസുത്തം

൭൭. "പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി. ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം [സാത്ഥാ സബ്യഞ്ജനാ (സീ॰)] കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ [ധതാ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; കല്യാണവാചോ ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗളായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ"തി. സത്തമം.

൮. ഥേരസുത്തം

൭൮. "പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു ബഹുജനഅഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി ബഹുജനഅസുഖായ ബഹുനോ ജനസ്സ അനത്ഥായ അഹിതായ ദുക്ഖായ ദേവമനുസ്സാനം.

"കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഥേരോ ഹോതി രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതോ; ഞാതോ ഹോതി യസസ്സീ സഗഹട്ഠപബ്ബജിതാനം [ഗഹട്ഠപബ്ബജിതാനം (സീ॰)] ബഹുജനപരിവാരോ; ലാഭീ ഹോതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ

ദിട്ഠിയാ അപ്പടിവിദ്ധാ; മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി വിപരീതദസ്സനോ, സോ ബഹുജനം സദ്ധമ്മാ വുട്ഠാപേത്വാ അസദ്ധമ്മേ പതിട്ഠാപേതി. ഥേരോ ഭിക്ഖു രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതോ ഇതിപിസ്സ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജന്തി , ഞാതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു യസസ്സീ സഗഹട്ഠപബ്ബജിതാനം ബഹുജനപരിവാരോ ഇതിപിസ്സ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജന്തി, ലാഭീ ഥേരോ ഭിക്ഖു ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം ഇതിപിസ്സ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജന്തി, ബഹുസ്സുതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സുതധരോ സുതസന്നിചയോ ഇതിപിസ്സ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജന്തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു ബഹുജനഅഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി ബഹുജനഅസുഖായ ബഹുനോ ജനസ്സ അനത്ഥായ അഹിതായ ദുക്ഖായ ദേവമനുസ്സാനം.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു ബഹുജനഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി ബഹുജനസുഖായ ബഹുനോ ജനസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ദേവമനുസ്സാനം.

''കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഥേരോ ഹോതി രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതോ; ഞാതോ ഹോതി യസസ്സീ സഗഹട്ഠപബ്ബജിതാനം ബഹുജനപരിവാരോ; ലാഭീ ഹോതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം ; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി അവിപരീതദസ്സനോ, സോ ബഹുജനം അസദ്ധമ്മാ വുട്ഠാപേത്വാ സദ്ധമ്മേ പതിട്ഠാപേതി. ഥേരോ ഭിക്ഖു രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതോ ഇതിപിസ്സ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജന്തി, ഞാതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു യസസ്സീ സഗഹട്ഠപബ്ബജിതാനം ബഹുജനപരിവാരോ ഇതിപിസ്സ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജന്തി, ലാഭീ ഥേരോ ഭിക്ഖു ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം ഇതിപിസ്സ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജന്തി, ബഹുസ്സുതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സുതധരോ സുതസന്നിചയോ ഇതിപിസ്സ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജന്തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു ബഹുജനഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി ബഹുജനസുഖായ ബഹുനോ ജനസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ദേവമനുസ്സാന''ന്തി. അട്ഠമം.

൯. പഠമസേഖസുത്തം

൮൯. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച ? കമ്മാരാമതാ, ഭസ്സാരാമതാ, നിദ്ദാരാമതാ, സങ്ഗണികാരാമതാ, യഥാവിമുത്തം ചിത്തം ന പച്ചവേക്ഖതി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ന കമ്മാരാമതാ, ന ഭസ്സാരാമതാ, ന നിദ്ദാരാമതാ, ന സങ്ഗണികാരാമതാ, യഥാവിമുത്തം ചിത്തം പച്ചവേക്ഖതി - ഇമേ ഖോ,

ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ''തി. നവമം.

൧൦. ദുതിയസേഖസുത്തം

൯൦. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സേഖോ ഭിക്ഖു ബഹുകിച്ചോ ഹോതി ബഹുകരണീയോ വിയത്തോ കിംകരണീയേസു; രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, നാനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ധമ്മോ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സേഖോ ഭിക്ഖു അപ്പമത്തകേന കമ്മേന ദിവസം അതിനാമേതി; രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, നാനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ധമ്മോ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സേഖോ ഭിക്ഖു സംസട്ഠോ വിഹരതി ഗഹട്ഠപബ്ബജിതേഹി അനനുലോമികേന ഗിഹിസംസഗ്ഗേന; രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, നാനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം . അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ധമ്മോ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സേഖോ ഭിക്ഖു അകാലേന ഗാമം പവിസതി, അതിദിവാ പടിക്കമതി; രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, നാനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ധമ്മോ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സേഖോ ഭിക്ഖു യായം കഥാ ആഭിസല്ലേഖികാ ചേതോവിവരണസപ്പായാ, സേയ്യഥിദം - അപ്പിച്ഛകഥാ സന്തുട്ഠികഥാ പവിവേകകഥാ അസംസഗ്ഗകഥാ വീരിയാരമ്ഭകഥാ സീലകഥാ സമാധികഥാ പഞ്ഞാകഥാ വിമുത്തികഥാ വിമുത്തിഞാണദസ്സനകഥാ, ഏവരൂപിയാ കഥായ ന നികാമലാഭീ ഹോതി ന അകിച്ഛലാഭീ ന അകസിരലാഭീ [കിച്ഛലാഭീ കസിരലാഭീ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ)]; രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, നാനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ധമ്മോ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സേഖോ ഭിക്ഖു ന ബഹുകിച്ചോ ഹോതി ന ബഹുകരണീയോ വിയത്തോ കിംകരണീയേസു; ന രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, അനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ധമ്മോ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തതി.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സേഖോ ഭിക്ഖു ന അപ്പമത്തകേന കമ്മേന ദിവസം അതിനാമേതി; ന രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, അനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ധമ്മോ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സേഖോ ഭിക്ഖു അസംസട്ഠോ വിഹരതി ഗഹട്ഠപബ്ബജിതേഹി അനനുലോമികേന ഗിഹിസംസഗ്ഗേന; ന രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, അനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം . അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ധമ്മോ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സേഖോ ഭിക്ഖു ന അതികാലേന ഗാമം പവിസതി, നാതിദിവാ പടിക്കമതി; ന രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, അനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ധമ്മോ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സേഖോ ഭിക്ഖു യായം കഥാ ആഭിസല്ലേഖികാ ചേതോവിവരണസപ്പായാ, സേയ്യഥിദം - അപ്പിച്ഛകഥാ സന്തുട്ഠികഥാ പവിവേകകഥാ അസംസഗ്ഗകഥാ വീരിയാരമ്ഭകഥാ സീലകഥാ സമാധികഥാ പഞ്ഞാകഥാ വിമുത്തികഥാ വിമുത്തിഞാണദസ്സനകഥാ, ഏവരൂപിയാ കഥായ നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; ന രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, അനുയുഞ്ജതി അജ്ഝത്തം ചേതോസമഥം. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ധമ്മോ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ”തി. ദസമം.

ഥേരവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

രജനീയോ വീതരാഗോ, കുഹകാസ്സദ്ധഅക്ഖമാ;
പടിസമ്ഭിദാ ച സീലേന, ഥേരോ സേഖാ പരേ ദുവേതി.

(൩) ൧. കകുധവഗ്ഗോ

൧. പഠമസമ്പദാസുത്തം

൯൧. ''പഞ്ചിമാ , ഭിക്ഖവേ, സമ്പദാ. കതമാ പഞ്ച? സദ്ധാസമ്പദാ, സീലസമ്പദാ, സുതസമ്പദാ, ചാഗസമ്പദാ, പഞ്ഞാസമ്പദാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സമ്പദാ''തി. പഠമം.

൨. ദുതിയസമ്പദാസുത്തം

൯൨. ''പഞ്ചിമാ , ഭിക്ഖവേ, സമ്പദാ. കതമാ പഞ്ച? സീലസമ്പദാ, സമാധിസമ്പദാ, പഞ്ഞാസമ്പദാ, വിമുത്തിസമ്പദാ, വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സമ്പദാ''തി. ദുതിയം.

൩. ബ്യാകരണസുത്തം

൯൩. ''പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞാബ്യാകരണാനി. കതമാനി പഞ്ച? മന്ദത്താ മോമൂഹത്താ അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി; പാപിച്ഛോ ഇച്ഛാപകതോ അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി; ഉമ്മാദാ ചിത്തക്ഖേപാ അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി; അധിമാനേന അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി; സമ്മദേവ അഞ്ഞം ബ്യാകരോതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച അഞ്ഞാബ്യാകരണാനീ''തി. തതിയം.

൪. ഫാസുവിഹാരസുത്തം

൯൪. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ഫാസുവിഹാരാ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം... തതിയം ഝാനം... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ഫാസുവിഹാരാ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. അകുപ്പസുത്തം

൯൫. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു നചിരസ്സേവ അകുപ്പം പടിവിജ്ഝതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥപടിസമ്ഭിദാപത്തോ ഹോതി, ധമ്മപടിസമ്ഭിദാപത്തോ ഹോതി, നിരുത്തിപടിസമ്ഭിദാപത്തോ ഹോതി, പടിഭാനപടിസമ്ഭിദാപത്തോ ഹോതി, യഥാവിമുത്തം ചിത്തം പച്ചവേക്ഖതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു നചിരസ്സേവ അകുപ്പം പടിവിജ്ഝതീ''തി. പഞ്ചമം.

൬. സുതധരസുത്തം

൯൬. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആനാപാനസ്സതിം ആസേവന്തോ നചിരസ്സേവ അകുപ്പം പടിവിജ്ഝതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അപ്പട്ഠോ ഹോതി അപ്പകിച്ചോ സുഭരോ സുസന്തോസോ ജീവിതപരിക്ഖാരേസു; അപ്പാഹാരോ ഹോതി അനോദരികത്തം അനുയുത്തോ; അപ്പമിദ്ധോ ഹോതി ജാഗരിയം അനുയുത്തോ; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; യഥാവിമുത്തം ചിത്തം പച്ചവേക്ഖതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആനാപാനസ്സതിം ആസേവന്തോ നചിരസ്സേവ അകുപ്പം പടിവിജ്ഝതീ”തി. ഛട്ഠം.

൭. കഥാസുത്തം

൯൭. “പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആനാപാനസ്സതിം ഭാവേന്തോ നചിരസ്സേവ അകുപ്പം പടിവിജ്ഝതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അപ്പട്ഠോ ഹോതി അപ്പകിച്ചോ സുഭരോ സുസന്തോസോ ജീവിതപരിക്ഖാരേസു; അപ്പാഹാരോ ഹോതി അനോദരികത്തം അനുയുത്തോ; അപ്പമിദ്ധോ ഹോതി ജാഗരിയം അനുയുത്തോ; യായം കഥാ ആഭിസല്ലേഖികാ ചേതോവിവരണസപ്പായാ, സേയ്യഥിദം - അപ്പിച്ഛകഥാ...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സനകഥാ, ഏവരൂപിയാ കഥായ നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; യഥാവിമുത്തം ചിത്തം പച്ചവേക്ഖതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആനാപാനസ്സതിം ഭാവേന്തോ നചിരസ്സേവ അകുപ്പം പടിവിജ്ഝതീ”തി. സത്തമം.

൮. ആരഞ്ഞകസുത്തം

൯൮. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആനാപാനസ്സതിം ബഹുലീകരോന്തോ നചിരസ്സേവ അകുപ്പം പടിവിജ്ഝതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അപ്പട്ഠോ ഹോതി അപ്പകിച്ചോ സുഭരോ സുസന്തോസോ ജീവിതപരിക്ഖാരേസു; അപ്പാഹാരോ ഹോതി അനോദരികത്തം അനുയുത്തോ; അപ്പമിദ്ധോ ഹോതി ജാഗരിയം അനുയുത്തോ; ആരഞ്ഞകോ ഹോതി പന്തസേനാസനോ; യഥാവിമുത്തം ചിത്തം പച്ചവേക്ഖതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആനാപാനസ്സതിം ബഹുലീകരോന്തോ നചിരസ്സേവ അകുപ്പം പടിവിജ്ഝതീ”തി. അട്ഠമം.

൯. സീഹസുത്തം

൯൯. “സീഹോ, ഭിക്ഖവേ, മിഗരാജാ സായന്ഹസമയം ആസയാ നിക്ഖമതി; ആസയാ നിക്ഖമിത്വാ വിജമ്ഭതി; വിജമ്ഭിത്വാ സമന്താ ചതുദ്ദിസം [ചതുദ്ദിസാ (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰ ക॰) അ॰ നി॰ ൪.൩൩; സം॰ നി॰ ൩.൭൮ പസ്സിതബ്ബം] അനുവിലോകേതി; സമന്താ ചതുദ്ദിസം [ചതുദ്ദിസാ (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰ ക॰) അ॰ നി॰ ൪.൩൩; സം॰ നി॰ ൩.൭൮ പസ്സിതബ്ബം] അനുവിലോകേത്വാ തിക്ഖത്തും സീഹനാദം നദതി; തിക്ഖത്തും സീഹനാദം നദിത്വാ ഗോചരായ പക്കമതി.

സോ ഹത്ഥിസ്സ ചേപി പഹാരം ദേതി, സക്കച്ചഞ്ഞേവ പഹാരം ദേതി, നോ അസക്കച്ചം; മഹിംസസ്സ [മഹിസസ്സ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ചേപി പഹാരം ദേതി, സക്കച്ചഞ്ഞേവ പഹാരം ദേതി, നോ അസക്കച്ചം; ഗവസ്സ ചേപി പഹാരം ദേതി, സക്കച്ചഞ്ഞേവ പഹാരം ദേതി, നോ അസക്കച്ചം; ദീപിസ്സ ചേപി പഹാരം ദേതി, സക്കച്ചഞ്ഞേവ പഹാരം ദേതി , നോ അസക്കച്ചം; ഖുദ്ദകാനഞ്ചേപി പാണാനം പഹാരം ദേതി അന്തമസോ സസബിളാരാനമ്പി [സസബിളാരാനം (ക॰)], സക്കച്ചഞ്ഞേവ പഹാരം ദേതി, നോ അസക്കച്ചം. തം കിസ്സ ഹേതു? 'മാ മേ യോഗ്ഗപഥോ നസ്സാ'തി.

"സീഹോതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സേതം അധിവചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ. യം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, ഇദമസ്സ ഹോതി സീഹനാദസ്മിം. ഭിക്ഖൂനഞ്ചേപി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ധമ്മം ദേസേതി, സക്കച്ചഞ്ഞേവ തഥാഗതോ ധമ്മം ദേസേതി, നോ അസക്കച്ചം; ഭിക്ഖുനീനഞ്ചേപി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ധമ്മം ദേസേതി, സക്കച്ചഞ്ഞേവ തഥാഗതോ ധമ്മം ദേസേതി, നോ അസക്കച്ചം; ഉപാസകാനഞ്ചേപി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ധമ്മം ദേസേതി, സക്കച്ചഞ്ഞേവ തഥാഗതോ ധമ്മം ദേസേതി, നോ അസക്കച്ചം; ഉപാസികാനഞ്ചേപി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ധമ്മം ദേസേതി, സക്കച്ചഞ്ഞേവ തഥാഗതോ ധമ്മം ദേസേതി, നോ അസക്കച്ചം; പുഥുജ്ജനാനഞ്ചേപി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ധമ്മം ദേസേതി അന്തമസോ അന്നഭാരനേസാദാനമ്പി [അന്നഭാരനേസാദാനം (ക॰)], സക്കച്ചഞ്ഞേവ തഥാഗതോ ധമ്മം ദേസേതി, നോ അസക്കച്ചം. തം കിസ്സ ഹേതു? ധമ്മഗരു, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ധമ്മഗാരവോ"തി. നവമം.

൧൦. കകുധഥേരസുത്തം

൧൦൦. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ കോസമ്ബിയം വിഹരതി ഘോസിതാരാമേ. [ചൂളവ॰ ൩൩൩, ൩൪൧] തേന ഖോ പന സമയേന കകുധോ നാമ കോലിയപുത്തോ [കോളിയപുത്തോ (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰)] ആയസ്മതോ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനസ്സ ഉപട്ഠാകോ അധുനാകാലങ്കതോ അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നോ. തസ്സ ഏവരൂപോ അത്തഭാവപടിലാഭോ ഹോതി - സേയ്യഥാപി നാമ ദ്വേ വാ തീണി വാ മാഗധകാനി [മാഗധികാനി (സീ॰ പീ॰ ക॰)] ഗാമക്ഖേത്താനി. സോ തേന അത്തഭാവപടിലാഭേന നേവ അത്താനം [നേവത്താനം ബ്യാബാധേതി (സീ॰)] നോ പരം ബ്യാബാധേതി.

അഥ ഖോ കകുധോ ദേവപുത്തോ യേനായസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം മഹാമോഗ്ഗല്ലാനം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതോ ഖോ കകുധോ ദേവപുത്തോ ആയസ്മന്തം മഹാമോഗ്ഗല്ലാനം ഏതദവോച - "ദേവദത്തസ്സ, ഭന്തേ, ഏവരൂപം ഇച്ഛാഗതം ഉപ്പജ്ജി - 'അഹം ഭിക്ഖുസങ്ഘം പരിഹരിസ്സാമീ'തി. സഹചിത്തുപ്പാദാ ച, ഭന്തേ, ദേവദത്തോ തസ്സാ ഇദ്ധിയാ പരിഹീനോ"തി. ഇദമവോച കകുധോ ദേവപുത്തോ. ഇദം വത്വാ ആയസ്മന്തം മഹാമോഗ്ഗല്ലാനം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി ; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

“കകുധോ നാമ, ഭന്തേ, കോലിയപുത്തോ മമം ഉപട്ഠാകോ അധുനാകാലങ്കതോ അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നോ ഹോതി. തസ്സ ഏവരൂപോ അത്തഭാവപടിലാഭോ - സേയ്യഥാപി നാമ ദ്വേ വാ തീണി വാ മാഗധകാനി ഗാമക്ഖേത്താനി. സോ തേന അത്തഭാവപടിലാഭേന നേവ അത്താനം നോ പരം ബ്യാബാധേതി. അഥ ഖോ, ഭന്തേ, കകുധോ ദേവപുത്തോ യേനാഹം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതോ ഖോ, ഭന്തേ, കകുധോ ദേവപുത്തോ മം ഏതദവോച - ‘ദേവദത്തസ്സ, ഭന്തേ, ഏവരൂപം ഇച്ഛാഗതം ഉപ്പജ്ജി - അഹം ഭിക്ഖുസങ്ഘം പരിഹരിസ്സാമീതി. സഹചിത്തുപ്പാദാ ച, ഭന്തേ, ദേവദത്തോ തസ്സാ ഇദ്ധിയാ പരിഹീനോ’തി. ഇദമവോച, ഭന്തേ, കകുധോ ദേവപുത്തോ. ഇദം വത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായീ”തി.

“കിം പന തേ, മോഗ്ഗല്ലാന, കകുധോ ദേവപുത്തോ ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച വിദിതോ - ‘യം കിഞ്ചി കകുധോ ദേവപുത്തോ ഭാസതി സബ്ബം തം തഥേവ ഹോതി, നോ അഞ്ഞഥാ’”തി? “ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച വിദിതോ മേ, ഭന്തേ, കകുധോ ദേവപുത്തോ - ‘യം കിഞ്ചി കകുധോ ദേവപുത്തോ ഭാസതി സബ്ബം തം തഥേവ ഹോതി, നോ അഞ്ഞഥാ’”തി. “രക്ഖസ്സേതം, മോഗ്ഗല്ലാന, വാചം! (രക്ഖസ്സേതം, മോഗ്ഗല്ലാന, വാചം) [( ) സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰ പോത്ഥകേസു നത്ഥി ചൂളവ॰ ൩൩൩ പന സബ്ബത്ഥപി ദിസ്സതിയേവ]! ഇദാനി സോ മോഘപുരിസോ അത്തനാവ അത്താനം പാതുകരിസ്സതി .

“പഞ്ചിമേ, മോഗ്ഗല്ലാന, സത്ഥാരോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ പഞ്ച? ഇധ , മോഗ്ഗല്ലാന, ഏകച്ചോ സത്ഥാ അപരിസുദ്ധസീലോ സമാനോ ‘പരിസുദ്ധസീലോമ്ഹീ’തി പടിജാനാതി ‘പരിസുദ്ധം മേ സീലം പരിയോദാതം അസംകിലിട്ഠ’ന്തി. തമേനം സാവകാ ഏവം ജാനന്തി - ‘അയം ഖോ ഭവം സത്ഥാ അപരിസുദ്ധസീലോ സമാനോ പരിസുദ്ധസീലോമ്ഹീ’തി പടിജാനാതി ‘പരിസുദ്ധം മേ സീലം പരിയോദാതം അസംകിലിട്ഠ’ന്തി. മയഞ്ചേവ ഖോ പന ഗിഹീനം ആരോചേയ്യാമ, നാസ്സസ്സ മനാപം. യം ഖോ പനസ്സ അമനാപം, കഥം നം [കഥം നു തം (സീ॰), കഥം നു (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰ ക॰), കഥം തം (കത്ഥചി)] മയം തേന സമുദാചരേയ്യാമ - ‘സമ്മന്നതി ഖോ പന ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന; യം തുമോ കരിസ്സതി തുമോവ തേന പഞ്ഞായിസ്സതീ’തി . ഏവരൂപം ഖോ, മോഗ്ഗല്ലാന, സത്ഥാരം സാവകാ സീലതോ രക്ഖന്തി; ഏവരൂപോ ച പന സത്ഥാ സാവകേഹി സീലതോ രക്ഖം പച്ചാസീസതി [പച്ചാസിംസതി (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)].

“പുന ചപരം, മോഗ്ഗല്ലാന, ഇധേകച്ചോ സത്ഥാ അപരിസുദ്ധാജീവോ സമാനോ ‘പരിസുദ്ധാജീവോമ്ഹീ’തി പടിജാനാതി ‘പരിസുദ്ധോ മേ ആജീവോ പരിയോദാതോ അസംകിലിട്ഠോ’തി. തമേനം സാവകാ ഏവം ജാനന്തി - ‘അയം ഖോ ഭവം സത്ഥാ അപരിസുദ്ധാജീവോ സമാനോ പരിസുദ്ധാജീവോമ്ഹീ’തി പടിജാനാതി ‘പരിസുദ്ധോ മേ ആജീവോ പരിയോദാതോ അസംകിലിട്ഠോ’തി. മയഞ്ചേവ ഖോ പന ഗിഹീനം ആരോചേയ്യാമ, നാസ്സസ്സ മനാപം. യം ഖോ പനസ്സ അമനാപം, കഥം നം മയം തേന സമുദാചരേയ്യാമ - ‘സമ്മന്നതി ഖോ പന ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന; യം തുമോ കരിസ്സതി തുമോവ തേന പഞ്ഞായിസ്സതീ’തി. ഏവരൂപം ഖോ,

മോഗ്ഗല്ലാന, സത്ഥാരം സാവകാ ആജീവതോ രക്ഖന്തി; ഏവരൂപോ ച പന സത്ഥാ സാവകേഹി ആജീവതോ രക്ഖം പച്ചാസീസതി.

“പുന ചപരം, മോഗ്ഗല്ലാന, ഇധേകച്ചോ സത്ഥാ അപരിസുദ്ധധമ്മദേസനോ സമാനോ ‘പരിസുദ്ധധമ്മദേസനോമ്ഹീ’തി പടിജാനാതി ‘പരിസുദ്ധാ മേ ധമ്മദേസനാ പരിയോദാതാ അസംകിലിട്ഠാ’തി. തമേനം സാവകാ ഏവം ജാനന്തി - ‘അയം ഖോ ഭവം സത്ഥാ അപരിസുദ്ധധമ്മദേസനോ സമാനോ പരിസുദ്ധധമ്മദേസനോമ്ഹീ’തി പടിജാനാതി ‘പരിസുദ്ധാ മേ ധമ്മദേസനാ പരിയോദാതാ അസംകിലിട്ഠാ’തി. മയഞ്ചേവ ഖോ പന ഗിഹീനം ആരോചേയ്യാമ, നാസ്സസ്സ മനാപം. യം ഖോ പനസ്സ അമനാപം, കഥം നം മയം തേന സമുദാചരേയ്യാമ - ‘സമ്മന്നതി ഖോ പന ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന; യം തുമോ കരിസ്സതി തുമോവ തേന പഞ്ഞായിസ്സതീ’തി. ഏവരൂപം ഖോ, മോഗ്ഗല്ലാന, സത്ഥാരം സാവകാ ധമ്മദേസനതോ രക്ഖന്തി ; ഏവരൂപോ ച പന സത്ഥാ സാവകേഹി ധമ്മദേസനതോ രക്ഖം പച്ചാസീസതി.

“പുന ചപരം, മോഗ്ഗല്ലാന, ഇധേകച്ചോ സത്ഥാ അപരിസുദ്ധവേയ്യാകരണോ സമാനോ ‘പരിസുദ്ധവേയ്യാകരണോമ്ഹീ’തി പടിജാനാതി ‘പരിസുദ്ധം മേ വേയ്യാകരണം പരിയോദാതം അസംകിലിട്ഠ’ന്തി. തമേനം സാവകാ ഏവം ജാനന്തി - ‘അയം ഖോ ഭവം സത്ഥാ അപരിസുദ്ധവേയ്യാകരണോ സമാനോ പരിസുദ്ധവേയ്യാകരണോമ്ഹീ’തി പടിജാനാതി ‘പരിസുദ്ധം മേ വേയ്യാകരണം പരിയോദാതം അസംകിലിട്ഠ’ന്തി. മയഞ്ചേവ ഖോ പന ഗിഹീനം ആരോചേയ്യാമ, നാസ്സസ്സ മനാപം . യം ഖോ പനസ്സ അമനാപം, കഥം നം മയം തേന സമുദാചരേയ്യാമ - ‘സമ്മന്നതി ഖോ പന ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന; യം തുമോ കരിസ്സതി തുമോവ തേന പഞ്ഞായിസ്സതീ’തി. ഏവരൂപം ഖോ, മോഗ്ഗല്ലാന, സത്ഥാരം സാവകാ വേയ്യാകരണതോ രക്ഖന്തി; ഏവരൂപോ ച പന സത്ഥാ സാവകേഹി വേയ്യാകരണതോ രക്ഖം പച്ചാസീസതി.

“പുന ചപരം, മോഗ്ഗല്ലാന, ഇധേകച്ചോ സത്ഥാ അപരിസുദ്ധഞാണദസ്സനോ സമാനോ ‘പരിസുദ്ധഞാണദസ്സനോമ്ഹീ’തി പടിജാനാതി ‘പരിസുദ്ധം മേ ഞാണദസ്സനം പരിയോദാതം അസംകിലിട്ഠ’ന്തി. തമേനം സാവകാ ഏവം ജാനന്തി - ‘അയം ഖോ ഭവം സത്ഥാ അപരിസുദ്ധഞാണദസ്സനോ സമാനോ പരിസുദ്ധഞാണദസ്സനോമ്ഹീ’തി പടിജാനാതി ‘പരിസുദ്ധം മേ ഞാണദസ്സനം പരിയോദാതം അസംകിലിട്ഠ’ന്തി. മയഞ്ചേവ ഖോ പന ഗിഹീനം ആരോചേയ്യാമ, നാസ്സസ്സ മനാപം. യം ഖോ പനസ്സ അമനാപം, കഥം നം മയം തേന സമുദാചരേയ്യാമ - ‘സമ്മന്നതി ഖോ പന ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന; യം തുമോ കരിസ്സതി തുമോവ തേന പഞ്ഞായിസ്സതീ’തി. ഏവരൂപം ഖോ, മോഗ്ഗല്ലാന, സത്ഥാരം സാവകാ ഞാണദസ്സനതോ രക്ഖന്തി; ഏവരൂപോ ച പന സത്ഥാ സാവകേഹി ഞാണദസ്സനതോ രക്ഖം പച്ചാസീസതി. ഇമേ ഖോ, മോഗ്ഗല്ലാന, പഞ്ച സത്ഥാരോ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം.

“അഹം ഖോ പന, മോഗ്ഗല്ലാന, പരിസുദ്ധസീലോ സമാനോ ‘പരിസുദ്ധസീലോമ്ഹീ’തി പടിജാനാമി ‘പരിസുദ്ധം മേ സീലം പരിയോദാതം അസംകിലിട്ഠ’ന്തി. ന ച മം സാവകാ സീലതോ രക്ഖന്തി, ന ചാഹം

സാവകേഹി സീലതോ രക്ഖം പച്ചാസീസാമി. പരിസുദ്ധാജീവോ സമാനോ 'പരിസുദ്ധാജീവോമ്ഹീ'തി പടിജാനാമി 'പരിസുദ്ധോ മേ ആജീവോ പരിയോദാതോ അസംകിലിട്ഠോ'തി. ന ച മം സാവകാ ആജീവതോ രക്ഖന്തി, ന ചാഹം സാവകേഹി ആജീവതോ രക്ഖം പച്ചാസീസാമി. പരിസുദ്ധധമ്മദേസനോ സമാനോ 'പരിസുദ്ധധമ്മദേസനോമ്ഹീ'തി പടിജാനാമി 'പരിസുദ്ധാ മേ ധമ്മദേസനാ പരിയോദാതാ അസംകിലിട്ഠാ'തി. ന ച മം സാവകാ ധമ്മദേസനതോ രക്ഖന്തി, ന ചാഹം സാവകേഹി ധമ്മദേസനതോ രക്ഖം പച്ചാസീസാമി. പരിസുദ്ധവേയ്യാകരണോ സമാനോ 'പരിസുദ്ധവേയ്യാകരണോമ്ഹീ'തി പടിജാനാമി 'പരിസുദ്ധം മേ വേയ്യാകരണം പരിയോദാതം അസംകിലിട്ഠ'ന്തി. ന ച മം സാവകാ വേയ്യാകരണതോ രക്ഖന്തി, ന ചാഹം സാവകേഹി വേയ്യാകരണതോ രക്ഖം പച്ചാസീസാമി. പരിസുദ്ധഞാണദസ്സനോ സമാനോ 'പരിസുദ്ധഞാണദസ്സനോമ്ഹീ'തി പടിജാനാമി 'പരിസുദ്ധം മേ ഞാണദസ്സനം പരിയോദാതം അസംകിലിട്ഠ'ന്തി. ന ച മം സാവകാ ഞാണദസ്സനതോ രക്ഖന്തി, ന ചാഹം സാവകേഹി ഞാണദസ്സനതോ രക്ഖം പച്ചാസീസാമീ''തി. ദസമം.

കകുധവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ സമ്പദാ ബ്യാകരണം, ഫാസു അകുപ്പപഞ്ചമം;
സുതം കഥാ ആരഞ്ഞകോ, സീഹോ ച കകുധോ ദസാതി.

ദുതിയപണ്ണാസകം സമത്തം.

൩. തതിയപണ്ണാസകം

(൧൧) ൧. ഫാസുവിഹാരവഗ്ഗോ

൧. സാരജ്ജസുത്തം

൧൦൧. "പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, സേഖവേസാരജ്ജകരണാ ധമ്മാ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ഹോതി, സീലവാ ഹോതി, ബഹുസ്സുതോ ഹോതി, ആരദ്ധവീരിയോ ഹോതി, പഞ്ഞവാ ഹോതി.

"യം, ഭിക്ഖവേ, അസ്സദ്ധസ്സ സാരജ്ജം ഹോതി, സദ്ധസ്സ തം സാരജ്ജം ന ഹോതി. തസ്മായം ധമ്മോ സേഖവേസാരജ്ജകരണോ.

"യം, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലസ്സ സാരജ്ജം ഹോതി, സീലവതോ തം സാരജ്ജം ന ഹോതി. തസ്മായം ധമ്മോ സേഖവേസാരജ്ജകരണോ.

"യം, ഭിക്ഖവേ, അപ്പസ്സുതസ്സ സാരജ്ജം ഹോതി, ബഹുസ്സുതസ്സ തം സാരജ്ജം ന ഹോതി. തസ്മായം ധമ്മോ സേഖവേസാരജ്ജകരണോ.

"യം, ഭിക്ഖവേ, കുസീതസ്സ സാരജ്ജം ഹോതി, ആരദ്ധവീരിയസ്സ തം സാരജ്ജം ന ഹോതി. തസ്മായം ധമ്മോ സേഖവേസാരജ്ജകരണോ.

"യം, ഭിക്ഖവേ, ദുപ്പഞ്ഞസ്സ സാരജ്ജം ഹോതി, പഞ്ഞവതോ തം സാരജ്ജം ന ഹോതി. തസ്മായം ധമ്മോ സേഖവേസാരജ്ജകരണോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സേഖവേസാരജ്ജകരണാ ധമ്മാ"തി. പഠമം.

൨. ഉസ്സങ്കിതസുത്തം

൧൦൨. "പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഉസ്സങ്കിതപരിസങ്കിതോ ഹോതി പാപഭിക്ഖൂതി അപി അകുപ്പധമ്മോപി [അപി അകുപ്പധമ്മോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰)].

കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വേസിയാഗോചരോ വാ ഹോതി, വിധവാഗോചരോ വാ ഹോതി, ഥുല്ലകുമാരികാഗോചരോ വാ ഹോതി, പണ്ഡകഗോചരോ വാ ഹോതി, ഭിക്ഖുനീഗോചരോ വാ ഹോതി.

"ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഉസ്സങ്കിതപരിസങ്കിതോ ഹോതി പാപഭിക്ഖൂതി അപി അകുപ്പധമ്മോപീ"തി. ദുതിയം.

൩. മഹാചോരസുത്തം

൧൦൩. "പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ മഹാചോരോ സന്ധിമ്പി ഛിന്ദതി, നില്ലോപമ്പി ഹരതി, ഏകാഗാരികമ്പി കരോതി, പരിപന്ഥേപി തിട്ഠതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ വിസമനിസ്സിതോ ച ഹോതി, ഗഹനനിസ്സിതോ ച, ബലവനിസ്സിതോ ച, ഭോഗചാഗീ ച, ഏകചാരീ ച.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ വിസമനിസ്സിതോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ നദീവിദുഗ്ഗം വാ നിസ്സിതോ ഹോതി പബ്ബതവിസമം വാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ വിസമനിസ്സിതോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ ഗഹനനിസ്സിതോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ തിണഗഹനം വാ നിസ്സിതോ ഹോതി രുക്ഖഗഹനം വാ രോധം [ഗേധം (സീ॰) അം॰ നി॰ ന.ഒ൧] വാ മഹാവനസണ്ഡം വാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ ഗഹനനിസ്സിതോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ ബലവനിസ്സിതോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ രാജാനം വാ രാജമഹാമത്താനം വാ നിസ്സിതോ ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘സചേ മം കോചി കിഞ്ചി വക്ഖതി, ഇമേ മേ രാജാനോ വാ രാജമഹാമത്താ വാ പരിയോധായ അത്ഥം ഭണിസ്സന്തീ’തി. സചേ നം കോചി കിഞ്ചി ആഹ, ത്യസ്സ രാജാനോ വാ രാജമഹാമത്താ വാ പരിയോധായ അത്ഥം ഭണന്തി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ ബലവനിസ്സിതോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ ഭോഗചാഗീ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ അഡ്ഢോ ഹോതി മഹദ്ധനോ മഹാഭോഗോ. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘സചേ മം കോചി കിഞ്ചി വക്ഖതി, ഇതോ ഭോഗേന പടിസന്ഥരിസ്സാമീ’തി. സചേ നം കോചി കിഞ്ചി ആഹ, തതോ ഭോഗേന പടിസന്ഥരതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ ഭോഗചാഗീ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ ഏകചാരീ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ ഏകകോവ ഗഹണാനി [നിഗ്ഗഹണാനി (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] കത്താ ഹോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ‘മാ മേ ഗുയ്ഹമന്താ ബഹിദ്ധാ സമ്ഭേദം അഗമംസൂ’തി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മഹാചോരോ ഏകചാരീ ഹോതി.

“ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ മഹാചോരോ സന്ധിമ്പി ഛിന്ദതി നില്ലോപമ്പി ഹരതി ഏകാഗാരികമ്പി കരോതി പരിപന്ഥേപി തിട്ഠതി.

“ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പാപഭിക്ഖു ഖതം ഉപഹതം അത്താനം പരിഹരതി, സാവജ്ജോ ച ഹോതി സാനുവജ്ജോ വിഞ്ഞൂനം, ബഹുഞ്ച അപുഞ്ഞം പസവതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു വിസമനിസ്സിതോ ച ഹോതി, ഗഹനനിസ്സിതോ ച, ബലവനിസ്സിതോ ച, ഭോഗചാഗീ ച, ഏകചാരീ ച.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു വിസമനിസ്സിതോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു വിസമേന കായകമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, വിസമേന വചീകമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, വിസമേന മനോകമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു വിസമനിസ്സിതോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു ഗഹനനിസ്സിതോ ഹോതി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു മിച്ഛാദിട്ഠികോ ഹോതി അന്തഗ്ഗാഹികായ ദിട്ഠിയാ

സമന്നാഗതോ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു ഗഹനനിസ്സിതോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു ബലവനിസ്സിതോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു രാജാനം വാ രാജമഹാമത്താനം വാ നിസ്സിതോ ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘സചേ മം കോചി കിഞ്ചി വക്ഖതി, ഇമേ മേ രാജാനോ വാ രാജമഹാമത്താ വാ പരിയോധായ അത്ഥം ഭണിസ്സന്തീ’തി. സചേ നം കോചി കിഞ്ചി ആഹ, ത്യസ്സ രാജാനോ വാ രാജമഹാമത്താ വാ പരിയോധായ അത്ഥം ഭണന്തി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു ബലവനിസ്സിതോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു ഭോഗചാഗീ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു ലാഭീ ഹോതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘സചേ മം കോചി കിഞ്ചി വക്ഖതി, ഇതോ ലാഭേന പടിസന്ഥരിസ്സാമീ’തി. സചേ നം കോചി കിഞ്ചി ആഹ, തതോ ലാഭേന പടിസന്ഥരതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു ഭോഗചാഗീ ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു ഏകചാരീ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു ഏകകോവ പച്ചന്തിമേസു ജനപദേസു നിവാസം കപ്പേതി. സോ തത്ഥ കുലാനി ഉപസങ്കമന്തോ ലാഭം ലഭതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പാപഭിക്ഖു ഏകചാരീ ഹോതി.

“ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പാപഭിക്ഖു ഖതം ഉപഹതം അത്താനം പരിഹരതി, സാവജ്ജോ ച ഹോതി സാനുവജ്ജോ വിഞ്ഞൂനം, ബഹുഞ്ച അപുഞ്ഞം പസവതീ”തി. തതിയം.

൪. സമണസുഖുമാലസുത്തം

൧൦൪. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സമണേസു സമണസുഖുമാലോ ഹോതി.

“കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യാചിതോവ ബഹുലം ചീവരം പരിഭുഞ്ജതി, അപ്പം അയാചിതോ; യാചിതോവ ബഹുലം പിണ്ഡപാതം പരിഭുഞ്ജതി, അപ്പം അയാചിതോ; യാചിതോവ ബഹുലം സേനാസനം പരിഭുഞ്ജതി, അപ്പം അയാചിതോ; യാചിതോവ ബഹുലം ഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരം പരിഭുഞ്ജതി, അപ്പം അയാചിതോ. യേഹി ഖോ പന സബ്രഹ്മചാരീഹി സദ്ധിം വിഹരതി , ത്യസ്സ [ത്യാസ്സ (ക॰) അ॰ നി॰ ൪.൮൭] മനാപേനേവ ബഹുലം കായകമ്മേന സമുദാചരന്തി, അപ്പം അമനാപേന; മനാപേനേവ ബഹുലം വചീകമ്മേന സമുദാചരന്തി, അപ്പം അമനാപേന; മനാപേനേവ ബഹുലം മനോകമ്മേന സമുദാചരന്തി, അപ്പം അമനാപേന; മനാപംയേവ ഉപഹാരം ഉപഹരന്തി, അപ്പം അമനാപം. യാനി ഖോ പന താനി വേദയിതാനി പിത്തസമുട്ഠാനാനി വാ സേമ്ഹസമുട്ഠാനാനി വാ വാതസമുട്ഠാനാനി വാ സന്നിപാതികാനി വാ ഉതുപരിണാമജാനി വാ വിസമപരിഹാരജാനി വാ ഓപക്കമികാനി വാ കമ്മവിപാകജാനി വാ, താനിസ്സ ന ബഹുദേവ ഉപ്പജ്ജന്തി. അപ്പാബാധോ ഹോതി, ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി

അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സമണേസു സമണസുഖുമാലോ ഹോതി.

''യഞ്ഹി തം, ഭിക്ഖവേ, സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'സമണേസു സമണസുഖുമാലോ'തി, മമേവ തം, ഭിക്ഖവേ, സമ്മാ [മമേവ തം സമ്മാ (?)] വദമാനോ വദേയ്യ - 'സമണേസു സമണസുഖുമാലോ'തി . അഹഞ്ഹി, ഭിക്ഖവേ, യാചിതോവ ബഹുലം ചീവരം പരിഭുഞ്ജാമി, അപ്പം അയാചിതോ; യാചിതോവ ബഹുലം പിണ്ഡപാതം പരിഭുഞ്ജാമി, അപ്പം അയാചിതോ; യാചിതോവ ബഹുലം സേനാസനം പരിഭുഞ്ജാമി, അപ്പം അയാചിതോ; യാചിതോവ ബഹുലം ഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരം പരിഭുഞ്ജാമി, അപ്പം അയാചിതോ. യേഹി ഖോ പന ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം വിഹരാമി, തേ മം മനാപേനേവ ബഹുലം കായകമ്മേന സമുദാചരന്തി, അപ്പം അമനാപേന ; മനാപേനേവ ബഹുലം വചീകമ്മേന സമുദാചരന്തി, അപ്പം അമനാപേന; മനാപേനേവ ബഹുലം മനോകമ്മേന സമുദാചരന്തി, അപ്പം അമനാപേന; മനാപംയേവ ഉപഹാരം ഉപഹരന്തി, അപ്പം അമനാപം. യാനി ഖോ പന താനി വേദയിതാനി - പിത്തസമുട്ഠാനാനി വാ സേമ്ഹസമുട്ഠാനാനി വാ വാതസമുട്ഠാനാനി വാ സന്നിപാതികാനി വാ ഉതുപരിണാമജാനി വാ വിസമപരിഹാരജാനി വാ ഓപക്കമികാനി വാ കമ്മവിപാകജാനി വാ - താനി മേ ന ബഹുദേവ ഉപ്പജ്ജന്തി. അപ്പാബാധോഹമസ്മി, ചതുന്നം ഖോ പനസ്മി [ചതുന്നം ഖോ പന (സീ॰), ചതുന്നം (സ്യാ॰ പീ॰)] ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ [നികാമലാഭീ ഹോമി (സീ॰ ക॰)] അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി.

''യഞ്ഹി തം, ഭിക്ഖവേ, സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'സമണേസു സമണസുഖുമാലോ'തി, മമേവ തം, ഭിക്ഖവേ, സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'സമണേസു സമണസുഖുമാലോ'''തി. ചതുത്ഥം.

൫. ഫാസുവിഹാരസുത്തം

൧൦൫. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ഫാസുവിഹാരാ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ മേത്തം കായകമ്മം പച്ചുപട്ഠിതം ഹോതി സബ്രഹ്മചാരീസു ആവി ചേവ രഹോ ച, മേത്തം വചീകമ്മം...പേ॰... മേത്തം മനോകമ്മം പച്ചുപട്ഠിതം ഹോതി സബ്രഹ്മചാരീസു ആവി ചേവ രഹോ ച. യാനി താനി സീലാനി അഖണ്ഡാനി അച്ഛിദ്ദാനി അസബലാനി അകമ്മാസാനി ഭുജിസ്സാനി വിഞ്ഞുപ്പസത്ഥാനി അപരാമട്ഠാനി സമാധിസംവത്തനികാനി, തഥാരൂപേഹി സീലേഹി സീലസാമഞ്ഞഗതോ വിഹരതി സബ്രഹ്മചാരീഹി ആവി ചേവ രഹോ ച. യായം ദിട്ഠി അരിയാ നിയ്യാനികാ നിയ്യാതി തക്കരസ്സ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയായ, തഥാരൂപായ ദിട്ഠിയാ ദിട്ഠിസാമഞ്ഞഗതോ വിഹരതി സബ്രഹ്മചാരീഹി ആവി ചേവ രഹോ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ഫാസുവിഹാരാ''തി. പഞ്ചമം.

൬. ആനന്ദസുത്തം

൮൦൩. ഏകം സമയം ഭഗവാ കോസമ്ബിയം വിഹരതി ഘോസിതാരാമേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സങ്ഘേ [ഭിക്ഖുംസംഘോ (സ്യാ॰ പീ॰)] വിഹരന്തോ ഫാസും വിഹരേയ്യാ''തി? ''യതോ ഖോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖു അത്തനാ [അത്തനാ ച (പീ॰ ക॰)] സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ [നോ ച (ക॰)] പരം അധിസീലേ സമ്പവത്താ [സമ്പവത്താ ഹോതി (ക॰)]; ഏത്താവതാപി ഖോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖു സങ്ഘേ വിഹരന്തോ ഫാസും വിഹരേയ്യാ''തി.

''സിയാ പന, ഭന്തേ, അഞ്ഞോപി പരിയായോ യഥാ ഭിക്ഖു സങ്ഘേ വിഹരന്തോ ഫാസും വിഹരേയ്യാ''തി? ''സിയാ, ആനന്ദ [ആനന്ദാതി ഭഗവാ ആവോച (സ്യാ॰ പീ॰)]! യതോ ഖോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖു അത്തനാ സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം അധിസീലേ സമ്പവത്താ; അത്താനുപേക്ഖീ ച ഹോതി, നോ പരാനുപേക്ഖീ; ഏത്താവതാപി ഖോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖു സങ്ഘേ വിഹരന്തോ ഫാസും വിഹരേയ്യാ''തി.

''സിയാ പന, ഭന്തേ, അഞ്ഞോപി പരിയായോ യഥാ ഭിക്ഖു സങ്ഘേ വിഹരന്തോ ഫാസും വിഹരേയ്യാ''തി? ''സിയാ, ആനന്ദ! യതോ ഖോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖു അത്തനാ സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം അധിസീലേ സമ്പവത്താ; അത്താനുപേക്ഖീ ച ഹോതി, നോ പരാനുപേക്ഖീ; അപഞ്ഞാതോ ച ഹോതി, തേന ച അപഞ്ഞാതകേന നോ പരിതസ്സതി; ഏത്താവതാപി ഖോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖു സങ്ഘേ വിഹരന്തോ ഫാസും വിഹരേയ്യാ''തി.

''സിയാ പന, ഭന്തേ, അഞ്ഞോപി പരിയായോ യഥാ ഭിക്ഖു സങ്ഘേ വിഹരന്തോ ഫാസും വിഹരേയ്യാ''തി? ''സിയാ, ആനന്ദ! യതോ ഖോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖു അത്തനാ സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം അധിസീലേ സമ്പവത്താ; അത്താനുപേക്ഖീ ച ഹോതി, നോ പരാനുപേക്ഖീ; അപഞ്ഞാതോ ച ഹോതി, തേന ച അപഞ്ഞാതകേന നോ പരിതസ്സതി; ചതുന്നഞ്ച [ചതുന്നം (പീ॰ ക॰)] ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; ഏത്താവതാപി ഖോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖു സങ്ഘേ വിഹരന്തോ ഫാസും വിഹരേയ്യാ''തി.

''സിയാ പന, ഭന്തേ, അഞ്ഞോപി പരിയായോ യഥാ ഭിക്ഖു സങ്ഘേ വിഹരന്തോ ഫാസും വിഹരേയ്യാ''തി? ''സിയാ, ആനന്ദ! യതോ ഖോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖു അത്തനാ സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം അധിസീലേ സമ്പവത്താ; അത്താനുപേക്ഖീ ച ഹോതി, നോ പരാനുപേക്ഖീ; അപഞ്ഞാതോ ച ഹോതി, തേന ച അപഞ്ഞാതകേന നോ പരിതസ്സതി; ചതുന്നഞ്ച ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; ആസവാനഞ്ച [ആസവാനം (സീ॰ പീ॰ ക॰)] ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ഏത്താവതാപി ഖോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖു സങ്ഘേ വിഹരന്തോ ഫാസും വിഹരേയ്യ.

‘‘ഇമമ്ഹാ ചാഹം, ആനന്ദ, ഫാസുവിഹാരാ അഞ്ഞോ ഫാസുവിഹാരോ ഉത്തരിതരോ വാ പണീതതരോ വാ നത്ഥീതി വദാമീ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. സീലസുത്തം

൯൦൭. ‘‘പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

‘‘കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, സമാധിസമ്പന്നോ ഹോതി, പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഹോതി.

‘‘ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ’’തി. സത്തമം.

൮. അസേഖസുത്തം

൯൦൮. ‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ…പേ॰… അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

‘‘കതമേഹി, പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസേഖേന സീലക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന സമാധിക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന പഞ്ഞാക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന വിമുത്തിക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അസേഖേന വിമുത്തിഞാണദസ്സനക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി… പേ॰… അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ’’തി. അട്ഠമം.

൯. ചാതുദ്ദിസസുത്തം

൯൦൯. ‘‘പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ചാതുദ്ദിസോ ഹോതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ , യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന; ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ

സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി, ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ചാതുദ്ദിസോ ഹോതീ''തി. നവമം.

൧൦. അരഞ്ഞസുത്തം

൧൮൧. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവിതും. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു; ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവിതു''ന്തി. ദസമം.

ഫാസുവിഹാരവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സാരജ്ജം സങ്കിതോ ചോരോ, സുഖുമാലം ഫാസു പഞ്ചമം;
ആനന്ദ സീലാസേഖാ ച, ചാതുദ്ദിസോ അരഞ്ഞേന ചാതി.

(൧൨) ൨. അന്ധകവിന്ദവഗ്ഗോ

൧. കുലൂപകസുത്തം

൧൧൧. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ കുലൂപകോ ഭിക്ഖു കുലേസു അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അസന്ഥവവിസ്സാസീ [അസന്ഥുതവിസ്സാസീ (സീ॰), അസന്ധവവിസ്സാസീ (ക॰)] ച ഹോതി, അനിസ്സരവികപ്പീ ച, വിസ്സട്ഠുപസേവീ [വിയത്ഥുപസേവീ (സീ॰), ബ്യത്ഥുപസേവീ (സ്യാ॰ ക॰), വ്യത്തൂപസേവീ (പീ॰)] ച, ഉപകണ്ണകജപ്പീ ച, അതിയാചനകോ ച. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ കുലൂപകോ ഭിക്ഖു കുലേസു അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ കുലൂപകോ ഭിക്ഖു കുലേസു പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന അസന്ഥവവിസ്സാസീ ച ഹോതി, ന അനിസ്സരവികപ്പീ ച, ന വിസ്സട്ഠുപസേവീ ച, ന ഉപകണ്ണകജപ്പീ ച, ന അതിയാചനകോ ച. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ കുലൂപകോ ഭിക്ഖു കുലേസു പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ''തി. പഠമം.

൨. പച്ഛാസമണസുത്തം

൧൧൨. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പച്ഛാസമണോ ന ആദാതബ്ബോ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അതിദൂരേ വാ ഗച്ഛതി അച്ചാസന്നേ വാ , ന പത്തപരിയാപന്നം ഗണ്ഹതി, ആപത്തിസാമന്താ ഭണമാനം ന നിവാരേതി, ഭണമാനസ്സ അന്തരന്തരാ കഥം ഓപാതേതി, ദുപ്പഞ്ഞോ ഹോതി ജളോ ഏളമൂഗോ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പച്ഛാസമണോ ന ആദാതബ്ബോ.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പച്ഛാസമണോ ആദാതബ്ബോ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? നാതിദൂരേ ഗച്ഛതി ന അച്ചാസന്നേ, പത്തപരിയാപന്നം ഗണ്ഹതി, ആപത്തിസാമന്താ ഭണമാനം നിവാരേതി , ഭണമാനസ്സ ന അന്തരന്തരാ കഥം ഓപാതേതി, പഞ്ഞവാ ഹോതി അജളോ അനേളമൂഗോ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ പച്ഛാസമണോ ആദാതബ്ബോ''തി. ദുതിയം.

൩. സമ്മാസമാധിസുത്തം

൧൧൩. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അഭബ്ബോ സമ്മാസമാധിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി രൂപാനം, അക്ഖമോ സദ്ദാനം, അക്ഖമോ ഗന്ധാനം, അക്ഖമോ രസാനം, അക്ഖമോ ഫോട്ഠബ്ബാനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അഭബ്ബോ സമ്മാസമാധിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും.

“പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഭബ്ബോ സമ്മാസമാധിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി രൂപാനം, ഖമോ സദ്ദാനം, ഖമോ ഗന്ധാനം, ഖമോ രസാനം, ഖമോ ഫോട്ഠബ്ബാനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഭബ്ബോ സമ്മാസമാധിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതു”ന്തി. തതിയം.

൪. അന്ധകവിന്ദസുത്തം

൧൧൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ മഗധേസു വിഹരതി അന്ധകവിന്ദേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“യേ തേ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖൂ നവാ അചിരപബ്ബജിതാ അധുനാഗതാ ഇമം ധമ്മവിനയം, തേ വോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖൂ പഞ്ചസു ധമ്മേസു സമാദപേതബ്ബാ [സമാദാപേതബ്ബാ (?)] നിവേസേതബ്ബാ പതിട്ഠാപേതബ്ബാ . കതമേസു പഞ്ചസു? ‘ഏഥ തുമ്ഹേ, ആവുസോ, സീലവാ ഹോഥ, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതാ വിഹരഥ ആചാരഗോചരസമ്പന്നാ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവിനോ, സമാദായ സിക്ഖഥ സിക്ഖാപദേസൂ’തി - ഇതി പാതിമോക്ഖസംവരേ സമാദപേതബ്ബാ നിവേസേതബ്ബാ പതിട്ഠാപേതബ്ബാ.

“‘ഏഥ തുമ്ഹേ, ആവുസോ, ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരാ വിഹരഥ ആരക്ഖസതിനോ നിപക്കസതിനോ [നിപകസതിനോ (സീ॰ സ്യാ॰), നേപക്കസതിനോ (?)], സാരക്ഖിതമാനസാ സതാരക്ഖേന ചേതസാ സമന്നാഗതാ’തി - ഇതി ഇന്ദ്രിയസംവരേ സമാദപേതബ്ബാ നിവേസേതബ്ബാ പതിട്ഠാപേതബ്ബാ.

“‘ഏഥ തുമ്ഹേ, ആവുസോ, അപ്പഭസ്സാ ഹോഥ, ഭസ്സേ പരിയന്തകാരിനോ’തി - ഇതി ഭസ്സപരിയന്തേ സമാദപേതബ്ബാ നിവേസേതബ്ബാ പതിട്ഠാപേതബ്ബാ.

“‘ഏഥ തുമ്ഹേ, ആവുസോ, ആരഞ്ഞികാ ഹോഥ, അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി പടിസേവഥാ’തി - ഇതി കായവൂപകാസേ സമാദപേതബ്ബാ നിവേസേതബ്ബാ പതിട്ഠാപേതബ്ബാ.

“‘ഏഥ തുമ്ഹേ, ആവുസോ, സമ്മാദിട്ഠികാ ഹോഥ സമ്മാദസ്സനേന സമന്നാഗതാ’തി - ഇതി സമ്മാദസ്സനേ സമാദപേതബ്ബാ നിവേസേതബ്ബാ പതിട്ഠാപേതബ്ബാ. യേ തേ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖൂ നവാ അചിരപബ്ബജിതാ അധുനാഗതാ ഇമം ധമ്മവിനയം, തേ വോ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖൂ ഇമേസു പഞ്ചസു ധമ്മേസു സമാദപേതബ്ബാ നിവേസേതബ്ബാ പതിട്ഠാപേതബ്ബാ”തി . ചതുത്ഥം.

൫. മച്ഛരിനീസുത്തം

൧൧൫. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ആവാസമച്ഛരിനീ ഹോതി, കുലമച്ഛരിനീ ഹോതി, ലാഭമച്ഛരിനീ ഹോതി, വണ്ണമച്ഛരിനീ ഹോതി,

ധമ്മമച്ഛരിനീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന ആവാസമച്ഛരിനീ ഹോതി, ന കുലമച്ഛരിനീ ഹോതി, ന ലാഭമച്ഛരിനീ ഹോതി, ന വണ്ണമച്ഛരിനീ ഹോതി, ന ധമ്മമച്ഛരിനീ ഹോതി . ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ''തി. പഞ്ചമം.

൬. വണ്ണനാസുത്തം

൧൧൬. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ അപ്പസാദനീയേ ഠാനേ പസാദം ഉപദംസേതി, അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ പസാദനീയേ ഠാനേ അപ്പസാദം ഉപദംസേതി, സദ്ധാദേയ്യം വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ അപ്പസാദനീയേ ഠാനേ അപ്പസാദം ഉപദംസേതി, അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ പസാദനീയേ ഠാനേ പസാദം ഉപദംസേതി, സദ്ധാദേയ്യം ന വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ''തി. ഛട്ഠം.

൭. ഇസ്സുകിനീസുത്തം

൧൧൭. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, ഇസ്സുകിനീ ച ഹോതി, മച്ഛരിനീ ച, സദ്ധാദേയ്യം [സദ്ധാദേയ്യഞ്ച (സ്യാ॰)] വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി , അനിസ്സുകിനീ ച ഹോതി, അമച്ഛരിനീ ച, സദ്ധാദേയ്യം ന വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ''തി. സത്തമം.

൮. മിച്ഛാദിട്ഠികസുത്തം

൧൧൮. ‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, മിച്ഛാദിട്ഠികാ ച ഹോതി, മിച്ഛാസങ്കപ്പാ ച, സദ്ധാദേയ്യം വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ.

‘‘പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ . കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, സമ്മാദിട്ഠികാ ച, ഹോതി, സമ്മാസങ്കപ്പാ ച, സദ്ധാദേയ്യം ന വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ’’തി. അട്ഠമം.

൯. മിച്ഛാവാചാസുത്തം

൧൧൯. ‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, മിച്ഛാവാചാ ച ഹോതി, മിച്ഛാകമ്മന്താ ച, സദ്ധാദേയ്യം വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ.

‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, സമ്മാവാചാ ച ഹോതി, സമ്മാകമ്മന്താ ച, സദ്ധാദേയ്യം ന വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ’’തി. നവമം.

൧൦. മിച്ഛാവായാമസുത്തം

൧൨൦. ‘‘പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, മിച്ഛാവായാമാ ച ഹോതി, മിച്ഛാസതിനീ ച [മിച്ഛാസതി ച (സ്യാ॰)], സദ്ധാദേയ്യം വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ.

‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, സമ്മാവായാമാ ച ഹോതി, സമ്മാസതിനീ ച, സദ്ധാദേയ്യം ന വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ’’തി. ദസമം.

അന്ധകവിന്ദവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

കുലൂപകോ പച്ഛാസമണോ, സമാധിഅന്ധകവിന്ദം;
മച്ഛരീ വണ്ണനാ ഇസ്സാ, ദിട്ഠിവാചായ വായമാതി.

(൧൩) ൩. ഗിലാനവഗ്ഗോ

൧. ഗിലാനസുത്തം

൧൨൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ ഭഗവാ സായന്ഹസമയം പടിസല്ലാനാ വുട്ഠിതോ യേന ഗിലാനസാലാ തേനുപസങ്കമി. അദ്ദസാ ഖോ ഭഗവാ അഞ്ഞതരം ഭിക്ഖും ദുബ്ബലം ഗിലാനകം; ദിസ്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. നിസജ്ജ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി -

''യം കിഞ്ചി [യം കിഞ്ചി (സ്യാ॰ കം॰)], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖും ദുബ്ബലം [ഭിക്ഖവേ ദുബ്ബലം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ഗിലാനകം പഞ്ച ധമ്മാ ന വിജഹന്തി, തസ്സേതം പാടികങ്ഖം - 'നചിരസ്സേവ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിസ്സതീ'''തി.

''കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസുഭാനുപസ്സീ കായേ വിഹരതി, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞീ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞീ [സബ്ബത്ഥപി ഏവമേവ ദിസ്സതി], സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ചാനുപസ്സീ, മരണസഞ്ഞാ ഖോ പനസ്സ അജ്ഝത്തം സൂപട്ഠിതാ ഹോതി. യം കിഞ്ചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖും ദുബ്ബലം ഗിലാനകം ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ ന വിജഹന്തി, തസ്സേതം പാടികങ്ഖം - 'നചിരസ്സേവ ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിസ്സതീ'''തി. പഠമം.

൨. സതിസൂപട്ഠിതസുത്തം

൧൨൨. ''യോ ഹി കോചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വാ ഭിക്ഖുനീ വാ പഞ്ച ധമ്മേ ഭാവേതി പഞ്ച ധമ്മേ ബഹുലീകരോതി, തസ്സ ദ്വിന്നം ഫലാനം അഞ്ഞതരം ഫലം പാടികങ്ഖം - ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അഞ്ഞാ, സതി വാ ഉപാദിസേസേ അനാഗാമിതാ.

''കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അജ്ഝത്തഞ്ഞേവ സതി സൂപട്ഠിതാ ഹോതി ധമ്മാനം ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ, അസുഭാനുപസ്സീ കായേ വിഹരതി, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞീ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞീ, സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ചാനുപസ്സീ. യോ ഹി കോചി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വാ ഭിക്ഖുനീ വാ ഇമേ പഞ്ച ധമ്മേ ഭാവേതി ഇമേ പഞ്ച ധമ്മേ ബഹുലീകരോതി, തസ്സ ദ്വിന്നം ഫലാനം അഞ്ഞതരം ഫലം പാടികങ്ഖം - ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അഞ്ഞാ, സതി വാ ഉപാദിസേസേ അനാഗാമിതാ''തി. ദുതിയം.

൩. പഠമഉപട്ഠാകസുത്തം

൧൨൩. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഗിലാനോ ദൂപട്ഠാകോ [ദുപട്ഠാകോ (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰ ക॰) മഹാവ॰ ൩൬൬] ഹോതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അസപ്പായകാരീ ഹോതി, സപ്പായേ മത്തം ന ജാനാതി, ഭേസജ്ജം നപ്പടിസേവിതാ ഹോതി, അത്ഥകാമസ്സ ഗിലാനുപട്ഠാകസ്സ ന യഥാഭൂതം ആബാധം ആവികത്താ ഹോതി അഭിക്കമന്തം വാ അഭിക്കമതീതി

പടിക്കമന്തം വാ പടിക്കമതീതി ഠിതം വാ ഠിതോതി, ഉപ്പന്നാനം സാരീരികാനം വേദനാനം ദുക്ഖാനം തിബ്ബാനം [തിപ്പാനം (സീ॰) മഹാവ॰ ന്ധന്ന] ഖരാനം കടുകാനം അസാതാനം അമനാപാനം പാണഹരാനം അനധിവാസകജാതികോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഗിലാനോ ദൂപട്ഠാകോ ഹോതി.

“പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഗിലാനോ സൂപട്ഠാകോ ഹോതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? സപ്പായകാരീ ഹോതി, സപ്പായേ മത്തം ജാനാതി, ഭേസജ്ജം പടിസേവിതാ ഹോതി, അത്ഥകാമസ്സ ഗിലാനുപട്ഠാകസ്സ യഥാഭൂതം ആബാധം ആവികത്താ ഹോതി അഭിക്കമന്തം വാ അഭിക്കമതീതി പടിക്കമന്തം വാ പടിക്കമതീതി ഠിതം വാ ഠിതോതി, ഉപ്പന്നാനം സാരീരികാനം വേദനാനം ദുക്ഖാനം തിബ്ബാനം ഖരാനം കടുകാനം അസാതാനം അമനാപാനം പാണഹരാനം അധിവാസകജാതികോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഗിലാനോ സൂപട്ഠാകോ ഹോതീ”തി. തതിയം.

൪. ദുതിയഉപട്ഠാകസുത്തം

൧൨൪. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഗിലാനുപട്ഠാകോ നാലം ഗിലാനം ഉപട്ഠാതും. കതമേഹി പഞ്ചഹി? നപ്പടിബലോ ഹോതി ഭേസജ്ജം സംവിധാതും; സപ്പായാസപ്പായം ന ജാനാതി, അസപ്പായം ഉപനാമേതി, സപ്പായം അപനാമേതി; ആമിസന്തരോ ഗിലാനം ഉപട്ഠാതി, നോ മേത്തചിത്തോ ; ജേഗുച്ഛീ ഹോതി ഉച്ചാരം വാ പസ്സാവം വാ വന്തം വാ ഖേളം വാ നീഹരിതും; നപ്പടിബലോ ഹോതി ഗിലാനം കാലേന കാലം ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേതും സമാദപേതും [സമാദാപേതും (?) മഹാവ॰ ന്ധന്ന] സമുത്തേജേതും സമ്പഹംസേതും. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഗിലാനുപട്ഠാകോ നാലം ഗിലാനം ഉപട്ഠാതും.

“പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഗിലാനുപട്ഠാകോ അലം ഗിലാനം ഉപട്ഠാതും. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പടിബലോ ഹോതി ഭേസജ്ജം സംവിധാതും; സപ്പായാസപ്പായം ജാനാതി, അസപ്പായം അപനാമേതി, സപ്പായം ഉപനാമേതി; മേത്തചിത്തോ ഗിലാനം ഉപട്ഠാതി, നോ ആമിസന്തരോ; അജേഗുച്ഛീ ഹോതി ഉച്ചാരം വാ പസ്സാവം വാ വന്തം വാ ഖേളം വാ നീഹരിതും; പടിബലോ ഹോതി ഗിലാനം കാലേന കാലം ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേതും സമാദപേതും സമുത്തേജേതും സമ്പഹംസേതും. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഗിലാനുപട്ഠാകോ അലം ഗിലാനം ഉപട്ഠാതു”ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമഅനായുസ്സാസുത്തം

൧൨൫. “പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ അനായുസ്സാ. കതമേ പഞ്ച? അസപ്പായകാരീ ഹോതി, സപ്പായേ മത്തം ന ജാനാതി, അപരിണതഭോജീ ച ഹോതി, അകാലചാരീ ച ഹോതി, അബ്രഹ്മചാരീ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ അനായുസ്സാ.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ആയുസ്സാ. കതമേ പഞ്ച? സപ്പായകാരീ ഹോതി, സപ്പായേ മത്തം ജാനാതി, പരിണതഭോജീ ച ഹോതി, കാലചാരീ ച

ഹോതി, ബ്രഹ്മചാരീ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ ആയുസ്സാ''തി. പഞ്ചമം.

൬. ദുതിയഅനായുസ്സാസുത്തം

൧൨൬. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ അനായുസ്സാ. കതമേ പഞ്ച? അസപ്പായകാരീ ഹോതി, സപ്പായേ മത്തം ന ജാനാതി, അപരിണതഭോജീ ച ഹോതി, ദുസ്സീലോ ച, പാപമിത്തോ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ അനായുസ്സാ.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ആയുസ്സാ. കതമേ പഞ്ച ? സപ്പായകാരീ ഹോതി, സപ്പായേ മത്തം ജാനാതി, പരിണതഭോജീ ച ഹോതി, സീലവാ ച, കല്യാണമിത്തോ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ ആയുസ്സാ''തി. ഛട്ഠം.

൭. വപകാസസുത്തം

൧൨൭. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു നാലം സങ്ഘമ്ഹാ വപകാസിതും [വി + അപ + കാസിതും = വപകാസിതും]. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന ചീവരേന, അസന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന പിണ്ഡപാതേന, അസന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന സേനാസനേന, അസന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന ഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന, കാമസങ്കപ്പബഹുലോ ച വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു നാലം സങ്ഘമ്ഹാ വപകാസിതും.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം സങ്ഘമ്ഹാ വപകാസിതും. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന ചീവരേന, സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന പിണ്ഡപാതേന, സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന സേനാസനേന, സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന ഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന , നേക്ഖമ്മസങ്കപ്പബഹുലോ [ന കാമസങ്കപ്പബഹുലോ (ക॰)] ച വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം സങ്ഘമ്ഹാ വപകാസിതു''ന്തി. സത്തമം.

൮. സമണസുഖസുത്തം

൧൨൮. ''പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, സമണദുക്ഖാനി. കതമാനി പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന ചീവരേന, അസന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന പിണ്ഡപാതേന, അസന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന സേനാസനേന, അസന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന ഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന, അനഭിരതോ ച ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സമണദുക്ഖാനി.

''പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, സമണസുഖാനി. കതമാനി പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന ചീവരേന, സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന പിണ്ഡപാതേന, സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന സേനാസനേന, സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരേന ഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന,

അഭിരതോ ച ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സമണസുഖാനീ''തി. അട്ഠമം.

൯. പരികുപ്പസുത്തം

൧൨൯. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആപായികാ നേരയികാ പരികുപ്പാ അതേകിച്ഛാ. കതമേ പഞ്ച? മാതാ [മാതരം (ക॰)] ജീവിതാ വോരോപിതാ ഹോതി, പിതാ [പിതരം (ക॰)] ജീവിതാ വോരോപിതോ [വോരോപിതാ (ക॰)] ഹോതി, അരഹം [അരഹന്തം (ക॰), അരഹാ (സ്യാ॰)] ജീവിതാ വോരോപിതോ ഹോതി, തഥാഗതസ്സ ദുട്ഠേന ചിത്തേന ലോഹിതം ഉപ്പാദിതം ഹോതി, സങ്ഘോ ഭിന്നോ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആപായികാ നേരയികാ പരികുപ്പാ അതേകിച്ഛാ''തി. നവമം.

൧൦. ബ്യസനസുത്തം

൧൩൦. ''പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, ബ്യസനാനി. കതമാനി പഞ്ച? ഞാതിബ്യസനം, ഭോഗബ്യസനം, രോഗബ്യസനം, സീലബ്യസനം, ദിട്ഠിബ്യസനം. ന, ഭിക്ഖവേ, സത്താ ഞാതിബ്യസനഹേതു വാ ഭോഗബ്യസനഹേതു വാ രോഗബ്യസനഹേതു വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തി. സീലബ്യസനഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ ദിട്ഠിബ്യസനഹേതു വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജന്തി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ബ്യസനാനി.

''പഞ്ചിമാ, ഭിക്ഖവേ, സമ്പദാ. കതമാ പഞ്ച? ഞാതിസമ്പദാ, ഭോഗസമ്പദാ, ആരോഗ്യസമ്പദാ, സീലസമ്പദാ, ദിട്ഠിസമ്പദാ. ന, ഭിക്ഖവേ, സത്താ ഞാതിസമ്പദാഹേതു വാ ഭോഗസമ്പദാഹേതു വാ ആരോഗ്യസമ്പദാഹേതു വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തി. സീലസമ്പദാഹേതു വാ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ ദിട്ഠിസമ്പദാഹേതു വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജന്തി. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സമ്പദാ''തി. ദസമം.

ഗിലാനവഗ്ഗോ തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഗിലാനോ സതിസൂപട്ഠി, ദ്വേ ഉപട്ഠാകാ ദുവായുസാ;
വപകാസസമണസുഖാ, പരികുപ്പം ബ്യസനേന ചാതി.

(൧൪) ൪. രാജവഗ്ഗോ

൧. പഠമചക്കാനുവത്തനസുത്തം

൧൩൧. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രാജാ ചക്കവത്തീ ധമ്മേനേവ ചക്കം വത്തേതി [പവത്തേതി (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)]; തം ഹോതി ചക്കം അപ്പടിവത്തിയം [അപ്പതിവത്തിയം (സീ॰)] കേനചി മനുസ്സഭൂതേന പച്ചത്ഥികേന പാണിനാ.

''കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രാജാ ചക്കവത്തീ അത്ഥഞ്ഞൂ ച ഹോതി, ധമ്മഞ്ഞൂ ച, മത്തഞ്ഞൂ ച, കാലഞ്ഞൂ ച, പരിസഞ്ഞൂ ച. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രാജാ ചക്കവത്തീ ധമ്മേനേവ ചക്കം പവത്തേതി; തം ഹോതി ചക്കം അപ്പടിവത്തിയം കേനചി മനുസ്സഭൂതേന പച്ചത്ഥികേന പാണിനാ.

''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ തഥാഗതോ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ ധമ്മേനേവ അനുത്തരം ധമ്മചക്കം പവത്തേതി; തം ഹോതി ചക്കം അപ്പടിവത്തിയം സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മിം.

''കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ അത്ഥഞ്ഞൂ, ധമ്മഞ്ഞൂ, മത്തഞ്ഞൂ, കാലഞ്ഞൂ, പരിസഞ്ഞൂ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ തഥാഗതോ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ ധമ്മേനേവ അനുത്തരം ധമ്മചക്കം പവത്തേതി; തം ഹോതി ധമ്മചക്കം അപ്പടിവത്തിയം സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മി''ന്തി. പഠമം.

൨. ദുതിയചക്കാനുവത്തനസുത്തം

൧൩൨. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ ചക്കവത്തിസ്സ ജേട്ഠോ പുത്തോ പിതരാ പവത്തിതം ചക്കം ധമ്മേനേവ അനുപ്പവത്തേതി; തം ഹോതി ചക്കം അപ്പടിവത്തിയം കേനചി മനുസ്സഭൂതേന പച്ചത്ഥികേന പാണിനാ.

''കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ ചക്കവത്തിസ്സ ജേട്ഠോ പുത്തോ അത്ഥഞ്ഞൂ ച ഹോതി, ധമ്മഞ്ഞൂ ച, മത്തഞ്ഞൂ ച, കാലഞ്ഞൂ ച, പരിസഞ്ഞൂ ച. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ ചക്കവത്തിസ്സ ജേട്ഠോ പുത്തോ പിതരാ പവത്തിതം ചക്കം ധമ്മേനേവ അനുപ്പവത്തേതി; തം ഹോതി ചക്കം അപ്പടിവത്തിയം കേനചി മനുസ്സഭൂതേന പച്ചത്ഥികേന പാണിനാ.

''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സാരിപുത്തോ തഥാഗതേന അനുത്തരം ധമ്മചക്കം പവത്തിതം സമ്മദേവ അനുപ്പവത്തേതി; തം ഹോതി ചക്കം അപ്പടിവത്തിയം സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മിം.

‘‘കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സാരിപുത്തോ അത്ഥഞ്ഞൂ, ധമ്മഞ്ഞൂ, മത്തഞ്ഞൂ , കാലഞ്ഞൂ, പരിസഞ്ഞൂ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സാരിപുത്തോ തഥാഗതേന അനുത്തരം ധമ്മചക്കം പവത്തിതം സമ്മദേവ അനുപ്പവത്തേതി; തം ഹോതി ചക്കം അപ്പടിവത്തിയം സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മി’’ന്തി. ദുതിയം.

൩. ധമ്മരാജാസുത്തം

൧൩൩. ‘‘യോപി സോ [യോപി ഖോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)], ഭിക്ഖവേ, രാജാ ചക്കവത്തീ ധമ്മികോ ധമ്മരാജാ, സോപി ന അരാജകം ചക്കം വത്തേതീ’’തി. ഏവം വുത്തേ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ‘‘കോ പന, ഭന്തേ, രഞ്ഞോ ചക്കവത്തിസ്സ ധമ്മികസ്സ ധമ്മരഞ്ഞോ രാജാ’’തി? ‘‘ധമ്മോ, ഭിക്ഖൂ’’തി ഭഗവാ അവോച.

‘‘ഇധ, ഭിക്ഖു, രാജാ ചക്കവത്തീ ധമ്മികോ ധമ്മരാജാ ധമ്മഞ്ഞേവ നിസ്സായ ധമ്മം സക്കരോന്തോ ധമ്മം ഗരും കരോന്തോ ധമ്മം അപചായമാനോ ധമ്മദ്ധജോ ധമ്മകേതു ധമ്മാധിപതേയ്യോ ധമ്മികം രക്ഖാവരണഗുത്തിം സംവിദഹതി അന്തോജനസ്മിം.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖു, രാജാ ചക്കവത്തീ ധമ്മികോ ധമ്മരാജാ ധമ്മഞ്ഞേവ നിസ്സായ ധമ്മം സക്കരോന്തോ ധമ്മം ഗരും കരോന്തോ ധമ്മം അപചായമാനോ ധമ്മദ്ധജോ ധമ്മകേതു ധമ്മാധിപതേയ്യോ ധമ്മികം രക്ഖാവരണഗുത്തിം സംവിദഹതി ഖത്തിയേസു അനുയന്തേസു [അനുയുത്തേസു (സീ॰) അം॰ നി॰ ൩.൧൪] ...പേ॰... ബലകായസ്മിം ബ്രാഹ്മണഗഹപതികേസു നേഗമജാനപദേസു സമണബ്രാഹ്മണേസു മിഗപക്ഖീസു. സ ഖോ സോ, ഭിക്ഖു, രാജാ ചക്കവത്തീ ധമ്മികോ ധമ്മരാജാ ധമ്മഞ്ഞേവ നിസ്സായ ധമ്മം സക്കരോന്തോ ധമ്മം ഗരും കരോന്തോ ധമ്മം അപചായമാനോ ധമ്മദ്ധജോ ധമ്മകേതു ധമ്മാധിപതേയ്യോ ധമ്മികം രക്ഖാവരണഗുത്തിം സംവിദഹിത്വാ അന്തോജനസ്മിം ധമ്മികം രക്ഖാവരണഗുത്തിം സംവിദഹിത്വാ ഖത്തിയേസു അനുയന്തേസു ബലകായസ്മിം ബ്രാഹ്മണഗഹപതികേസു നേഗമജാനപദേസു സമണബ്രാഹ്മണേസു മിഗപക്ഖീസു ധമ്മേനേവ ചക്കം പവത്തേതി; തം ഹോതി ചക്കം അപ്പടിവത്തിയം കേനചി മനുസ്സഭൂതേന പച്ചത്ഥികേന പാണിനാ.

‘‘ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖു, തഥാഗതോ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ ധമ്മികോ ധമ്മരാജാ ധമ്മഞ്ഞേവ നിസ്സായ ധമ്മം സക്കരോന്തോ ധമ്മം ഗരും കരോന്തോ ധമ്മം അപചായമാനോ ധമ്മദ്ധജോ ധമ്മകേതു ധമ്മാധിപതേയ്യോ ധമ്മികം രക്ഖാവരണഗുത്തിം സംവിദഹതി ഭിക്ഖൂസു - ‘ഏവരൂപം കായകമ്മം സേവിതബ്ബം, ഏവരൂപം കായകമ്മം ന സേവിതബ്ബം; ഏവരൂപം വചീകമ്മം സേവിതബ്ബം, ഏവരൂപം വചീകമ്മം ന സേവിതബ്ബം; ഏവരൂപം മനോകമ്മം സേവിതബ്ബം, ഏവരൂപം മനോകമ്മം ന സേവിതബ്ബം; ഏവരൂപോ ആജീവോ സേവിതബ്ബോ, ഏവരൂപോ ആജീവോ ന സേവിതബ്ബോ; ഏവരൂപോ ഗാമനിഗമോ സേവിതബ്ബോ, ഏവരൂപോ ഗാമനിഗമോ ന സേവിതബ്ബോ’തി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖു, തഥാഗതോ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ ധമ്മികോ ധമ്മരാജാ ധമ്മഞ്ഞേവ നിസ്സായ ധമ്മം സക്കരോന്തോ ധമ്മം ഗരും കരോന്തോ

ധമ്മം അപചായമാനോ ധമ്മദ്ധജോ ധമ്മകേതു ധമ്മാധിപതേയ്യോ ധമ്മികം രക്ഖാവരണഗുത്തിം സംവിദഹതി ഭിക്ഖുനീസു [ഭിക്ഖൂസു ഭിക്ഖുനീസു (സീ॰ പീ॰)] ...പേ॰... ഉപാസകേസു...പേ॰... ഉപാസികാസു - 'ഏവരൂപം കായകമ്മം സേവിതബ്ബം, ഏവരൂപം കായകമ്മം ന സേവിതബ്ബം; ഏവരൂപം വചീകമ്മം സേവിതബ്ബം, ഏവരൂപം വചീകമ്മം ന സേവിതബ്ബം; ഏവരൂപം മനോകമ്മം സേവിതബ്ബം, ഏവരൂപം മനോകമ്മം ന സേവിതബ്ബം; ഏവരൂപോ ആജീവോ സേവിതബ്ബോ, ഏവരൂപോ ആജീവോ ന സേവിതബ്ബോ; ഏവരൂപോ ഗാമനിഗമോ സേവിതബ്ബോ, ഏവരൂപോ ഗാമനിഗമോ ന സേവിതബ്ബോ'''തി.

"സ ഖോ സോ, ഭിക്ഖു, തഥാഗതോ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ ധമ്മികോ ധമ്മരാജാ ധമ്മഞ്ഞേവ നിസ്സായ ധമ്മം സക്കരോന്തോ ധമ്മം ഗരും കരോന്തോ ധമ്മം അപചായമാനോ ധമ്മദ്ധജോ ധമ്മകേതു ധമ്മാധിപതേയ്യോ ധമ്മികം രക്ഖാവരണഗുത്തിം സംവിദഹിത്വാ ഭിക്ഖൂസു, ധമ്മികം രക്ഖാവരണഗുത്തിം സംവിദഹിത്വാ ഭിക്ഖുനീസു, ധമ്മികം രക്ഖാവരണഗുത്തിം സംവിദഹിത്വാ ഉപാസകേസു, ധമ്മികം രക്ഖാവരണഗുത്തിം സംവിദഹിത്വാ ഉപാസികാസു ധമ്മേനേവ അനുത്തരം ധമ്മചക്കം പവത്തേതി; തം ഹോതി ചക്കം അപ്പടിവത്തിയം സമണേന വാ ബ്രാഹ്മണേന വാ ദേവേന വാ മാരേന വാ ബ്രഹ്മുനാ വാ കേനചി വാ ലോകസ്മി''ന്തി. തതിയം.

൪. യസ്സംദിസംസുത്തം

൧൩൪. "പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രാജാ ഖത്തിയോ മുദ്ധാവസിത്തോ യസ്സം യസ്സം ദിസായം വിഹരതി, സകസ്മിംയേവ വിജിതേ വിഹരതി.

"കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രാജാ ഖത്തിയോ മുദ്ധാവസിത്തോ ഉഭതോ സുജാതോ ഹോതി മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന; അഡ്ഢോ ഹോതി മഹദ്ധനോ മഹാഭോഗോ പരിപുണ്ണകോസകോട്ഠാഗാരോ; ബലവാ ഖോ പന ഹോതി ചതുരങ്ഗിനിയാ സേനായ സമന്നാഗതോ അസ്സവായ ഓവാദപടികരായ; പരിണായകോ ഖോ പനസ്സ ഹോതി പണ്ഡിതോ വിയത്തോ മേധാവീ പടിബലോ അതീതാനാഗതപച്ചുപ്പന്നേ അത്ഥേ ചിന്തേതും; തസ്സിമേ ചത്താരോ ധമ്മാ യസം പരിപാചേന്തി. സോ ഇമിനാ യസപഞ്ചമേന [യസേന പഞ്ചമേന (ക॰), പഞ്ചമേന (സീ॰)] ധമ്മേന സമന്നാഗതോ യസ്സം യസ്സം ദിസായം വിഹരതി, സകസ്മിംയേവ വിജിതേ വിഹരതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ഏവഞ്ഹേതം, ഭിക്ഖവേ, ഹോതി വിജിതാവീനം.

"ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു യസ്സം യസ്സം ദിസായം വിഹരതി, വിമുത്തചിത്തോവ [വിമുത്തചിത്തോ (സീ॰ പീ॰), വിമുത്തചിത്തോ ച (ക॰)] വിഹരതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു - രാജാവ ഖത്തിയോ മുദ്ധാവസിത്തോ ജാതിസമ്പന്നോ; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം

സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ - രാജാവ ഖത്തിയോ മുദ്ധാവസിത്തോ അഡ്ഢോ മഹദ്ധനോ മഹാഭോഗോ പരിപുണ്ണകോസകോട്ഠാഗാരോ; ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു - രാജാവ ഖത്തിയോ മുദ്ധാവസിത്തോ ബലസമ്പന്നോ; പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ - രാജാവ ഖത്തിയോ മുദ്ധാവസിത്തോ പരിണായകസമ്പന്നോ; തസ്സിമേ ചത്താരോ ധമ്മാ വിമുത്തിം പരിപാചേന്തി . സോ ഇമിനാ വിമുത്തിപഞ്ചമേന ധമ്മേന സമന്നാഗതോ യസ്സം യസ്സം ദിസായം വിഹരതി വിമുത്തചിത്തോവ വിഹരതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ഏവഞ്ഹേതം, ഭിക്ഖവേ, ഹോതി വിമുത്തചിത്താന''ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമപത്ഥനാസുത്തം

൧൩൫. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ ഖത്തിയസ്സ മുദ്ധാവസിത്തസ്സ ജേട്ഠോ പുത്തോ രജ്ജം പത്ഥേതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ ഖത്തിയസ്സ മുദ്ധാവസിത്തസ്സ ജേട്ഠോ പുത്തോ ഉഭതോ സുജാതോ ഹോതി മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന; അഭിരൂപോ ഹോതി ദസ്സനീയോ പാസാദികോ പരമായ വണ്ണപോക്ഖരതായ സമന്നാഗതോ; മാതാപിതൂനം പിയോ ഹോതി മനാപോ; നേഗമജാനപദസ്സ പിയോ ഹോതി മനാപോ; യാനി താനി രഞ്ഞം ഖത്തിയാനം മുദ്ധാവസിത്താനം സിപ്പട്ഠാനാനി ഹത്ഥിസ്മിം വാ അസ്സസ്മിം വാ രഥസ്മിം വാ ധനുസ്മിം വാ ഥരുസ്മിം വാ തത്ഥ സിക്ഖിതോ ഹോതി അനവയോ.

''തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'അഹം ഖോമ്ഹി ഉഭതോ സുജാതോ മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന. കസ്മാഹം രജ്ജം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി അഭിരൂപോ ദസ്സനീയോ പാസാദികോ പരമായ വണ്ണപോക്ഖരതായ സമന്നാഗതോ. കസ്മാഹം രജ്ജം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി മാതാപിതൂനം പിയോ മനാപോ. കസ്മാഹം രജ്ജം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി നേഗമജാനപദസ്സ പിയോ മനാപോ. കസ്മാഹം രജ്ജം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി യാനി താനി രഞ്ഞം ഖത്തിയാനം മുദ്ധാവസിത്താനം സിപ്പട്ഠാനാനി ഹത്ഥിസ്മിം വാ അസ്സസ്മിം വാ രഥസ്മിം വാ ധനുസ്മിം വാ ഥരുസ്മിം വാ, തത്ഥ [തത്ഥമ്ഹി (സീ॰), തത്ഥപി (ക॰)] സിക്ഖിതോ അനവയോ. കസ്മാഹം രജ്ജം ന പത്ഥേയ്യ'ന്തി! ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ ഖത്തിയസ്സ മുദ്ധാവസിത്തസ്സ ജേട്ഠോ പുത്തോ രജ്ജം പത്ഥേതി.

''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പത്ഥേതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - 'ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ

അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. അപ്പാബാധോ ഹോതി അപ്പാതങ്കോ, സമവേപാകിനിയാ ഗഹണിയാ സമന്നാഗതോ നാതിസീതായ നാച്ചുണ്ഹായ മജ്ഝിമായ പധാനക്ഖമായ; അസഠോ ഹോതി അമായാവീ, യഥാഭൂതം അത്താനം ആവികത്താ സത്ഥരി വാ വിഞ്ഞൂസു വാ സബ്രഹ്മചാരീസു; ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു; പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ.

“തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘അഹം ഖോമ്ഹി സദ്ധോ, സദ്ദഹാമി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ...പേ॰... സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. ‘കസ്മാഹം ആസവാനം ഖയം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി അപ്പാബാധോ അപ്പാതങ്കോ സമവേപാകിനിയാ ഗഹണിയാ സമന്നാഗതോ നാതിസീതായ നാച്ചുണ്ഹായ മജ്ഝിമായ പധാനക്ഖമായ. കസ്മാഹം ആസവാനം ഖയം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി അസഠോ അമായാവീ യഥാഭൂതം അത്താനം ആവികത്താ സത്ഥരി വാ വിഞ്ഞൂസു വാ സബ്രഹ്മചാരീസു. കസ്മാഹം ആസവാനം ഖയം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരാമി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. കസ്മാഹം ആസവാനം ഖയം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി പഞ്ഞവാ ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. കസ്മാഹം ആസവാനം ഖയം ന പത്ഥേയ്യ’ന്തി! ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പത്ഥേതീ”തി. പഞ്ചമം.

൬. ദുതിയപത്ഥനാസുത്തം

൧൩൬. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ ഖത്തിയസ്സ മുദ്ധാവസിത്തസ്സ ജേട്ഠോ പുത്തോ ഓപരജ്ജം [ഉപരജ്ജം (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)] പത്ഥേതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ ഖത്തിയസ്സ മുദ്ധാവസിത്തസ്സ ജേട്ഠോ പുത്തോ ഉഭതോ സുജാതോ ഹോതി മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന; അഭിരൂപോ ഹോതി ദസ്സനീയോ പാസാദികോ പരമായ വണ്ണപോക്ഖരതായ സമന്നാഗതോ; മാതാപിതൂനം പിയോ ഹോതി മനാപോ, ബലകായസ്സ പിയോ ഹോതി മനാപോ; പണ്ഡിതോ ഹോതി വിയത്തോ മേധാവീ പടിബലോ അതീതാനാഗതപച്ചുപ്പന്നേ അത്ഥേ ചിന്തേതും.

“തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘അഹം ഖോമ്ഹി ഉഭതോ സുജാതോ മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന. കസ്മാഹം ഓപരജ്ജം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി അഭിരൂപോ ദസ്സനീയോ പാസാദികോ പരമായ വണ്ണപോക്ഖരതായ സമന്നാഗതോ. കസ്മാഹം ഓപരജ്ജം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി മാതാപിതൂനം പിയോ മനാപോ. കസ്മാഹം ഓപരജ്ജം ന

പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി ബലകായസ്സ പിയോ മനാപോ. കസ്മാഹം ഓപരജ്ജം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി പണ്ഡിതോ വിയത്തോ മേധാവീ പടിബലോ അതീതാനാഗതപച്ചുപ്പന്നേ അത്ഥേ ചിന്തേതും. കസ്മാഹം ഓപരജ്ജം ന പത്ഥേയ്യ'ന്തി! ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ ഖത്തിയസ്സ മുദ്ധാവസിത്തസ്സ ജേട്ഠോ പുത്തോ ഓപരജ്ജം പത്ഥേതി.

''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പത്ഥേതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; ചതൂസു സതിപട്ഠാനേസു സുപ്പതിട്ഠിതചിത്തോ [സുപട്ഠിതചിത്തോ (സീ॰ സ്യാ॰), സൂപട്ഠിതചിത്തോ (ക॰)] ഹോതി; ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു; പഞ്ഞവാ ഹോതി, ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ.

''തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'അഹം ഖോമ്ഹി സീലവാ, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരാമി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖാമി സിക്ഖാപദേസു. കസ്മാഹം ആസവാനം ഖയം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി ബഹുസ്സുതോ സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം [സത്ഥാ ബ്യഞ്ജനാ (സീ॰)] കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാ മേ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. കസ്മാഹം ആസവാനം ഖയം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി ചതൂസു സതിപട്ഠാനേസു സുപ്പതിട്ഠിതചിത്തോ. കസ്മാഹം ആസവാനം ഖയം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരാമി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. കസ്മാഹം ആസവാനം ഖയം ന പത്ഥേയ്യം! അഹം ഖോമ്ഹി പഞ്ഞവാ ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. കസ്മാഹം ആസവാനം ഖയം ന പത്ഥേയ്യ'ന്തി! ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പത്ഥേതീ''തി. ഛട്ഠം.

൭. അപ്പംസുപതിസുത്തം

൱൩൭. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, അപ്പം രത്തിയാ സുപന്തി, ബഹും ജഗ്ഗന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇത്ഥീ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസാധിപ്പായാ അപ്പം രത്തിയാ സുപതി, ബഹും ജഗ്ഗതി. പുരിസോ, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥാധിപ്പായോ അപ്പം രത്തിയാ സുപതി, ബഹും ജഗ്ഗതി. ചോരോ, ഭിക്ഖവേ, ആദാനാധിപ്പായോ അപ്പം രത്തിയാ സുപതി, ബഹും ജഗ്ഗതി. രാജാ [രാജയുത്തോ (പീ॰ ക॰)], ഭിക്ഖവേ, രാജകരണീയേസു യുത്തോ അപ്പം രത്തിയാ സുപതി, ബഹും ജഗ്ഗതി. ഭിക്ഖു,

ഭിക്ഖവേ, വിസംയോഗാധിപ്പായോ അപ്പം രത്തിയാ സുപതി, ബഹും ജഗ്ഗതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച അപ്പം രത്തിയാ സുപന്തി, ബഹും ജഗ്ഗന്തീ''തി. സത്തമം.

൮. ഭത്താദകസുത്തം

൧൩൮. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ നാഗോ ഭത്താദകോ ച ഹോതി ഓകാസഫരണോ ച ലണ്ഡസാരണോ ച സലാകഗ്ഗാഹീ ച രഞ്ഞോ നാഗോത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി രൂപാനം, അക്ഖമോ സദ്ദാനം, അക്ഖമോ ഗന്ധാനം, അക്ഖമോ രസാനം, അക്ഖമോ ഫോട്ഠബ്ബാനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ നാഗോ ഭത്താദകോ ച ഓകാസഫരണോ ച ലണ്ഡസാരണോ ച സലാകഗ്ഗാഹീ ച, രഞ്ഞോ നാഗോത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി.

''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഭത്താദകോ ച ഹോതി, ഓകാസഫരണോ ച മഞ്ചപീഠമദ്ദനോ [പീഠമദ്ദനോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ച സലാകഗ്ഗാഹീ ച, ഭിക്ഖുത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി രൂപാനം, അക്ഖമോ സദ്ദാനം, അക്ഖമോ ഗന്ധാനം, അക്ഖമോ രസാനം, അക്ഖമോ ഫോട്ഠബ്ബാനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഭത്താദകോ ച ഹോതി ഓകാസഫരണോ ച മഞ്ചപീഠമദ്ദനോ ച സലാകഗ്ഗാഹീ ച, ഭിക്ഖുത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതീ''തി. അട്ഠമം.

൯. അക്ഖമസുത്തം

൧൩൯. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ നാഗോ ന രാജാരഹോ ഹോതി ന രാജഭോഗ്ഗോ, ന രഞ്ഞോ അങ്ഗംത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി . കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി രൂപാനം, അക്ഖമോ സദ്ദാനം, അക്ഖമോ ഗന്ധാനം, അക്ഖമോ രസാനം, അക്ഖമോ ഫോട്ഠബ്ബാനം.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി രൂപാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ ഹത്ഥികായം വാ ദിസ്വാ അസ്സകായം വാ ദിസ്വാ രഥകായം വാ ദിസ്വാ പത്തികായം വാ ദിസ്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി രൂപാനം.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി സദ്ദാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ ഹത്ഥിസദ്ദം വാ സുത്വാ അസ്സസദ്ദം വാ സുത്വാ രഥസദ്ദം വാ സുത്വാ പത്തിസദ്ദം വാ സുത്വാ ഭേരിപണവസങ്ഖതിണവനിന്നാദസദ്ദം വാ സുത്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി സദ്ദാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി ഗന്ധാനം? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ യേ തേ രഞ്ഞോ നാഗാ അഭിജാതാ സങ്ഗാമാവചരാ തേസം മുത്തകരീസസ്സ ഗന്ധം ഘായിത്വാ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി ഗന്ധാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി രസാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ ഏകിസ്സാ വാ തിണോദകദത്തിയാ വിമാനിതോ [വിഹനീതോ (സ്യാ॰), വിഹാനിതോ (കത്ഥചി)] ദ്വീഹി വാ തീഹി വാ ചതൂഹി വാ പഞ്ചഹി വാ തിണോദകദത്തീഹി വിമാനിതോ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി രസാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി ഫോട്ഠബ്ബാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ ഏകേന വാ സരവേഗേന വിദ്ധോ, ദ്വീഹി വാ തീഹി വാ ചതൂഹി വാ പഞ്ചഹി വാ സരവേഗേഹി വിദ്ധോ സംസീദതി വിസീദതി, ന സന്ഥമ്ഭതി ന സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ അക്ഖമോ ഹോതി ഫോട്ഠബ്ബാനം.

“ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ നാഗോ ന രാജാരഹോ ഹോതി ന രാജഭോഗ്ഗോ ന രഞ്ഞോ അങ്ഗംത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി.

“ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ന ആഹുനേയ്യോ ഹോതി ന പാഹുനേയ്യോ ന ദക്ഖിണേയ്യോ ന അഞ്ജലികരണീയോ ന അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി രൂപാനം, അക്ഖമോ സദ്ദാനം, അക്ഖമോ ഗന്ധാനം, അക്ഖമോ രസാനം, അക്ഖമോ ഫോട്ഠബ്ബാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി രൂപാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചക്ഖുനാ രൂപം ദിസ്വാ രജനീയേ രൂപേ സാരജ്ജതി, ന സക്കോതി ചിത്തം സമാദഹിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി രൂപാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി സദ്ദാനം? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സോതേന സദ്ദം സുത്വാ രജനീയേ സദ്ദേ സാരജ്ജതി, ന സക്കോതി ചിത്തം സമാദഹിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി സദ്ദാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി ഗന്ധാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഘാനേന ഗന്ധം ഘായിത്വാ രജനീയേ ഗന്ധേ സാരജ്ജതി, ന സക്കോതി ചിത്തം സമാദഹിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി ഗന്ധാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി രസാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ജിവ്ഹായ രസം സായിത്വാ രജനീയേ രസേ സാരജ്ജതി, ന സക്കോതി ചിത്തം സമാദഹിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി രസാനം.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി ഫോട്ഠബ്ബാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കായേന ഫോട്ഠബ്ബം ഫുസിത്വാ രജനീയേ ഫോട്ഠബ്ബേ സാരജ്ജതി, ന സക്കോതി ചിത്തം സമാദഹിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്ഖമോ ഹോതി ഫോട്ഠബ്ബാനം.

“ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ന ആഹുനേയ്യോ ഹോതി ന പാഹുനേയ്യോ ന ദക്ഖിണേയ്യോ ന അഞ്ജലികരണീയോ ന അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

“പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ നാഗോ രാജാരഹോ ഹോതി രാജഭോഗ്ഗോ, രഞ്ഞോ അങ്ഗംത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി രൂപാനം, ഖമോ സദ്ദാനം, ഖമോ ഗന്ധാനം, ഖമോ രസാനം, ഖമോ ഫോട്ഠബ്ബാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി രൂപാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ ഹത്ഥികായം വാ ദിസ്വാ അസ്സകായം വാ ദിസ്വാ രഥകായം വാ ദിസ്വാ പത്തികായം വാ ദിസ്വാ ന സംസീദതി ന വിസീദതി, സന്ഥമ്ഭതി സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി രൂപാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി സദ്ദാനം? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ ഹത്ഥിസദ്ദം വാ സുത്വാ അസ്സസദ്ദം വാ സുത്വാ രഥസദ്ദം വാ സുത്വാ പത്തിസദ്ദം വാ സുത്വാ ഭേരിപണവസങ്ഖതിണവനിന്നാദസദ്ദം വാ സുത്വാ ന സംസീദതി ന വിസീദതി, സന്ഥമ്ഭതി സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി സദ്ദാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി ഗന്ധാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ യേ തേ രഞ്ഞോ നാഗാ അഭിജാതാ സങ്ഗാമാവചരാ തേസം മുത്തകരീസസ്സ ഗന്ധം ഘായിത്വാ ന സംസീദതി ന വിസീദതി, സന്ഥമ്ഭതി സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി ഗന്ധാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി രസാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ ഏകിസ്സാ വാ തിണോദകദത്തിയാ വിമാനിതോ ദ്വീഹി വാ തീഹി വാ ചതൂഹി വാ പഞ്ചഹി വാ തിണോദകദത്തീഹി വിമാനിതോ ന സംസീദതി ന വിസീദതി, സന്ഥമ്ഭതി സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി രസാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി ഫോട്ഠബ്ബാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ ഏകേന വാ സരവേഗേന വിദ്ധോ, ദ്വീഹി വാ തീഹി വാ ചതൂഹി വാ പഞ്ചഹി വാ സരവേഗേഹി വിദ്ധോ ന സംസീദതി ന വിസീദതി, സന്ഥമ്ഭതി സക്കോതി സങ്ഗാമം ഓതരിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖമോ ഹോതി ഫോട്ഠബ്ബാനം.

“ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ നാഗോ രാജാരഹോ ഹോതി രാജഭോഗ്ഗോ, രഞ്ഞോ അങ്ഗംത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി.

“ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി രൂപാനം, ഖമോ സദ്ദാനം, ഖമോ ഗന്ധാനം, ഖമോ രസാനം, ഖമോ ഫോട്ഠബ്ബാനം .

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി രൂപാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചക്ഖുനാ രൂപം ദിസ്വാ രജനീയേ രൂപേ ന സാരജ്ജതി, സക്കോതി ചിത്തം സമാദഹിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി രൂപാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി സദ്ദാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സോതേന സദ്ദം സുത്വാ രജനീയേ സദ്ദേ ന സാരജ്ജതി, സക്കോതി ചിത്തം സമാദഹിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി സദ്ദാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി ഗന്ധാനം. ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഘാനേന ഗന്ധം ഘായിത്വാ രജനീയേ ഗന്ധേ ന സാരജ്ജതി, സക്കോതി ചിത്തം സമാദഹിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി ഗന്ധാനം.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി രസാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ജിവ്ഹായ രസം സായിത്വാ രജനീയേ രസേ ന സാരജ്ജതി, സക്കോതി ചിത്തം സമാദഹിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി രസാനം.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി ഫോട്ഠബ്ബാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കായേന ഫോട്ഠബ്ബം ഫുസിത്വാ രജനീയേ ഫോട്ഠബ്ബേ ന സാരജ്ജതി, സക്കോതി ചിത്തം സമാദഹിതും. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി ഫോട്ഠബ്ബാനം.

“ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ”തി. നവമം.

൧൦. സോതസുത്തം

൧൮൦. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ നാഗോ രാജാരഹോ ഹോതി രാജഭോഗ്ഗോ, രഞ്ഞോ അങ്ഗംത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സോതാ ച ഹോതി, ഹന്താ ച, രക്ഖിതാ ച, ഖന്താ ച, ഗന്താ ച.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സോതാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ യമേനം ഹത്ഥിദമ്മസാരഥി [ഹത്ഥിദമ്മസാരഥീ (സീ॰)] കാരണം കാരേതി - യദി വാ കതപുബ്ബം യദി വാ അകതപുബ്ബം - തം അട്ഠിം കത്വാ [അട്ഠികത്വാ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰) അ॰ നി॰ ൪.൧൧൪] മനസി കത്വാ സബ്ബം ചേതസാ [സബ്ബചേതസാ (?)] സമന്നാഹരിത്വാ ഓഹിതസോതോ സുണാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സോതാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഹന്താ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ ഹത്ഥിമ്പി ഹനതി [ഹന്തി (സീ॰ പീ॰)], ഹത്ഥാരുഹമ്പി ഹനതി, അസ്സമ്പി ഹനതി, അസ്സാരുഹമ്പി ഹനതി, രഥമ്പി ഹനതി, രഥികമ്പി [രഥാരുഹമ്പി (പീ॰)] ഹനതി, പത്തികമ്പി ഹനതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഹന്താ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ രക്ഖിതാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ രക്ഖതി പുരിമം കായം, രക്ഖതി പച്ഛിമം കായം, രക്ഖതി പുരിമേ പാദേ, രക്ഖതി പച്ഛിമേ പാദേ, രക്ഖതി സീസം, രക്ഖതി കണ്ണേ, രക്ഖതി ദന്തേ, രക്ഖതി സോണ്ഡം, രക്ഖതി വാലധിം, രക്ഖതി ഹത്ഥാരുഹം. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ രക്ഖിതാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖന്താ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ സങ്ഗാമഗതോ ഖമോ ഹോതി സത്തിപ്പഹാരാനം അസിപ്പഹാരാനം ഉസുപ്പഹാരാനം ഫരസുപ്പഹാരാനം ഭേരിപണവസങ്ഖതിണവനിന്നാദസദ്ദാനം. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഖന്താ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഗന്താ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ യമേനം ഹത്ഥിദമ്മസാരഥി ദിസം പേസേതി - യദി വാ ഗതപുബ്ബം യദി വാ അഗതപുബ്ബം - തം ഖിപ്പമേവ ഗന്താ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ നാഗോ ഗന്താ ഹോതി.

“ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ നാഗോ രാജാരഹോ ഹോതി രാജഭോഗ്ഗോ, രഞ്ഞോ അങ്ഗംത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി.

“ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സോതാ ച ഹോതി, ഹന്താ ച, രക്ഖിതാ ച, ഖന്താ ച, ഗന്താ ച.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സോതാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ ദേസിയമാനേ അട്ഠിംകത്വാ മനസി കത്വാ സബ്ബം ചേതസാ സമന്നാഹരിത്വാ ഓഹിതസോതോ ധമ്മം സുണാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സോതാ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹന്താ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഉപ്പന്നം കാമവിതക്കം നാധിവാസേതി, പജഹതി വിനോദേതി (ഹനതി) [( ) നത്ഥി സീ॰ പീ॰ പോത്ഥകേസു അം॰ നി॰ ൽ.൧൧ൽ] ബ്യന്തീകരോതി അനഭാവം ഗമേതി; ഉപ്പന്നം ബ്യാപാദവിതക്കം...പേ॰... ഉപ്പന്നം വിഹിംസാവിതക്കം...പേ॰... ഉപ്പന്നുപ്പന്നേ പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ നാധിവാസേതി , പജഹതി വിനോദേതി (ഹനതി) [( ) നത്ഥി സീ॰ പീ॰ പോത്ഥകേസു അം॰ നി॰ ൽ.൧൧ൽ] ബ്യന്തീകരോതി അനഭാവം ഗമേതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹന്താ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു രക്ഖിതാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചക്ഖുനാ രൂപം ദിസ്വാ ന നിമിത്തഗ്ഗാഹീ ഹോതി നാനുബ്യഞ്ജനഗ്ഗാഹീ. യത്വാധികരണമേനം ചക്ഖുന്ദ്രിയം അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവേയ്യും, തസ്സ സംവരായ പടിപജ്ജതി; രക്ഖതി ചക്ഖുന്ദ്രിയം; ചക്ഖുന്ദ്രിയേ സംവരം ആപജ്ജതി. സോതേന സദ്ദം സുത്വാ... ഘാനേന ഗന്ധം ഘായിത്വാ... ജിവ്ഹായ രസം സായിത്വാ... കായേന ഫോട്ഠബ്ബം ഫുസിത്വാ... മനസാ ധമ്മം വിഞ്ഞായ ന നിമിത്തഗ്ഗാഹീ ഹോതി നാനുബ്യഞ്ജനഗ്ഗാഹീ. യത്വാധികരണമേനം മനിന്ദ്രിയം അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവേയ്യും, തസ്സ സംവരായ പടിപജ്ജതി; രക്ഖതി മനിന്ദ്രിയം; മനിന്ദ്രിയേ സംവരം ആപജ്ജതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു രക്ഖിതാ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖന്താ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖമോ ഹോതി സീതസ്സ ഉണ്ഹസ്സ ജിഘച്ഛായ പിപാസായ ഡംസമകസവാതാതപസരീസ [... സിരിംസപ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] പസമ്ഫസ്സാനം; ദുരുത്താനം ദുരാഗതാനം വചനപഥാനം ഉപ്പന്നാനം സാരീരികാനം വേദനാനം ദുക്ഖാനം തിബ്ബാനം ഖരാനം കടുകാനം അസാതാനം അമനാപാനം പാണഹരാനം അധിവാസകജാതികോ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖന്താ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗന്താ ഹോതി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യാ സാ ദിസാ അഗതപുബ്ബാ ഇമിനാ ദീഘേന അദ്ധുനാ, യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാനം, തം ഖിപ്പഞ്ഞേവ ഗന്താ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗന്താ ഹോതി.

‘‘ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ’’തി. ദസമം.

രാജവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ചക്കാനുവത്തനാ രാജാ, യസ്സംദിസം ദ്വേ ചേവ പത്ഥനാ;
അപ്പംസുപതി ഭത്താദോ, അക്ഖമോ ച സോതേന ചാതി.

(൧൭) ൭. തികണ്ഡകീവഗ്ഗോ

൧. അവജാനാതിസുത്തം

൧൮൧. "പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ പഞ്ച? ദത്വാ അവജാനാതി, സംവാസേന അവജാനാതി, ആധേയ്യമുഖോ [ആദിയ്യമുഖോ (സീ॰), ആദേയ്യമുഖോ (സ്യാ॰ കം॰), ആദിയമുഖോ (പീ॰) അട്ഠകഥായ പഠമസംവണ്ണനാനുരൂപം. പു॰ പ॰ ൧൮൩ പസ്സിതബ്ബം] ഹോതി, ലോലോ ഹോതി, മന്ദോ മോമൂഹോ ഹോതി [മന്ദോ ഹോതി മോമൂഹോ (സീ॰)].

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ദത്വാ അവജാനാതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ പുഗ്ഗലസ്സ ദേതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരം. തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'അഹം ദേമി; അയം പടിഗ്ഗണ്ഹാതീ'തി. തമേനം ദത്വാ അവജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ദത്വാ അവജാനാതി.

"കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ സംവാസേന അവജാനാതി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ പുഗ്ഗലേന സദ്ധിം സംവസതി ദ്വേ വാ തീണി വാ വസ്സാനി. തമേനം സംവാസേന അവജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ സംവാസേന അവജാനാതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ആധേയ്യമുഖോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ പരസ്സ വണ്ണേ വാ അവണ്ണേ വാ ഭാസിയമാനേ തം ഖിപ്പഞ്ഞേവ അധിമുച്ചിതാ [അധിമുച്ചിതോ (സ്യാ॰)] ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ആധേയ്യമുഖോ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ലോലോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഇത്തരസദ്ധോ ഹോതി ഇത്തരഭത്തീ ഇത്തരപേമോ ഇത്തരപ്പസാദോ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ലോലോ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ മന്ദോ മോമൂഹോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ കുസലാകുസലേ ധമ്മേ ന ജാനാതി, സാവജ്ജാനവജ്ജേ ധമ്മേ ന ജാനാതി, ഹീനപ്പണീതേ ധമ്മേ ന ജാനാതി , കണ്ഹസുക്കസപ്പടിഭാഗേ ധമ്മേ ന ജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ മന്ദോ മോമൂഹോ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മി''ന്തി. പഠമം.

൨. ആരഭതിസുത്തം

൧൮൨. "പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ആരഭതി ച വിപ്പടിസാരീ ച ഹോതി; തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ തേ ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപരിസേസാ നിരുജ്ഝന്തി.

[പു॰ പ॰ ഫൻഫ] ‘‘ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ആരഭതി, ന വിപ്പടിസാരീ ഹോതി; തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ തേ ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപരിസേസാ നിരുജ്ഝന്തി.

‘‘ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ന ആരഭതി, വിപ്പടിസാരീ ഹോതി; തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ തേ ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപരിസേസാ നിരുജ്ഝന്തി.

‘‘ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ന ആരഭതി ന വിപ്പടിസാരീ ഹോതി; തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ തേ ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപരിസേസാ നിരുജ്ഝന്തി.

‘‘ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ന ആരഭതി ന വിപ്പടിസാരീ ഹോതി; തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം പജാനാതി യത്ഥസ്സ തേ ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപരിസേസാ നിരുജ്ഝന്തി.

‘‘തത്ര, ഭിക്ഖവേ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ ആരഭതി ച വിപ്പടിസാരീ ച ഹോതി, തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ തേ ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപരിസേസാ നിരുജ്ഝന്തി, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - ‘ആയസ്മതോ ഖോ ആരമ്ഭജാ [ആരബ്ഭജാ (പീ॰ ക॰), ആരഭജാ (സ്യാ॰ കം॰)] ആസവാ സംവിജ്ജന്തി, വിപ്പടിസാരജാ ആസവാ പവഡ്ഢന്തി [സംവഡ്ഢന്തി (ക॰)], സാധു വതായസ്മാ ആരമ്ഭജേ ആസവേ പഹായ വിപ്പടിസാരജേ ആസവേ പടിവിനോദേത്വാ ചിത്തം പഞ്ഞഞ്ച ഭാവേതു [ഭാവേതും (സീ॰ പീ॰)]; ഏവമായസ്മാ അമുനാ പഞ്ചമേന പുഗ്ഗലേന സമസമോ ഭവിസ്സതീ’’’തി.

‘‘തത്ര, ഭിക്ഖവേ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ ആരഭതി ന വിപ്പടിസാരീ ഹോതി, തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ തേ ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപരിസേസാ നിരുജ്ഝന്തി, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - ‘ആയസ്മതോ ഖോ ആരമ്ഭജാ ആസവാ സംവിജ്ജന്തി, വിപ്പടിസാരജാ ആസവാ ന പവഡ്ഢന്തി, സാധു വതായസ്മാ ആരമ്ഭജേ ആസവേ പഹായ ചിത്തം പഞ്ഞഞ്ച ഭാവേതു; ഏവമായസ്മാ അമുനാ പഞ്ചമേന പുഗ്ഗലേന സമസമോ ഭവിസ്സതീ’’’തി.

‘‘തത്ര, ഭിക്ഖവേ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ ന ആരഭതി വിപ്പടിസാരീ ഹോതി, തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ തേ ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപരിസേസാ നിരുജ്ഝന്തി, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - ‘ആയസ്മതോ ഖോ ആരമ്ഭജാ ആസവാ ന സംവിജ്ജന്തി, വിപ്പടിസാരജാ ആസവാ പവഡ്ഢന്തി, സാധു വതായസ്മാ വിപ്പടിസാരജേ ആസവേ പടിവിനോദേത്വാ ചിത്തം പഞ്ഞഞ്ച ഭാവേതു; ഏവമായസ്മാ അമുനാ പഞ്ചമേന പുഗ്ഗലേന സമസമോ ഭവിസ്സതീ’’’ തി.

‘‘തത്ര, ഭിക്ഖവേ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ ന ആരഭതി ന വിപ്പടിസാരീ ഹോതി, തഞ്ച ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി യത്ഥസ്സ തേ ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപരിസേസാ നിരുജ്ഝന്തി, സോ

ഏവമസ്സ വചനീയോ - 'ആയസ്മതോ ഖോ ആരമ്ഭജാ ആസവാ ന സംവിജ്ജന്തി, വിപ്പടിസാരജാ ആസവാ ന പവഡ്ഢന്തി, സാധു വതായസ്മാ ചിത്തം പഞ്ഞഞ്ച ഭാവേതു; ഏവമായസ്മാ അമുനാ പഞ്ചമേന പുഗ്ഗലേന സമസമോ ഭവിസ്സതീ'"തി.

"ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമേ ചത്താരോ പുഗ്ഗലാ അമുനാ പഞ്ചമേന പുഗ്ഗലേന ഏവം ഓവദിയമാനാ ഏവം അനുസാസിയമാനാ അനുപുബ്ബേന ആസവാനം ഖയം പാപുണന്തീ"തി [പു॰ പ॰ ൧൯൱]. ദുതിയം.

൩. സാരന്ദദസുത്തം

൧൪൩. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ ഭഗവാ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ വേസാലിം പിണ്ഡായ പാവിസി. തേന ഖോ പന സമയേന പഞ്ചമത്താനം ലിച്ഛവിസതാനം സാരന്ദദേ ചേതിയേ സന്നിസിന്നാനം സന്നിപതിതാനം അയമന്തരാകഥാ ഉദപാദി - "പഞ്ചന്നം രതനാനം പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. കതമേസം പഞ്ചന്നം? ഹത്ഥിരതനസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, അസ്സരതനസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, മണിരതനസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, ഇത്ഥിരതനസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, ഗഹപതിരതനസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. ഇമേസം പഞ്ചന്നം രതനാനം പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മി"ന്തി.

അഥ ഖോ തേ ലിച്ഛവീ മഗ്ഗേ പുരിസം ഠപേസും [പേസേസും (സ്യാ॰ ക॰)] - "യദാ ത്വം [യഥാ ത്വം (സീ॰ പീ॰)], അമ്ഭോ പുരിസ, പസ്സേയ്യാസി ഭഗവന്തം, അഥ അമ്ഹാകം ആരോചേയ്യാസീ"തി. അദ്ദസാ ഖോ സോ പുരിസോ ഭഗവന്തം ദൂരതോവ ആഗച്ഛന്തം; ദിസ്വാന യേന തേ ലിച്ഛവീ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തേ ലിച്ഛവീ ഏതദവോച - "അയം സോ, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഗച്ഛതി അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ; യസ്സദാനി കാലം മഞ്ഞഥാ"തി.

അഥ ഖോ തേ ലിച്ഛവീ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠംസു. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ തേ ലിച്ഛവീ ഭഗവന്തം ഏതദവോചും -

"സാധു, ഭന്തേ, യേന സാരന്ദദം ചേതിയം തേനുപസങ്കമതു അനുകമ്പം ഉപാദായാ"തി. അധിവാസേസി ഭഗവാ തുണ്ഹീഭാവേന. അഥ ഖോ ഭഗവാ യേന സാരന്ദദം ചേതിയം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. നിസജ്ജ ഖോ ഭഗവാ തേ ലിച്ഛവീ ഏതദവോച - "കായ നുത്ഥ, ലിച്ഛവീ, ഏതരഹി കഥായ സന്നിസിന്നാ, കാ ച പന വോ അന്തരാകഥാ വിപ്പകതാ"തി? "ഇധ, ഭന്തേ, അമ്ഹാകം സന്നിസിന്നാനം സന്നിപതിതാനം അയമന്തരാകഥാ ഉദപാദി - 'പഞ്ചന്നം രതനാനം പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. കതമേസം പഞ്ചന്നം ? ഹത്ഥിരതനസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, അസ്സരതനസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, മണിരതനസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, ഇത്ഥിരതനസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, ഗഹപതിരതനസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. ഇമേസം പഞ്ചന്നം രതനാനം പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മി'"ന്തി.

“കാമാധിമുത്താനം വത, ഭോ, ലിച്ഛവീനം [കാമാധിമുത്താനം വത വോ ലിച്ഛവീനം (സീ॰), കാമാധിമുത്താനം വത വോ ലിച്ഛവീ (സ്യാ॰), കാമാധിമുത്താനംവ വോ ലിച്ഛവീ (?)] കാമംയേവ ആരബ്ഭ അന്തരാകഥാ ഉദപാദി. പഞ്ചന്നം, ലിച്ഛവീ, രതനാനം പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. കതമേസം പഞ്ചന്നം? തഥാഗതസ്സ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, തഥാഗതപ്പവേദിതസ്സ ധമ്മവിനയസ്സ ദേസേതാ പുഗ്ഗലോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, തഥാഗതപ്പവേദിതസ്സ ധമ്മവിനയസ്സ ദേസിതസ്സ വിഞ്ഞാതാ പുഗ്ഗലോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, തഥാഗതപ്പവേദിതസ്സ ധമ്മവിനയസ്സ ദേസിതസ്സ വിഞ്ഞാതാ [വിഞ്ഞാതസ്സ (സീ॰ പീ॰) അ॰ നി॰ ൫.൯൬] ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ പുഗ്ഗലോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം, കതഞ്ഞൂ കതവേദീ പുഗ്ഗലോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. ഇമേസം ഖോ, ലിച്ഛവീ, പഞ്ചന്നം രതനാനം പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മി”ന്തി. തതിയം.

൪. തികണ്ഡകീസുത്തം

൧൪൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാകേതേ വിഹരതി തികണ്ഡകീവനേ [കണ്ഡകീവനേ (സം॰ നി॰ ൫.൯൦൨)]. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ഭിക്ഖവോ”തി. “ഭദന്തേ”തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

“സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അപ്പടികൂലേ പടികൂലസഞ്ഞീ [അപ്പടിക്കൂലേ പടിക്കൂലസഞ്ഞീ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] വിഹരേയ്യ. സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പടികൂലേ അപ്പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ. സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അപ്പടികൂലേ ച പടികൂലേ ച പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ. സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പടികൂലേ ച അപ്പടികൂലേ ച അപ്പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ. സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പടികൂലഞ്ച അപ്പടികൂലഞ്ച തദുഭയം അഭിനിവജ്ജേത്വാ ഉപേക്ഖകോ വിഹരേയ്യ സതോ സമ്പജാനോ.

“കിഞ്ച [കഥഞ്ച (സീ॰ പീ॰ ക॰)], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച അപ്പടികൂലേ പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ? ‘മാ മേ രജനീയേസു ധമ്മേസു രാഗോ ഉദപാദീ’തി - ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച അപ്പടികൂലേ പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ.

“കിഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച പടികൂലേ അപ്പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ? ‘മാ മേ ദോസനീയേസു ധമ്മേസു ദോസോ ഉദപാദീ’തി - ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച പടികൂലേ അപ്പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ.

“കിഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച അപ്പടികൂലേ ച പടികൂലേ ച പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ? ‘മാ മേ രജനീയേസു ധമ്മേസു രാഗോ ഉദപാദി, മാ മേ ദോസനീയേസു ധമ്മേസു ദോസോ ഉദപാദീ’തി - ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച അപ്പടികൂലേ ച പടികൂലേ ച പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ.

‘‘കിഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച പടികൂലേ ച അപ്പടികൂലേ ച അപ്പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ? ‘മാ മേ ദോസനീയേസു ധമ്മേസു ദോസോ ഉദപാദി, മാ മേ രജനീയേസു ധമ്മേസു രാഗോ ഉദപാദീ’തി - ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച പടികൂലേ ച അപ്പടികൂലേ ച അപ്പടികൂലസഞ്ഞീ വിഹരേയ്യ.

‘‘കിഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച പടികൂലഞ്ച അപ്പടികൂലഞ്ച തദുഭയം അഭിനിവജ്ജേത്വാ ഉപേക്ഖകോ വിഹരേയ്യ? ‘സതോ സമ്പജാനോ മാ മേ ക്വചനി [ക്വചിനി (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] കത്ഥചി കിഞ്ചനം [കിഞ്ചന (സീ॰ പീ॰)] രജനീയേസു ധമ്മേസു രാഗോ ഉദപാദി, മാ മേ ക്വചനി കത്ഥചി കിഞ്ചനം ദോസനീയേസു ധമ്മേസു ദോസോ ഉദപാദി, മാ മേ ക്വചനി കത്ഥചി കിഞ്ചനം മോഹനീയേസു ധമ്മേസു മോഹോ ഉദപാദീ’തി - ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച പടികൂലഞ്ച അപ്പടികൂലഞ്ച തദുഭയം അഭിനിവജ്ജേത്വാ ഉപേക്ഖകോ വിഹരേയ്യ സതോ സമ്പജാനോ’’തി. ചതുത്ഥം.

൫. നിരയസുത്തം

൧൪൫. ‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതീ ഹോതി, അദിന്നാദായീ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി, മുസാവാദീ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

‘‘പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ’’തി. പഞ്ചമം.

൬. മിത്തസുത്തം

൧൪൬. ‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു മിത്തോ ന സേവിതബ്ബോ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? കമ്മന്തം കാരേതി, അധികരണം ആദിയതി, പാമോക്ഖേസു ഭിക്ഖൂസു പടിവിരുദ്ധോ ഹോതി, ദീഘചാരികം അനവത്ഥചാരികം [അവത്ഥാനചാരികം (സ്യാ॰)] അനുയുത്തോ വിഹരതി, നപ്പടിബലോ ഹോതി കാലേന കാലം ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേതും സമാദപേതും സമുത്തേജേതും സമ്പഹംസേതും. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു മിത്തോ ന സേവിതബ്ബോ.

‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു മിത്തോ സേവിതബ്ബോ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന കമ്മന്തം കാരേതി, ന അധികരണം ആദിയതി, ന പാമോക്ഖേസു ഭിക്ഖൂസു പടിവിരുദ്ധോ ഹോതി, ന ദീഘചാരികം അനവത്ഥചാരികം അനുയുത്തോ വിഹരതി, പടിബലോ ഹോതി കാലേന കാലം ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേതും സമാദപേതും സമുത്തേജേതും

സമ്പഹംസേതും. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു മിത്തോ സേവിതബ്ബോ''തി. ഛട്ഠം.

൭. അസപ്പുരിസദാനസുത്തം

൧൪൭. ''പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, അസപ്പുരിസദാനാനി. കതമാനി പഞ്ച? അസക്കച്ചം ദേതി, അചിത്തീകത്വാ [അചിത്തികത്വാ (പീ॰), അചിതിം കത്വാ (സ്യാ॰), അചിത്തിം കത്വാ (ക॰)] ദേതി, അസഹത്ഥാ ദേതി, അപവിദ്ധം [അപവിട്ടം (സ്യാ॰ ക॰)] ദേതി, അനാഗമനദിട്ഠികോ ദേതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച അസപ്പുരിസദാനാനി.

''പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസദാനാനി. കതമാനി പഞ്ച? സക്കച്ചം ദേതി, ചിത്തീകത്വാ ദേതി, സഹത്ഥാ ദേതി, അനപവിദ്ധം ദേതി, ആഗമനദിട്ഠികോ ദേതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സപ്പുരിസദാനാനീ''തി. സത്തമം.

൮. സപ്പുരിസദാനസുത്തം

൧൪൮. ''പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസദാനാനി. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധായ ദാനം ദേതി, സക്കച്ചം ദാനം ദേതി, കാലേന ദാനം ദേതി, അനുഗ്ഗഹിതചിത്തോ [അനഗ്ഗഹിതചിത്തോ (സീ॰)] ദാനം ദേതി, അത്താനഞ്ച പരഞ്ച അനുപഹച്ച ദാനം ദേതി.

''സദ്ധായ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, ദാനം ദത്വാ യത്ഥ യത്ഥ തസ്സ ദാനസ്സ വിപാകോ നിബ്ബത്തതി, അഡ്ഢോ ച ഹോതി മഹദ്ധനോ മഹാഭോഗോ, അഭിരൂപോ ച ഹോതി ദസ്സനീയോ പാസാദികോ പരമായ വണ്ണപോക്ഖരതായ സമന്നാഗതോ.

''സക്കച്ചം ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, ദാനം ദത്വാ യത്ഥ യത്ഥ തസ്സ ദാനസ്സ വിപാകോ നിബ്ബത്തതി, അഡ്ഢോ ച ഹോതി മഹദ്ധനോ മഹാഭോഗോ. യേപിസ്സ തേ ഹോന്തി പുത്താതി വാ ദാരാതി വാ ദാസാതി വാ പേസ്സാതി വാ കമ്മകരാതി [കമ്മകാരാതി (ക॰)] വാ, തേപി സുസ്സൂസന്തി സോതം ഓദഹന്തി അഞ്ഞാ ചിത്തം ഉപട്ഠപേന്തി.

''കാലേന ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, ദാനം ദത്വാ യത്ഥ യത്ഥ തസ്സ ദാനസ്സ വിപാകോ നിബ്ബത്തതി, അഡ്ഢോ ച ഹോതി മഹദ്ധനോ മഹാഭോഗോ; കാലാഗതാ ചസ്സ അത്ഥാ പചുരാ ഹോന്തി.

''അനുഗ്ഗഹിതചിത്തോ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, ദാനം ദത്വാ യത്ഥ യത്ഥ തസ്സ ദാനസ്സ വിപാകോ നിബ്ബത്തതി, അഡ്ഢോ ച ഹോതി മഹദ്ധനോ മഹാഭോഗോ; ഉളാരേസു ച പഞ്ചസു കാമഗുണേസു ഭോഗായ ചിത്തം നമതി.

''അത്താനഞ്ച പരഞ്ച അനുപഹച്ച ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, ദാനം ദത്വാ യത്ഥ യത്ഥ തസ്സ ദാനസ്സ വിപാകോ നിബ്ബത്തതി, അഡ്ഢോ ച ഹോതി മഹദ്ധനോ മഹാഭോഗോ; ന ചസ്സ കുതോചി ഭോഗാനം ഉപഘാതോ ആഗച്ഛതി അഗ്ഗിതോ വാ ഉദകതോ വാ രാജതോ വാ ചോരതോ വാ അപ്പിയതോ വാ ദായാദതോ വാ [അപ്പിയതോ വാ ദായാദതോ വാ (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰ പീ॰),

അപ്പിയദായാദതോ വാ (ക॰)]. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സപ്പുരിസദാനാനീ''തി. അട്ഠമം.

൯. പഠമസമയവിമുത്തസുത്തം

൧൪൯. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സമയവിമുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? കമ്മാരാമതാ, ഭസ്സാരാമതാ, നിദ്ദാരാമതാ , സങ്ഗണികാരാമതാ, യഥാവിമുത്തം ചിത്തം ന പച്ചവേക്ഖതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സമയവിമുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സമയവിമുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ന കമ്മാരാമതാ, ന ഭസ്സാരാമതാ, ന നിദ്ദാരാമതാ, ന സങ്ഗണികാരാമതാ, യഥാവിമുത്തം ചിത്തം പച്ചവേക്ഖതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സമയവിമുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ''തി. നവമം.

൧൦. ദുതിയസമയവിമുത്തസുത്തം

൧൫൦. [കഥാ॰ ൨൬൭] ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സമയവിമുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? കമ്മാരാമതാ, ഭസ്സാരാമതാ, നിദ്ദാരാമതാ, ഇന്ദ്രിയേസു അഗുത്തദ്വാരതാ, ഭോജനേ അമത്തഞ്ഞുതാ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സമയവിമുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സമയവിമുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ന കമ്മാരാമതാ, ന ഭസ്സാരാമതാ, ന നിദ്ദാരാമതാ, ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരതാ, ഭോജനേ മത്തഞ്ഞുതാ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സമയവിമുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ''തി. ദസമം.

തികണ്ഡകീവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദത്വാ അവജാനാതി ആരഭതി ച, സാരന്ദദ തികണ്ഡ നിരയേന ച;
മിത്തോ അസപ്പുരിസസപ്പുരിസേന, സമയവിമുത്തം അപരേ ദ്വേതി.

തതിയപണ്ണാസകം സമത്തം.

൪. ചതുത്ഥപണ്ണാസകം

(൧൬) ൧. സദ്ധമ്മവഗ്ഗോ

൧. പഠമസമ്മത്തനിയാമസുത്തം

൧൫൧. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോപി സദ്ധമ്മം അഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്തം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? കഥം പരിഭോതി, കഥികം [കഥിതം (ക॰)] പരിഭോതി, അത്താനം പരിഭോതി, വിക്ഖിത്തചിത്തോ ധമ്മം സുണാതി, അനേകഗ്ഗചിത്തോ അയോനിസോ ച [അയോനിസോ (സ്യാ॰ ക॰)] മനസി കരോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോപി സദ്ധമ്മം അഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്തം.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോ സദ്ധമ്മം ഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്തം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന കഥം പരിഭോതി, ന കഥികം പരിഭോതി, ന അത്താനം പരിഭോതി, അവിക്ഖിത്തചിത്തോ ധമ്മം സുണാതി, ഏകഗ്ഗചിത്തോ യോനിസോ ച മനസി കരോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോ സദ്ധമ്മം ഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്ത''ന്തി. പഠമം.

൨. ദുതിയസമ്മത്തനിയാമസുത്തം

൧൫൨. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോപി സദ്ധമ്മം അഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്തം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? കഥം പരിഭോതി, കഥികം പരിഭോതി, അത്താനം പരിഭോതി, ദുപ്പഞ്ഞോ ഹോതി ജളോ ഏളമൂഗോ, അനഞ്ഞാതേ അഞ്ഞാതമാനീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ , ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോപി സദ്ധമ്മം അഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്തം.

''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോ സദ്ധമ്മം ഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്തം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന കഥം പരിഭോതി, ന കഥികം പരിഭോതി, ന അത്താനം പരിഭോതി, പഞ്ഞവാ ഹോതി അജളോ അനേളമൂഗോ, ന അനഞ്ഞാതേ അഞ്ഞാതമാനീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോ സദ്ധമ്മം ഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്ത''ന്തി. ദുതിയം.

൩. തതിയസമ്മത്തനിയാമസുത്തം

൧൫൩. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോപി സദ്ധമ്മം അഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്തം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? മക്ഖീ ധമ്മം സുണാതി മക്ഖപരിയുട്ഠിതോ, ഉപാരമ്ഭചിത്തോ [സഉപാരമ്ഭചിത്തോ (സ്യാ॰ ക॰)] ധമ്മം സുണാതി രന്ധഗവേസീ, ധമ്മദേസകേ ആഹതചിത്തോ ഹോതി ഖീലജാതോ [ഖിലജാതോ

(സ്യാ॰ പീ॰)], ദുപ്പഞ്ഞോ ഹോതി ജളോ ഏളമൂഗോ, അനഞ്ഞാതേ അഞ്ഞാതമാനീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോപി സദ്ധമ്മം അഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്തം.

“പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോ സദ്ധമ്മം ഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്തം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അമക്ഖീ ധമ്മം സുണാതി ന മക്ഖപരിയുട്ഠിതോ, അനുപാരമ്ഭചിത്തോ ധമ്മം സുണാതി ന രന്ധഗവേസീ, ധമ്മദേസകേ അനാഹതചിത്തോ ഹോതി അഖിലജാതോ, പഞ്ഞവാ ഹോതി അജളോ അനേളമൂഗോ, ന അനഞ്ഞാതേ അഞ്ഞാതമാനീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സുണന്തോ സദ്ധമ്മം ഭബ്ബോ നിയാമം ഓക്കമിതും കുസലേസു ധമ്മേസു സമ്മത്ത”ന്തി. തതിയം.

൪. പഠമസദ്ധമ്മസമ്മോസസുത്തം

൧൫൪. “പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ന സക്കച്ചം ധമ്മം സുണന്തി, ന സക്കച്ചം ധമ്മം പരിയാപുണന്തി, ന സക്കച്ചം ധമ്മം ധാരേന്തി, ന സക്കച്ചം ധാതാനം [ധതാനം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖന്തി, ന സക്കച്ചം അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മം പടിപജ്ജന്തി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തന്തി.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ സക്കച്ചം ധമ്മം സുണന്തി, സക്കച്ചം ധമ്മം പരിയാപുണന്തി, സക്കച്ചം ധമ്മം ധാരേന്തി, സക്കച്ചം ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖന്തി, സക്കച്ചം അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മം പടിപജ്ജന്തി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തന്തീ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. ദുതിയസദ്ധമ്മസമ്മോസസുത്തം

൧൫൫. “പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ധമ്മം ന പരിയാപുണന്തി - സുത്തം, ഗേയ്യം, വേയ്യാകരണം, ഗാഥം, ഉദാനം, ഇതിവുത്തകം, ജാതകം, അബ്ഭുതധമ്മം, വേദല്ലം. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ന വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ന വിത്ഥാരേന പരം [പരേസം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰), പരേ (?)] വാചേന്തി. അയം,

ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ന വിത്ഥാരേന സജ്ഝായം കരോന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ന ചേതസാ അനുവിതക്കേന്തി അനുവിചാരേന്തി മനസാനുപേക്ഖന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തന്തി.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ധമ്മം പരിയാപുണന്തി - സുത്തം, ഗേയ്യം, വേയ്യാകരണം, ഗാഥം, ഉദാനം, ഇതിവുത്തകം, ജാതകം, അബ്ഭുതധമ്മം, വേദല്ലം. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരം വാചേന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖൂ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന സജ്ഝായം കരോന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ചേതസാ അനുവിതക്കേന്തി അനുവിചാരേന്തി മനസാനുപേക്ഖന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തന്തീ”തി. പഞ്ചമം.

൬. തതിയസദ്ധമ്മസമ്മോസസുത്തം

൧൫൬. [അം॰ നി॰ ൪.൧൬൦] “പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ദുഗ്ഗഹിതം സുത്തന്തം പരിയാപുണന്തി ദുന്നിക്ഖിത്തേഹി പദബ്യഞ്ജനേഹി . ദുന്നിക്ഖിത്തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പദബ്യഞ്ജനസ്സ അത്ഥോപി ദുന്നയോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ദുബ്ബചാ ഹോന്തി, ദോവചസ്സകരണേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ, അക്ഖമാ അപ്പദക്ഖിണഗ്ഗാഹിനോ അനുസാസനിം. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, യേ തേ ഭിക്ഖൂ ബഹുസ്സുതാ ആഗതാഗമാ ധമ്മധരാ വിനയധരാ മാതികാധരാ, തേ ന സക്കച്ചം സുത്തന്തം പരം വാചേന്തി; തേസം അച്ചയേന ഛിന്നമൂലകോ സുത്തന്തോ ഹോതി അപ്പടിസരണോ. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഥേരാ ഭിക്ഖൂ ബാഹുലികാ ഹോന്തി സാഥലികാ ഓക്കമനേ പുബ്ബങ്ഗമാ പവിവേകേ നിക്ഖിത്തധുരാ , ന വീരിയം ആരഭന്തി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. തേസം പച്ഛിമാ ജനതാ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജതി. സാപി ഹോതി ബാഹുലികാ സാഥലികാ ഓക്കമനേ പുബ്ബങ്ഗമാ പവിവേകേ നിക്ഖിത്തധുരാ, ന വീരിയം ആരഭതി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഘോ ഭിന്നോ ഹോതി. സങ്ഘേ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിന്നേ അഞ്ഞമഞ്ഞം അക്കോസാ ച ഹോന്തി, അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിഭാസാ ച ഹോന്തി, അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിക്ഖേപാ ച ഹോന്തി, അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിച്ചജനാ [പരിച്ചജാ (സ്യാ॰ കം॰)] ച ഹോന്തി. തത്ഥ അപ്പസന്നാ ചേവ നപ്പസീദന്തി, പസന്നാനഞ്ച ഏകച്ചാനം അഞ്ഞഥത്തം ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ സമ്മോസായ അന്തരധാനായ സംവത്തന്തി.

‘‘പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ സുഗ്ഗഹിതം സുത്തന്തം പരിയാപുണന്തി സുനിക്ഖിത്തേഹി പദബ്യഞ്ജനേഹി. സുനിക്ഖിത്തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പദബ്യഞ്ജനസ്സ അത്ഥോപി സുനയോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ സുവചാ ഹോന്തി സോവചസ്സകരണേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ, ഖമാ പദക്ഖിണഗ്ഗാഹിനോ അനുസാസനിം. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, യേ തേ ഭിക്ഖൂ ബഹുസ്സുതാ ആഗതാഗമാ ധമ്മധരാ വിനയധരാ മാതികാധരാ, തേ സക്കച്ചം സുത്തന്തം പരം വാചേന്തി; തേസം അച്ചയേന ന ഛിന്നമൂലകോ [അച്ഛിന്നമൂലകോ (ക॰) അം॰ നി॰ ൪.൧൬൦] സുത്തന്തോ ഹോതി സപ്പടിസരണോ. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഥേരാ ഭിക്ഖൂ ന ബാഹുലികാ ഹോന്തി ന സാഥലികാ, ഓക്കമനേ നിക്ഖിത്തധുരാ പവിവേകേ പുബ്ബങ്ഗമാ; വീരിയം ആരഭന്തി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. തേസം പച്ഛിമാ ജനതാ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജതി. സാപി ഹോതി ന ബാഹുലികാ ന സാഥലികാ, ഓക്കമനേ നിക്ഖിത്തധുരാ പവിവേകേ പുബ്ബങ്ഗമാ, വീരിയം ആരഭതി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തതി.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഘോ സമഗ്ഗോ സമ്മോദമാനോ അവിവദമാനോ ഏകുദ്ദേസോ ഫാസും വിഹരതി. സങ്ഘേ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സമഗ്ഗേ ന ചേവ അഞ്ഞമഞ്ഞം അക്കോസാ ഹോന്തി, ന ച അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിഭാസാ ഹോന്തി, ന ച അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിക്ഖേപാ ഹോന്തി, ന ച അഞ്ഞമഞ്ഞം പരിച്ചജനാ ഹോന്തി. തത്ഥ അപ്പസന്നാ ചേവ പസീദന്തി, പസന്നാനഞ്ച ഭിയ്യോഭാവോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ധമ്മോ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മാ സദ്ധമ്മസ്സ ഠിതിയാ അസമ്മോസായ അനന്തരധാനായ സംവത്തന്തീ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. ദുക്കഥാസുത്തം

൧൫൭. ‘‘പഞ്ചന്നം , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാനം കഥാ ദുക്കഥാ പുഗ്ഗലേ പുഗ്ഗലം [പുഗ്ഗലം പുഗ്ഗലം (സീ॰ പീ॰)] ഉപനിധായ. കതമേസം പഞ്ചന്നം? അസ്സദ്ധസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാകഥാ ദുക്കഥാ; ദുസ്സീലസ്സ സീലകഥാ ദുക്കഥാ; അപ്പസ്സുതസ്സ ബാഹുസച്ചകഥാ ദുക്കഥാ; മച്ഛരിസ്സ [മച്ഛരിയസ്സ (സീ॰ പീ॰ ക॰)] ചാഗകഥാ ദുക്കഥാ; ദുപ്പഞ്ഞസ്സ പഞ്ഞാകഥാ ദുക്കഥാ.

‘‘കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, അസ്സദ്ധസ്സ സദ്ധാകഥാ ദുക്കഥാ? അസ്സദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാകഥായ കച്ഛമാനായ അഭിസജ്ജതി കുപ്പതി ബ്യാപജ്ജതി പതിത്ഥീയതി കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാസമ്പദം അത്തനി ന സമനുപസ്സതി [ന സമ്പസ്സതി (സീ॰)], ന ച ലഭതി തതോനിദാനം പീതിപാമോജ്ജം. തസ്മാ അസ്സദ്ധസ്സ സദ്ധാകഥാ ദുക്കഥാ.

‘‘കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലസ്സ സീലകഥാ ദുക്കഥാ? ദുസ്സീലോ, ഭിക്ഖവേ, സീലകഥായ കച്ഛമാനായ അഭിസജ്ജതി കുപ്പതി ബ്യാപജ്ജതി പതിത്ഥീയതി കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഞ്ഹി സോ , ഭിക്ഖവേ, സീലസമ്പദം അത്തനി ന സമനുപസ്സതി ന ച ലഭതി തതോനിദാനം പീതിപാമോജ്ജം. തസ്മാ ദുസ്സീലസ്സ സീലകഥാ ദുക്കഥാ.

‘‘കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, അപ്പസ്സുതസ്സ ബാഹുസച്ചകഥാ ദുക്കഥാ? അപ്പസ്സുതോ, ഭിക്ഖവേ, ബാഹുസച്ചകഥായ കച്ഛമാനായ അഭിസജ്ജതി കുപ്പതി ബ്യാപജ്ജതി പതിത്ഥീയതി കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, സുതസമ്പദം അത്തനി ന

സമനുപസ്സതി, ന ച ലഭതി തതോനിദാനം പീതിപാമോജ്ജം. തസ്മാ അപ്പസ്സുതസ്സ ബാഹുസച്ചകഥാ ദുക്കഥാ.

“കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, മച്ഛരിസ്സ ചാഗകഥാ ദുക്കഥാ? മച്ഛരീ, ഭിക്ഖവേ, ചാഗകഥായ കച്ഛമാനായ അഭിസജ്ജതി കുപ്പതി ബ്യാപജ്ജതി പതിത്ഥീയതി കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി . തം കിസ്സ ഹേതു? തഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, ചാഗസമ്പദം അത്തനി ന സമനുപസ്സതി ന ച ലഭതി തതോനിദാനം പീതിപാമോജ്ജം. തസ്മാ മച്ഛരിസ്സ ചാഗകഥാ ദുക്കഥാ.

“കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, ദുപ്പഞ്ഞസ്സ പഞ്ഞാകഥാ ദുക്കഥാ? ദുപ്പഞ്ഞോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാകഥായ കച്ഛമാനായ അഭിസജ്ജതി കുപ്പതി ബ്യാപജ്ജതി പതിത്ഥീയതി കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാസമ്പദം അത്തനി ന സമനുപസ്സതി, ന ച ലഭതി തതോനിദാനം പീതിപാമോജ്ജം. തസ്മാ ദുപ്പഞ്ഞസ്സ പഞ്ഞാകഥാ ദുക്കഥാ. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം പുഗ്ഗലാനം കഥാ ദുക്കഥാ പുഗ്ഗലേ പുഗ്ഗലം ഉപനിധായ.

“പഞ്ചന്നം, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാനം കഥാ സുകഥാ പുഗ്ഗലേ പുഗ്ഗലം ഉപനിധായ. കതമേസം പഞ്ചന്നം? സദ്ധസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാകഥാ സുകഥാ; സീലവതോ സീലകഥാ സുകഥാ; ബഹുസ്സുതസ്സ ബാഹുസച്ചകഥാ സുകഥാ; ചാഗവതോ ചാഗകഥാ സുകഥാ; പഞ്ഞവതോ പഞ്ഞാകഥാ സുകഥാ.

“കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധസ്സ സദ്ധാകഥാ സുകഥാ? സദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാകഥായ കച്ഛമാനായ നാഭിസജ്ജതി ന കുപ്പതി ന ബ്യാപജ്ജതി ന പതിത്ഥീയതി ന കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാസമ്പദം അത്തനി സമനുപസ്സതി ലഭതി ച തതോനിദാനം പീതിപാമോജ്ജം . തസ്മാ സദ്ധസ്സ സദ്ധാകഥാ സുകഥാ.

“കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, സീലവതോ സീലകഥാ സുകഥാ? സീലവാ, ഭിക്ഖവേ, സീലകഥായ കച്ഛമാനായ നാഭിസജ്ജതി ന കുപ്പതി ന ബ്യാപജ്ജതി ന പതിത്ഥീയതി ന കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, സീലസമ്പദം അത്തനി സമനുപസ്സതി, ലഭതി ച തതോനിദാനം പീതിപാമോജ്ജം. തസ്മാ സീലവതോ സീലകഥാ സുകഥാ.

“കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, ബഹുസ്സുതസ്സ ബാഹുസച്ചകഥാ സുകഥാ? ബഹുസ്സുതോ, ഭിക്ഖവേ, ബാഹുസച്ചകഥായ കച്ഛമാനായ നാഭിസജ്ജതി ന കുപ്പതി ന ബ്യാപജ്ജതി ന പതിത്ഥീയതി ന കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, സുതസമ്പദം അത്തനി സമനുപസ്സതി, ലഭതി ച തതോനിദാനം പീതിപാമോജ്ജം. തസ്മാ ബഹുസ്സുതസ്സ ബാഹുസച്ചകഥാ സുകഥാ.

“കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, ചാഗവതോ ചാഗകഥാ സുകഥാ? ചാഗവാ, ഭിക്ഖവേ, ചാഗകഥായ കച്ഛമാനായ നാഭിസജ്ജതി ന കുപ്പതി ന ബ്യാപജ്ജതി ന പതിത്ഥീയതി ന കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, ചാഗസമ്പദം അത്തനി സമനുപസ്സതി, ലഭതി ച തതോനിദാനം പീതിപാമോജ്ജം. തസ്മാ ചാഗവതോ ചാഗകഥാ സുകഥാ.

“കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞവതോ പഞ്ഞാകഥാ സുകഥാ? പഞ്ഞവാ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാകഥായ കച്ഛമാനായ നാഭിസജ്ജതി ന കുപ്പതി ന ബ്യാപജ്ജതി ന പതിത്ഥീയതി ന കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി. തം കിസ്സ ഹേതു? തഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാസമ്പദം അത്തനി സമനുപസ്സതി ലഭതി ച തതോനിദാനം പീതിപാമോജ്ജം. തസ്മാ പഞ്ഞവതോ പഞ്ഞാകഥാ സുകഥാ. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം പുഗ്ഗലാനം കഥാ സുകഥാ പുഗ്ഗലേ പുഗ്ഗലം ഉപനിധായാ”തി. സത്തമം.

൮. സാരജ്ജസുത്തം

൧൭൮. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സാരജ്ജം ഓക്കന്തോ [ഓക്കമന്തോ (കം॰)] ഹോതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസ്സദ്ധോ ഹോതി, ദുസ്സീലോ ഹോതി, അപ്പസ്സുതോ ഹോതി, കുസീതോ ഹോതി, ദുപ്പഞ്ഞോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സാരജ്ജം ഓക്കന്തോ ഹോതി.

“പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു വിസാരദോ ഹോതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ഹോതി, സീലവാ ഹോതി, ബഹുസ്സുതോ ഹോതി, ആരദ്ധവീരിയോ ഹോതി, പഞ്ഞവാ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു വിസാരദോ ഹോതീ”തി. അട്ഠമം.

൯. ഉദായീസുത്തം

൧൭൯. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ കോസമ്ബിയം വിഹരതി ഘോസിതാരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ ഉദായീ മഹതിയാ ഗിഹിപരിസായ പരിവുതോ ധമ്മം ദേസേന്തോ നിസിന്നോ ഹോതി. അദ്ദസാ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ആയസ്മന്തം ഉദായിം മഹതിയാ ഗിഹിപരിസായ പരിവുതം ധമ്മം ദേസേന്തം നിസിന്നം. ദിസ്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “ആയസ്മാ, ഭന്തേ, ഉദായീ മഹതിയാ ഗിഹിപരിസായ പരിവുതോ ധമ്മം ദേസേതീ”തി [ദേസേന്തോ നിസിന്നോ”തി (സ്യാ॰)].

“ന ഖോ, ആനന്ദ , സുകരം പരേസം ധമ്മം ദേസേതും. പരേസം, ആനന്ദ, ധമ്മം ദേസേന്തേന പഞ്ച ധമ്മേ അജ്ഝത്തം ഉപട്ഠാപേത്വാ പരേസം ധമ്മോ ദേസേതബ്ബോ. കതമേ പഞ്ച? ‘അനുപുബ്ബിം കഥം [ആനുപുബ്ബികഥം (സീ॰), അനുപുബ്ബികഥം (സ്യാ॰ പീ॰ കം॰)] കഥേസ്സാമീ’തി പരേസം ധമ്മോ ദേസേതബ്ബോ; ‘പരിയായദസ്സാവീ കഥം കഥേസ്സാമീ’തി പരേസം ധമ്മോ ദേസേതബ്ബോ; ‘അനുദ്ദയതം പടിച്ച കഥം കഥേസ്സാമീ’തി പരേസം ധമ്മോ ദേസേതബ്ബോ; ‘ന ആമിസന്തരോ കഥം കഥേസ്സാമീ’തി പരേസം ധമ്മോ ദേസേതബ്ബോ; ‘അത്താനഞ്ച പരഞ്ച അനുപഹച്ച കഥം കഥേസ്സാമീ’തി പരേസം ധമ്മോ ദേസേതബ്ബോ. ന ഖോ, ആനന്ദ, സുകരം പരേസം ധമ്മം ദേസേതും. പരേസം, ആനന്ദ, ധമ്മം ദേസേന്തേന ഇമേ പഞ്ച ധമ്മേ അജ്ഝത്തം ഉപട്ഠാപേത്വാ പരേസം ധമ്മോ ദേസേതബ്ബോ”തി. നവമം.

൧൦. ദുപ്പടിവിനോദയസുത്തം

൧൩൦. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ഉപ്പന്നാ ദുപ്പടിവിനോദയാ. കതമേ പഞ്ച? ഉപ്പന്നോ രാഗോ ദുപ്പടിവിനോദയോ, ഉപ്പന്നോ ദോസോ ദുപ്പടിവിനോദയോ, ഉപ്പന്നോ മോഹോ ദുപ്പടിവിനോദയോ, ഉപ്പന്നം പടിഭാനം ദുപ്പടിവിനോദയം, ഉപ്പന്നം ഗമികചിത്തം ദുപ്പടിവിനോദയം. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ഉപ്പന്നാ ദുപ്പടിവിനോദയാ''തി. ദസമം.

സദ്ധമ്മവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

തയോ സമ്മത്തനിയാമാ, തയോ സദ്ധമ്മസമ്മോസാ;
ദുക്കഥാ ചേവ സാരജ്ജം, ഉദായിദുബ്ബിനോദയാതി.

(൧൭) ൨. ആഘാതവഗ്ഗോ

൧. പഠമആഘാതപടിവിനയസുത്തം

൧൬൧. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആഘാതപടിവിനയാ യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ ഉപ്പന്നോ ആഘാതോ സബ്ബസോ പടിവിനേതബ്ബോ. കതമേ പഞ്ച? യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ ജായേഥ, മേത്താ തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ഭാവേതബ്ബാ; ഏവം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ. യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ ജായേഥ, കരുണാ തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ഭാവേതബ്ബാ; ഏവം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ. യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ ജായേഥ, ഉപേക്ഖാ തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ഭാവേതബ്ബാ; ഏവം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ. യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ ജായേഥ, അസതിഅമനസികാരോ തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആപജ്ജിതബ്ബോ; ഏവം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ. യസ്മിം , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ ജായേഥ, കമ്മസ്സകതാ തസ്മിം പുഗ്ഗലേ അധിട്ഠാതബ്ബാ - 'കമ്മസ്സകോ അയമായസ്മാ കമ്മദായാദോ കമ്മയോനി കമ്മബന്ധു കമ്മപ്പടിസരണോ, യം കമ്മം കരിസ്സതി കല്യാണം വാ പാപകം വാ തസ്സ ദായാദോ ഭവിസ്സതീ'തി; ഏവം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആഘാതപടിവിനയാ, യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ ഉപ്പന്നോ ആഘാതോ സബ്ബസോ പടിവിനേതബ്ബോ''തി. പഠമം.

൨. ദുതിയആഘാതപടിവിനയസുത്തം

൧൬൨. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ആവുസോ ഭിക്ഖവേ''തി. ''ആവുസോ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

''പഞ്ചിമേ, ആവുസോ, ആഘാതപടിവിനയാ യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ ഉപ്പന്നോ ആഘാതോ സബ്ബസോ പടിവിനേതബ്ബോ. കതമേ പഞ്ച? ഇധാവുസോ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരോ ഹോതി പരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ; ഏവരൂപേപി, ആവുസോ, പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ. ഇധ പനാവുസോ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ ഹോതി പരിസുദ്ധകായസമാചാരോ; ഏവരൂപേപി, ആവുസോ, പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ. ഇധ പനാവുസോ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരോ ഹോതി അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ, ലഭതി ച കാലേന കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം; ഏവരൂപേപി, ആവുസോ, പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ. ഇധ പനാവുസോ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരോ ഹോതി അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ, ന ച ലഭതി കാലേന കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം; ഏവരൂപേപി, ആവുസോ, പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ. ഇധ പനാവുസോ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ പരിസുദ്ധകായസമാചാരോ പരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ, ലഭതി ച കാലേന വാ കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം; ഏവരൂപേപി, ആവുസോ, പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ.

‘‘തത്രാവുസോ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരോ പരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ, കഥം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ? സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, ഭിക്ഖു പംസുകൂലികോ രഥിയായ നന്തകം ദിസ്വാ വാമേന പാദേന നിഗ്ഗണ്ഹിത്വാ ദക്ഖിണേന പാദേന പത്ഥരിത്വാ [വിത്ഥാരേത്വാ (സീ॰ പീ॰)], യോ തത്ഥ സാരോ തം പരിപാതേത്വാ ആദായ പക്കമേയ്യ; ഏവമേവം ഖ്വാവുസോ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരോ പരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ, യാസ്സ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരതാ ന സാസ്സ തസ്മിം സമയേ മനസി കാതബ്ബാ, യാ ച ഖ്വാസ്സ പരിസുദ്ധവചീസമാചാരതാ സാസ്സ തസ്മിം സമയേ മനസി കാതബ്ബാ. ഏവം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ.

‘‘തത്രാവുസോ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ പരിസുദ്ധകായസമാചാരോ, കഥം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ? സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, പോക്ഖരണീ സേവാലപണകപരിയോനദ്ധാ. അഥ പുരിസോ ആഗച്ഛേയ്യ ഘമ്മാഭിതത്തോ ഘമ്മപരേതോ കിലന്തോ തസിതോ പിപാസിതോ. സോ തം പോക്ഖരണിം ഓഗാഹേത്വാ ഉഭോഹി ഹത്ഥേഹി ഇതിചിതി ച സേവാലപണകം അപവിയൂഹിത്വാ അഞ്ജലിനാ പിവിത്വാ പക്കമേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ , യ്വായം പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ പരിസുദ്ധകായസമാചാരോ, യാസ്സ അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരതാ ന സാസ്സ തസ്മിം സമയേ മനസി കാതബ്ബാ, യാ ച ഖ്വാസ്സ പരിസുദ്ധകായസമാചാരതാ സാസ്സ തസ്മിം സമയേ മനസി കാതബ്ബാ. ഏവം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ.

‘‘തത്രാവുസോ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരോ അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ ലഭതി ച കാലേന കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം, കഥം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ? സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, പരിത്തം ഗോപദേ [ഗോപദകേ (സീ॰ സ്യാ॰)] ഉദകം. അഥ പുരിസോ ആഗച്ഛേയ്യ ഘമ്മാഭിതത്തോ ഘമ്മപരേതോ കിലന്തോ തസിതോ പിപാസിതോ. തസ്സ ഏവമസ്സ – ‘ഇദം ഖോ പരിത്തം ഗോപദേ ഉദകം. സചാഹം അഞ്ജലിനാ വാ പിവിസ്സാമി ഭാജനേന വാ ഖോഭേസ്സാമിപി തം ലോളേസ്സാമിപി തം അപേയ്യമ്പി തം കരിസ്സാമി. യംനൂനാഹം ചതുക്കുണ്ഡികോ [ചതുഗുണ്ഡികോ (സീ॰), ചതുകുണ്ഡികോ (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰), ചതുകോണ്ഡികോ (ദീ॰ നി॰ ൩.൭)] നിപതിത്വാ ഗോപീതകം പിവിത്വാ പക്കമേയ്യ’ന്തി. സോ ചതുക്കുണ്ഡികോ നിപതിത്വാ ഗോപീതകം പിവിത്വാ പക്കമേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരോ അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ ലഭതി ച കാലേന കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം, യാസ്സ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരതാ ന സാസ്സ തസ്മിം സമയേ മനസി കാതബ്ബാ; യാപിസ്സ അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരതാ ന സാപിസ്സ തസ്മിം സമയേ മനസി കാതബ്ബാ. യഞ്ച ഖോ സോ ലഭതി കാലേന കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം, തമേവസ്സ [തദേവസ്സ (സീ॰ സ്യാ॰)] തസ്മിം സമയേ മനസി കാതബ്ബം. ഏവം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ.

''തത്രാവുസോ , യ്വായം പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരോ അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ ന ച ലഭതി കാലേന കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം, കഥം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ? സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, പുരിസോ ആബാധികോ ദുക്ഖിതോ ബാള്ഹഗിലാനോ അദ്ധാനമഗ്ഗപ്പടിപന്നോ. തസ്സ പുരതോപിസ്സ ദൂരേ ഗാമോ പച്ഛതോപിസ്സ ദൂരേ ഗാമോ. സോ ന ലഭേയ്യ സപ്പായാനി ഭോജനാനി, ന ലഭേയ്യ സപ്പായാനി ഭേസജ്ജാനി, ന ലഭേയ്യ പതിരൂപം ഉപട്ഠാകം, ന ലഭേയ്യ ഗാമന്തനായകം. തമേനം അഞ്ഞതരോ പുരിസോ പസ്സേയ്യ അദ്ധാനമഗ്ഗപ്പടിപന്നോ. സോ തസ്മിം പുരിസേ കാരുഞ്ഞംയേവ ഉപട്ഠാപേയ്യ, അനുദ്ദയംയേവ ഉപട്ഠാപേയ്യ, അനുകമ്പംയേവ ഉപട്ഠാപേയ്യ - 'അഹോ വതായം പുരിസോ ലഭേയ്യ സപ്പായാനി ഭോജനാനി, ലഭേയ്യ സപ്പായാനി ഭേസജ്ജാനി, ലഭേയ്യ പതിരൂപം ഉപട്ഠാകം, ലഭേയ്യ ഗാമന്തനായകം! തം കിസ്സ ഹേതു? മായം [അയം (ക॰)] പുരിസോ ഇധേവ അനയബ്യസനം ആപജ്ജീ'തി [ആപജ്ജേയ്യ (ക॰)]! ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ അപരിസുദ്ധകായസമാചാരോ അപരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ ന ച ലഭതി കാലേന കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം, ഏവരൂപേപി [ഏവരൂപേ (പീ॰)], ആവുസോ, പുഗ്ഗലേ കാരുഞ്ഞംയേവ ഉപട്ഠാപേതബ്ബം അനുദ്ദയായേവ ഉപട്ഠാപേതബ്ബാ അനുകമ്പായേവ ഉപട്ഠാപേതബ്ബാ - 'അഹോ വത അയമായസ്മാ കായദുച്ചരിതം പഹായ കായസുചരിതം ഭാവേയ്യ, വചീദുച്ചരിതം പഹായ വചീസുചരിതം ഭാവേയ്യ, മനോദുച്ചരിതം പഹായ മനോസുചരിതം ഭാവേയ്യ ! തം കിസ്സ ഹേതു? മായം ആയസ്മാ [അയമായസ്മാ (ക॰)] കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജീ'തി [ഉപപജ്ജതീതി (ക॰)]! ഏവം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ.

''തത്രാവുസോ , യ്വായം പുഗ്ഗലോ പരിസുദ്ധകായസമാചാരോ പരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ ലഭതി ച കാലേന കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം, കഥം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ? സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, പോക്ഖരണീ അച്ഛോദകാ സാതോദകാ സീതോദകാ [അച്ഛോദികാ സാതോദികാ സീതോദികാ (സീ॰)] സേതകാ [സേതോദകാ (ക॰)] സുപതിത്ഥാ രമണീയാ നാനാരുക്ഖേഹി സഞ്ഛന്നാ. അഥ പുരിസോ ആഗച്ഛേയ്യ ഘമ്മാഭിതത്തോ ഘമ്മപരേതോ കിലന്തോ തസിതോ പിപാസിതോ . സോ തം പോക്ഖരണിം ഓഗാഹേത്വാ ന്ഹാത്വാ ച പിവിത്വാ ച പച്ചുത്തരിത്വാ തത്ഥേവ രുക്ഖച്ഛായായ നിസീദേയ്യ വാ നിപജ്ജേയ്യ വാ.

ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, യ്വായം പുഗ്ഗലോ പരിസുദ്ധകായസമാചാരോ പരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ ലഭതി ച കാലേന കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം, യാപിസ്സ പരിസുദ്ധകായസമാചാരതാ സാപിസ്സ തസ്മിം സമയേ മനസി കാതബ്ബാ; യാപിസ്സ പരിസുദ്ധവചീസമാചാരതാ സാപിസ്സ തസ്മിം സമയേ മനസി കാതബ്ബാ; യമ്പി ലഭതി കാലേന കാലം ചേതസോ വിവരം ചേതസോ പസാദം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ മനസി കാതബ്ബം. ഏവം തസ്മിം പുഗ്ഗലേ ആഘാതോ പടിവിനേതബ്ബോ. സമന്തപാസാദികം, ആവുസോ, പുഗ്ഗലം ആഗമ്മ ചിത്തം പസീദതി.

''ഇമേ ഖോ, ആവുസോ, പഞ്ച ആഘാതപടിവിനയാ, യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ ഉപ്പന്നോ ആഘാതോ സബ്ബസോ പടിവിനേതബ്ബോ''തി. ദുതിയം.

൩. സാകച്ഛസുത്തം

൧൬൩. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ആവുസോ ഭിക്ഖവേ''തി. ''ആവുസോ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

[അം॰ നി॰ ൫.൬൫-൬൬] ''പഞ്ചഹാവുസോ , ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം സാകച്ഛോ സബ്രഹ്മചാരീനം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു അത്തനാ ച സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, സീലസമ്പദാകഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച സമാധിസമ്പന്നോ ഹോതി, സമാധിസമ്പദാകഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി, പഞ്ഞാസമ്പദാകഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിസമ്പദാകഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദാകഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ആവുസോ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം സാകച്ഛോ സബ്രഹ്മചാരീന''ന്തി. തതിയം.

൪. സാജീവസുത്തം

൧൬൪. [അം॰ നി॰ ൫.൬൫] തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി...പേ॰... ''പഞ്ചഹി, ആവുസോ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലംസാജീവോ സബ്രഹ്മചാരീനം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു അത്തനാ ച സീലസമ്പന്നോ ഹോതി , സീലസമ്പദാകഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച സമാധിസമ്പന്നോ ഹോതി, സമാധിസമ്പദാകഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി, പഞ്ഞാസമ്പദാകഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച വിമുത്തിസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിസമ്പദാകഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി; അത്തനാ ച വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പന്നോ ഹോതി, വിമുത്തിഞാണദസ്സനസമ്പദാകഥായ ച ആഗതം പഞ്ഹം ബ്യാകത്താ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ആവുസോ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലംസാജീവോ സബ്രഹ്മചാരീന''ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഞ്ഹപുച്ഛാസുത്തം

൧൬൫. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി...പേ॰... ''യോ ഹി കോചി, ആവുസോ, പരം പഞ്ഹം പുച്ഛതി, സബ്ബോ സോ പഞ്ചഹി ഠാനേഹി, ഏതേസം വാ അഞ്ഞതരേന. കതമേഹി പഞ്ചഹി? മന്ദത്താ മോമൂഹത്താ [മോമുഹത്താ (സീ॰)] പരം പഞ്ഹം പുച്ഛതി, പാപിച്ഛോ ഇച്ഛാപകതോ പരം പഞ്ഹം പുച്ഛതി, പരിഭവം പരം പഞ്ഹം പുച്ഛതി, അഞ്ഞാതുകാമോ പരം പഞ്ഹം പുച്ഛതി, അഥ വാ പനേവംചിത്തോ [അഥ വാ പകുപ്പന്തോ (സീ॰ പീ॰)] പരം പഞ്ഹം പുച്ഛതി - 'സചേ മേ പഞ്ഹം പുട്ഠോ സമ്മദേവ ബ്യാകരിസ്സതി ഇച്ചേതം കുസലം, നോ ചേ [നോ ച (സ്യാ॰)] മേ പഞ്ഹം പുട്ഠോ സമ്മദേവ ബ്യാകരിസ്സതി അഹമസ്സ സമ്മദേവ ബ്യാകരിസ്സാമീ'തി. യോ ഹി കോചി, ആവുസോ, പരം പഞ്ഹം പുച്ഛതി, സബ്ബോ സോ ഇമേഹി പഞ്ചഹി ഠാനേഹി, ഏതേസം വാ അഞ്ഞതരേന.

അഹം ഖോ പനാവുസോ, ഏവംചിത്തോ പരം പഞ്ഹം പുച്ഛാമി - ‘സചേ മേ പഞ്ഹം പുട്ഠോ സമ്മദേവ ബ്യാകരിസ്സതി ഇച്ചേതം കുസലം, നോ ചേ മേ പഞ്ഹം പുട്ഠോ സമ്മദേവ ബ്യാകരിസ്സതി, അഹമസ്സ സമ്മദേവ ബ്യാകരിസ്സാമീ’’തി. പഞ്ചമം.

൬. നിരോധസുത്തം

൧൬൬. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി…പേ॰… ‘‘ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു സീലസമ്പന്നോ സമാധിസമ്പന്നോ പഞ്ഞാസമ്പന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി [സമാപജ്ജേയ്യപി വുട്ഠഹേയ്യപി (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] - അത്ഥേതം ഠാനം. നോ ചേ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അഞ്ഞം ആരാധേയ്യ, അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം [കബളിംകാരാഹാരഭക്ഖാനം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ദേവാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - അത്ഥേതം ഠാന’’ന്തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ ഉദായീ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച - ‘‘അട്ഠാനം ഖോ ഏതം, ആവുസോ സാരിപുത്ത, അനവകാസോ യം സോ ഭിക്ഖു അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം ദേവാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - നത്ഥേതം ഠാന’’ന്തി.

ദുതിയമ്പി ഖോ…പേ॰… തതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ‘‘ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു സീലസമ്പന്നോ സമാധിസമ്പന്നോ പഞ്ഞാസമ്പന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - അത്ഥേതം ഠാനം. നോ ചേ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അഞ്ഞം ആരാധേയ്യ, അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം ദേവാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - അത്ഥേതം ഠാന’’ന്തി.

തതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ ഉദായീ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച - ‘‘അട്ഠാനം ഖോ ഏതം, ആവുസോ സാരിപുത്ത , അനവകാസോ യം സോ ഭിക്ഖു അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം ദേവാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - നത്ഥേതം ഠാന’’ന്തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ ഏതദഹോസി - ‘‘യാവതതിയകമ്പി [യാവതതിയമ്പി (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഖോ മേ ആയസ്മാ ഉദായീ പടിക്കോസതി, ന ച മേ കോചി ഭിക്ഖു അനുമോദതി. യംനൂനാഹം യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമേയ്യ’’ന്തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ‘‘ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു സീലസമ്പന്നോ സമാധിസമ്പന്നോ പഞ്ഞാസമ്പന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - അത്ഥേതം ഠാനം. നോ ചേ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അഞ്ഞം ആരാധേയ്യ, അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം ദേവാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം

കായം ഉപപന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - അത്ഥേതം ഠാന''ന്തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ ഉദായീ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച - ''അട്ഠാനം ഖോ ഏതം, ആവുസോ സാരിപുത്ത, അനവകാസോ യം സോ ഭിക്ഖു അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം ദേവാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - നത്ഥേതം ഠാന''ന്തി.

ദുതിയമ്പി ഖോ...പേ॰... തതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു സീലസമ്പന്നോ സമാധിസമ്പന്നോ പഞ്ഞാസമ്പന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - അത്ഥേതം ഠാനം . നോ ചേ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അഞ്ഞം ആരാധേയ്യ, അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം ദേവാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - അത്ഥേതം ഠാന''ന്തി.

തതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ ഉദായീ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച - ''അട്ഠാനം ഖോ ഏതം, ആവുസോ സാരിപുത്ത, അനവകാസോ യം സോ ഭിക്ഖു അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം ദേവാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - നത്ഥേതം ഠാന''ന്തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ ഏതദഹോസി - ''ഭഗവതോപി ഖോ മേ സമ്മുഖാ ആയസ്മാ ഉദായീ യാവതതിയകം പടിക്കോസതി, ന ച മേ കോചി ഭിക്ഖു അനുമോദതി. യംനൂനാഹം തുണ്ഹീ അസ്സ''ന്തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ തുണ്ഹീ അഹോസി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം ഉദായിം ആമന്തേസി - ''കം പന ത്വം, ഉദായി, മനോമയം കായം പച്ചേസീ''തി? ''യേ തേ, ഭന്തേ, ദേവാ അരൂപിനോ സഞ്ഞാമയാ''തി. ''കിം നു ഖോ തുയ്ഹം, ഉദായി, ബാലസ്സ അബ്യത്തസ്സ ഭണിതേന! ത്വമ്പി നാമ ഭണിതബ്ബം മഞ്ഞസീ''തി! അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ആമന്തേസി - ''അത്ഥി നാമ, ആനന്ദ, ഥേരം ഭിക്ഖും വിഹേസിയമാനം അജ്ഝുപേക്ഖിസ്സഥ . ന ഹി നാമ, ആനന്ദ, കാരുഞ്ഞമ്പി ഭവിസ്സതി ഥേരമ്ഹി [ബ്യത്തമ്ഹി (സ്യാ॰ കം॰ ക॰)] ഭിക്ഖുമ്ഹി വിഹേസിയമാനമ്ഹീ''തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലസമ്പന്നോ സമാധിസമ്പന്നോ പഞ്ഞാസമ്പന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - അത്ഥേതം ഠാനം. നോ ചേ ദിട്ഠേവ ധമ്മേ അഞ്ഞം ആരാധേയ്യ , അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം ദേവാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപജ്ജേയ്യാപി വുട്ഠഹേയ്യാപി - അത്ഥേതം ഠാന''ന്തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന സുഗതോ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പാവിസി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ അചിരപക്കന്തസ്സ ഭഗവതോ യേനായസ്മാ ഉപവാണോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം ഉപവാണം ഏതദവോച - “ഇധാവുസോ ഉപവാണ, അഞ്ഞേ ഥേരേ ഭിക്ഖൂ വിഹേസേന്തി. മയം തേന ന മുച്ചാമ. അനച്ഛരിയം ഖോ, പനേതം ആവുസോ ഉപവാണ, യം ഭഗവാ സായന്ഹസമയം പടിസല്ലാനാ വുട്ഠിതോ ഏതദേവ ആരബ്ഭ ഉദാഹരേയ്യ യഥാ ആയസ്മന്തംയേവേത്ഥ ഉപവാണം പടിഭാസേയ്യ. ഇദാനേവ അമ്ഹാകം സാരജ്ജം ഓക്കന്ത”ന്തി. അഥ ഖോ ഭഗവാ സായന്ഹസമയം പടിസല്ലാനാ വുട്ഠിതോ യേന ഉപട്ഠാനസാലാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. നിസജ്ജ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം ഉപവാണം ഏതദവോച -

“കതീഹി നു ഖോ, ഉപവാണ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ”തി? “പഞ്ചഹി, ഭന്തേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭന്തേ, ഥേരോ ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി...പേ... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; കല്യാണവാചോ ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗലായ [അനേലഗളായ (സ്യാ॰ കം॰)] അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; ആസവാനം ഖയാ...പേ... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭന്തേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ”തി.

“സാധു സാധു, ഉപവാണ! ഇമേഹി ഖോ, ഉപവാണ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഥേരോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. ഇമേ ചേ, ഉപവാണ, പഞ്ച ധമ്മാ ഥേരസ്സ ഭിക്ഖുനോ ന സംവിജ്ജേയ്യും, തം സബ്രഹ്മചാരീ ന സക്കരേയ്യും ന ഗരും കരേയ്യും ന മാനേയ്യും ന പൂജേയ്യും ഖണ്ഡിച്ചേന പാലിച്ചേന വലിത്തചതായ. യസ്മാ ച ഖോ, ഉപവാണ, ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ ഥേരസ്സ ഭിക്ഖുനോ സംവിജ്ജന്തി, തസ്മാ തം സബ്രഹ്മചാരീ സക്കരോന്തി ഗരും കരോന്തി മാനേന്തി പൂജേന്തീ”തി. ഛട്ഠം.

൭. ചോദനാസുത്തം

൧൬൭. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ചോദകേന, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനാ പരം ചോദേതുകാമേന പഞ്ച ധമ്മേ അജ്ഝത്തം ഉപട്ഠാപേത്വാ പരോ ചോദേതബ്ബോ”.

“കതമേ പഞ്ച? കാലേന വക്ഖാമി, നോ അകാലേന; ഭൂതേന വക്ഖാമി, നോ അഭൂതേന; സണ്ഹേന വക്ഖാമി, നോ ഫരുസേന; അത്ഥസംഹിതേന വക്ഖാമി, നോ അനത്ഥസംഹിതേന; മേത്തചിത്തോ [മേത്തചിത്തേന (സീ॰ പീ॰ ക॰) ചൂളവ॰ ർ൦൦ പസ്സിതബ്ബം] വക്ഖാമി, നോ ദോസന്തരോ [ദോസന്തരേന (സീ॰ പീ॰ ക॰)]. ചോദകേന, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനാ പരം ചോദേതുകാമേന ഇമേ പഞ്ച ധമ്മേ അജ്ഝത്തം ഉപട്ഠാപേത്വാ പരോ ചോദേതബ്ബോ.

“ഇധാഹം , ആവുസോ, ഏകച്ചം പുഗ്ഗലം പസ്സാമി അകാലേന ചോദിയമാനം നോ കാലേന കുപിതം, അഭൂതേന ചോദിയമാനം നോ ഭൂതേന കുപിതം, ഫരുസേന ചോദിയമാനം നോ സണ്ഹേന കുപിതം, അനത്ഥസംഹിതേന ചോദിയമാനം നോ അത്ഥസംഹിതേന കുപിതം, ദോസന്തരേന ചോദിയമാനം നോ മേത്തചിത്തേന കുപിതം.

“അധമ്മചുദിതസ്സ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പഞ്ചഹാകാരേഹി അവിപ്പടിസാരോ ഉപദഹാതബ്ബോ [ഉപദഹിതബ്ബോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] - ‘അകാലേനായസ്മാ ചുദിതോ നോ കാലേന , അലം തേ അവിപ്പടിസാരായ; അഭൂതേനായസ്മാ ചുദിതോ നോ ഭൂതേന , അലം തേ അവിപ്പടിസാരായ; ഫരുസേനായസ്മാ ചുദിതോ നോ സണ്ഹേന, അലം തേ അവിപ്പടിസാരായ ; അനത്ഥസംഹിതേനായസ്മാ ചുദിതോ നോ അത്ഥസംഹിതേന, അലം തേ അവിപ്പടിസാരായ; ദോസന്തരേനായസ്മാ ചുദിതോ നോ മേത്തചിത്തേന, അലം തേ അവിപ്പടിസാരായാ’തി. അധമ്മചുദിതസ്സ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമേഹി പഞ്ചഹാകാരേഹി അവിപ്പടിസാരോ ഉപദഹാതബ്ബോ.

“അധമ്മചോദകസ്സ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പഞ്ചഹാകാരേഹി വിപ്പടിസാരോ ഉപദഹാതബ്ബോ - ‘അകാലേന തേ, ആവുസോ, ചോദിതോ [ചുദിതോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] നോ കാലേന, അലം തേ വിപ്പടിസാരായ; അഭൂതേന തേ, ആവുസോ, ചോദിതോ നോ ഭൂതേന, അലം തേ വിപ്പടിസാരായ; ഫരുസേന തേ, ആവുസോ, ചോദിതോ നോ സണ്ഹേന, അലം തേ വിപ്പടിസാരായ; അനത്ഥസംഹിതേന തേ, ആവുസോ, ചോദിതോ നോ അത്ഥസംഹിതേന, അലം തേ വിപ്പടിസാരായ; ദോസന്തരേന തേ, ആവുസോ, ചോദിതോ നോ മേത്തചിത്തേന, അലം തേ വിപ്പടിസാരായാ’തി. അധമ്മചോദകസ്സ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമേഹി പഞ്ചഹാകാരേഹി വിപ്പടിസാരോ ഉപദഹാതബ്ബോ. തം കിസ്സ ഹേതു? യഥാ ന അഞ്ഞോപി ഭിക്ഖു അഭൂതേന ചോദേതബ്ബം മഞ്ഞേയ്യാതി.

“ഇധ പനാഹം, ആവുസോ, ഏകച്ചം പുഗ്ഗലം പസ്സാമി കാലേന ചോദിയമാനം നോ അകാലേന കുപിതം, ഭൂതേന ചോദിയമാനം നോ അഭൂതേന കുപിതം, സണ്ഹേന ചോദിയമാനം നോ ഫരുസേന കുപിതം, അത്ഥസംഹിതേന ചോദിയമാനം നോ അനത്ഥസംഹിതേന കുപിതം, മേത്തചിത്തേന ചോദിയമാനം നോ ദോസന്തരേന കുപിതം.

“ധമ്മചുദിതസ്സ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പഞ്ചഹാകാരേഹി വിപ്പടിസാരോ ഉപദഹാതബ്ബോ - ‘കാലേനായസ്മാ ചുദിതോ നോ അകാലേന, അലം തേ വിപ്പടിസാരായ; ഭൂതേനായസ്മാ ചുദിതോ നോ അഭൂതേന, അലം തേ വിപ്പടിസാരായ; സണ്ഹേനായസ്മാ ചുദിതോ നോ ഫരുസേന, അലം തേ വിപ്പടിസാരായ; അത്ഥസംഹിതേനായസ്മാ ചുദിതോ നോ അനത്ഥസംഹിതേന, അലം തേ വിപ്പടിസാരായ; മേത്തചിത്തേനായസ്മാ ചുദിതോ നോ ദോസന്തരേന, അലം തേ വിപ്പടിസാരായാ’തി. ധമ്മചുദിതസ്സ , ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമേഹി പഞ്ചഹാകാരേഹി വിപ്പടിസാരോ ഉപദഹാതബ്ബോ.

“ധമ്മചോദകസ്സ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പഞ്ചഹാകാരേഹി അവിപ്പടിസാരോ ഉപദഹാതബ്ബോ - ‘കാലേന തേ, ആവുസോ, ചോദിതോ നോ അകാലേന, അലം തേ അവിപ്പടിസാരായ; ഭൂതേന തേ, ആവുസോ, ചോദിതോ

നോ അഭൂതേന, അലം തേ അവിപ്പടിസാരായ; സണ്ഹേന തേ, ആവുസോ, ചോദിതോ നോ ഫരുസേന, അലം തേ അവിപ്പടിസാരായ; അത്ഥസംഹിതേന തേ, ആവുസോ, ചോദിതോ നോ അനത്ഥസംഹിതേന, അലം തേ അവിപ്പടിസാരായ; മേത്തചിത്തേന തേ, ആവുസോ, ചോദിതോ നോ ദോസന്തരേന, അലം തേ അവിപ്പടിസാരായാ'തി. ധമ്മചോദകസ്സ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമേഹി പഞ്ചഹാകാരേഹി അവിപ്പടിസാരോ ഉപദഹാതബ്ബോ. തം കിസ്സ ഹേതു? യഥാ അഞ്ഞോപി ഭിക്ഖു ഭൂതേന ചോദിതബ്ബം മഞ്ഞേയ്യാതി.

"ചുദിതേന, ആവുസോ, പുഗ്ഗലേന ദ്വീസു ധമ്മേസു പതിട്ഠാതബ്ബം - സച്ചേ ച, അകുപ്പേ ച. മം ചേപി [പഞ്ചഹി (സ്യാ॰ ക॰)], ആവുസോ, പരേ ചോദേയ്യും കാലേന വാ അകാലേന വാ ഭൂതേന വാ അഭൂതേന വാ സണ്ഹേന വാ ഫരുസേന വാ അത്ഥസംഹിതേന വാ അനത്ഥസംഹിതേന വാ മേത്തചിത്താ [മേത്തചിത്തേന (സീ॰ പീ॰ ക॰) മ॰ നി॰ ൧.൨൨൭ പസ്സിതബ്ബം] വാ ദോസന്തരാ [ദോസന്തരേന (സീ॰ പീ॰ ക॰)] വാ, അഹമ്പി ദ്വീസുയേവ ധമ്മേസു പതിട്ഠഹേയ്യം - സച്ചേ ച, അകുപ്പേ ച. സചേ ജാനേയ്യം - 'അത്ഥേസോ മയി ധമ്മോ'തി, 'അത്ഥീ'തി നം വദേയ്യം - 'സംവിജ്ജതേസോ മയി ധമ്മോ'തി. സചേ ജാനേയ്യം - 'നത്ഥേസോ മയി ധമ്മോ'തി, 'നത്ഥീ'തി നം വദേയ്യം - 'നേസോ ധമ്മോ മയി സംവിജ്ജതീ'തി.

"ഏവമ്പി ഖോ തേ [ഏവമ്പി ഖോ (ക॰)], സാരിപുത്ത, വുച്ചമാനാ അഥ ച പനിധേകച്ചേ മോഘപുരിസാ ന പദക്ഖിണം ഗണ്ഹന്തീ"തി.

"യേ തേ, ഭന്തേ, പുഗ്ഗലാ അസ്സദ്ധാ ജീവികത്ഥാ ന സദ്ധാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതാ സഠാ മായാവിനോ കേതബിനോ [കേടുഭിനോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ഉദ്ധതാ ഉന്നളാ ചപലാ മുഖരാ വികിണ്ണവാചാ ഇന്ദ്രിയേസു അഗുത്തദ്വാരാ ഭോജനേ അമത്തഞ്ഞുനോ ജാഗരിയം അനനുയുത്താ സാമഞ്ഞേ അനപേക്ഖവന്തോ സിക്ഖായ ന തിബ്ബഗാരവാ ബാഹുലികാ സാഥലികാ ഓക്കമനേ പുബ്ബങ്ഗമാ പവിവേകേ നിക്ഖിത്തധുരാ കുസീതാ ഹീനവീരിയാ മുട്ഠസ്സതിനോ അസമ്പജാനാ അസമാഹിതാ വിബ്ഭന്തചിത്താ ദുപ്പഞ്ഞാ ഏളമൂഗാ, തേ മയാ ഏവം വുച്ചമാനാ ന പദക്ഖിണം ഗണ്ഹന്തി.

"യേ പന തേ, ഭന്തേ, കുലപുത്താ സദ്ധാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതാ അസഠാ അമായാവിനോ അകേതബിനോ അനുദ്ധതാ അനുന്നളാ അചപലാ അമുഖരാ അവികിണ്ണവാചാ ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരാ ഭോജനേ മത്തഞ്ഞുനോ ജാഗരിയം അനുയുത്താ സാമഞ്ഞേ അപേക്ഖവന്തോ സിക്ഖായ തിബ്ബഗാരവാ ന ബാഹുലികാ ന സാഥലികാ ഓക്കമനേ നിക്ഖിത്തധുരാ പവിവേകേ പുബ്ബങ്ഗമാ ആരദ്ധവീരിയാ പഹിതത്താ ഉപട്ഠിതസ്സതിനോ സമ്പജാനാ സമാഹിതാ ഏകഗ്ഗചിത്താ പഞ്ഞവന്തോ അനേളമൂഗാ, തേ മയാ ഏവം വുച്ചമാനാ പദക്ഖിണം ഗണ്ഹന്തീതി.

"യേ തേ, സാരിപുത്ത, പുഗ്ഗലാ അസ്സദ്ധാ ജീവികത്ഥാ ന സദ്ധാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതാ സഠാ മായാവിനോ കേതബിനോ ഉദ്ധതാ ഉന്നളാ ചപലാ മുഖരാ വികിണ്ണവാചാ ഇന്ദ്രിയേസു അഗുത്തദ്വാരാ ഭോജനേ അമത്തഞ്ഞുനോ ജാഗരിയം അനനുയുത്താ സാമഞ്ഞേ അനപേക്ഖവന്തോ സിക്ഖായ ന തിബ്ബഗാരവാ ബാഹുലികാ സാഥലികാ ഓക്കമനേ പുബ്ബങ്ഗമാ പവിവേകേ നിക്ഖിത്തധുരാ കുസീതാ ഹീനവീരിയാ മുട്ഠസ്സതിനോ

അസമ്പജാനാ അസമാഹിതാ വിബ്ഭന്തചിത്താ ദുപ്പഞ്ഞാ ഏളമൂഗാ, തിട്ഠന്തു തേ.

“യേ പന, തേ സാരിപുത്ത, കുലപുത്താ സദ്ധാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതാ അസഠാ അമായാവിനോ അകേതബിനോ അനുദ്ധതാ അനുന്നളാ അചപലാ അമുഖരാ അവികിണ്ണവാചാ ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരാ ഭോജനേ മത്തഞ്ഞുനോ ജാഗരിയം അനുയുത്താ സാമഞ്ഞേ അപേക്ഖവന്തോ സിക്ഖായ തിബ്ബഗാരവാ ന ബാഹുലികാ ന സാഥലികാ ഓക്കമനേ നിക്ഖിത്തധുരാ പവിവേകേ പുബ്ബങ്ഗമാ ആരദ്ധവീരിയാ പഹിതത്താ ഉപട്ഠിതസ്സതിനോ സമ്പജാനാ സമാഹിതാ ഏകഗ്ഗചിത്താ പഞ്ഞവന്തോ അനേളമൂഗാ, തേ ത്വം, സാരിപുത്ത, വദേയ്യാസി . ഓവദ, സാരിപുത്ത , സബ്രഹ്മചാരീ; അനുസാസ, സാരിപുത്ത, സബ്രഹ്മചാരീ - ‘അസദ്ധമ്മാ വുട്ഠാപേത്വാ സദ്ധമ്മേ പതിട്ഠാപേസ്സാമി സബ്രഹ്മചാരീ’തി. ഏവഞ്ഹി തേ, സാരിപുത്ത, സിക്ഖിതബ്ബ”ന്തി. സത്തമം.

൮. സീലസുത്തം

൬൮. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ദുസ്സീലസ്സ, ആവുസോ, സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ അസതി നിബ്ബിദാവിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസവിപന്നോ. തസ്സ പപടികാപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി ...പേ... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ അസതി നിബ്ബിദാവിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

“സീലവതോ, ആവുസോ, സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ സതി നിബ്ബിദാവിരാഗസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, രുക്ഖോ, സാഖാപലാസസമ്പന്നോ. തസ്സ പപടികാപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി...പേ... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ;

നിബ്ബിദാവിരാഗേ സതി നിബ്ബിദാവിരാഗസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സന''ന്തി [അം॰ നി॰ ৬.൫൩൨; ൩.൭൦; ൭.൩൫]. അട്ഠമം.

൯. ഖിപ്പനിസന്തിസുത്തം

൯൭. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേനായസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ സാരിപുത്തേന സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം [സാരാണീയം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച -

''കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി, കുസലേസു ധമ്മേസു സുഗ്ഗഹിതഗ്ഗാഹീ ച, ബഹുഞ്ച ഗണ്ഹാതി, ഗഹിതഞ്ചസ്സ നപ്പമുസ്സതീ''തി? ''ആയസ്മാ ഖോ ആനന്ദോ ബഹുസ്സുതോ. പടിഭാതു ആയസ്മന്തംയേവ ആനന്ദ''ന്തി. ''തേനഹാവുസോ സാരിപുത്ത, സുണാഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവമാവുസോ''തി ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ പച്ചസ്സോസി. ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഏതദവോച -

''ഇധാവുസോ സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു അത്ഥകുസലോ ച ഹോതി, ധമ്മകുസലോ ച, ബ്യഞ്ജനകുസലോ ച , നിരുത്തികുസലോ ച, പുബ്ബാപരകുസലോ ച. ഏത്താവതാ ഖോ , ആവുസോ സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു, സുഗ്ഗഹിതഗ്ഗാഹീ ച, ബഹുഞ്ച ഗണ്ഹാതി, ഗഹിതഞ്ചസ്സ നപ്പമുസ്സതീ''തി. ''അച്ഛരിയം, ആവുസോ! അബ്ഭുതം, ആവുസോ!! യാവ സുഭാസിതം ചിദം ആയസ്മതാ ആനന്ദേന. ഇമേഹി ച മയം പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതം ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ധാരേമ - 'ആയസ്മാ ആനന്ദോ അത്ഥകുസലോ ധമ്മകുസലോ ബ്യഞ്ജനകുസലോ നിരുത്തികുസലോ പുബ്ബാപരകുസലോ'''തി. നവമം.

൧൦. ഭദ്ദജിസുത്തം

൯൮. ഏകം സമയം ആയസ്മാ ആനന്ദോ കോസമ്ബിയം വിഹരതി ഘോസിതാരാമേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ഭദ്ദജി യേനായസ്മാ ആനന്ദോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ ആനന്ദേന സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം ഭദ്ദജിം ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഏതദവോച - ''കിം നു ഖോ, ആവുസോ ഭദ്ദജി, ദസ്സനാനം അഗ്ഗം, കിം സവനാനം അഗ്ഗം, കിം സുഖാനം അഗ്ഗം, കിം സഞ്ഞാനം അഗ്ഗം, കിം ഭവാനം അഗ്ഗ''ന്തി?

''അത്ഥാവുസോ, ബ്രഹ്മാ അഭിഭൂ അനഭിഭൂതോ അഞ്ഞദത്ഥുദസോ വസവത്തീ, യോ തം ബ്രഹ്മാനം പസ്സതി, ഇദം ദസ്സനാനം അഗ്ഗം. അത്ഥാവുസോ, ആഭസ്സരാ നാമ ദേവാ സുഖേന അഭിസന്നാ പരിസന്നാ. തേ കദാചി കരഹചി ഉദാനം ഉദാനേന്തി - 'അഹോ സുഖം, അഹോ സുഖ'ന്തി! യോ തം സദ്ദം സുണാതി, ഇദം സവനാനം അഗ്ഗം. അത്ഥാവുസോ, സുഭകിണ്ഹാ നാമ ദേവാ. തേ സന്തംയേവ തുസിതാ സുഖം പടിവേദേന്തി, ഇദം സുഖാനം അഗ്ഗം. അത്ഥാവുസോ, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനൂപഗാ ദേവാ, ഇദം സഞ്ഞാനം അഗ്ഗം.

അഥാവുസോ, നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനൂപഗാ ദേവാ, ഇദം ഭവാനം അഗ്ഗ''ന്തി. ''സമേതി ഖോ ഇദം ആയസ്മതോ ഭദ്ദജിസ്സ, യദിദം ബഹുനാ ജനേനാ''തി?

''ആയസ്മാ ഖോ, ആനന്ദോ, ബഹുസ്സുതോ. പടിഭാതു ആയസ്മന്തംയേവ ആനന്ദ''ന്തി. ''തേനഹാവുസോ ഭദ്ദജി, സുണാഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവമാവുസോ''തി ഖോ ആയസ്മാ ഭദ്ദജി ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ പച്ചസ്സോസി. ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഏതദവോച -

''യഥാ പസ്സതോ ഖോ, ആവുസോ, അനന്തരാ ആസവാനം ഖയോ ഹോതി, ഇദം ദസ്സനാനം അഗ്ഗം. യഥാ സുണതോ അനന്തരാ ആസവാനം ഖയോ ഹോതി, ഇദം സവനാനം അഗ്ഗം. യഥാ സുഖിതസ്സ അനന്തരാ ആസവാനം ഖയോ ഹോതി, ഇദം സുഖാനം അഗ്ഗം. യഥാ സഞ്ഞിസ്സ അനന്തരാ ആസവാനം ഖയോ ഹോതി, ഇദം സഞ്ഞാനം അഗ്ഗം. യഥാ ഭൂതസ്സ അനന്തരാ ആസവാനം ഖയോ ഹോതി, ഇദം ഭവാനം അഗ്ഗ''ന്തി. ദസമം.

ആഘാതവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ ആഘാതവിനയാ, സാകച്ഛാ സാജീവതോ പഞ്ഹം;
പുച്ഛാ നിരോധോ ചോദനാ, സീലം നിസന്തി ഭദ്ദജീതി.

(൧൮) ൩. ഉപാസകവഗ്ഗോ

൧. സാരജ്ജസുത്തം

൧൭൧. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഭിക്ഖവോ''തി . ''ഭദന്തേ''തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ സാരജ്ജം ഓക്കന്തോ ഹോതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതീ ഹോതി, അദിന്നാദായീ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരീ ഹോതി, മുസാവാദീ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ സാരജ്ജം ഓക്കന്തോ ഹോതി.

''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ വിസാരദോ ഹോതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ വിസാരദോ ഹോതീ''തി. പഠമം.

൨. വിസാരദസുത്തം

൧൭൨. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ അവിസാരദോ അഗാരം അജ്ഝാവസതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതീ ഹോതി...പേ॰... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ അവിസാരദോ അഗാരം അജ്ഝാവസതി.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ വിസാരദോ അഗാരം അജ്ഝാവസതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ വിസാരദോ അഗാരം അജ്ഝാവസതീ''തി. ദുതിയം.

൩. നിരയസുത്തം

൧൭൩. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതീ ഹോതി...പേ॰... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ

ഹോതി…പേ॰… സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ’’തി. തതിയം.

൪. വേരസുത്തം

൧൭൪. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഭഗവാ ഏതദവോച -

‘‘പഞ്ച, ഗഹപതി, ഭയാനി വേരാനി അപ്പഹായ ‘ദുസ്സീലോ’ ഇതി വുച്ചതി, നിരയഞ്ച ഉപപജ്ജതി. കതമാനി പഞ്ച? പാണാതിപാതം, അദിന്നാദാനം, കാമേസുമിച്ഛാചാരം, മുസാവാദം, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം - ഇമാനി ഖോ, ഗഹപതി, പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി അപ്പഹായ ‘ദുസ്സീലോ’ ഇതി വുച്ചതി, നിരയഞ്ച ഉപപജ്ജതി.

‘‘പഞ്ച, ഗഹപതി, ഭയാനി വേരാനി പഹായ ‘സീലവാ’ ഇതി വുച്ചതി, സുഗതിഞ്ച ഉപപജ്ജതി . കതമാനി പഞ്ച? പാണാതിപാതം, അദിന്നാദാനം, കാമേസുമിച്ഛാചാരം, മുസാവാദം, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം - ഇമാനി ഖോ, ഗഹപതി, പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി പഹായ ‘സീലവാ’ ഇതി വുച്ചതി, സുഗതിഞ്ച ഉപപജ്ജതി.

‘‘യം, ഗഹപതി, പാണാതിപാതീ പാണാതിപാതപച്ചയാ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി, പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ നേവ ദിട്ഠധമ്മികം ഭയം വേരം പസവതി, ന സമ്പരായികം ഭയം വേരം പസവതി, ന ചേതസികം ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി. പാണാതിപാതാ പടിവിരതസ്സ ഏവം തം ഭയം വേരം വൂപസന്തം ഹോതി.

‘‘യം, ഗഹപതി, അദിന്നാദായീ…പേ॰….

‘‘യം, ഗഹപതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരീ…പേ॰….

‘‘യം, ഗഹപതി, മുസാവാദീ…പേ॰….

‘‘യം, ഗഹപതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനപച്ചയാ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ നേവ ദിട്ഠധമ്മികം ഭയം വേരം പസവതി, ന സമ്പരായികം ഭയം വേരം പസവതി, ന ചേതസികം ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി. സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതസ്സ ഏവം തം ഭയം വേരം വൂപസന്തം ഹോതീ’’തി.

‘‘യോ പാണമതിപാതേതി, മുസാവാദഞ്ച ഭാസതി;
ലോകേ അദിന്നം ആദിയതി, പരദാരഞ്ച ഗച്ഛതി;
സുരാമേരയപാനഞ്ച, യോ നരോ അനുയുഞ്ജതി.

“അപ്പഹായ പഞ്ച വേരാനി, ദുസ്സീലോ ഇതി വുച്ചതി;
കായസ്സ ഭേദാ ദുപ്പഞ്ഞോ, നിരയം സോപപജ്ജതി.

“യോ പാണം നാതിപാതേതി, മുസാവാദം ന ഭാസതി;
ലോകേ അദിന്നം നാദിയതി, പരദാരം ന ഗച്ഛതി;
സുരാമേരയപാനഞ്ച , യോ നരോ നാനുയുഞ്ജതി.

“പഹായ പഞ്ച വേരാനി, സീലവാ ഇതി വുച്ചതി;
കായസ്സ ഭേദാ സപ്പഞ്ഞോ, സുഗതിം സോപപജ്ജതീ”തി. ചതുത്ഥം;

൫. ചണ്ഡാലസുത്തം

൧൭൫. “പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ ഉപാസകചണ്ഡാലോ ച ഹോതി ഉപാസകമലഞ്ച ഉപാസകപതികുട്ഠോ ച [ഉപാസകപതികിട്ഠോ ച (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)]. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അസ്സദ്ധോ ഹോതി; ദുസ്സീലോ ഹോതി; കോതൂഹലമങ്ഗലികോ ഹോതി, മങ്ഗലം പച്ചേതി നോ കമ്മം; ഇതോ ച ബഹിദ്ധാ ദക്ഖിണേയ്യം ഗവേസതി; തത്ഥ ച പുബ്ബകാരം കരോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ ഉപാസകചണ്ഡാലോ ച ഹോതി ഉപാസകമലഞ്ച ഉപാസകപതികുട്ഠോ ച.

“പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ ഉപാസകരതനഞ്ച ഹോതി ഉപാസകപദുമഞ്ച ഉപാസകപുണ്ഡരീകഞ്ച [ഉപാസകപുണ്ഡരീകോ ച (പീ॰ ക॰)]. കതമേഹി പഞ്ചഹി? സദ്ധോ ഹോതി; സീലവാ ഹോതി; അകോതൂഹലമങ്ഗലികോ ഹോതി, കമ്മം പച്ചേതി നോ മങ്ഗലം; ന ഇതോ ബഹിദ്ധാ ദക്ഖിണേയ്യം ഗവേസതി; ഇധ ച പുബ്ബകാരം കരോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉപാസകോ ഉപാസകരതനഞ്ച ഹോതി ഉപാസകപദുമഞ്ച ഉപാസകപുണ്ഡരീകഞ്ചാ”തി. പഞ്ചമം.

൬. പീതിസുത്തം

൧൭൬. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി പഞ്ചമത്തേഹി ഉപാസകസതേഹി പരിവുതോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“തുമ്ഹേ ഖോ, ഗഹപതി, ഭിക്ഖുസങ്ഘം പച്ചുപട്ഠിതാ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന . ന ഖോ, ഗഹപതി, താവതകേനേവ തുട്ഠി കരണീയാ - ‘മയം ഭിക്ഖുസങ്ഘം പച്ചുപട്ഠിതാ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേനാ’തി . തസ്മാതിഹ, ഗഹപതി, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘കിന്തി മയം കാലേന കാലം പവിവേകം പീതിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യാമാ’തി! ഏവഞ്ഹി വോ, ഗഹപതി, സിക്ഖിതബ്ബ”ന്തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''അച്ഛരിയം, ഭന്തേ, അബ്ഭുതം, ഭന്തേ! യാവ സുഭാസിതം ചിദം, ഭന്തേ, ഭഗവതാ - 'തുമ്ഹേ ഖോ, ഗഹപതി, ഭിക്ഖുസങ്ഘം പച്ചുപട്ഠിതാ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന. ന ഖോ, ഗഹപതി, താവതകേനേവ തുട്ഠി കരണീയാ - മയം ഭിക്ഖുസങ്ഘം പച്ചുപട്ഠിതാ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേനാതി. തസ്മാതിഹ, ഗഹപതി, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - കിന്തി മയം കാലേന കാലം പവിവേകം പീതിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യാമാതി! ഏവഞ്ഹി വോ, ഗഹപതി, സിക്ഖിതബ്ബ'ന്തി. യസ്മിം, ഭന്തേ, സമയേ അരിയസാവകോ പവിവേകം പീതിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ചസ്സ ഠാനാനി തസ്മിം സമയേ ന ഹോന്തി. യമ്പിസ്സ കാമൂപസംഹിതം ദുക്ഖം ദോമനസ്സം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ ന ഹോതി. യമ്പിസ്സ കാമൂപസംഹിതം സുഖം സോമനസ്സം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ ന ഹോതി. യമ്പിസ്സ അകുസലൂപസംഹിതം ദുക്ഖം ദോമനസ്സം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ ന ഹോതി. യമ്പിസ്സ അകുസലൂപസംഹിതം സുഖം സോമനസ്സം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ ന ഹോതി. യമ്പിസ്സ കുസലൂപസംഹിതം ദുക്ഖം ദോമനസ്സം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ ന ഹോതി. യസ്മിം, ഭന്തേ, സമയേ അരിയസാവകോ പവിവേകം പീതിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, ഇമാനിസ്സ പഞ്ച [ഇമാനി പഞ്ചസ്സ (സ്യാ॰ കം॰)] ഠാനാനി തസ്മിം സമയേ ന ഹോന്തീ''തി.

''സാധു സാധു, സാരിപുത്ത! യസ്മിം, സാരിപുത്ത, സമയേ അരിയസാവകോ പവിവേകം പീതിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ചസ്സ ഠാനാനി തസ്മിം സമയേ ന ഹോന്തി. യമ്പിസ്സ കാമൂപസംഹിതം ദുക്ഖം ദോമനസ്സം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ ന ഹോതി. യമ്പിസ്സ കാമൂപസംഹിതം സുഖം സോമനസ്സം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ ന ഹോതി. യമ്പിസ്സ അകുസലൂപസംഹിതം ദുക്ഖം ദോമനസ്സം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ ന ഹോതി. യമ്പിസ്സ അകുസലൂപസംഹിതം സുഖം സോമനസ്സം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ ന ഹോതി. യമ്പിസ്സ കുസലൂപസംഹിതം ദുക്ഖം ദോമനസ്സം, തമ്പിസ്സ തസ്മിം സമയേ ന ഹോതി. യസ്മിം, സാരിപുത്ത, സമയേ അരിയസാവകോ പവിവേകം പീതിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, ഇമാനിസ്സ [ഇമാനേത്ഥ (സീ॰)] പഞ്ച ഠാനാനി തസ്മിം സമയേ ന ഹോന്തീ''തി. ഛട്ഠം.

൭. വണിജ്ജാസുത്തം

൧൭൭. ''പഞ്ചിമാ , ഭിക്ഖവേ, വണിജ്ജാ ഉപാസകേന അകരണീയാ. കതമാ പഞ്ച? സത്ഥവണിജ്ജാ, സത്തവണിജ്ജാ, മംസവണിജ്ജാ, മജ്ജവണിജ്ജാ, വിസവണിജ്ജാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച വണിജ്ജാ ഉപാസകേന അകരണീയാ''തി. സത്തമം.

൮. രാജാസുത്തം

൧൭൮. ''തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, അപി നു തുമ്ഹേഹി ദിട്ഠം വാ സുതം വാ - 'അയം പുരിസോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോതി [പടിവിരതോ ഹോതീതി (സീ॰), പടിവിരതോ ഹോതി (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)]. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ പാണാതിപാതാ വേരമണിഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തീ'''തി?

‘‘നോ ഹേതം, ഭന്തേ’’. ‘‘സാധു, ഭിക്ഖവേ! മയാപി ഖോ ഏതം, ഭിക്ഖവേ, നേവ ദിട്ഠം ന സുതം - ‘അയം പുരിസോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോതി. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ പാണാതിപാതാ വേരമണിഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തീ’തി. അപി ച, ഖ്വസ്സ തഥേവ പാപകമ്മം പവേദേന്തി [തഥേവ പാപകം കമ്മം പവേദയന്തി (സീ॰), തദേവ പാപകമ്മം പവേദേതി (സ്യാ॰ കം॰)] - ‘അയം പുരിസോ ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ ജീവിതാ വോരോപേസീതി [വോരോപേതീതി (സ്യാ॰ കം॰)]. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ പാണാതിപാതഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തി. അപി നു തുമ്ഹേഹി ഏവരൂപം ദിട്ഠം വാ സുതം വാ’’’തി? ‘‘ദിട്ഠഞ്ച നോ, ഭന്തേ, സുതഞ്ച സുയ്യിസ്സതി [സൂയിസ്സതി (സീ॰ പീ॰)] ചാ’’തി.

‘‘തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, അപി നു തുമ്ഹേഹി ദിട്ഠം വാ സുതം വാ - ‘അയം പുരിസോ അദിന്നാദാനം പഹായ അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോതി. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ അദിന്നാദാനാ വേരമണിഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തീ’’’തി? ‘‘നോ ഹേതം ഭന്തേ’’. ‘‘സാധു, ഭിക്ഖവേ! മയാപി ഖോ ഏതം, ഭിക്ഖവേ, നേവ ദിട്ഠം ന സുതം - ‘അയം പുരിസോ അദിന്നാദാനം പഹായ അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോതി. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ അദിന്നാദാനാ വേരമണിഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തീ’തി. അപി ച ഖ്വസ്സ തഥേവ പാപകമ്മം പവേദേന്തി - ‘അയം പുരിസോ ഗാമാ വാ അരഞ്ഞാ വാ അദിന്നം ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദിയീതി [ആദിയതി (സ്യാ॰ കം॰)]. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ അദിന്നാദാനഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തി. അപി നു തുമ്ഹേഹി ഏവരൂപം ദിട്ഠം വാ സുതം വാ’’’തി? ‘‘ദിട്ഠഞ്ച നോ, ഭന്തേ, സുതഞ്ച സുയ്യിസ്സതി ചാ’’തി.

‘‘തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, അപി നു തുമ്ഹേഹി ദിട്ഠം വാ സുതം വാ - ‘അയം പുരിസോ കാമേസുമിച്ഛാചാരം പഹായ കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോതി. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണിഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തീ’’’തി? ‘‘നോ ഹേതം , ഭന്തേ’’. ‘‘സാധു, ഭിക്ഖവേ! മയാപി ഖോ ഏതം, ഭിക്ഖവേ, നേവ ദിട്ഠം ന സുതം - ‘അയം പുരിസോ കാമേസുമിച്ഛാചാരം പഹായ കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോതി. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണിഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തീ’തി. അപി ച ഖ്വസ്സ തഥേവ പാപകമ്മം പവേദേന്തി - ‘അയം പുരിസോ പരിത്ഥീസു പരകുമാരീസു ചാരിത്തം ആപജ്ജീതി [ആപജ്ജതി (സ്യാ॰ കം॰)]. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ കാമേസുമിച്ഛാചാരഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തി. അപി നു തുമ്ഹേഹി ഏവരൂപം ദിട്ഠം വാ സുതം വാ’’’തി? ‘‘ദിട്ഠഞ്ച നോ, ഭന്തേ, സുതഞ്ച സുയ്യിസ്സതി ചാ’’തി.

‘‘തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, അപി നു തുമ്ഹേഹി ദിട്ഠം വാ സുതം വാ - ‘അയം പുരിസോ മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതോതി. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ മുസാവാദാ വേരമണിഹേതു ഹനന്തി വാ

ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തീ'''തി? ''നോ ഹേതം, ഭന്തേ''. ''സാധു, ഭിക്ഖവേ! മയാപി ഖോ ഏതം, ഭിക്ഖവേ, നേവ ദിട്ഠം ന സുതം - 'അയം പുരിസോ മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതോതി. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ മുസാവാദാ വേരമണിഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തീ'തി. അപി ച ഖ്വസ്സ തഥേവ പാപകമ്മം പവേദേന്തി - 'അയം പുരിസോ ഗഹപതിസ്സ വാ ഗഹപതിപുത്തസ്സ വാ മുസാവാദേന അത്ഥം പഭഞ്ജീതി [ഭഞ്ജതീതി (സീ॰), ഭഞ്ജതി (സ്യാ॰ കം॰), ഭഞ്ജീതി (പീ॰)]. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ മുസാവാദഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തി. അപി നു തുമ്ഹേഹി ഏവരൂപം ദിട്ഠം വാ സുതം വാ'''തി? ''ദിട്ഠഞ്ച നോ, ഭന്തേ, സുതഞ്ച സുയ്യിസ്സതി ചാ''തി .

''തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, അപി നു തുമ്ഹേഹി ദിട്ഠം വാ സുതം വാ - 'അയം പുരിസോ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം പഹായ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോതി. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ വേരമണിഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തീ'തി? ''നോ ഹേതം, ഭന്തേ''. ''സാധു, ഭിക്ഖവേ! മയാപി ഖോ ഏതം, ഭിക്ഖവേ, നേവ ദിട്ഠം ന സുതം - 'അയം പുരിസോ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം പഹായ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോതി. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ വേരമണിഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തീ'തി. അപി ച ഖ്വസ്സ തഥേവ പാപകമ്മം പവേദേന്തി - 'അയം പുരിസോ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം അനുയുത്തോ ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ ജീവിതാ വോരോപേസി [വോരോപേതി (സ്യാ॰)]; അയം പുരിസോ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം അനുയുത്തോ ഗാമാ വാ അരഞ്ഞാ വാ അദിന്നം ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദിയി [ആദിയതി (സീ॰ സ്യാ॰)]; അയം പുരിസോ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം അനുയുത്തോ പരിത്ഥീസു പരകുമാരീസു ചാരിത്തം ആപജ്ജി [ആപജ്ജതി (സീ॰ സ്യാ॰)]; അയം പുരിസോ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം അനുയുത്തോ ഗഹപതിസ്സ വാ ഗഹപതിപുത്തസ്സ വാ മുസാവാദേന അത്ഥം പഭഞ്ജീതി. തമേനം രാജാനോ ഗഹേത്വാ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനഹേതു ഹനന്തി വാ ബന്ധന്തി വാ പബ്ബാജേന്തി വാ യഥാപച്ചയം വാ കരോന്തി. അപി നു തുമ്ഹേഹി ഏവരൂപം ദിട്ഠം വാ സുതം വാ'''തി? ''ദിട്ഠഞ്ച നോ, ഭന്തേ, സുതഞ്ച സുയ്യിസ്സതി ചാ''തി. അട്ഠമം.

൯. ഗിഹിസുത്തം

൧൭൯. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി പഞ്ചമത്തേഹി ഉപാസകസതേഹി പരിവുതോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ആമന്തേസി - ''യം കഞ്ചി [യം കിഞ്ചി (സീ॰ പീ॰)], സാരിപുത്ത, ജാനേയ്യാഥ ഗിഹിം ഓദാതവസനം പഞ്ചസു സിക്ഖാപദേസു സംവുതകമ്മന്തം ചതുന്നം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭിം അകിച്ഛലാഭിം അകസിരലാഭിം, സോ ആകങ്ഖമാനോ അത്തനാവ അത്താനം ബ്യാകരേയ്യ - 'ഖീണനിരയോമ്ഹി ഖീണതിരച്ഛാനയോനി ഖീണപേത്തിവിസയോ

ഖീണാപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതോ, സോതാപന്നോഹമസ്മി അവിനിപാതധമ്മോ നിയതോ സമ്ബോധിപരായണോ’”തി.

“കതമേസു പഞ്ചസു സിക്ഖാപദേസു സംവുതകമ്മന്തോ ഹോതി? ഇധ , സാരിപുത്ത, അരിയസാവകോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഇമേസു പഞ്ചസു സിക്ഖാപദേസു സംവുതകമ്മന്തോ ഹോതി.

“കതമേസം ചതുന്നം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ? ഇധ, സാരിപുത്ത, അരിയസാവകോ ബുദ്ധേ അവേച്ചപ്പസാദേന സമന്നാഗതോ ഹോതി - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി, സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. അയമസ്സ പഠമോ ആഭിചേതസികോ ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരോ അധിഗതോ ഹോതി അവിസുദ്ധസ്സ ചിത്തസ്സ വിസുദ്ധിയാ അപരിയോദാതസ്സ ചിത്തസ്സ പരിയോദപനായ.

“പുന ചപരം, സാരിപുത്ത, അരിയസാവകോ ധമ്മേ അവേച്ചപ്പസാദേന സമന്നാഗതോ ഹോതി - ‘സ്വാക്ഖാതോ ഭഗവതാ ധമ്മോ സന്ദിട്ഠികോ അകാലികോ ഏഹിപസ്സികോ ഓപനേയ്യികോ പച്ചത്തം വേദിതബ്ബോ വിഞ്ഞൂഹീ’തി. അയമസ്സ ദുതിയോ ആഭിചേതസികോ ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരോ അധിഗതോ ഹോതി അവിസുദ്ധസ്സ ചിത്തസ്സ വിസുദ്ധിയാ അപരിയോദാതസ്സ ചിത്തസ്സ പരിയോദപനായ.

“പുന ചപരം, സാരിപുത്ത, അരിയസാവകോ സങ്ഘേ അവേച്ചപ്പസാദേന സമന്നാഗതോ ഹോതി - ‘സുപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ ഉജുപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ ഞായപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ സാമീചിപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ, യദിദം ചത്താരി പുരിസയുഗാനി അട്ഠ പുരിസപുഗ്ഗലാ ഏസ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ ആഹുനേയ്യോ പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ’തി. അയമസ്സ തതിയോ ആഭിചേതസികോ ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരോ അധിഗതോ ഹോതി അവിസുദ്ധസ്സ ചിത്തസ്സ വിസുദ്ധിയാ അപരിയോദാതസ്സ ചിത്തസ്സ പരിയോദപനായ.

“പുന ചപരം, സാരിപുത്ത, അരിയസാവകോ അരിയകന്തേഹി സീലേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി അഖണ്ഡേഹി അച്ഛിദ്ദേഹി അസബലേഹി അകമ്മാസേഹി ഭുജിസ്സേഹി വിഞ്ഞുപ്പസത്ഥേഹി അപരാമട്ഠേഹി സമാധിസംവത്തനികേഹി. അയമസ്സ ചതുത്ഥോ ആഭിചേതസികോ ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരോ അധിഗതോ ഹോതി അവിസുദ്ധസ്സ ചിത്തസ്സ വിസുദ്ധിയാ അപരിയോദാതസ്സ ചിത്തസ്സ പരിയോദപനായ. ഇമേസം ചതുന്നം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ.

“യം കഞ്ചി, സാരിപുത്ത, ജാനേയ്യാഥ ഗിഹിം ഓദാതവസനം - ഇമേസു പഞ്ചസു സിക്ഖാപദേസു സംവുതകമ്മന്തം, ഇമേസഞ്ച ചതുന്നം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭിം അകിച്ഛലാഭിം അകസിരലാഭിം, സോ ആകങ്ഖമാനോ അത്തനാവ അത്താനം ബ്യാകരേയ്യ - ‘ഖീണനിരയോമ്ഹി ഖീണതിരച്ഛാനയോനി ഖീണപേത്തിവിസയോ ഖീണാപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതോ, സോതാപന്നോഹമസ്മി അവിനിപാതധമ്മോ നിയതോ സമ്ബോധിപരായണോ’”തി.

“നിരയേസു ഭയം ദിസ്വാ, പാപാനി പരിവജ്ജയേ;
അരിയധമ്മം സമാദായ, പണ്ഡിതോ പരിവജ്ജയേ.

“ന ഹിംസേ പാണഭൂതാനി, വിജ്ജമാനേ പരക്കമേ;
മുസാ ച ന ഭണേ ജാനം, അദിന്നം ന പരാമസേ.

“സേഹി ദാരേഹി സന്തുട്ഠോ, പരദാരഞ്ച ആരമേ [നാരമേ (സീ॰ സ്യാ॰)];
മേരയം വാരുണിം ജന്തു, ന പിവേ ചിത്തമോഹനിം.

“അനുസ്സരേയ്യ സമ്ബുദ്ധം, ധമ്മഞ്ചാനുവിതക്കയേ;
അബ്യാപജ്ജം [അബ്യാപജ്ഝം (?) അബ്യാപജ്ഝം (ക॰)] ഹിതം ചിത്തം, ദേവലോകായ ഭാവയേ.

“ഉപട്ഠിതേ ദേയ്യധമ്മേ, പുഞ്ഞത്ഥസ്സ ജിഗീസതോ [ജിഗിംസതോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)];
സന്തേസു പഠമം ദിന്നാ, വിപുലാ ഹോതി ദക്ഖിണാ.

“സന്തോ ഹവേ പവക്ഖാമി, സാരിപുത്ത സുണോഹി മേ;
ഇതി കണ്ഹാസു സേതാസു, രോഹിണീസു ഹരീസു വാ.

“കമ്മാസാസു സരൂപാസു, ഗോസു പാരേവതാസു വാ;
യാസു കാസുചി ഏതാസു, ദന്തോ ജായതി പുങ്ഗവോ.

“ധോരയ്ഹോ ബലസമ്പന്നോ, കല്യാണജവനിക്കമോ;
തമേവ ഭാരേ യുഞ്ജന്തി, നാസ്സ വണ്ണം പരിക്ഖരേ.

“ഏവമേവം മനുസ്സേസു, യസ്മിം കിസ്മിഞ്ചി ജാതിയേ;
ഖത്തിയേ ബ്രാഹ്മണേ വേസ്സേ, സുദ്ദേ ചണ്ഡാലപുക്കുസേ.

“യാസു കാസുചി ഏതാസു, ദന്തോ ജായതി സുബ്ബതോ;
ധമ്മട്ഠോ സീലസമ്പന്നോ, സച്ചവാദീ ഹിരീമനോ.

“പഹീനജാതിമരണോ, ബ്രഹ്മചരിയസ്സ കേവലീ;
പന്നഭാരോ വിസംയുത്തോ, കതകിച്ചോ അനാസവോ.

“പാരഗൂ സബ്ബധമ്മാനം, അനുപാദായ നിബ്ബുതോ;
തസ്മിഞ്ച വിരജേ ഖേത്തേ, വിപുലാ ഹോതി ദക്ഖിണാ.

“ബാലാ ച അവിജാനന്താ, ദുമ്മേധാ അസ്സുതാവിനോ;

ബഹിദ്ധാ ദദന്തി ദാനാനി, ന ഹി സന്തേ ഉപാസരേ.

“യേ ച സന്തേ ഉപാസന്തി, സപ്പഞ്ഞേ ധീരസമ്മതേ;
സദ്ധാ ച നേസം സുഗതേ, മൂലജാതാ പതിട്ഠിതാ.

“ദേവലോകഞ്ച തേ യന്തി, കുലേ വാ ഇധ ജായരേ;
അനുപുബ്ബേന നിബ്ബാനം, അധിഗച്ഛന്തി പണ്ഡിതാ”തി. നവമം;

൧൦. ഗവേസീസുത്തം

൧൮൦. ഏകം സമയം ഭഗവാ കോസലേസു ചാരികം ചരതി മഹതാ ഭിക്ഖുസങ്ഘേന സദ്ധിം. അദ്ദസാ ഖോ ഭഗവാ അദ്ധാനമഗ്ഗപ്പടിപന്നോ അഞ്ഞതരസ്മിം പദേസേ മഹന്തം സാലവനം; ദിസ്വാന [ദിസ്വാ (സീ॰ പീ॰)] മഗ്ഗാ ഓക്കമ്മ [ഉക്കമ്മ (കത്ഥചി)] യേന തം സാലവനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തം സാലവനം അജ്ഝോഗാഹേത്വാ അഞ്ഞതരസ്മിം പദേസേ സിതം പാത്വാകാസി.

അഥ ഖോ ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ ഏതദഹോസി - “കോ നു ഖോ ഹേതു കോ പച്ചയോ ഭഗവതോ സിതസ്സ പാതുകമ്മായ? ന അകാരണേന തഥാഗതാ സിതം പാതുകരോന്തീ”തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “കോ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ ഭഗവതോ സിതസ്സ പാതുകമ്മായ? ന അകാരണേന തഥാഗതാ സിതം പാതുകരോന്തീ”തി.

“ഭൂതപുബ്ബം, ആനന്ദ, ഇമസ്മിം പദേസേ നഗരം അഹോസി ഇദ്ധഞ്ചേവ ഫീതഞ്ച ബഹുജനം ആകിണ്ണമനുസ്സം. തം ഖോ പനാനന്ദ, നഗരം കസ്സപോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ ഉപനിസ്സായ വിഹാസി. കസ്സപസ്സ ഖോ പനാനന്ദ, ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ ഗവേസീ നാമ ഉപാസകോ അഹോസി സീലേസു അപരിപൂരകാരീ. ഗവേസിനാ ഖോ, ആനന്ദ, ഉപാസകേന പഞ്ചമത്താനി ഉപാസകസതാനി പടിദേസിതാനി സമാദപിതാനി [സമാദാപിതാനി (?)] അഹേസും സീലേസു അപരിപൂരകാരിനോ. അഥ ഖോ, ആനന്ദ, ഗവേസിസ്സ ഉപാസകസ്സ ഏതദഹോസി - ‘അഹം ഖോ ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഉപാസകസതാനം ബഹൂപകാരോ [ബഹുകാരോ (കത്ഥചി)] പുബ്ബങ്ഗമോ സമാദപേതാ [സമാദാപേതാ (?)], അഹഞ്ചമ്ഹി സീലേസു അപരിപൂരകാരീ, ഇമാനി ച പഞ്ച ഉപാസകസതാനി സീലേസു അപരിപൂരകാരിനോ. ഇച്ചേതം സമസമം, നത്ഥി കിഞ്ചി അതിരേകം; ഹന്ദാഹം അതിരേകായാ’”തി.

“അഥ ഖോ, ആനന്ദ, ഗവേസീ ഉപാസകോ യേന താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി ഏതദവോച - ‘അജ്ജതഗ്ഗേ മം ആയസ്മന്തോ സീലേസു പരിപൂരകാരിം ധാരേഥാ’തി! അഥ ഖോ, ആനന്ദ, തേസം പഞ്ചന്നം ഉപാസകസതാനം ഏതദഹോസി - ‘അയ്യോ ഖോ ഗവേസീ അമ്ഹാകം ബഹൂപകാരോ പുബ്ബങ്ഗമോ സമാദപേതാ . അയ്യോ ഹി നാമ ഗവേസീ സീലേസു പരിപൂരകാരീ ഭവിസ്സതി. കിമങ്ഗം [കിമങ്ഗ (സീ॰ പീ॰)] പന മയ’ന്തി [പന ന മയന്തി (സീ॰) അം॰ നി॰ ൪.൧൧൭; ചൂളവ॰ ൩൩൨; സം॰ നി॰ ൫.൧൦൨൭ പാളിയാ സംസന്ദേതബ്ബം]! അഥ ഖോ, ആനന്ദ, താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി യേന ഗവേസീ ഉപാസകോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഗവേസിം ഉപാസകം

ഏ്തദവോചും - ‘അജ്ജതഗ്ഗേ അയ്യോ ഗവേസീ ഇമാനിപി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി സീലേസു പരിപൂരകാരിനോ ധാരേതൂ’തി. അഥ ഖോ, ആനന്ദ, ഗവേസിസ്സ ഉപാസകസ്സ ഏ്തദഹോസി - ‘അഹം ഖോ ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഉപാസകസതാനം ബഹൂപകാരോ പുബ്ബങ്ഗമോ സമാദപേതാ, അഹഞ്ചമ്ഹി സീലേസു പരിപൂരകാരീ, ഇമാനിപി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി സീലേസു പരിപൂരകാരിനോ . ഇച്ചേതം സമസമം, നത്ഥി കിഞ്ചി അതിരേകം; ഹന്ദാഹം അതിരേകായാ’’’തി!

“അഥ ഖോ, ആനന്ദ, ഗവേസീ ഉപാസകോ യേന താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി ഏ്തദവോച - ‘അജ്ജതഗ്ഗേ മം ആയസ്മന്തോ ബ്രഹ്മചാരിം ധാരേഥ ആരാചാരി [അനാചാരിം (പീ॰)] വിരതം മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ’തി. അഥ ഖോ, ആനന്ദ, തേസം പഞ്ചന്നം ഉപാസകസതാനം ഏ്തദഹോസി - ‘അയ്യോ ഖോ ഗവേസീ അമ്ഹാകം ബഹൂപകാരോ പുബ്ബങ്ഗമോ സമാദപേതാ. അയ്യോ ഹി നാമ ഗവേസീ ബ്രഹ്മചാരീ ഭവിസ്സതി ആരാചാരീ വിരതോ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ. കിമങ്ഗം പന മയ’ന്തി! അഥ ഖോ, ആനന്ദ, താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി യേന ഗവേസീ ഉപാസകോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഗവേസിം ഉപാസകം ഏ്തദവോചും - ‘അജ്ജതഗ്ഗേ അയ്യോ ഗവേസീ ഇമാനിപി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി ബ്രഹ്മചാരിനോ ധാരേതു ആരാചാരിനോ വിരതാ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ’തി. അഥ ഖോ, ആനന്ദ, ഗവേസിസ്സ ഉപാസകസ്സ ഏ്തദഹോസി - ‘അഹം ഖോ ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഉപാസകസതാനം ബഹൂപകാരോ പുബ്ബങ്ഗമോ സമാദപേതാ. അഹഞ്ചമ്ഹി സീലേസു പരിപൂരകാരീ. ഇമാനിപി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി സീലേസു പരിപൂരകാരിനോ. അഹഞ്ചമ്ഹി ബ്രഹ്മചാരീ ആരാചാരീ വിരതോ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ. ഇമാനിപി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി ബ്രഹ്മചാരിനോ ആരാചാരിനോ വിരതാ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ. ഇച്ചേതം സമസമം, നത്ഥി കിഞ്ചി അതിരേകം; ഹന്ദാഹം അതിരേകായാ’’’തി.

“അഥ ഖോ, ആനന്ദ, ഗവേസീ ഉപാസകോ യേന താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി ഏ്തദവോച - ‘അജ്ജതഗ്ഗേ മം ആയസ്മന്തോ ഏ്കഭത്തികം ധാരേഥ രത്തൂപരതം വിരതം വികാലഭോജനാ’തി. അഥ ഖോ, ആനന്ദ, തേസം പഞ്ചന്നം ഉപാസകസതാനം ഏ്തദഹോസി - ‘അയ്യോ ഖോ ഗവേസീ ബഹൂപകാരോ പുബ്ബങ്ഗമോ സമാദപേതാ. അയ്യോ ഹി നാമ ഗവേസീ ഏ്കഭത്തികോ ഭവിസ്സതി രത്തൂപരതോ വിരതോ വികാലഭോജനാ. കിമങ്ഗം പന മയ’ന്തി! അഥ ഖോ, ആനന്ദ, താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി യേന ഗവേസീ ഉപാസകോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഗവേസിം ഉപാസകം ഏ്തദവോചും - ‘അജ്ജതഗ്ഗേ അയ്യോ ഗവേസീ ഇമാനിപി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി ഏ്കഭത്തികേ ധാരേതു രത്തൂപരതേ വിരതേ വികാലഭോജനാ’തി. അഥ ഖോ, ആനന്ദ, ഗവേസിസ്സ ഉപാസകസ്സ ഏ്തദഹോസി - ‘അഹം ഖോ ഇമേസം പഞ്ചന്നം ഉപാസകസതാനം ബഹൂപകാരോ പുബ്ബങ്ഗമോ സമാദപേതാ. അഹഞ്ചമ്ഹി സീലേസു പരിപൂരകാരീ. ഇമാനിപി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി സീലേസു പരിപൂരകാരിനോ. അഹഞ്ചമ്ഹി ബ്രഹ്മചാരീ ആരാചാരീ വിരതോ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ. ഇമാനിപി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി ബ്രഹ്മചാരിനോ ആരാചാരിനോ വിരതാ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ. അഹഞ്ചമ്ഹി ഏ്കഭത്തികോ രത്തൂപരതോ വിരതോ വികാലഭോജനാ. ഇമാനിപി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി ഏ്കഭത്തികാ

രത്തൂപരതാ വിരതാ വികാലഭോജനാ. ഇച്ചേതം സമസമം, നത്ഥി കിഞ്ചി അതിരേകം; ഹന്ദാഹം അതിരേകായാ’’’തി.

‘‘അഥ ഖോ, ആനന്ദ, ഗവേസീ ഉപാസകോ യേന കസ്സപോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ തേനുപസങ്കമി ; ഉപസങ്കമിത്വാ കസ്സപം ഭഗവന്തം അരഹന്തം സമ്മാസമ്ബുദ്ധം ഏതദവോച - ‘ലഭേയ്യാഹം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സന്തികേ പബ്ബജ്ജം ലഭേയ്യം ഉപസമ്പദ’ന്തി. അലത്ഥ ഖോ, ആനന്ദ, ഗവേസീ ഉപാസകോ കസ്സപസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ സന്തികേ പബ്ബജ്ജം, അലത്ഥ ഉപസമ്പദം. അചിരൂപസമ്പന്നോ ഖോ പനാനന്ദ, ഗവേസീ ഭിക്ഖു ഏകോ വൂപകട്ഠോ അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ നചിരസ്സേവ - യസ്സത്ഥായ കുലപുത്താ സമ്മദേവ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജന്തി, തദനുത്തരം - ബ്രഹ്മചരിയപരിയോസാനം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹാസി. ‘ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാ’തി അബ്ഭഞ്ഞാസി. അഞ്ഞതരോ ച പനാനന്ദ, ഗവേസീ ഭിക്ഖു അരഹതം അഹോസി.

‘‘അഥ ഖോ, ആനന്ദ, തേസ പഞ്ചന്നം ഉപാസകസതാനം ഏതദഹോസി - ‘അയ്യോ ഖോ ഗവേസീ അമ്ഹാകം ബഹൂപകാരോ പുബ്ബങ്ഗമോ സമാദപേതാ. അയ്യോ ഹി നാമ ഗവേസീ കേസമസ്സും ഓഹാരേത്വാ കാസായാനി വത്ഥാനി അച്ഛാദേത്വാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിസ്സതി. കിമങ്ഗം പന മയ’ന്തി! അഥ ഖോ, ആനന്ദ, താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി യേന കസ്സപോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ തേനുപസങ്കമിംസു ; ഉപസങ്കമിത്വാ കസ്സപം ഭഗവന്തം അരഹന്തം സമ്മാസമ്ബുദ്ധം ഏതദവോചും - ‘ലഭേയ്യാമ മയം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സന്തികേ പബ്ബജ്ജം, ലഭേയ്യാമ ഉപസമ്പദ’ന്തി. അലഭിംസു ഖോ, ആനന്ദ, താനി പഞ്ച ഉപാസകസതാനി കസ്സപസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ സന്തികേ പബ്ബജ്ജം, അലഭിംസു ഉപസമ്പദം.

‘‘അഥ ഖോ, ആനന്ദ, ഗവേസിസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഏതദഹോസി - ‘അഹം ഖോ ഇമസ്സ അനുത്തരസ്സ വിമുത്തിസുഖസ്സ നികാമലാഭീ ഹോമി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. അഹോ വതിമാനിപി പഞ്ച ഭിക്ഖുസതാനി ഇമസ്സ അനുത്തരസ്സ വിമുത്തിസുഖസ്സ നികാമലാഭിനോ അസ്സു അകിച്ഛലാഭിനോ അകസിരലാഭിനോ’തി. അഥ ഖോ, ആനന്ദ, താനി പഞ്ച ഭിക്ഖുസതാനി വൂപകട്ഠാ [ഭിക്ഖുസതാനി ഏകേകാ വൂപകട്ഠാ (സ്യാ॰ കം॰)] അപ്പമത്താ ആതാപിനോ പഹിതത്താ വിഹരന്താ നചിരസ്സേവ - യസ്സത്ഥായ കുലപുത്താ സമ്മദേവ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജന്തി, തദനുത്തരം - ബ്രഹ്മചരിയപരിയോസാനം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിംസു. ‘ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാ’തി അബ്ഭഞ്ഞിംസു’’.

‘‘ഇതി ഖോ , ആനന്ദ, താനി പഞ്ച ഭിക്ഖുസതാനി ഗവേസീപമുഖാനി ഉത്തരുത്തരി [ഉത്തരുത്തരിം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] പണീതപണീതം വായമമാനാ അനുത്തരം വിമുത്തിം സച്ഛാകംസു. തസ്മാതിഹ, ആനന്ദ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘ഉത്തരുത്തരി പണീതപണീതം വായമമാനാ അനുത്തരം വിമുത്തിം സച്ഛികരിസ്സാമാ’തി. ഏവഞ്ഹി വോ, ആനന്ദ, സിക്ഖിതബ്ബ’’ന്തി. ദസമം.

ഉപാസകവഗ്ഗോ തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സാരജ്ജം വിസാരദോ നിരയം, വേരം ചണ്ഡാലപഞ്ചമം;
പീതി വണിജ്ജാ രാജാനോ, ഗിഹീ ചേവ ഗവേസിനാതി.

(൧൬) ៤. അരഞ്ഞവഗ്ഗോ

൧. ആരഞ്ഞികസുത്തം

൧൮൧. ‘‘പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആരഞ്ഞികാ [ആരഞ്ഞകാ (സബ്ബത്ഥ) പരി॰ ൪൪൩ പസ്സിതബ്ബം]. കതമേ പഞ്ച? മന്ദത്താ മോമൂഹത്താ ആരഞ്ഞികോ ഹോതി, പാപിച്ഛോ ഇച്ഛാപകതോ ആരഞ്ഞികോ ഹോതി, ഉമ്മാദാ ചിത്തക്ഖേപാ ആരഞ്ഞികോ ഹോതി, വണ്ണിതം ബുദ്ധേഹി ബുദ്ധസാവകേഹീതി ആരഞ്ഞികോ ഹോതി, അപ്പിച്ഛതംയേവ നിസ്സായ സന്തുട്ഠിംയേവ നിസ്സായ സല്ലേഖംയേവ നിസ്സായ പവിവേകംയേവ നിസ്സായ ഇദമത്ഥിതംയേവ [ഇദമട്ഠിതംയേവ (സീ॰ പീ॰)] നിസ്സായ ആരഞ്ഞികോ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആരഞ്ഞികാ. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ആരഞ്ഞികാനം യ്വായം ആരഞ്ഞികോ അപ്പിച്ഛതംയേവ നിസ്സായ സന്തുട്ഠിംയേവ നിസ്സായ സല്ലേഖംയേവ നിസ്സായ പവിവേകംയേവ നിസ്സായ ഇദമത്ഥിതംയേവ നിസ്സായ ആരഞ്ഞികോ ഹോതി, അയം ഇമേസം പഞ്ചന്നം ആരഞ്ഞികാനം അഗ്ഗോ ച സേട്ഠോ ച മോക്ഖോ [പാമോക്ഖോ (അം॰ നി॰ ൪.൯൫; ൫.൯൧)] ച ഉത്തമോ ച പവരോ ച.

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഗവാ ഖീരം, ഖീരമ്ഹാ ദധി, ദധിമ്ഹാ നവനീതം, നവനീതമ്ഹാ സപ്പി, സപ്പിമ്ഹാ സപ്പിമണ്ഡോ, സപ്പിമണ്ഡോ [സപ്പിമ്ഹാ സപ്പിമണ്ഡോ (ക॰) സം॰ നി॰ ൩.൧൧൨] തത്ഥ അഗ്ഗമക്ഖായതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമേസം പഞ്ചന്നം ആരഞ്ഞികാനം യ്വായം ആരഞ്ഞികോ അപ്പിച്ഛതംയേവ നിസ്സായ സന്തുട്ഠിംയേവ നിസ്സായ സല്ലേഖംയേവ നിസ്സായ പവിവേകംയേവ നിസ്സായ ഇദമത്ഥിതംയേവ നിസ്സായ ആരഞ്ഞികോ ഹോതി, അയം ഇമേസം പഞ്ചന്നം ആരഞ്ഞികാനം അഗ്ഗോ ച സേട്ഠോ ച മോക്ഖോ ച ഉത്തമോ ച പവരോ ചാ’’തി. പഠമം.

൨. ചീവരസുത്തം

൧൮൨. ‘‘പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, പംസുകൂലികാ. കതമേ പഞ്ച? മന്ദത്താ മോമൂഹത്താ പംസുകൂലികോ ഹോതി…പേ॰… ഇദമത്ഥിതംയേവ നിസ്സായ പംസുകൂലികോ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച പംസുകൂലികാ’’തി. ദുതിയം.

൩. രുക്ഖമൂലികസുത്തം

൧൮൩. ‘‘പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖമൂലികാ. കതമേ പഞ്ച? മന്ദത്താ മോമൂഹത്താ രുക്ഖമൂലികോ ഹോതി…പേ॰… ഇദമത്ഥിതംയേവ നിസ്സായ രുക്ഖമൂലികോ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച രുക്ഖമൂലികാ’’തി. തതിയം.

៤. സോസാനികസുത്തം

൧൮៤. ‘‘പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, സോസാനികാ. കതമേ പഞ്ച? മന്ദത്താ മോമൂഹത്താ സോസാനികോ ഹോതി…പേ॰… ഇദമത്ഥിതംയേവ നിസ്സായ

സോസാനികോ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സോസാനികാ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. അബ്ഭോകാസികസുത്തം

൧൮൫. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, അബ്ഭോകാസികാ...പേ॰.... പഞ്ചമം.

൬. നേസജ്ജികസുത്തം

൧൮൬. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, നേസജ്ജികാ...പേ॰.... ഛട്ഠം.

൭. യഥാസന്ഥതികസുത്തം

൧൮൭. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, യഥാസന്ഥതികാ...പേ॰.... സത്തമം.

൮. ഏകാസനികസുത്തം

൧൮൮. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ഏകാസനികാ...പേ॰.... അട്ഠമം.

൯. ഖലുപച്ഛാഭത്തികസുത്തം

൧൮൯. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ഖലുപച്ഛാഭത്തികാ...പേ॰.... നവമം.

൧൦. പത്തപിണ്ഡികസുത്തം

൧൯൦. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, പത്തപിണ്ഡികാ. കതമേ പഞ്ച? മന്ദത്താ മോമൂഹത്താ പത്തപിണ്ഡികോ ഹോതി, പാപിച്ഛോ ഇച്ഛാപകതോ പത്തപിണ്ഡികോ ഹോതി, ഉമ്മാദാ ചിത്തക്ഖേപാ പത്തപിണ്ഡികോ ഹോതി, 'വണ്ണിതം ബുദ്ധേഹി ബുദ്ധസാവകേഹീ'തി പത്തപിണ്ഡികോ ഹോതി, അപ്പിച്ഛതംയേവ നിസ്സായ സന്തുട്ഠിംയേവ നിസ്സായ സല്ലേഖംയേവ നിസ്സായ പവിവേകംയേവ നിസ്സായ ഇദമത്ഥിതംയേവ നിസ്സായ പത്തപിണ്ഡികോ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച പത്തപിണ്ഡികാ. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം പത്തപിണ്ഡികാനം യ്വായം പത്തപിണ്ഡികോ അപ്പിച്ഛതംയേവ നിസ്സായ സന്തുട്ഠിംയേവ നിസ്സായ സല്ലേഖംയേവ നിസ്സായ പവിവേകംയേവ നിസ്സായ ഇദമത്ഥിതംയേവ നിസ്സായ പത്തപിണ്ഡികോ ഹോതി, അയം ഇമേസം പഞ്ചന്നം പത്തപിണ്ഡികാനം അഗ്ഗോ ച സേട്ഠോ ച മോക്ഖോ ച ഉത്തമോ ച പവരോ ച.

''സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഗവാ ഖീരം, ഖീരമ്ഹാ ദധി, ദധിമ്ഹാ നവനീതം, നവനീതമ്ഹാ സപ്പി, സപ്പിമ്ഹാ സപ്പിമണ്ഡോ, സപ്പിമണ്ഡോ തത്ഥ അഗ്ഗമക്ഖായതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമേസം പഞ്ചന്നം പത്തപിണ്ഡികാനം യ്വായം പത്തപിണ്ഡികോ അപ്പിച്ഛതംയേവ നിസ്സായ സന്തുട്ഠിംയേവ നിസ്സായ സല്ലേഖംയേവ നിസ്സായ പവിവേകംയേവ നിസ്സായ ഇദമത്ഥിതംയേവ നിസ്സായ പത്തപിണ്ഡികോ ഹോതി, അയം ഇമേസം പഞ്ചന്നം പത്തപിണ്ഡികാനം അഗ്ഗോ ച സേട്ഠോ ച മോക്ഖോ ച ഉത്തമോ ച പവരോ ചാ''തി. ദസമം.

അരഞ്ഞവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

അരഞ്ഞം ചീവരം രുക്ഖ, സുസാനം അബ്ഭോകാസികം;
നേസജ്ജം സന്ഥതം ഏകാസനികം, ഖലുപച്ഛാപിണ്ഡികേന ചാതി.

(൨൦) ൧. ബ്രാഹ്മണവഗ്ഗോ

൧. സോണസുത്തം

൧൯൧. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, പോരാണാ ബ്രാഹ്മണധമ്മാ ഏതരഹി സുനഖേസു സന്ദിസ്സന്തി, നോ ബ്രാഹ്മണേസു. കതമേ പഞ്ച? പുബ്ബേ സുദം [പുബ്ബസ്സുദം (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, ബ്രാഹ്മണാ ബ്രാഹ്മണിംയേവ ഗച്ഛന്തി, നോ അബ്രാഹ്മണിം. ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ, ബ്രാഹ്മണാ ബ്രാഹ്മണിമ്പി ഗച്ഛന്തി, അബ്രാഹ്മണിമ്പി ഗച്ഛന്തി. ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ, സുനഖാ സുനഖിംയേവ ഗച്ഛന്തി, നോ അസുനഖിം. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ പോരാണോ ബ്രാഹ്മണധമ്മോ ഏതരഹി സുനഖേസു സന്ദിസ്സതി, നോ ബ്രാഹ്മണേസു.

''പുബ്ബേ സുദം, ഭിക്ഖവേ, ബ്രാഹ്മണാ ബ്രാഹ്മണിം ഉതുനിംയേവ ഗച്ഛന്തി, നോ അനുതുനിം. ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ, ബ്രാഹ്മണാ ബ്രാഹ്മണിം ഉതുനിമ്പി ഗച്ഛന്തി, അനുതുനിമ്പി ഗച്ഛന്തി . ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ, സുനഖാ സുനഖിം ഉതുനിംയേവ ഗച്ഛന്തി, നോ അനുതുനിം. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ പോരാണോ ബ്രാഹ്മണധമ്മോ ഏതരഹി സുനഖേസു സന്ദിസ്സതി, നോ ബ്രാഹ്മണേസു.

''പുബ്ബേ സുദം, ഭിക്ഖവേ, ബ്രാഹ്മണാ ബ്രാഹ്മണിം നേവ കിണന്തി നോ വിക്കിണന്തി, സമ്പിയേനേവ സംവാസം സംബന്ധായ [സംസഗ്ഗത്ഥായ (സീ॰ പീ॰)] സംപവത്തേന്തി. ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ, ബ്രാഹ്മണാ ബ്രാഹ്മണിം കിണന്തിപി വിക്കിണന്തിപി, സമ്പിയേനപി സംവാസം സംബന്ധായ സംപവത്തേന്തി. ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ, സുനഖാ സുനഖിം നേവ കിണന്തി നോ വിക്കിണന്തി, സമ്പിയേനേവ സംവാസം സംബന്ധായ സംപവത്തേന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ പോരാണോ ബ്രാഹ്മണധമ്മോ ഏതരഹി സുനഖേസു സന്ദിസ്സതി, നോ ബ്രാഹ്മണേസു.

''പുബ്ബേ സുദം, ഭിക്ഖവേ, ബ്രാഹ്മണാ ന സന്നിധിം കരോന്തി ധനസ്സപി ധഞ്ഞസ്സപി രജതസ്സപി ജാതരൂപസ്സപി. ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ, ബ്രാഹ്മണാ സന്നിധിം കരോന്തി ധനസ്സപി ധഞ്ഞസ്സപി രജതസ്സപി ജാതരൂപസ്സപി. ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ, സുനഖാ ന സന്നിധിം കരോന്തി ധനസ്സപി ധഞ്ഞസ്സപി രജതസ്സപി ജാതരൂപസ്സപി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ പോരാണോ ബ്രാഹ്മണധമ്മോ ഏതരഹി സുനഖേസു സന്ദിസ്സതി, നോ ബ്രാഹ്മണേസു.

''പുബ്ബേ സുദം, ഭിക്ഖവേ, ബ്രാഹ്മണാ സായം സായമാസായ പാതോ പാതരാസായ ഭിക്ഖം പരിയേസന്തി. ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ, ബ്രാഹ്മണാ യാവദത്ഥം ഉദരാവദേഹകം ഭുഞ്ജിത്വാ അവസേസം ആദായ പക്കമന്തി. ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ, സുനഖാ സായം സായമാസായ പാതോ പാതരാസായ ഭിക്ഖം പരിയേസന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ പോരാണോ ബ്രാഹ്മണധമ്മോ ഏതരഹി സുനഖേസു സന്ദിസ്സതി, നോ ബ്രാഹ്മണേസു. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച പോരാണാ ബ്രാഹ്മണധമ്മാ ഏതരഹി സുനഖേസു സന്ദിസ്സന്തി, നോ ബ്രാഹ്മണേസൂ''തി. പഠമം.

൨. ദോണബ്രാഹ്മണസുത്തം

൧൯൨. അഥ ഖോ ദോണോ ബ്രാഹ്മണോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ദോണോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''സുതം മേതം, ഭോ ഗോതമ - 'ന സമണോ ഗോതമോ ബ്രാഹ്മണേ ജിണ്ണേ വുഡ്ഢേ മഹല്ലകേ അദ്ധഗതേ വയോഅനുപ്പത്തേ അഭിവാദേതി വാ പച്ചുട്ഠേതി വാ ആസനേന വാ നിമന്തേതീ'തി. തയിദം, ഭോ ഗോതമ, തഥേവ. ന ഹി ഭവം ഗോതമോ ബ്രാഹ്മണേ ജിണ്ണേ വുഡ്ഢേ മഹല്ലകേ അദ്ധഗതേ വയോഅനുപ്പത്തേ അഭിവാദേതി വാ പച്ചുട്ഠേതി വാ ആസനേന വാ നിമന്തേതി. തയിദം, ഭോ ഗോതമ, ന സമ്പന്നമേവാ''തി. ''ത്വമ്പി നോ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ പടിജാനാസീ''തി? ''യഞ്ഹി തം, ഭോ ഗോതമ, സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'ബ്രാഹ്മണോ ഉഭതോ സുജാതോ - മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിതോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന, അജ്ഝായകോ മന്തധരോ, തിണ്ണം വേദാനം പാരഗൂ സനിഘണ്ഡുകേടുഭാനം സാക്ഖരപ്പഭേദാനം ഇതിഹാസപഞ്ചമാനം, പദകോ വേയ്യാകരണോ ലോകായതമഹാപുരിസലക്ഖണേസു അനവയോ'തി, മമേവ തം, ഭോ ഗോതമ, സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ. അഹഞ്ഹി, ഭോ ഗോതമ, ബ്രാഹ്മണോ ഉഭതോ സുജാതോ - മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന, അജ്ഝായകോ മന്തധരോ, തിണ്ണം വേദാനം പാരഗൂ സനിഘണ്ഡുകേടുഭാനം സാക്ഖരപ്പഭേദാനം ഇതിഹാസപഞ്ചമാനം, പദകോ വേയ്യാകരണോ ലോകായതമഹാപുരിസലക്ഖണേസു അനവയോ''തി.

''യേ ഖോ, തേ ദോണ, ബ്രാഹ്മണാനം പുബ്ബകാ ഇസയോ മന്താനം കത്താരോ മന്താനം പവത്താരോ, യേസമിദം ഏതരഹി ബ്രാഹ്മണാ പോരാണം മന്തപദം ഗീതം പവുത്തം സമിഹിതം തദനുഗായന്തി തദനുഭാസന്തി ഭാസിതമനുഭാസന്തി സജ്ഝായിതമനുസജ്ഝായന്തി വാചിതമനുവാചേന്തി, സേയ്യഥിദം - അട്ഠകോ, വാമകോ, വാമദേവോ, വേസ്സാമിത്തോ, യമദഗ്ഗി [യമതഗ്ഗി (സീ॰) ദീ॰ നി॰ ൧.൨൮൫, ൫൨൬, ൫൩൬; മ॰ നി॰ ൨.൪൨൭; മഹാവ॰ ൩൦൦; അ॰ നി॰ ൫.൧൯൨ പസ്സിതബ്ബം], അങ്ഗീരസോ, ഭാരദ്വാജോ, വാസേട്ഠോ, കസ്സപോ, ഭഗു; ത്യാസ്സു'മേ പഞ്ച ബ്രാഹ്മണേ പഞ്ഞാപേന്തി - ബ്രഹ്മസമം, ദേവസമം, മരിയാദം, സമ്ഭിന്നമരിയാദം, ബ്രാഹ്മണചണ്ഡാലംയേവ പഞ്ചമം. തേസം ത്വം ദോണ, കതമോ''തി?

''ന ഖോ മയം, ഭോ ഗോതമ, പഞ്ച ബ്രാഹ്മണേ ജാനാമ, അഥ ഖോ മയം ബ്രാഹ്മണാത്വേവ ജാനാമ. സാധു മേ ഭവം ഗോതമോ തഥാ ധമ്മം ദേസേതു യഥാ അഹം ഇമേ പഞ്ച ബ്രാഹ്മണേ ജാനേയ്യ''ന്തി. ''തേന ഹി, ബ്രാഹ്മണ, സുണോഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം ഭോ''തി ഖോ ദോണോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''കഥഞ്ച, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ബ്രഹ്മസമോ ഹോതി? ഇധ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ഉഭതോ സുജാതോ ഹോതി - മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന. സോ അട്ഠചത്താലീസവസ്സാനി കോമാരബ്രഹ്മചരിയം [കോധാരം ബ്രഹ്മചരിയം (സ്യാ॰ ക॰)] ചരതി മന്തേ

അധീയമാനോ. അട്ഠചത്താലീസവസ്സാനി കോമാരബ്രഹ്മചരിയം ചരിത്വാ മന്തേ അധീയിത്വാ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം പരിയേസതി ധമ്മേനേവ, നോ അധമ്മേന.

‘‘തത്ഥ ച, ദോണ, കോ ധമ്മോ? നേവ കസിയാ ന വണിജ്ജായ ന ഗോരക്ഖേന ന ഇസ്സത്ഥേന [ന ഇസ്സത്ഥേന (ക॰)] ന രാജപോരിസേന ന സിപ്പഞ്ഞതരേന, കേവലം ഭിക്ഖാചരിയായ കപാലം അനതിമഞ്ഞമാനോ. സോ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം നിയ്യാദേത്വാ [നീയ്യാദേത്വാ (സീ॰), നീയാദേത്വാ (പീ॰), നിയ്യാതേത്വാ (കത്ഥചി)] കേസമസ്സും ഓഹാരേത്വാ കാസായാനി വത്ഥാനി അച്ഛാദേത്വാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജതി. സോ ഏവം പബ്ബജിതോ സമാനോ മേത്താസഹഗതേന ചേതസാ ഏകം ദിസം ഫരിത്വാ വിഹരതി, തഥാ ദുതിയം തഥാ തതിയം തഥാ ചതുത്ഥം [ചതുത്ഥിം (സീ॰)], ഇതി ഉദ്ധമധോ തിരിയം സബ്ബധി സബ്ബത്തതായ സബ്ബാവന്തം ലോകം മേത്താസഹഗതേന ചേതസാ വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന [അബ്യാപജ്ഝേന (ക॰) അബ്യാബജ്ഝേന (?)] ഫരിത്വാ വിഹരതി. കരുണാ… പേ॰… മുദിതാ… ഉപേക്ഖാസഹഗതേന ചേതസാ ഏകം ദിസം ഫരിത്വാ വിഹരതി, തഥാ ദുതിയം തഥാ തതിയം തഥാ ചതുത്ഥം , ഇതി ഉദ്ധമധോ തിരിയം സബ്ബധി സബ്ബത്തതായ സബ്ബാവന്തം ലോകം ഉപേക്ഖാസഹഗതേന ചേതസാ വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന ഫരിത്വാ വിഹരതി. സോ ഇമേ ചത്താരോ ബ്രഹ്മവിഹാരേ ഭാവേത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം ബ്രഹ്മലോകം ഉപപജ്ജതി. ഏവം ഖോ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ബ്രഹ്മസമോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ദേവസമോ ഹോതി? ഇധ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ഉഭതോ സുജാതോ ഹോതി - മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന . സോ അട്ഠചത്താലീസവസ്സാനി കോമാരബ്രഹ്മചരിയം ചരതി മന്തേ അധീയമാനോ. അട്ഠചത്താലീസവസ്സാനി കോമാരബ്രഹ്മചരിയം ചരിത്വാ മന്തേ അധീയിത്വാ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം പരിയേസതി ധമ്മേനേവ, നോ അധമ്മേന. തത്ഥ ച, ദോണ, കോ ധമ്മോ? നേവ കസിയാ ന വണിജ്ജായ ന ഗോരക്ഖേന ന ഇസ്സത്ഥേന ന രാജപോരിസേന ന സിപ്പഞ്ഞതരേന, കേവലം ഭിക്ഖാചരിയായ കപാലം അനതിമഞ്ഞമാനോ. സോ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം നിയ്യാദേത്വാ ദാരം പരിയേസതി ധമ്മേനേവ, നോ അധമ്മേന.

‘‘തത്ഥ ച, ദോണ, കോ ധമ്മോ? നേവ കയേന ന വിക്കയേന, ബ്രാഹ്മണിംയേവ ഉദകൂപസ്സട്ഠം. സോ ബ്രാഹ്മണിംയേവ ഗച്ഛതി, ന ഖത്തിയിം ന വേസ്സിം ന സുദ്ദിം ന ചണ്ഡാലിം ന നേസാദിം ന വേനിം [ന വേണിം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ന രഥകാരിം ന പുക്കുസിം ഗച്ഛതി, ന ഗബ്ഭിനിം ഗച്ഛതി, ന പായമാനം ഗച്ഛതി, ന അനുതുനിം ഗച്ഛതി. കസ്മാ ച, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ന ഗബ്ഭിനിം ഗച്ഛതി? സചേ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ഗബ്ഭിനിം ഗച്ഛതി, അതിമീള്ഹജോ നാമ സോ ഹോതി മാണവകോ വാ മാണവികാ [മാണവകീ (ക॰)] വാ . തസ്മാ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ന ഗബ്ഭിനിം ഗച്ഛതി. കസ്മാ ച, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ന പായമാനം ഗച്ഛതി? സചേ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ പായമാനം ഗച്ഛതി, അസുചിപടിപീളിതോ നാമ സോ ഹോതി മാണവകോ വാ

മാണവികാ വാ. തസ്മാ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ന പായമാനം ഗച്ഛതി. തസ്സ സാ ഹോതി ബ്രാഹ്മണീ നേവ കാമത്ഥാ ന ദവത്ഥാ ന രതത്ഥാ, പജത്ഥാവ ബ്രാഹ്മണസ്സ ബ്രാഹ്മണീ ഹോതി. സോ മേഥുനം ഉപ്പാദേത്വാ കേസമസ്സും ഓഹാരേത്വാ കാസായാനി വത്ഥാനി അച്ഛാദേത്വാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജതി. സോ ഏവം പബ്ബജിതോ സമാനോ വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ०... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ ഇമേ ചത്താരോ ഝാനേ ഭാവേത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. ഏവം ഖോ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ദേവസമോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ മരിയാദോ ഹോതി? ഇധ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ഉഭതോ സുജാതോ ഹോതി - മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന. സോ അട്ഠചത്താലീസവസ്സാനി കോമാരബ്രഹ്മചരിയം ചരതി മന്തേ അധീയമാനോ. അട്ഠചത്താലീസവസ്സാനി കോമാരബ്രഹ്മചരിയം ചരിത്വാ മന്തേ അധീയിത്വാ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം പരിയേസതി ധമ്മേനേവ, നോ അധമ്മേന . തത്ഥ ച, ദോണ, കോ ധമ്മോ? നേവ കസിയാ ന വണിജ്ജായ ന ഗോരക്ഖേന ന ഇസ്സത്ഥേന ന രാജപോരിസേന ന സിപ്പഞ്ഞതരേന, കേവലം ഭിക്ഖാചരിയായ കപാലം അനതിമഞ്ഞമാനോ. സോ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം നിയ്യാദേത്വാ ദാരം പരിയേസതി ധമ്മേനേവ, നോ അധമ്മേന.

‘‘തത്ഥ ച, ദോണ , കോ ധമ്മോ? നേവ കയേന ന വിക്കയേന, ബ്രാഹ്മണിംയേവ ഉദകൂപസ്സട്ഠം. സോ ബ്രാഹ്മണിംയേവ ഗച്ഛതി, ന ഖത്തിയിം ന വേസ്സിം ന സുദ്ദിം ന ചണ്ഡാലിം ന നേസാദിം ന വേനിം ന രഥകാരിം ന പുക്കുസിം ഗച്ഛതി, ന ഗബ്ഭിനിം ഗച്ഛതി, ന പായമാനം ഗച്ഛതി, ന അനുതുനിം ഗച്ഛതി. കസ്മാ ച, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ന ഗബ്ഭിനിം ഗച്ഛതി? സചേ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ഗബ്ഭിനിം ഗച്ഛതി, അതിമീള്ഹജോ നാമ സോ ഹോതി മാണവകോ വാ മാണവികാ വാ. തസ്മാ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ന ഗബ്ഭിനിം ഗച്ഛതി. കസ്മാ ച, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ന പായമാനം ഗച്ഛതി? സചേ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ പായമാനം ഗച്ഛതി, അസുചിപടിപീളിതോ നാമ സോ ഹോതി മാണവകോ വാ മാണവികാ വാ. തസ്മാ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ന പായമാനം ഗച്ഛതി. തസ്സ സാ ഹോതി ബ്രാഹ്മണീ നേവ കാമത്ഥാ ന ദവത്ഥാ ന രതത്ഥാ, പജത്ഥാവ ബ്രാഹ്മണസ്സ ബ്രാഹ്മണീ ഹോതി. സോ മേഥുനം ഉപ്പാദേത്വാ തമേവ പുത്തസ്സാദം നികാമയമാനോ കുടുമ്ബം അജ്ഝാവസതി, ന അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജതി. യാവ പോരാണാനം ബ്രാഹ്മണാനം മരിയാദോ തത്ഥ തിട്ഠതി, തം ന വീതിക്കമതി. ‘യാവ പോരാണാനം ബ്രാഹ്മണാനം മരിയാദോ തത്ഥ ബ്രാഹ്മണോ ഠിതോ തം ന വീതിക്കമതീ’തി, ഖോ, ദോണ, തസ്മാ ബ്രാഹ്മണോ മരിയാദോതി വുച്ചതി. ഏവം ഖോ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ മരിയാദോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ സമ്ഭിന്നമരിയാദോ ഹോതി? ഇധ , ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ഉഭതോ സുജാതോ ഹോതി - മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന . സോ അട്ഠചത്താലീസവസ്സാനി കോമാരബ്രഹ്മചരിയം ചരതി മന്തേ അധീയമാനോ. അട്ഠചത്താലീസവസ്സാനി

കോമാരബ്രഹ്മചരിയം ചരിത്വാ മന്തേ അധീയിത്വാ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം പരിയേസതി ധമ്മേനേവ, നോ അധമ്മേന.

“തത്ഥ ച, ദോണ, കോ ധമ്മോ? നേവ കസിയാ ന വണിജ്ജായ ന ഗോരക്ഖേന ന ഇസ്സത്ഥേന ന രാജപോരിസേന ന സിപ്പഞ്ഞതരേന, കേവലം ഭിക്ഖാചരിയായ കപാലം അനതിമഞ്ഞമാനോ. സോ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം നിയ്യാദേത്വാ ദാരം പരിയേസതി ധമ്മേനപി അധമ്മേനപി കയേനപി വിക്കയേനപി ബ്രാഹ്മണിമ്പി ഉദകൂപസ്സട്ഠം. സോ ബ്രാഹ്മണിമ്പി ഗച്ഛതി ഖത്തിയിമ്പി ഗച്ഛതി വേസ്സിമ്പി ഗച്ഛതി സുദ്ദിമ്പി ഗച്ഛതി ചണ്ഡാലിമ്പി ഗച്ഛതി നേസാദിമ്പി ഗച്ഛതി വേനിമ്പി ഗച്ഛതി രഥകാരിമ്പി ഗച്ഛതി പുക്കുസിമ്പി ഗച്ഛതി ഗബ്ഭിനിമ്പി ഗച്ഛതി പായമാനമ്പി ഗച്ഛതി ഉതുനിമ്പി ഗച്ഛതി അനുതുനിമ്പി ഗച്ഛതി. തസ്സ സാ ഹോതി ബ്രാഹ്മണീ കാമത്ഥാപി ദവത്ഥാപി രതത്ഥാപി പജത്ഥാപി ബ്രാഹ്മണസ്സ ബ്രാഹ്മണീ ഹോതി. യാവ പോരാണാനം ബ്രാഹ്മണാനം മരിയാദോ തത്ഥ ന തിട്ഠതി, തം വീതിക്കമതി. ‘യാവ പോരാണാനം ബ്രാഹ്മണാനം മരിയാദോ തത്ഥ ബ്രാഹ്മണോ ന ഠിതോ തം വീതിക്കമതീ’തി ഖോ, ദോണ, തസ്മാ ബ്രാഹ്മണോ സമ്ഭിന്നമരിയാദോതി വുച്ചതി. ഏവം ഖോ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ സമ്ഭിന്നമരിയാദോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ബ്രാഹ്മണചണ്ഡാലോ ഹോതി? ഇധ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ഉഭതോ സുജാതോ ഹോതി - മാതിതോ ച പിതിതോ ച, സംസുദ്ധഗഹണികോ, യാവ സത്തമാ പിതാമഹയുഗാ അക്ഖിത്തോ അനുപക്കുട്ഠോ ജാതിവാദേന. സോ അട്ഠചത്താലീസവസ്സാനി കോമാരബ്രഹ്മചരിയം ചരതി മന്തേ അധീയമാനോ. അട്ഠചത്താലീസവസ്സാനി കോമാരബ്രഹ്മചരിയം ചരിത്വാ മന്തേ അധീയിത്വാ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം പരിയേസതി ധമ്മേനപി അധമ്മേനപി കസിയാപി വണിജ്ജായപി ഗോരക്ഖേനപി ഇസ്സത്ഥേനപി രാജപോരിസേനപി സിപ്പഞ്ഞതരേനപി, കേവലമ്പി ഭിക്ഖാചരിയായ, കപാലം അനതിമഞ്ഞമാനോ.

“സോ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം നിയ്യാദേത്വാ ദാരം പരിയേസതി ധമ്മേനപി അധമ്മേനപി കയേനപി വിക്കയേനപി ബ്രാഹ്മണിമ്പി ഉദകൂപസ്സട്ഠം. സോ ബ്രാഹ്മണിമ്പി ഗച്ഛതി ഖത്തിയിമ്പി ഗച്ഛതി വേസ്സിമ്പി ഗച്ഛതി സുദ്ദിമ്പി ഗച്ഛതി ചണ്ഡാലിമ്പി ഗച്ഛതി നേസാദിമ്പി ഗച്ഛതി വേനിമ്പി ഗച്ഛതി രഥകാരിമ്പി ഗച്ഛതി പുക്കുസിമ്പി ഗച്ഛതി ഗബ്ഭിനിമ്പി ഗച്ഛതി പായമാനമ്പി ഗച്ഛതി ഉതുനിമ്പി ഗച്ഛതി അനുതുനിമ്പി ഗച്ഛതി. തസ്സ സാ ഹോതി ബ്രാഹ്മണീ കാമത്ഥാപി ദവത്ഥാപി രതത്ഥാപി പജത്ഥാപി ബ്രാഹ്മണസ്സ ബ്രാഹ്മണീ ഹോതി. സോ സബ്ബകമ്മേഹി ജീവികം [ജീവിതം (ക॰)] കപ്പേതി. തമേനം ബ്രാഹ്മണാ ഏവമാഹംസു - ‘കസ്മാ ഭവം ബ്രാഹ്മണോ പടിജാനമാനോ സബ്ബകമ്മേഹി ജീവികം കപ്പേതീ’തി? സോ ഏവമാഹ - ‘സേയ്യഥാപി, ഭോ, അഗ്ഗി സുചിമ്പി ഡഹതി അസുചിമ്പി ഡഹതി, ന ച തേന അഗ്ഗി ഉപലിപ്പതി [ഉപലിമ്പതി (ക॰)]; ഏവമേവം ഖോ, ഭോ, സബ്ബകമ്മേഹി ചേപി ബ്രാഹ്മണോ ജീവികം കപ്പേതി, ന ച തേന ബ്രാഹ്മണോ ഉപലിപ്പതി’. ‘സബ്ബകമ്മേഹി ജീവികം കപ്പേതീ’തി ഖോ, ദോണ , തസ്മാ ബ്രാഹ്മണോ ബ്രാഹ്മണചണ്ഡാലോതി വുച്ചതി. ഏവം ഖോ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണോ ബ്രാഹ്മണചണ്ഡാലോ ഹോതി.

“യേ ഖോ തേ, ദോണ, ബ്രാഹ്മണാനം പുബ്ബകാ ഇസയോ മന്താനം കത്താരോ മന്താനം പവത്താരോ യേസമിദം ഏതരഹി ബ്രാഹ്മണാ പോരാണം

മന്തപദം ഗീതം പവുത്തം സമീഹിതം തദനുഗായന്തി തദനുഭാസന്തി ഭാസിതമനുഭാസന്തി സജ്ഝായിതമനുസജ്ഝായന്തി വാചിമനുവാചേന്തി, സേയ്യഥിദം - അട്ഠകോ, വാമകോ, വാമദേവോ, വേസ്സാമിത്തോ, യമദഗ്ഗി, അങ്ഗീരസോ, ഭാരദ്വാജോ, വാസേട്ഠോ , കസ്സപോ, ഭഗു; ത്യാസ്സുമേ പഞ്ച ബ്രാഹ്മണേ പഞ്ഞാപേന്തി - ബ്രഹ്മസമം, ദേവസമം, മരിയാദം, സമ്ഭിന്നമരിയാദം, ബ്രാഹ്മണചണ്ഡാലംയേവ പഞ്ചമം. തേസം ത്വം, ദോണ, കതമോ''തി?

''ഏവം സന്തേ മയം, ഭോ ഗോതമ, ബ്രാഹ്മണചണ്ഡാലമ്പി ന പൂരേമ. അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ...പേ॰... ഉപാസകം മം ഭവം ഗോതമോ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത''ന്തി. ദുതിയം.

൩. സങ്ഗാരവസുത്തം

൧൯൩. അഥ ഖോ സങ്ഗാരവോ ബ്രാഹ്മണോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സങ്ഗാരവോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കോ നു ഖോ, ഭോ ഗോതമ, ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന കദാചി ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ? കോ പന, ഭോ ഗോതമ, ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന കദാചി ദീഘരത്തം അസജ്ഝായകതാപി മന്താ പടിഭന്തി, പഗേവ സജ്ഝായകതാ''തി?

''യസ്മിം, ബ്രാഹ്മണ, സമയേ കാമരാഗപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി കാമരാഗപരേതേന, ഉപ്പന്നസ്സ ച കാമരാഗസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി , അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ. സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദപത്തോ സംസട്ഠോ ലാഖായ വാ ഹലിദ്ദിയാ വാ നീലിയാ വാ മഞ്ജിട്ഠായ വാ. തത്ഥ ചക്ഖുമാ പുരിസോ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ യഥാഭൂതം നപ്പജാനേയ്യ ന പസ്സേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ കാമരാഗപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി കാമരാഗപരേതേന, ഉപ്പന്നസ്സ ച കാമരാഗസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി...പേ॰... ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ.

''പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ബ്യാപാദപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ബ്യാപാദപരേതേന, ഉപ്പന്നസ്സ ച ബ്യാപാദസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി...പേ॰... ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ. സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദപത്തോ അഗ്ഗിനാ സന്തത്തോ ഉക്കുധിതോ [ഉക്കട്ഠിതോ (സീ॰ പീ॰), ഉക്കുട്ഠിതോ (സ്യാ॰ കം॰)] ഉസ്സദകജാതോ [ഉസുമകജാതോ (കത്ഥചി), ഉസ്സുരകജാതോ (ക॰), ഉസ്മുദകജാതോ

(മ॰ നി॰ ന. മജ്ഝിമനികായേ)]. തഥ ചക്ഖുമാ പുരിസോ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ യഥാഭൂതം നപ്പജാനേയ്യ ന പസ്സേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ബ്യാപാദപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ബ്യാപാദപരേതേന, ഉപ്പന്നസ്സ ച ബ്യാപാദസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി...പേ॰... ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി , പഗേവ അസജ്ഝായകതാ.

''പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ഥിനമിദ്ധപരേതേന, ഉപ്പന്നസ്സ ച ഥിനമിദ്ധസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി...പേ॰... ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ. സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദപത്തോ സേവാലപണകപരിയോനദ്ധോ. തഥ ചക്ഖുമാ പുരിസോ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ യഥാഭൂതം നപ്പജാനേയ്യ ന പസ്സേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ഥിനമിദ്ധപരേതേന, ഉപ്പന്നസ്സ ച ഥിനമിദ്ധസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി... പേ॰... ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ.

''പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചപരേതേന, ഉപ്പന്നസ്സ ച ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി...പേ॰... ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ. സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദപത്തോ വാതേരിതോ ചലിതോ ഭന്തോ ഊമിജാതോ [ഉമ്മിജാതോ (പീ॰)]. തഥ ചക്ഖുമാ പുരിസോ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ യഥാഭൂതം നപ്പജാനേയ്യ ന പസ്സേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചപരേതേന, ഉപ്പന്നസ്സ ച ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി...പേ॰... ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ.

''പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ വിചികിച്ഛാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി വിചികിച്ഛാപരേതേന , ഉപ്പന്നായ ച വിചികിച്ഛായ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി...പേ॰... ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ. സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദപത്തോ ആവിലോ ലുളിതോ കലലീഭൂതോ അന്ധകാരേ നിക്ഖിത്തോ. തഥ ചക്ഖുമാ

പുരിസോ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ യഥാഭൂതം നപ്പജാനേയ്യ ന പസ്സേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ വിചികിച്ഛാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി വിചികിച്ഛാപരേതേന, ഉപ്പന്നായ ച വിചികിച്ഛായ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി...പേ॰... ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി ന പസ്സതി, ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ.

“യസ്മിഞ്ച ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, സമയേ ന കാമരാഗപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ന കാമരാഗപരേതേന, ഉപ്പന്നസ്സ ച കാമരാഗസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം പജാനാതി പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം പജാനാതി പസ്സതി, ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം പജാനാതി പസ്സതി, ദീഘരത്തം അസജ്ഝായകതാപി മന്താ പടിഭന്തി, പഗേവ സജ്ഝായകതാ. സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദപത്തോ അസംസട്ഠോ ലാഖായ വാ ഹലിദ്ദിയാ വാ നീലിയാ വാ മഞ്ജിട്ഠായ വാ. തത്ഥ ചക്ഖുമാ പുരിസോ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ യഥാഭൂതം പജാനേയ്യ പസ്സേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ന കാമരാഗപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി...പേ॰... .

“പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ന ബ്യാപാദപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി...പേ॰... സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദപത്തോ അഗ്ഗിനാ അസന്തത്തോ അനുക്കുധിതോ അനുസ്സദകജാതോ. തത്ഥ ചക്ഖുമാ പുരിസോ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ യഥാഭൂതം പജാനേയ്യ പസ്സേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ന ബ്യാപാദപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി...പേ॰....

“പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ന ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി...പേ॰... സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദപത്തോ ന സേവാലപണകപരിയോനദ്ധോ. തത്ഥ ചക്ഖുമാ പുരിസോ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ യഥാഭൂതം പജാനേയ്യ പസ്സേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ന ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി...പേ॰....

“പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ , യസ്മിം സമയേ ന ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി...പേ॰... സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദപത്തോ ന വാതേരിതോ ന ചലിതോ ന ഭന്തോ ന ഊമിജാതോ. തത്ഥ ചക്ഖുമാ പുരിസോ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ യഥാഭൂതം പജാനേയ്യ പസ്സേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ന ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ...പേ॰....

“പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ന വിചികിച്ഛാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ന വിചികിച്ഛാപരേതേന, ഉപ്പന്നായ ച വിചികിച്ഛായ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം പജാനാതി , അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം പജാനാതി പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം പജാനാതി പസ്സതി, ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം പജാനാതി പസ്സതി, ദീഘരത്തം അസജ്ഝായകതാപി മന്താ പടിഭന്തി, പഗേവ സജ്ഝായകതാ. സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദപത്തോ അച്ഛോ വിപ്പസന്നോ അനാവിലോ ആലോകേ

നിക്ഖിത്തോ. തഥ ചക്ഖുമാ പുരിസോ സകം മുഖനിമിത്തം പച്ചവേക്ഖമാനോ യഥാഭൂതം പജാനേയ്യ പസ്സേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്മിം സമയേ ന വിചികിച്ഛാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ന വിചികിച്ഛാപരേതേന, ഉപ്പന്നായ ച വിചികിച്ഛായ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം പജാനാതി, അത്തത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം പജാനാതി പസ്സതി, പരത്ഥമ്പി...പേ॰... ഉഭയത്ഥമ്പി തസ്മിം സമയേ യഥാഭൂതം പജാനാതി പസ്സതി, ദീഘരത്തം അസജ്ഝായകതാപി മന്താ പടിഭന്തി, പഗേവ സജ്ഝായകതാ.

''അയം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഹേതു അയം പച്ചയോ, യേന കദാചി ദീഘരത്തം സജ്ഝായകതാപി മന്താ നപ്പടിഭന്തി, പഗേവ അസജ്ഝായകതാ . അയം പന, ബ്രാഹ്മണ, ഹേതു അയം പച്ചയോ, യേന കദാചി ദീഘരത്തം അസജ്ഝായകതാപി മന്താ പടിഭന്തി, പഗേവ സജ്ഝായകതാ''തി.

''അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ...പേ॰... ഉപാസകം മം ഭവം ഗോതമോ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത''ന്തി. തതിയം.

൪. കാരണപാലീസുത്തം

൧൯൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. തേന ഖോ പന സമയേന കാരണപാലീ [കരണപാലീ (ക॰)] ബ്രാഹ്മണോ ലിച്ഛവീനം കമ്മന്തം കാരേതി. അദ്ദസാ ഖോ കാരണപാലീ ബ്രാഹ്മണോ പിങ്ഗിയാനിം ബ്രാഹ്മണം ദൂരതോവ ആഗച്ഛന്തം; ദിസ്വാ പിങ്ഗിയാനിം ബ്രാഹ്മണം ഏതദവോച -

''ഹന്ദ, കുതോ നു ഭവം പിങ്ഗിയാനീ ആഗച്ഛതി ദിവാ ദിവസ്സാ''തി? ''ഇതോഹം [ഇധാഹം (സ്യാ॰ കം॰), ഇതോ ഹി ഖോ അഹം (മ॰ നി॰ ൧.൨൮൮)], ഭോ, ആഗച്ഛാമി സമണസ്സ ഗോതമസ്സ സന്തികാ''തി. ''തം കിം മഞ്ഞതി ഭവം, പിങ്ഗിയാനീ, സമണസ്സ ഗോതമസ്സ പഞ്ഞാവേയ്യത്തിയം? പണ്ഡിതോ മഞ്ഞേ''തി? ''കോ ചാഹം, ഭോ, കോ ച സമണസ്സ ഗോതമസ്സ പഞ്ഞാവേയ്യത്തിയം ജാനിസ്സാമി! സോപി നൂനസ്സ താദിസോവ യോ സമണസ്സ ഗോതമസ്സ പഞ്ഞാവേയ്യത്തിയം ജാനേയ്യാ''തി! ''ഉളാരായ ഖലു ഭവം, പിങ്ഗിയാനീ, സമണം ഗോതമം പസംസായ പസംസതീ''തി. ''കോ ചാഹം, ഭോ, കോ ച സമണം ഗോതമം പസംസിസ്സാമി! പസത്ഥപ്പസത്ഥോവ [പസട്ഠപസട്ഠോ ച (സ്യാ॰ കം॰ ക॰)] സോ ഭവം ഗോതമോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാന''ന്തി. ''കിം പന ഭവം, പിങ്ഗിയാനീ, അത്ഥവസം സമ്പസ്സമാനോ സമണേ ഗോതമേ ഏവം അഭിപ്പസന്നോ''തി?

''സേയ്യഥാപി, ഭോ, പുരിസോ അഗ്ഗരസപരിതിത്തോ ന അഞ്ഞേസം ഹീനാനം രസാനം പിഹേതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭോ, യതോ യതോ തസ്സ ഭോതോ ഗോതമസ്സ ധമ്മം സുണാതി - യദി സുത്തസോ, യദി ഗേയ്യസോ, യദി വേയ്യാകരണസോ, യദി അബ്ഭുതധമ്മസോ - തതോ തതോ ന അഞ്ഞേസം പുഥുസമണബ്രാഹ്മണപ്പവാദാനം പിഹേതി.

''സേയ്യഥാപി, ഭോ, പുരിസോ ജിഘച്ഛാദുബ്ബല്യപരേതോ മധുപിണ്ഡികം അധിഗച്ഛേയ്യ. സോ യതോ യതോ സായേഥ, ലഭതേവ [സായേയ്യ, ലഭേഥേവ (മ॰ നി॰ ൧.൨൦൫)] സാദുരസം അസേചനകം; ഏവമേവം ഖോ, ഭോ, യതോ യതോ

തസ്സ ഭോതോ ഗോതമസ്സ ധമ്മം സുണാതി - യദി സുത്തസോ, യദി ഗേയ്യസോ, യദി വേയ്യാകരണസോ, യദി അബ്ഭുതധമ്മസോ - തതോ തതോ ലഭതേവ അത്തമനതം, ലഭതി ചേതസോ പസാദം.

“സേയ്യഥാപി, ഭോ, പുരിസോ ചന്ദനഘടികം അധിഗച്ഛേയ്യ - ഹരിചന്ദനസ്സ വാ ലോഹിതചന്ദനസ്സ വാ. സോ യതോ യതോ ഘായേഥ - യദി മൂലതോ, യദി മജ്ഝതോ, യദി അഗ്ഗതോ - അധിഗച്ഛതേവ [അധിഗച്ഛേഥേവ (?)] സുരഭിഗന്ധം അസേചനകം; ഏവമേവം ഖോ, ഭോ, യതോ യതോ തസ്സ ഭോതോ ഗോതമസ്സ ധമ്മം സുണാതി - യദി സുത്തസോ, യദി ഗേയ്യസോ, യദി വേയ്യാകരണസോ, യദി അബ്ഭുതധമ്മസോ - തതോ തതോ അധിഗച്ഛതി പാമോജ്ജം അധിഗച്ഛതി സോമനസ്സം.

“സേയ്യഥാപി, ഭോ, പുരിസോ ആബാധികോ ദുക്ഖിതോ ബാള്ഹഗിലാനോ. തസ്സ കുസലോ ഭിസക്കോ ഠാനസോ ആബാധം നീഹരേയ്യ; ഏവമേവം ഖോ, ഭോ, യതോ യതോ തസ്സ ഭോതോ ഗോതമസ്സ ധമ്മം സുണാതി - യദി സുത്തസോ, യദി ഗേയ്യസോ, യദി വേയ്യാകരണസോ, യദി അബ്ഭുതധമ്മസോ - തതോ തതോ സോകപരിദേവദുക്ഖദോമനസ്സുപായാസാ അബ്ഭത്ഥം ഗച്ഛന്തി.

“സേയ്യഥാപി , ഭോ, പോക്ഖരണി അച്ഛോദകാ സാതോദകാ സീതോദകാ സേതകാ സുപതിത്ഥാ രമണീയാ. അഥ പുരിസോ ആഗച്ഛേയ്യ ഘമ്മാഭിതത്തോ ഘമ്മപരേതോ കിലന്തോ തസിതോ പിപാസിതോ . സോ തം പോക്ഖരണിം ഓഗാഹേത്വാ ന്ഹാത്വാ ച പിവിത്വാ ച സബ്ബദരഥകിലമഥപരിളാഹം പടിപ്പസ്സമ്ഭേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ഭോ, യതോ യതോ തസ്സ ഭോതോ ഗോതമസ്സ ധമ്മം സുണാതി - യദി സുത്തസോ, യദി ഗേയ്യസോ, യദി വേയ്യാകരണസോ, യദി അബ്ഭുതധമ്മസോ - തതോ തതോ സബ്ബദരഥകിലമഥപരിളാഹാ പടിപ്പസ്സമ്ഭന്തീ”തി.

ഏവം വുത്തേ കാരണപാലീ ബ്രാഹ്മണോ ഉട്ഠായാസനാ ഏകംസം ഉത്തരാസങ്ഗം കരിത്വാ ദക്ഖിണം ജാണുമണ്ഡലം പഥവിയം നിഹന്ത്വാ യേന ഭഗവാ തേനഞ്ജലിം പണാമേത്വാ തിക്ഖത്തും ഉദാനം ഉദാനേസി -

“നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ;
നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ;
നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സാ”തി.

“അഭിക്കന്തം, ഭോ പിങ്ഗിയാനി, അഭിക്കന്തം, ഭോ പിങ്ഗിയാനി! സേയ്യഥാപി, ഭോ പിങ്ഗിയാനി, നിക്കുജ്ജിതം [നികുജ്ജിതം (ക॰)] വാ ഉക്കുജ്ജേയ്യ പടിച്ഛന്നം വാ വിവരേയ്യ, മൂള്ഹസ്സ വാ മഗ്ഗം ആചിക്ഖേയ്യ അന്ധകാരേ വാ തേലപജ്ജോതം ധാരേയ്യ - ചക്ഖുമന്തോ രൂപാനി ദക്ഖന്തീതി; ഏവമേവം ഭോതാ പിങ്ഗിയാനിനാ അനേകപരിയായേന ധമ്മോ പകാസിതോ. ഏസാഹം, ഭോ പിങ്ഗിയാനി, തം ഭവന്തം ഗോതമം സരണം ഗച്ഛാമി ധമ്മഞ്ച ഭിക്ഖുസങ്ഘഞ്ച. ഉപാസകം മം ഭവം പിങ്ഗിയാനീ ധാരേതു, അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത”ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. പിങ്ഗിയാനീസുത്തം

൧൯൫. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. തേന ഖോ പന സമയേന പഞ്ചമത്താനി ലിച്ഛവിസതാനി ഭഗവന്തം പയിരുപാസന്തി. അപ്പേകച്ചേ ലിച്ഛവീ നീലാ ഹോന്തി നീലവണ്ണാ നീലവത്ഥാ നീലാലങ്കാരാ, അപ്പേകച്ചേ ലിച്ഛവീ പീതാ ഹോന്തി പീതവണ്ണാ പീതവത്ഥാ പീതാലങ്കാരാ , അപ്പേകച്ചേ ലിച്ഛവീ ലോഹിതകാ ഹോന്തി ലോഹിതകവണ്ണാ ലോഹിതകവത്ഥാ ലോഹിതകാലങ്കാരാ, അപ്പേകച്ചേ ലിച്ഛവീ ഓദാതാ ഹോന്തി ഓദാതവണ്ണാ ഓദാതവത്ഥാ ഓദാതാലങ്കാരാ. ത്യസ്സുദം ഭഗവാ അതിരോചതി വണ്ണേന ചേവ യസസാ ച.

അഥ ഖോ പിങ്ഗിയാനീ ബ്രാഹ്മണോ ഉട്ഠായാസനാ ഏകംസം ഉത്തരാസങ്ഗം കരിത്വാ യേന ഭഗവാ തേനഞ്ജലിം പണാമേത്വാ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ‘‘പടിഭാതി മം, ഭഗവാ, പടിഭാതി മം, സുഗതാ’’തി. ‘‘പടിഭാതു തം പിങ്ഗിയാനീ’’തി ഭഗവാ അവോച. അഥ ഖോ പിങ്ഗിയാനീ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവതോ സമ്മുഖാ സാരുപ്പായ ഗാഥായ അഭിത്ഥവി -

> ‘‘പദ്മം [പദുമം (ക॰) സം॰ നി॰ ൧.൧൨൭] യഥാ കോകനദം [കോകനുദം (സ്യാ॰ കം॰)] സുഗന്ധം,
> പാതോ സിയാ ഫുല്ലമവീതഗന്ധം;
> അങ്ഗീരസം പസ്സ വിരോചമാനം,
> തപന്തമാദിച്ചമിവന്തലിക്ഖേ’’തി.

അഥ ഖോ തേ ലിച്ഛവീ പഞ്ചഹി ഉത്തരാസങ്ഗസതേഹി പിങ്ഗിയാനിം ബ്രാഹ്മണം അച്ഛാദേസും. അഥ ഖോ പിങ്ഗിയാനീ ബ്രാഹ്മണോ തേഹി പഞ്ചഹി ഉത്തരാസങ്ഗസതേഹി ഭഗവന്തം അച്ഛാദേസി .

അഥ ഖോ ഭഗവാ തേ ലിച്ഛവീ ഏതദവോച - ‘‘പഞ്ചന്നം, ലിച്ഛവീ, രതനാനം പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. കതമേസം പഞ്ചന്നം? തഥാഗതസ്സ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. തഥാഗതപ്പവേദിതസ്സ ധമ്മവിനയസ്സ ദേസേതാ പുഗ്ഗലോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. തഥാഗതപ്പവേദിതസ്സ ധമ്മവിനയസ്സ ദേസിതസ്സ വിഞ്ഞാതാ പുഗ്ഗലോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. തഥാഗതപ്പവേദിതസ്സ ധമ്മവിനയസ്സ ദേസിതസ്സ വിഞ്ഞാതാ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ പുഗ്ഗലോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. കതഞ്ഞൂ കതവേദീ പുഗ്ഗലോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മിം. ഇമേസം ഖോ, ലിച്ഛവീ, പഞ്ചന്നം രതനാനം പാതുഭാവോ ദുല്ലഭോ ലോകസ്മി’’ന്തി [അ॰ നി॰ ൫.൧൪൩]. പഞ്ചമം.

൬. മഹാസുപിനസുത്തം

൧൯൬. ‘‘തഥാഗതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ പഞ്ച മഹാസുപിനാ പാതുരഹേസും. കതമേ പഞ്ച? തഥാഗതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ അയം മഹാപഥവീ മഹാസയനം അഹോസി, ഹിമവാ പബ്ബതരാജാ ബിബ്ബോഹനം [ബിബ്ബോഹനം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰), ബിമ്ബ + ഓഹനം = ഇതി പദവിഭാഗോ] അഹോസി, പുരത്ഥിമേ സമുദ്ദേ വാമോ ഹത്ഥോ ഓഹിതോ അഹോസി, പച്ഛിമേ സമുദ്ദേ ദക്ഖിണോ ഹത്ഥോ ഓഹിതോ അഹോസി, ദക്ഖിണേ സമുദ്ദേ ഉഭോ പാദാ ഓഹിതാ അഹേസും. തഥാഗതസ്സ,

ഭിക്ഖവേ, അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ അയം പഠമോ മഹാസുപിനോ പാതുരഹോസി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ തിരിയാ നാമ തിണജാതി നാഭിയാ ഉഗ്ഗന്ത്വാ നഭം ആഹച്ച ഠിതാ അഹോസി. തഥാഗതസ്സ, ഭിക്ഖവേ , അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ അയം ദുതിയോ മഹാസുപിനോ പാതുരഹോസി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ സേതാ കിമീ കണ്ഹസീസാ പാദേഹി ഉസ്സക്കിത്വാ ( ) [(അഗ്ഗനഖതോ) കത്ഥചി ദിസ്സതി] യാവ ജാണുമണ്ഡലാ പടിച്ഛാദേസും. തഥാഗതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ അയം തതിയോ മഹാസുപിനോ പാതുരഹോസി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ ചത്താരോ സകുണാ നാനാവണ്ണാ ചതൂഹി ദിസാഹി ആഗന്ത്വാ പാദമൂലേ നിപതിത്വാ സബ്ബസേതാ സമ്പജ്ജിംസു. തഥാഗതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ അയം ചതുത്ഥോ മഹാസുപിനോ പാതുരഹോസി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധോ ബോധിസത്തോവ സമാനോ മഹതോ മീള്ഹപബ്ബതസ്സ ഉപരൂപരി ചങ്കമതി അലിപ്പമാനോ മീള്ഹേന. തഥാഗതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ അയം പഞ്ചമോ മഹാസുപിനോ പാതുരഹോസി.

"യമ്പി , ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ അയം മഹാപഥവീ മഹാസയനം അഹോസി, ഹിമവാ പബ്ബതരാജാ ബിബ്ബോഹനം അഹോസി, പുരത്ഥിമേ സമുദ്ദേ വാമോ ഹത്ഥോ ഓഹിതോ അഹോസി, പച്ഛിമേ സമുദ്ദേ ദക്ഖിണോ ഹത്ഥോ ഓഹിതോ അഹോസി, ദക്ഖിണേ സമുദ്ദേ ഉഭോ പാദാ ഓഹിതാ അഹേസും; തഥാഗതേന , ഭിക്ഖവേ, അരഹതാ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന അനുത്തരാ സമ്മാസമ്ബോധി അഭിസമ്ബുദ്ധാ. തസ്സാ അഭിസമ്ബോധായ അയം പഠമോ മഹാസുപിനോ പാതുരഹോസി.

"യമ്പി , ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ തിരിയാ നാമ തിണജാതി നാഭിയാ ഉഗ്ഗന്ത്വാ നഭം ആഹച്ച ഠിതാ അഹോസി; തഥാഗതേന, ഭിക്ഖവേ, അരഹതാ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന അരിയോ അട്ഠങ്ഗികോ മഗ്ഗോ

അഭിസമ്ബുജ്ഝിത്വാ യാവ ദേവമനുസ്സേഹി സുപ്പകാസിതോ. തസ്സ അഭിസമ്ബോധായ അയം ദുതിയോ മഹാസുപിനോ പാതുരഹോസി.

“യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ സേതാ കിമീ കണ്ഹസീസാ പാദേഹി ഉസ്സക്കിത്വാ യാവ ജാണുമണ്ഡലാ പടിച്ഛാദേസും; ബഹൂ, ഭിക്ഖവേ, ഗിഹീ ഓദാതവസനാ തഥാഗതം പാണുപേതാ [പാണുപേതം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] സരണം ഗതാ. തസ്സ അഭിസമ്ബോധായ അയം തതിയോ മഹാസുപിനോ പാതുരഹോസി.

“യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ ചത്താരോ സകുണാ നാനാവണ്ണാ ചതൂഹി ദിസാഹി ആഗന്ത്വാ പാദമൂലേ നിപതിത്വാ സബ്ബസേതാ സമ്പജ്ജിംസു; ചത്താരോമേ, ഭിക്ഖവേ, വണ്ണാ ഖത്തിയാ ബ്രാഹ്മണാ വേസ്സാ സുദ്ദാ തേ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിത്വാ അനുത്തരം വിമുത്തിം സച്ഛികരോന്തി. തസ്സ അഭിസമ്ബോധായ അയം ചതുത്ഥോ മഹാസുപിനോ പാതുരഹോസി.

“യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധോ ബോധിസത്തോവ സമാനോ മഹതോ മീള്ഹപബ്ബതസ്സ ഉപരൂപരി ചങ്കമതി അലിപ്പമാനോ മീള്ഹേന; ലാഭീ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം, തം [തത്ഥ ച (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] തഥാഗതോ അഗഥിതോ [അഗധിതോ (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)] അമുച്ഛിതോ അനജ്ഝോസന്നോ [അനജ്ഝാപന്നോ (ക॰) അനജ്ഝോപന്നോ (സീ॰ സ്യാ॰)] ആദീനവദസ്സാവീ നിസ്സരണപഞ്ഞോ പരിഭുഞ്ജതി. തസ്സ അഭിസമ്ബോധായ അയം പഞ്ചമോ മഹാസുപിനോ പാതുരഹോസി.

“തഥാഗതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ ഇമേ പഞ്ച മഹാസുപിനാ പാതുരഹേസു”ന്തി. ൧൬ാ.

൭. വസ്സസുത്തം

൧൯൭. “പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, വസ്സസ്സ അന്തരായാ, യം നേമിത്താ [നേമിത്തകാ (കത്ഥചി)] ന ജാനന്തി, യത്ഥ നേമിത്താനം ചക്ഖു ന കമതി. കതമേ പഞ്ച? ഉപരി, ഭിക്ഖവേ, ആകാസേ തേജോധാതു പകുപ്പതി. തേന ഉപ്പന്നാ മേഘാ പടിവിഗച്ഛന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ വസ്സസ്സ അന്തരായോ, യം നേമിത്താ ന ജാനന്തി, യത്ഥ നേമിത്താനം ചക്ഖു ന കമതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഉപരി ആകാസേ വായോധാതു പകുപ്പതി. തേന ഉപ്പന്നാ മേഘാ പടിവിഗച്ഛന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ വസ്സസ്സ അന്തരായോ, യം നേമിത്താ ന ജാനന്തി, യത്ഥ നേമിത്താനം ചക്ഖു ന കമതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രാഹു അസുരിന്ദോ പാണിനാ ഉദകം സമ്പടിച്ഛിത്വാ മഹാസമുദ്ദേ ഛഡ്ഡേതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ വസ്സസ്സ

അന്തരായോ, യം നേമിത്താ ന ജാനന്തി, യത്ഥ നേമിത്താനം ചക്ഖു ന കമതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, വസ്സവലാഹകാ ദേവാ പമത്താ ഹോന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ വസ്സസ്സ അന്തരായോ, യം നേമിത്താ ന ജാനന്തി, യത്ഥ നേമിത്താനം ചക്ഖു ന കമതി.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, മനുസ്സാ അധമ്മികാ ഹോന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ വസ്സസ്സ അന്തരായോ, യം നേമിത്താ ന ജാനന്തി, യത്ഥ നേമിത്താനം ചക്ഖു ന കമതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച വസ്സസ്സ അന്തരായാ, യം നേമിത്താ ന ജാനന്തി, യത്ഥ നേമിത്താനം ചക്ഖു ന കമതീ”തി. സത്തമം.

൮. വാചാസുത്തം

൧൯൮. “പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതാ വാചാ സുഭാസിതാ ഹോതി, നോ ദുബ്ഭാസിതാ, അനവജ്ജാ ച അനനുവജ്ജാ ച വിഞ്ഞൂനം [അനനുവജ്ജാ വിഞ്ഞൂനം (സ്യാ॰ കം॰)]. കതമേഹി പഞ്ചഹി? കാലേന ച ഭാസിതാ ഹോതി, സച്ചാ ച ഭാസിതാ ഹോതി, സണ്ഹാ ച ഭാസിതാ ഹോതി, അത്ഥസംഹിതാ ച ഭാസിതാ ഹോതി, മേത്തചിത്തേന ച ഭാസിതാ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതാ വാചാ സുഭാസിതാ ഹോതി, നോ ദുബ്ഭാസിതാ, അനവജ്ജാ ച അനനുവജ്ജാ ച വിഞ്ഞൂന”ന്തി. അട്ഠമം.

൯. കുലസുത്തം

൧൯൯. “യം, ഭിക്ഖവേ, സീലവന്തോ പബ്ബജിതാ കുലം ഉപസങ്കമന്തി, തത്ഥ മനുസ്സാ പഞ്ചഹി ഠാനേഹി ബഹും പുഞ്ഞം പസവന്തി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ സീലവന്തേ പബ്ബജിതേ കുലം ഉപസങ്കമന്തേ മനുസ്സാ ദിസ്വാ ചിത്താനി പസാദേന്തി [പസീദന്തി (സ്യാ॰ കം॰ ക॰)], സഗ്ഗസംവത്തനികം, ഭിക്ഖവേ, തം കുലം തസ്മിം സമയേ പടിപദം പടിപന്നം ഹോതി.

“യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ സീലവന്തേ പബ്ബജിതേ കുലം ഉപസങ്കമന്തേ മനുസ്സാ പച്ചുട്ഠേന്തി അഭിവാദേന്തി ആസനം ദേന്തി, ഉച്ചാകുലീനസംവത്തനികം, ഭിക്ഖവേ, തം കുലം തസ്മിം സമയേ പടിപദം പടിപന്നം ഹോതി.

“യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ സീലവന്തേ പബ്ബജിതേ കുലം ഉപസങ്കമന്തേ മനുസ്സാ മച്ഛേരമലം പടിവിനേന്തി [പടിവിനോദേന്തി (സീ॰ പീ॰)], മഹേസക്ഖസംവത്തനികം, ഭിക്ഖവേ, തം കുലം തസ്മിം സമയേ പടിപദം പടിപന്നം ഹോതി.

“യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ സീലവന്തേ പബ്ബജിതേ കുലം ഉപസങ്കമന്തേ മനുസ്സാ യഥാസത്തി യഥാബലം സംവിഭജന്തി, മഹാഭോഗസംവത്തനികം , ഭിക്ഖവേ, തം കുലം തസ്മിം സമയേ പടിപദം പടിപന്നം ഹോതി.

“യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ സീലവന്തേ പബ്ബജിതേ കുലം ഉപസങ്കമന്തേ മനുസ്സാ പരിപുച്ഛന്തി പരിപഞ്ഹന്തി ധമ്മം സുണന്തി, മഹാപഞ്ഞാസംവത്തനികം, ഭിക്ഖവേ, തം കുലം തസ്മിം സമയേ പടിപദം

പടിപന്നം ഹോതി. യം , ഭിക്ഖവേ, സീലവന്തോ പബ്ബജിതാ കുലം ഉപസങ്കമന്തി, തത്ഥ മനുസ്സാ ഇമേഹി പഞ്ചഹി ഠാനേഹി ബഹും പുഞ്ഞം പസവന്തീ”തി. നവമം.

൧൦. നിസ്സാരണീയസുത്തം

൨൦൦. “പഞ്ചിമാ , ഭിക്ഖവേ, നിസ്സാരണീയാ [നിസ്സരണീയാ (പീ॰), നിസ്സരണിയാ (ദീ॰ നി॰ ൩.൩൨൧)] ധാതുയോ. കതമാ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ കാമം [കാമേ (സ്യാ॰ കം॰) ദീ॰ നി॰ ൩.൩൨൧] മനസികരോതോ കാമേസു ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി. നേക്ഖമ്മം ഖോ പനസ്സ മനസികരോതോ നേക്ഖമ്മേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി. തസ്സ തം ചിത്തം സുഗതം [സുകതം (പീ॰ ക॰)] സുഭാവിതം സുവുട്ഠിതം സുവിമുത്തം സുവിസംയുത്തം [വിസംയുത്തം (കത്ഥചി, ദീ॰ നി॰ ൩.൩൨൧)] കാമേഹി; യേ ച കാമപച്ചയാ ഉപ്പജ്ജന്തി ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ, മുത്തോ സോ തേഹി, ന സോ തം വേദനം വേദിയതി. ഇദമക്ഖാതം കാമാനം നിസ്സരണം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ബ്യാപാദം മനസികരോതോ ബ്യാപാദേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി. അബ്യാപാദം ഖോ പനസ്സ മനസികരോതോ അബ്യാപാദേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി. തസ്സ തം ചിത്തം സുഗതം സുഭാവിതം സുവുട്ഠിതം സുവിമുത്തം സുവിസംയുത്തം ബ്യാപാദേന; യേ ച ബ്യാപാദപച്ചയാ ഉപ്പജ്ജന്തി ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ, മുത്തോ സോ തേഹി, ന സോ തം വേദനം വേദിയതി. ഇദമക്ഖാതം ബ്യാപാദസ്സ നിസ്സരണം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ വിഹേസം മനസികരോതോ വിഹേസായ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി. അവിഹേസം ഖോ പനസ്സ മനസികരോതോ അവിഹേസായ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി. തസ്സ തം ചിത്തം സുഗതം സുഭാവിതം സുവുട്ഠിതം സുവിമുത്തം സുവിസംയുത്തം വിഹേസായ; യേ ച വിഹേസാപച്ചയാ ഉപ്പജ്ജന്തി ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ, മുത്തോ സോ തേഹി, ന സോ തം വേദനം വേദിയതി. ഇദമക്ഖാതം വിഹേസായ നിസ്സരണം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ രൂപം മനസികരോതോ രൂപേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി. അരൂപം ഖോ പനസ്സ മനസികരോതോ അരൂപേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി. തസ്സ തം ചിത്തം സുഗതം സുഭാവിതം സുവുട്ഠിതം സുവിമുത്തം സുവിസംയുത്തം രൂപേഹി; യേ ച രൂപപച്ചയാ ഉപ്പജ്ജന്തി ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ, മുത്തോ സോ തേഹി, ന സോ തം വേദനം വേദിയതി. ഇദമക്ഖാതം രൂപാനം നിസ്സരണം.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ സക്കായം മനസികരോതോ സക്കായേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി. സക്കായനിരോധം ഖോ പനസ്സ മനസികരോതോ സക്കായനിരോധേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി. തസ്സ തം ചിത്തം സുഗതം

സുഭാവിതം സുവുട്ഠിതം സുവിമുത്തം സുവിസംയുത്തം സക്കായേന; യേ ച സക്കായപച്ചയാ ഉപ്പജ്ജന്തി ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ, മുത്തോ സോ തേഹി, ന സോ തം വേദനം വേദിയതി. ഇദമക്ഖാതം സക്കായസ്സ നിസ്സരണം.

‘‘തസ്സ കാമനന്ദീപി നാനുസേതി, ബ്യാപാദനന്ദീപി നാനുസേതി, വിഹേസാനന്ദീപി നാനുസേതി , രൂപനന്ദീപി നാനുസേതി, സക്കായനന്ദീപി നാനുസേതി (സോ) [( ) കത്ഥചി നത്ഥി] കാമനന്ദിയാപി അനനുസയാ, ബ്യാപാദനന്ദിയാപി അനനുസയാ, വിഹേസാനന്ദിയാപി അനനുസയാ, രൂപനന്ദിയാപി അനനുസയാ, സക്കായനന്ദിയാപി അനനുസയാ. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു നിരനുസയോ, അച്ഛേച്ഛി [അച്ഛേജ്ജി (സ്യാ॰ കം॰ ക॰)] തണ്ഹം, വിവത്തയി [വാവത്തയി (സീ॰)] സംയോജനം, സമ്മാ മാനാഭിസമയാ അന്തമകാസി ദുക്ഖസ്സ. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച നിസ്സാരണീയാ ധാതുയോ’’തി. ദസമം.

ബ്രാഹ്മണവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സോണോ ദോണോ സങ്ഗാരവോ, കാരണപാലീ ച പിങ്ഗിയാനീ;
സുപിനാ ച വസ്സാ വാചാ, കുലം നിസ്സാരണീയേന ചാതി.

ചതുത്ഥംപണ്ണാസകം സമത്തോ.

൫. പഞ്ചമപണ്ണാസകം

(൨൧) ൧. കിമിലവഗ്ഗോ

൧. കിമിലസുത്തം

൨൦൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ കിമിലായം [കിമ്ബിലായം (സീ॰ പീ॰) അം॰ നി॰ ൬.൪൦; ൭.൫൯] വിഹരതി വേളുവനേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ കിമിലോ [കിമ്ബിലോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ കിമിലോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കോ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ സദ്ധമ്മോ ന ചിരട്ഠിതികോ ഹോതീ''തി? ''ഇധ, കിമില, തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖുനിയോ ഉപാസകാ ഉപാസികായോ സത്ഥരി അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ, ധമ്മേ അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ, സങ്ഘേ അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ, സിക്ഖായ അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ, അഞ്ഞമഞ്ഞം അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ. അയം ഖോ, കിമില, ഹേതു അയം പച്ചയോ, യേന തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ സദ്ധമ്മോ ന ചിരട്ഠിതികോ ഹോതീ''തി.

''കോ പന, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ സദ്ധമ്മോ ചിരട്ഠിതികോ ഹോതീ''തി? ''ഇധ, കിമില, തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖുനിയോ ഉപാസകാ ഉപാസികായോ സത്ഥരി സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ, ധമ്മേ സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ, സങ്ഘേ സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ, സിക്ഖായ സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ, അഞ്ഞമഞ്ഞം സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ. അയം ഖോ, കിമില, ഹേതു അയം പച്ചയോ, യേന തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ സദ്ധമ്മോ ചിരട്ഠിതികോ ഹോതീ''തി. പഠമം.

൨. ധമ്മസ്സവനസുത്തം

൨൦൨. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ ധമ്മസ്സവനേ. കതമേ പഞ്ച? അസ്സുതം സുണാതി , സുതം പരിയോദാപേതി, കങ്ഖം വിതരതി [വിഹനതി (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰ ക॰)], ദിട്ഠിം ഉജും കരോതി, ചിത്തമസ്സ പസീദതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ ധമ്മസ്സവനേ''തി. ദുതിയം.

൩. അസ്സാജാനീയസുത്തം

൨൦൩. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ ഭദ്രോ [ഭദ്ദോ (പീ॰)] അസ്സാജാനീയോ രാജാരഹോ ഹോതി രാജഭോഗ്ഗോ, രഞ്ഞോ അങ്ഗന്തേ്വവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി.

''കതമേഹി പഞ്ചഹി? അജ്ജവേന, ജവേന, മദ്ദവേന, ഖന്തിയാ, സോരച്ചേന - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ ഭദ്രോ അസ്സാജാനീയോ രാജാരഹോ ഹോതി രാജഭോഗ്ഗോ, രഞ്ഞോ അങ്ഗന്തേ്വവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി. ''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി

ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

"കതമേഹി പഞ്ചഹി? അജ്ജവേന, ജവേന, മദ്ദവേന, ഖന്തിയാ, സോരച്ചേന - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ''തി. തതിയം.

൪. ബലസുത്തം

൨൦൪. ''പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ബലാനി. കതമാനി പഞ്ച? സദ്ധാബലം, ഹിരിബലം, ഓത്തപ്പബലം, വീരിയബലം, പഞ്ഞാബലം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ബലാനീ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. ചേതോഖിലസുത്തം

൨൦൫. [അം॰ നി॰ ൧൦.൧൪; മ॰ നി॰ ൧.൧൮൫; ദീ॰ നി॰ ൩.൩൧൯] ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ചേതോഖിലാ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖു സത്ഥരി കങ്ഖതി വിചികിച്ഛതി നാധിമുച്ചതി ന സമ്പസീദതി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി കങ്ഖതി വിചികിച്ഛതി നാധിമുച്ചതി ന സമ്പസീദതി, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, അയം പഠമോ ചേതോഖിലോ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മേ കങ്ഖതി...പേ॰... സങ്ഘേ കങ്ഖതി...പേ॰... സിക്ഖായ കങ്ഖതി...പേ॰... സബ്രഹ്മചാരീസു കുപിതോ ഹോതി അനത്തമനോ ആഹതചിത്തോ ഖിലജാതോ. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീസു കുപിതോ ഹോതി അനത്തമനോ ആഹതചിത്തോ ഖിലജാതോ, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, അയം പഞ്ചമോ ചേതോഖിലോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ചേതോഖിലാ''തി. പഞ്ചമം.

൬. വിനിബന്ധസുത്തം

൨൦൬. [അം॰ നി॰ ൧൦.൧൨; ദീ॰ നി॰ ൩.൩൨൦] ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ചേതസോവിനിബന്ധാ [ചേതോവിനിബദ്ധാ (സാരത്ഥദീപനീടീകായം)]. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാമേസു അവീതരാഗോ [അവിഗതരാഗോ (ക॰)] ഹോതി അവിഗതച്ഛന്ദോ അവിഗതപേമോ അവിഗതപിപാസോ അവിഗതപരിളാഹോ അവിഗതതണ്ഹോ. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാമേസു അവീതരാഗോ ഹോതി അവിഗതച്ഛന്ദോ അവിഗതപേമോ അവിഗതപിപാസോ അവിഗതപരിളാഹോ അവിഗതതണ്ഹോ, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, അയം പഠമോ ചേതസോവിനിബന്ധോ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കായേ അവീതരാഗോ ഹോതി...പേ॰... രൂപേ അവീതരാഗോ ഹോതി...പേ॰... യാവദത്ഥം ഉദരാവദേഹകം ഭുഞ്ജിത്വാ സേയ്യസുഖം പസ്സസുഖം മിദ്ധസുഖം അനുയുത്തോ വിഹരതി...പേ॰... അഞ്ഞതരം ദേവനികായം പണിധായ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി - ‘ഇമിനാഹം സീലേന വാ വതേന വാ തപേന വാ ബ്രഹ്മചരിയേന വാ ദേവോ വാ ഭവിസ്സാമി ദേവഞ്ഞതരോ വാ’തി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഞ്ഞതരം ദേവനികായം പണിധായ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി - ‘ഇമിനാഹം സീലേന വാ വതേന വാ തപേന വാ ബ്രഹ്മചരിയേന വാ ദേവോ വാ ഭവിസ്സാമി ദേവഞ്ഞതരോ വാ’തി, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, അയം പഞ്ചമോ ചേതസോവിനിബന്ധോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ”തി. ഛട്ഠം.

൭. യാഗുസുത്തം

൨൦൭. “പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ യാഗുയാ. കതമേ പഞ്ച? ഖുദ്ദം [ഖുദം (സീ॰ പീ॰) ഖുധാതി സക്കതാനുലോമം. മഹാവ॰ ൨൮൨] പടിഹനതി, പിപാസം പടിവിനേതി, വാതം അനുലോമേതി, വത്ഥിം സോധേതി, ആമാവസേസം പാചേതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ യാഗുയാ”തി. സത്തമം.

൮. ദന്തകട്ഠസുത്തം

൨൦൮. “പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ ദന്തകട്ഠസ്സ അഖാദനേ. കതമേ പഞ്ച? അചക്ഖുസ്സം, മുഖം ദുഗ്ഗന്ധം ഹോതി, രസഹരണിയോ ന വിസുജ്ഝന്തി, പിത്തം സേമ്ഹം ഭത്തം പരിയോനന്ധതി [പരിയോനദ്ധന്തി (സീ॰ പീ॰), പരിയോനദ്ധതി (സ്യാ॰ കം॰ ക॰) ചൂളവ॰ ൨൮൨ പസ്സിതബ്ബം], ഭത്തമസ്സ നച്ഛാദേതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ ദന്തകട്ഠസ്സ അഖാദനേ.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ ദന്തകട്ഠസ്സ ഖാദനേ. കതമേ പഞ്ച? ചക്ഖുസ്സം, മുഖം ന ദുഗ്ഗന്ധം ഹോതി, രസഹരണിയോ വിസുജ്ഝന്തി, പിത്തം സേമ്ഹം ഭത്തം ന പരിയോനന്ധതി, ഭത്തമസ്സ ഛാദേതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ ദന്തകട്ഠസ്സ ഖാദനേ”തി. അട്ഠമം.

൯. ഗീതസ്സരസുത്തം

൨൦൯. [ചൂളവ॰ ൨൪൯] “പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ ആയതകേന ഗീതസ്സരേന ധമ്മം ഭണന്തസ്സ. കതമേ പഞ്ച? അത്തനാപി തസ്മിം സരേ സാരജ്ജതി, പരേപി തസ്മിം സരേ സാരജ്ജന്തി, ഗഹപതികാപി ഉജ്ഝായന്തി - ‘യഥേവ മയം ഗായാമ, ഏവമേവം ഖോ സമണാ സക്യപുത്തിയാ ഗായന്തീ’തി, സരകുത്തിമ്പി നികാമയമാനസ്സ സമാധിസ്സ ഭങ്ഗോ ഹോതി, പച്ഛിമാ ജനതാ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ ആയതകേന ഗീതസ്സരേന ധമ്മം ഭണന്തസ്സാ”തി. നവമം.

൧൦. മുട്ഠസ്സതിസുത്തം

൧൦. [മഹാവ॰ ന.ടൊ.] ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ മുട്ഠസ്സതിസ്സ അസമ്പജാനസ്സ നിദ്ദം ഓക്കമയതോ . കതമേ പഞ്ച? ദുക്ഖം സുപതി, ദുക്ഖം പടിബുജ്ഝതി, പാപകം സുപിനം പസ്സതി, ദേവതാ ന രക്ഖന്തി, അസുചി മുച്ചതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ മുട്ഠസ്സതിസ്സ അസമ്പജാനസ്സ നിദ്ദം ഓക്കമയതോ.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ ഉപട്ഠിതസ്സതിസ്സ സമ്പജാനസ്സ നിദ്ദം ഓക്കമയതോ. കതമേ പഞ്ച? സുഖം സുപതി, സുഖം പടിബുജ്ഝതി, ന പാപകം സുപിനം പസ്സതി , ദേവതാ രക്ഖന്തി, അസുചി ന മുച്ചതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ ഉപട്ഠിതസ്സതിസ്സ സമ്പജാനസ്സ നിദ്ദം ഓക്കമയതോ''തി. ദസമം.

കിമിലവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

കിമിലോ ധമ്മസ്സവനം, ആജാനീയോ ബലം ഖിലം;
വിനിബന്ധം യാഗു കട്ഠം, ഗീതം മുട്ഠസ്സതിനാ ചാതി.

(൨൨) ൨. അക്കോസകവഗ്ഗോ

൧. അക്കോസകസുത്തം

൨൧൧. ''യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോസകപരിഭാസകോ അരിയൂപവാദീ സബ്രഹ്മചാരീനം, തസ്സ പഞ്ച ആദീനവാ പാടികങ്ഖാ. കതമേ പഞ്ച? പാരാജികോ വാ ഹോതി ഛിന്നപരിപന്ഥോ [ഛിന്നപരിബന്ധോ (ക॰)], അഞ്ഞതരം വാ സംകിലിട്ഠം ആപത്തിം ആപജ്ജതി, ബാള്ഹം വാ രോഗാതങ്കം ഫുസതി, സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോസകപരിഭാസകോ അരിയൂപവാദീ സബ്രഹ്മചാരീനം, തസ്സ ഇമേ പഞ്ച ആദീനവാ പാടികങ്ഖാ''തി. പഠമം.

൨. ഭണ്ഡനകാരകസുത്തം

൨൧൨. ''യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഭണ്ഡനകാരകോ കലഹകാരകോ വിവാദകാരകോ ഭസ്സകാരകോ സങ്ഘേ അധികരണകാരകോ, തസ്സ പഞ്ച ആദീനവാ പാടികങ്ഖാ. കതമേ പഞ്ച? അനധിഗതം നാധിഗച്ഛതി, അധിഗതാ [അധിഗതം (സബ്ബത്ഥ)] പരിഹായതി, പാപകോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി, സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഭണ്ഡനകാരകോ കലഹകാരകോ വിവാദകാരകോ ഭസ്സകാരകോ സങ്ഘേ അധികരണകാരകോ, തസ്സ ഇമേ പഞ്ച ആദീനവാ പാടികങ്ഖാ''തി. ദുതിയം.

൩. സീലസുത്തം

൨൧൩. [മഹാവ॰ ൨൮൫; ദീ॰ നി॰ ൨.൧൪൯] ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപത്തിയാ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ സീലവിപന്നോ പമാദാധികരണം മഹതിം ഭോഗജാനിം നിഗച്ഛതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ആദീനവോ ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപത്തിയാ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപന്നസ്സ പാപകോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ആദീനവോ ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപത്തിയാ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ സീലവിപന്നോ യഞ്ഞദേവ പരിസം ഉപസങ്കമതി - യദി ഖത്തിയപരിസം, യദി ബ്രാഹ്മണപരിസം, യദി ഗഹപതിപരിസം, യദി സമണപരിസം - അവിസാരദോ ഉപസങ്കമതി മങ്കുഭൂതോ. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ആദീനവോ ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപത്തിയാ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ സീലവിപന്നോ സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ആദീനവോ ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപത്തിയാ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ സീലവിപന്നോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ആദീനവോ ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപത്തിയാ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപത്തിയാ.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ സീലവതോ സീലസമ്പദായ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സീലവാ സീലസമ്പന്നോ അപ്പമാദാധികരണം മഹന്തം ഭോഗക്ഖന്ധം അധിഗച്ഛതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ആനിസംസോ സീലവതോ സീലസമ്പദായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ആനിസംസോ സീലവതോ സീലസമ്പദായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സീലവാ സീലസമ്പന്നോ യഞ്ഞദേവ പരിസം ഉപസങ്കമതി - യദി ഖത്തിയപരിസം, യദി ബ്രാഹ്മണപരിസം , യദി ഗഹപതിപരിസം, യദി സമണപരിസം - വിസാരദോ ഉപസങ്കമതി അമങ്കുഭൂതോ. അയം ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ആനിസംസോ സീലവതോ സീലസമ്പദായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സീലവാ സീലസമ്പന്നോ അസമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ആനിസംസോ സീലവതോ സീലസമ്പദായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സീലവാ സീലസമ്പന്നോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ആനിസംസോ സീലവതോ സീലസമ്പദായ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ സീലവതോ സീലസമ്പദായാ”തി. തതിയം.

൪. ബഹുഭാണിസുത്തം

൨൧൪. “പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ ബഹുഭാണിസ്മിം പുഗ്ഗലേ. കതമേ പഞ്ച? മുസാ ഭണതി, പിസുണം ഭണതി, ഫരുസം ഭണതി, സമ്ഫപ്പലാപം ഭണതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ ബഹുഭാണിസ്മിം പുഗ്ഗലേ.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ മന്തഭാണിസ്മിം പുഗ്ഗലേ. കതമേ പഞ്ച? ന മുസാ ഭണതി, ന പിസുണം ഭണതി, ന ഫരുസം ഭണതി, ന സമ്ഫപ്പലാപം ഭണതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ മന്തഭാണിസ്മിം പുഗ്ഗലേ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമഅക്ഖന്തിസുത്തം

൨൧൫. “പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ അക്ഖന്തിയാ. കതമേ പഞ്ച? ബഹുനോ ജനസ്സ അപ്പിയോ ഹോതി അമനാപോ, വേരബഹുലോ ച ഹോതി, വജ്ജബഹുലോ ച, സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ

അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ അക്ഖന്തിയാ.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ ഖന്തിയാ. കതമേ പഞ്ച? ബഹുനോ ജനസ്സ പിയോ ഹോതി മനാപോ, ന വേരബഹുലോ ഹോതി, ന വജ്ജബഹുലോ, അസമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ ഖന്തിയാ”തി. പഞ്ചമം.

൬. ദുതിയഅക്ഖന്തിസുത്തം

൨൧൬. “പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ അക്ഖന്തിയാ. കതമേ പഞ്ച? ബഹുനോ ജനസ്സ അപ്പിയോ ഹോതി അമനാപോ, ലുദ്ദോ ച ഹോതി, വിപ്പടിസാരീ ച, സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ അക്ഖന്തിയാ.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ ഖന്തിയാ. കതമേ പഞ്ച? ബഹുനോ ജനസ്സ പിയോ ഹോതി മനാപോ, അലുദ്ദോ ച ഹോതി, അവിപ്പടിസാരീ ച, അസമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ ഖന്തിയാ”തി. ഛട്ഠം.

൭. പഠമഅപാസാദികസുത്തം

൨൧൭. “പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ അപാസാദികേ. കതമേ പഞ്ച? അത്താപി അത്താനം ഉപവദതി, അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ ഗരഹന്തി, പാപകോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി, സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ അപാസാദികേ.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ പാസാദികേ . കതമേ പഞ്ച? അത്താപി അത്താനം ന ഉപവദതി, അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ പസംസന്തി, കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി, അസമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ പാസാദികേ”തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയഅപാസാദികസുത്തം

൨൧൮. “പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ അപാസാദികേ. കതമേ പഞ്ച? അപ്പസന്നാ നപ്പസീദന്തി, പസന്നാനഞ്ച ഏകച്ചാനം അഞ്ഞഥത്തം ഹോതി, സത്ഥുസാസനം അകതം [ന കതം (സ്യാ॰ കം॰ ക॰)] ഹോതി, പച്ഛിമാ ജനതാ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജതി, ചിത്തമസ്സ നപ്പസീദതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ അപാസാദികേ.

“പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ പാസാദികേ. കതമേ പഞ്ച? അപ്പസന്നാ പസീദന്തി, പസന്നാനഞ്ച ഭിയ്യോഭാവോ ഹോതി, സത്ഥുസാസനം കതം ഹോതി,

പച്ഛിമാ ജനതാ ദിട്ഠാനുഗതിം ആപജ്ജതി, ചിത്തമസ്സ പസീദതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ പാസാദികേ''തി. അട്ഠമം.

൯. അഗ്ഗിസുത്തം

൨൧൯. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ അഗ്ഗിസ്മിം. കതമേ പഞ്ച? അചക്ഖുസ്സോ, ദുബ്ബണ്ണകരണോ, ദുബ്ബലകരണോ, സങ്ഗണികാപവഡ്ഢനോ [സങ്ഗണികാപവദ്ധനോ (സീ॰), സങ്ഗണികാരാമബദ്ധനോ (ക॰)], തിരച്ഛാനകഥാപവത്തനികോ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ അഗ്ഗിസ്മി''ന്തി. നവമം.

൧൦. മധുരാസുത്തം

൨൨൦. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ മധുരായം. കതമേ പഞ്ച? വിസമാ, ബഹുരജാ, ചണ്ഡസുനഖാ, വാളയക്ഖാ, ദുല്ലഭപിണ്ഡാ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ മധുരായ''ന്തി. ദസമം.

അക്കോസകവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

അക്കോസഭണ്ഡനസീലം , ബഹുഭാണീ ദ്വേ അഖന്തിയോ;
അപാസാദികാ ദ്വേ വുത്താ, അഗ്ഗിസ്മിം മധുരേന ചാതി.

(൨൩) ൩. ദീഘചാരികവഗ്ഗോ

൧. പഠമദീഘചാരികസുത്തം

൨൨൧. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ ദീഘചാരികം അനവത്ഥചാരികം അനുയുത്തസ്സ വിഹരതോ. കതമേ പഞ്ച? അസ്സുതം ന സുണാതി, സുതം ന പരിയോദാപേതി, സുതേനേകച്ചേന അവിസാരദോ ഹോതി, ഗാള്ഹം [ബാള്ഹം (സ്യാ॰)] രോഗാതങ്കം ഫുസതി, ന ച മിത്തവാ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ ദീഘചാരികം അനവത്ഥചാരികം അനുയുത്തസ്സ വിഹരതോ.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ സമവത്ഥചാരേ. കതമേ പഞ്ച? അസ്സുതം സുണാതി, സുതം പരിയോദാപേതി, സുതേനേകച്ചേന വിസാരദോ ഹോതി, ന ഗാള്ഹം രോഗാതങ്കം ഫുസതി, മിത്തവാ ച ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ സമവത്ഥചാരേ''തി. പഠമം.

൨. ദുതിയദീഘചാരികസുത്തം

൨൨൨. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ ദീഘചാരികം അനവത്ഥചാരികം അനുയുത്തസ്സ വിഹരതോ. കതമേ പഞ്ച? അനധിഗതം നാധിഗച്ഛതി, അധിഗതാ പരിഹായതി, അധിഗതേനേകച്ചേന അവിസാരദോ ഹോതി, ഗാള്ഹം രോഗാതങ്കം ഫുസതി, ന ച മിത്തവാ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ ദീഘചാരികം അനവത്ഥചാരികം അനുയുത്തസ്സ വിഹരതോ.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ സമവത്ഥചാരേ. കതമേ പഞ്ച? അനധിഗതം അധിഗച്ഛതി, അധിഗതാ ന പരിഹായതി, അധിഗതേനേകച്ചേന വിസാരദോ ഹോതി, ന ഗാള്ഹം രോഗാതങ്കം ഫുസതി, മിത്തവാ ച ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ സമവത്ഥചാരേ''തി. ദുതിയം.

൩. അതിനിവാസസുത്തം

൨൨൩. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ അതിനിവാസേ. കതമേ പഞ്ച? ബഹുഭണ്ഡോ ഹോതി ബഹുഭണ്ഡസന്നിചയോ, ബഹുഭേസജ്ജോ ഹോതി ബഹുഭേസജ്ജസന്നിചയോ, ബഹുകിച്ചോ ഹോതി ബഹുകരണീയോ ബ്യത്തോ കിംകരണീയേസു, സംസട്ഠോ വിഹരതി ഗഹട്ഠപബ്ബജിതേഹി അനനുലോമികേന ഗിഹിസംസഗ്ഗേന, തമ്ഹാ ച ആവാസാ പക്കമന്തോ സാപേക്ഖോ പക്കമതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ അതിനിവാസേ.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ സമവത്ഥവാസേ. കതമേ പഞ്ച? ന ബഹുഭണ്ഡോ ഹോതി ന ബഹുഭണ്ഡസന്നിചയോ, ന ബഹുഭേസജ്ജോ ഹോതി ന ബഹുഭേസജ്ജസന്നിചയോ, ന ബഹുകിച്ചോ ഹോതി ന ബഹുകരണീയോ ന ബ്യത്തോ കിംകരണീയേസു, അസംസട്ഠോ വിഹരതി ഗഹട്ഠപബ്ബജിതേഹി അനനുലോമികേന ഗിഹിസംസഗ്ഗേന, തമ്ഹാ ച ആവാസാ പക്കമന്തോ അനപേക്ഖോ പക്കമതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ സമവത്ഥവാസേ''തി. തതിയം.

৪. മച്ഛരീസുത്തം

൨൨൪. "പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ അതിനിവാസേ. കതമേ പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരീ ഹോതി, കുലമച്ഛരീ ഹോതി, ലാഭമച്ഛരീ ഹോതി, വണ്ണമച്ഛരീ ഹോതി, ധമ്മമച്ഛരീ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ അതിനിവാസേ.

"പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ സമവത്ഥവാസേ. കതമേ പഞ്ച? ന ആവാസമച്ഛരീ ഹോതി, ന കുലമച്ഛരീ ഹോതി, ന ലാഭമച്ഛരീ ഹോതി, ന വണ്ണമച്ഛരീ ഹോതി, ന ധമ്മമച്ഛരീ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ സമവത്ഥവാസേ"തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമകുലൂപകസുത്തം

൨൨൫. "പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ കുലൂപകേ [കുലുപകേ (സ്യാ॰ പീ॰), കുലൂപഗേ (സീ॰)]. കതമേ പഞ്ച? അനാമന്തചാരേ ആപജ്ജതി, രഹോ നിസജ്ജായ ആപജ്ജതി, പടിച്ഛന്നേ ആസനേ ആപജ്ജതി, മാതുഗാമസ്സ ഉത്തരി ഛപ്പഞ്ചവാചാഹി ധമ്മം ദേസേന്തോ ആപജ്ജതി, കാമസങ്കപ്പബഹുലോ വിഹരതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ കുലൂപകേ"തി. പഞ്ചമം.

൬. ദുതിയകുലൂപകസുത്തം

൨൨൬. "പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ കുലൂപകസ്സ ഭിക്ഖുനോ അതിവേലം കുലേസു സംസട്ഠസ്സ വിഹരതോ. കതമേ പഞ്ച? മാതുഗാമസ്സ അഭിണ്ഹദസ്സനം, ദസ്സനേ സതി സംസഗ്ഗോ, സംസഗ്ഗേ സതി വിസ്സാസോ, വിസ്സാസേ സതി ഓതാരോ, ഓതിണ്ണചിത്തസ്സേതം പാടികങ്ഖം - 'അനഭിരതോ വാ ബ്രഹ്മചരിയം ചരിസ്സതി അഞ്ഞതരം വാ സംകിലിട്ഠം ആപത്തിം ആപജ്ജിസ്സതി സിക്ഖം വാ പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിസ്സതി'. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ കുലൂപകസ്സ ഭിക്ഖുനോ അതിവേലം കുലേസു സംസട്ഠസ്സ വിഹരതോ"തി. ഛട്ഠം.

൭. ഭോഗസുത്തം

൨൨൭. "പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ ഭോഗേസു. കതമേ പഞ്ച? അഗ്ഗിസാധാരണാ ഭോഗാ, ഉദകസാധാരണാ ഭോഗാ, രാജസാധാരണാ ഭോഗാ, ചോരസാധാരണാ ഭോഗാ, അപ്പിയേഹി ദായാദേഹി സാധാരണാ ഭോഗാ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ ഭോഗേസു.

"പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ ഭോഗേസു. കതമേ പഞ്ച? ഭോഗേ നിസ്സായ അത്താനം സുഖേതി പീണേതി സമ്മാ സുഖം പരിഹരതി, മാതാപിതരോ സുഖേതി പീണേതി സമ്മാ സുഖം പരിഹരതി, പുത്തദാരദാസകമ്മകരപോരിസേ സുഖേതി പീണേതി സമ്മാ സുഖം പരിഹരതി, മിത്താമച്ചേ സുഖേതി പീണേതി സമ്മാ സുഖം പരിഹരതി, സമണബ്രാഹ്മണേസു ഉദ്ധഗ്ഗികം ദക്ഖിണം പതിട്ഠാപേതി സോവഗ്ഗികം സുഖവിപാകം സഗ്ഗസംവത്തനികം. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ ഭോഗേസൂ"തി. സത്തമം.

൮. ഉസ്സൂരഭത്തസുത്തം

൨൨൮. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ ഉസ്സൂരഭത്തേ കുലേ. കതമേ പഞ്ച? യേ തേ അതിഥീ പാഹുനാ, തേ ന കാലേന പടിപൂജേന്തി; യാ താ ബലിപടിഗ്ഗാഹികാ ദേവതാ, താ ന കാലേന പടിപൂജേന്തി; യേ തേ സമണബ്രാഹ്മണാ ഏകഭത്തികാ രത്തൂപരതാ വിരതാ വികാലഭോജനാ, തേ ന കാലേന പടിപൂജേന്തി; ദാസകമ്മകരപോരിസാ വിമുഖാ കമ്മം കരോന്തി; താവതകംയേവ അസമയേന ഭുത്തം അനോജവന്തം ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ ഉസ്സൂരഭത്തേ കുലേ.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ സമയഭത്തേ കുലേ. കതമേ പഞ്ച? യേ തേ അതിഥീ പാഹുനാ, തേ കാലേന പടിപൂജേന്തി; യാ താ ബലിപടിഗ്ഗാഹികാ ദേവതാ, താ കാലേന പടിപൂജേന്തി; യേ തേ സമണബ്രാഹ്മണാ ഏകഭത്തികാ രത്തൂപരതാ വിരതാ വികാലഭോജനാ, തേ കാലേന പടിപൂജേന്തി; ദാസകമ്മകരപോരിസാ അവിമുഖാ കമ്മം കരോന്തി; താവതകംയേവ സമയേന ഭുത്തം ഓജവന്തം ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ സമയഭത്തേ കുലേ''തി. അട്ഠമം.

൯. പഠമകണ്ഹസപ്പസുത്തം

൨൨൯. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ കണ്ഹസപ്പേ. കതമേ പഞ്ച? അസുചി, ദുഗ്ഗന്ധോ, സഭീരു, സപ്പടിഭയോ, മിത്തദുബ്ഭീ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ , പഞ്ച ആദീനവാ കണ്ഹസപ്പേ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചിമേ ആദീനവാ മാതുഗാമേ. കതമേ പഞ്ച? അസുചി, ദുഗ്ഗന്ധോ, സഭീരു, സപ്പടിഭയോ, മിത്തദുബ്ഭീ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ മാതുഗാമേ''തി. നവമം.

൧൦. ദുതിയകണ്ഹസപ്പസുത്തം

൨൩൦. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ കണ്ഹസപ്പേ. കതമേ പഞ്ച? കോധനോ, ഉപനാഹീ, ഘോരവിസോ, ദുജ്ജിവ്ഹോ, മിത്തദുബ്ഭീ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ കണ്ഹസപ്പേ.

''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചിമേ ആദീനവാ മാതുഗാമേ. കതമേ പഞ്ച? കോധനോ, ഉപനാഹീ, ഘോരവിസോ, ദുജ്ജിവ്ഹോ, മിത്തദുബ്ഭീ. തത്രിദം, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമസ്സ ഘോരവിസതാ - യേഭുയ്യേന, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ തിബ്ബരാഗോ. തത്രിദം, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമസ്സ ദുജ്ജിവ്ഹതാ - യേഭുയ്യേന, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ പിസുണവാചോ. തത്രിദം, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമസ്സ മിത്തദുബ്ഭിതാ - യേഭുയ്യേന , ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ അതിചാരിനീ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ മാതുഗാമേ''തി. ദസമം.

ദീഘചാരികവഗ്ഗോ തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ ദീഘചാരികാ വുത്താ, അതിനിവാസമച്ഛരീ;
ദ്വേ ച കുലൂപകാ ഭോഗാ, ഭത്തം സപ്പാപരേ ദുവേതി.

(൨൪) ൪. ആവാസികവഗ്ഗോ

൧. ആവാസികസുത്തം

൨൩൧. ‘‘പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു അഭാവനീയോ ഹോതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന ആകപ്പസമ്പന്നോ ഹോതി ന വത്തസമ്പന്നോ; ന ബഹുസ്സുതോ ഹോതി ന സുതധരോ; ന പടിസല്ലേഖിതാ [സല്ലേഖിതാ (കം॰ സീ॰)] ഹോതി ന പടിസല്ലാനാരാമോ; ന കല്യാണവാചോ ഹോതി ന കല്യാണവാക്കരണോ; ദുപ്പഞ്ഞോ ഹോതി ജളോ ഏളമൂഗോ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു അഭാവനീയോ ഹോതി.

‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു ഭാവനീയോ ഹോതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ആകപ്പസമ്പന്നോ ഹോതി വത്തസമ്പന്നോ; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ; പടിസല്ലേഖിതാ ഹോതി പടിസല്ലാനാരാമോ; കല്യാണവാചോ ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ; പഞ്ഞവാ ഹോതി അജളോ അനേളമൂഗോ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു ഭാവനീയോ ഹോതീ’’തി. പഠമം.

൨. പിയസുത്തം

൨൩൨. ‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച.

‘‘കതമേഹി പഞ്ചഹി? സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ, യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ ; കല്യാണവാചോ ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗലായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ’’തി. ദുതിയം.

൩. സോഭനസുത്തം

൨൩൩. ‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു ആവാസം സോഭേതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? സീലവാ ഹോതി…പേ॰…

സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; കല്യാണവാചോ ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗലായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; പടിബലോ ഹോതി ഉപസങ്കമന്തേ ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേതും സമാദപേതും സമുത്തേജേതും സമ്പഹംസേതും; ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു ആവാസം സോഭേതീ''തി. തതിയം.

൪. ബഹൂപകാരസുത്തം

൨൩൪. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു ആവാസസ്സ ബഹൂപകാരോ ഹോതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? സീലവാ ഹോതി...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി... പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; ഖണ്ഡഫുല്ലം പടിസങ്ഖരോതി; മഹാ ഖോ പന ഭിക്ഖുസങ്ഘോ അഭിക്കന്തോ നാനാവേരജ്ജകാ ഭിക്ഖൂ ഗിഹീനം ഉപസങ്കമിത്വാ ആരോചേതി - 'മഹാ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുസങ്ഘോ അഭിക്കന്തോ നാനാവേരജ്ജകാ ഭിക്ഖൂ, കരോഥ പുഞ്ഞാനി, സമയോ പുഞ്ഞാനി കാതു'ന്തി; ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു ആവാസസ്സ ബഹൂപകാരോ ഹോതീ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. അനുകമ്പസുത്തം

൨൩൫. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു ഗിഹീനം [ഗിഹിം (സ്യാ॰), ഗിഹീ (കത്ഥചി)] അനുകമ്പതി. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അധിസീലേ [അധിസീലേസു (സ്യാ॰)] സമാദപേതി; ധമ്മദസ്സനേ നിവേസേതി; ഗിലാനകേ ഉപസങ്കമിത്വാ സതിം ഉപ്പാദേതി - 'അരഹഗ്ഗതം ആയസ്മന്തോ സതിം ഉപട്ഠാപേഥാ'തി; മഹാ ഖോ പന ഭിക്ഖുസങ്ഘോ അഭിക്കന്തോ നാനാവേരജ്ജകാ ഭിക്ഖൂ ഗിഹീനം ഉപസങ്കമിത്വാ ആരോചേതി - 'മഹാ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുസങ്ഘോ അഭിക്കന്തോ നാനാവേരജ്ജകാ ഭിക്ഖൂ, കരോഥ പുഞ്ഞാനി, സമയോ പുഞ്ഞാനി കാതു'ന്തി; യം ഖോ പനസ്സ ഭോജനം ദേന്തി ലൂഖം വാ പണീതം വാ തം അത്തനാ പരിഭുഞ്ജതി, സദ്ധാദേയ്യം ന വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു ഗിഹീനം അനുകമ്പതീ''തി. പഞ്ചമം.

൬. പഠമഅവണ്ണാരഹസുത്തം

൨൩൬. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി; അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി; അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ അപ്പസാദനീയേ ഠാനേ പസാദം ഉപദംസേതി; അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ പസാദനീയേ ഠാനേ അപ്പസാദം ഉപദംസേതി; സദ്ധാദേയ്യം വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ,

ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

"പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി; അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി; അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ അപ്പസാദനീയേ ഠാനേ അപ്പസാദം ഉപദംസേതി; അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ പസാദനീയേ ഠാനേ പസാദം ഉപദംസേതി; സദ്ധാദേയ്യം ന വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ"തി. ഛട്ഠം.

൭. ദുതിയഅവണ്ണാരഹസുത്തം

൨൩൭. "പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി; അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി; ആവാസമച്ഛരീ ഹോതി ആവാസപലിഗേധീ; കുലമച്ഛരീ ഹോതി കുലപലിഗേധീ; സദ്ധാദേയ്യം വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

"പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി; അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി; ന ആവാസമച്ഛരീ ഹോതി ന ആവാസപലിഗേധീ; ന കുലമച്ഛരീ ഹോതി ന കുലപലിഗേധീ; സദ്ധാദേയ്യം ന വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ"തി. സത്തമം.

൮. തതിയഅവണ്ണാരഹസുത്തം

൨൩൮. "പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി; അനനുവിച്ച അപരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി; ആവാസമച്ഛരീ ഹോതി; കുലമച്ഛരീ ഹോതി; ലാഭമച്ഛരീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

"പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ അവണ്ണാരഹസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി; അനുവിച്ച പരിയോഗാഹേത്വാ വണ്ണാരഹസ്സ വണ്ണം ഭാസതി ; ന ആവാസമച്ഛരീ ഹോതി; ന കുലമച്ഛരീ ഹോതി ; ന ലാഭമച്ഛരീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ,

പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ''തി. അട്ഠമം.

൯. പഠമമച്ഛരിയസുത്തം

൨൩൯. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ആവാസമച്ഛരീ ഹോതി; കുലമച്ഛരീ ഹോതി; ലാഭമച്ഛരീ ഹോതി; വണ്ണമച്ഛരീ [ധമ്മമച്ഛരീ (ക॰)] ഹോതി; സദ്ധാദേയ്യം വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന ആവാസമച്ഛരീ ഹോതി; ന കുലമച്ഛരീ ഹോതി; ന ലാഭമച്ഛരീ ഹോതി; ന വണ്ണമച്ഛരീ ഹോതി; സദ്ധാദേയ്യം ന വിനിപാതേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ''തി. നവമം.

൧൦. ദുതിയമച്ഛരിയസുത്തം

൨൪൦. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ആവാസമച്ഛരീ ഹോതി; കുലമച്ഛരീ ഹോതി; ലാഭമച്ഛരീ ഹോതി; വണ്ണമച്ഛരീ ഹോതി; ധമ്മമച്ഛരീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന ആവാസമച്ഛരീ ഹോതി; ന കുലമച്ഛരീ ഹോതി; ന ലാഭമച്ഛരീ ഹോതി; ന വണ്ണമച്ഛരീ ഹോതി; ന ധമ്മമച്ഛരീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആവാസികോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ''തി. ദസമം.

ആവാസികവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ആവാസികോ പിയോ ച സോഭനോ,
ബഹൂപകാരോ അനുകമ്പകോ ച;
തയോ അവണ്ണാരഹാ ചേവ,
മച്ഛരിയാ ദുവേപി ചാതി [യഥാഭതം ചാപി അവണ്ണഗേധാ,
ചതുക്കമേച്ഛേര പഞ്ചമേന ചാതി (സീ॰ സ്യാ॰) യഥാഭതം അവണ്ണഞ്ച,
ചതുകോ മച്ഛരിയേന ചാതി (ക॰)].

(൨൫) ൫. ദുച്ചരിതവഗ്ഗോ

൧. പഠമദുച്ചരിതസുത്തം

൨൪൧. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ ദുച്ചരിതേ. കതമേ പഞ്ച? അത്താപി അത്താനം ഉപവദതി; അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ ഗരഹന്തി; പാപകോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി; സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി; കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ ദുച്ചരിതേ.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ സുചരിതേ. കതമേ പഞ്ച? അത്താപി അത്താനം ന ഉപവദതി; അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ പസംസന്തി; കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി; അസമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി; കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ സുചരിതേ''തി. പഠമം.

൨. പഠമകായദുച്ചരിതസുത്തം

൨൪൨. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ കായദുച്ചരിതേ…പേ॰… ആനിസംസാ കായസുചരിതേ…പേ॰…. ദുതിയം.

൩. പഠമവചീദുച്ചരിതസുത്തം

൨൪൩. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ വചീദുച്ചരിതേ…പേ॰… ആനിസംസാ വചീസുചരിതേ…പേ॰…. തതിയം.

൪. പഠമമനോദുച്ചരിതസുത്തം

൨൪൪. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ മനോദുച്ചരിതേ…പേ॰… ആനിസംസാ മനോസുചരിതേ . കതമേ പഞ്ച? അത്താപി അത്താനം ന ഉപവദതി; അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ പസംസന്തി; കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി; അസമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി; കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ മനോസുചരിതേ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. ദുതിയദുച്ചരിതസുത്തം

൨൪൫. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ ദുച്ചരിതേ. കതമേ പഞ്ച? അത്താപി അത്താനം ഉപവദതി; അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ ഗരഹന്തി; പാപകോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി; സദ്ധമ്മാ വുട്ഠാതി; അസദ്ധമ്മേ പതിട്ഠാതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ ദുച്ചരിതേ.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആനിസംസാ സുചരിതേ. കതമേ പഞ്ച? അത്താപി അത്താനം ന ഉപവദതി; അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ പസംസന്തി; കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി; അസദ്ധമ്മാ വുട്ഠാതി; സദ്ധമ്മേ പതിട്ഠാതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ സുചരിതേ''തി. പഞ്ചമം.

൬. ദുതിയകായദുച്ചരിതസുത്തം

൨൪൬. ‘‘പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ കായദുച്ചരിതേ…പേ॰… ആനിസംസാ കായസുചരിതേ…പേ॰…. ഛട്ഠം.

൭. ദുതിയവചീദുച്ചരിതസുത്തം

൨൪൭. ‘‘പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ വചീദുച്ചരിതേ…പേ॰… ആനിസംസാ വചീസുചരിതേ…പേ॰…. സത്തമം.

൮. ദുതിയമനോദുച്ചരിതസുത്തം

൨൪൮. ‘‘പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ മനോദുച്ചരിതേ…പേ॰… ആനിസംസാ മനോസുചരിതേ. കതമേ പഞ്ച? അത്താപി അത്താനം ന ഉപവദതി; അനുവിച്ച വിഞ്ഞൂ പസംസന്തി; കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി; അസമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി; കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആനിസംസാ മനോസുചരിതേ’’തി. അട്ഠമം.

൯. സിവഥികസുത്തം

൨൪൯. ‘‘പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ സിവഥികായ [സീവഥികായ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)]. കതമേ പഞ്ച? അസുചി, ദുഗ്ഗന്ധാ, സപ്പടിഭയാ, വാളാനം അമനുസ്സാനം ആവാസോ, ബഹുനോ ജനസ്സ ആരോദനാ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ സിവഥികായ.

‘‘ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചിമേ ആദീനവാ സിവഥികൂപമേ പുഗ്ഗലേ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ അസുചിനാ കായകമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി; അസുചിനാ വചീകമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി; അസുചിനാ മനോകമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഇദമസ്സ അസുചിതായ വദാമി. സേയ്യഥാപി സാ, ഭിക്ഖവേ, സിവഥികാ അസുചി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി.

‘‘തസ്സ അസുചിനാ കായകമ്മേന സമന്നാഗതസ്സ, അസുചിനാ വചീകമ്മേന സമന്നാഗതസ്സ, അസുചിനാ മനോകമ്മേന സമന്നാഗതസ്സ പാപകോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി. ഇദമസ്സ ദുഗ്ഗന്ധതായ വദാമി. സേയ്യഥാപി സാ, ഭിക്ഖവേ, സിവഥികാ ദുഗ്ഗന്ധാ; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി.

‘‘തമേനം അസുചിനാ കായകമ്മേന സമന്നാഗതം, അസുചിനാ വചീകമ്മേന സമന്നാഗതം, അസുചിനാ മനോകമ്മേന സമന്നാഗതം പേസലാ സബ്രഹ്മചാരീ ആരകാ പരിവജ്ജന്തി. ഇദമസ്സ സപ്പടിഭയസ്മിം വദാമി. സേയ്യഥാപി സാ, ഭിക്ഖവേ, സിവഥികാ സപ്പടിഭയാ; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി.

‘‘സോ അസുചിനാ കായകമ്മേന സമന്നാഗതോ, അസുചിനാ വചീകമ്മേന സമന്നാഗതോ , അസുചിനാ മനോകമ്മേന സമന്നാഗതോ സഭാഗേഹി പുഗ്ഗലേഹി സദ്ധിം സംവസതി. ഇദമസ്സ വാളാവാസസ്മിം വദാമി. സേയ്യഥാപി

സാ , ഭിക്ഖവേ, സിവഥികാ വാളാനം അമനുസ്സാനം ആവാസോ; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി.

“തമേനം അസുചിനാ കായകമ്മേന സമന്നാഗതം, അസുചിനാ വചീകമ്മേന സമന്നാഗതം, അസുചിനാ മനോകമ്മേന സമന്നാഗതം പേസലാ സബ്രഹ്മചാരീ ദിസ്വാ ഖീയധമ്മം [ഖീയനധമ്മം (സീ॰)] ആപജ്ജന്തി - ‘അഹോ വത നോ ദുക്ഖം യേ മയം ഏവരൂപേഹി പുഗ്ഗലേഹി സദ്ധിം സംവസാമാ’തി! ഇദമസ്സ ആരോദനായ വദാമി. സേയ്യഥാപി സാ, ഭിക്ഖവേ, സിവഥികാ ബഹുനോ ജനസ്സ ആരോദനാ; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ സിവഥികൂപമേ പുഗ്ഗലേ”തി. നവമം.

൧൦. പുഗ്ഗലപ്പസാദസുത്തം

൨൫൦. “പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ആദീനവാ പുഗ്ഗലപ്പസാദേ. കതമേ പഞ്ച? യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലേ പുഗ്ഗലോ അഭിപ്പസന്നോ ഹോതി, സോ തഥാരൂപം ആപത്തിം ആപന്നോ ഹോതി യഥാരൂപായ ആപത്തിയാ സങ്ഘോ ഉക്ഖിപതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യോ ഖോ മ്യായം പുഗ്ഗലോ പിയോ മനാപോ സോ സങ്ഘേന ഉക്ഖിത്തോ’തി. ഭിക്ഖൂസു അപ്പസാദബഹുലോ ഹോതി. ഭിക്ഖൂസു അപ്പസാദബഹുലോ സമാനോ അഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ ന ഭജതി. അഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ അഭജന്തോ സദ്ധമ്മം ന സുണാതി. സദ്ധമ്മം അസുണന്തോ സദ്ധമ്മാ പരിഹായതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ആദീനവോ പുഗ്ഗലപ്പസാദേ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, യസ്മിം പുഗ്ഗലേ പുഗ്ഗലോ അഭിപ്പസന്നോ ഹോതി, സോ തഥാരൂപം ആപത്തിം ആപന്നോ ഹോതി യഥാരൂപായ ആപത്തിയാ സങ്ഘോ അന്തേ നിസീദാപേതി . തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യോ ഖോ മ്യായം പുഗ്ഗലോ പിയോ മനാപോ സോ സങ്ഘേന അന്തേ നിസീദാപിതോ’തി. ഭിക്ഖൂസു അപ്പസാദബഹുലോ ഹോതി. ഭിക്ഖൂസു അപ്പസാദബഹുലോ സമാനോ അഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ ന ഭജതി. അഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ അഭജന്തോ സദ്ധമ്മം ന സുണാതി. സദ്ധമ്മം അസുണന്തോ സദ്ധമ്മാ പരിഹായതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ആദീനവോ പുഗ്ഗലപ്പസാദേ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, യസ്മിം പുഗ്ഗലേ പുഗ്ഗലോ അഭിപ്പസന്നോ ഹോതി, സോ ദിസാപക്കന്തോ ഹോതി…പേ॰… സോ വിബ്ഭന്തോ ഹോതി…പേ॰… സോ കാലങ്കതോ ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യോ ഖോ മ്യായം പുഗ്ഗലോ പിയോ മനാപോ സോ കാലങ്കതോ’തി. അഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ ന ഭജതി. അഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ അഭജന്തോ സദ്ധമ്മം ന സുണാതി. സദ്ധമ്മം അസുണന്തോ സദ്ധമ്മാ പരിഹായതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ആദീനവോ പുഗ്ഗലപ്പസാദേ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ആദീനവാ പുഗ്ഗലപ്പസാദേ”തി. ദസമം.

ദുച്ചരിതവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദുച്ചരിതം കായദുച്ചരിതം, വചീദുച്ചരിതം മനോദുച്ചരിതം;
ചതൂഹി പരേ ദ്വേ സിവഥികാ, പുഗ്ഗലപ്പസാദേന ചാതി.

പഞ്ചമപണ്ണാസകം സമത്തം.

(൨൬) ൬. ഉപസമ്പദാവഗ്ഗോ

൧. ഉപസമ്പാദേതബ്ബസുത്തം

൨൫൧. [മഹാവ॰ ൮൪] ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ ഉപസമ്പാദേതബ്ബം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസേഖേന സീലക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി; അസേഖേന സമാധിക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി; അസേഖേന പഞ്ഞാക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി; അസേഖേന വിമുത്തിക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി; അസേഖേന വിമുത്തിഞാണദസ്സനക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ ഉപസമ്പാദേതബ്ബ''ന്തി. പഠമം.

൨. നിസ്സയസുത്തം

൨൫൨. [മഹാവ॰ ൮൪] ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ നിസ്സയോ ദാതബ്ബോ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസേഖേന സീലക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി...പേ॰... അസേഖേന വിമുത്തിഞാണദസ്സനക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഇമേഹി...പേ॰... നിസ്സയോ ദാതബ്ബോ''തി. ദുതിയം.

൩. സാമണേരസുത്തം

൨൫൩. [മഹാവ॰ ൮൪] ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ സാമണേരോ ഉപട്ഠാപേതബ്ബോ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അസേഖേന സീലക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി; അസേഖേന സമാധിക്ഖന്ധേന... അസേഖേന പഞ്ഞാക്ഖന്ധേന... അസേഖേന വിമുത്തിക്ഖന്ധേന... അസേഖേന വിമുത്തിഞാണദസ്സനക്ഖന്ധേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതേന ഭിക്ഖുനാ സാമണേരോ ഉപട്ഠാപേതബ്ബോ''തി. തതിയം.

൪. പഞ്ചമച്ഛരിയസുത്തം

൨൫൪. ''പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, മച്ഛരിയാനി. കതമാനി പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരിയം, കുലമച്ഛരിയം, ലാഭമച്ഛരിയം, വണ്ണമച്ഛരിയം, ധമ്മമച്ഛരിയം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച മച്ഛരിയാനി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം മച്ഛരിയാനം ഏതം പടികുട്ഠം [പതികിട്ഠം (സീ॰ പീ॰), പടിക്കിട്ഠം (സ്യാ॰ കം॰), പടികിട്ഠം (ക॰)], യദിദം ധമ്മമച്ഛരിയ''ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. മച്ഛരിയപ്പഹാനസുത്തം

൨൫൫. ''പഞ്ചന്നം , ഭിക്ഖവേ, മച്ഛരിയാനം പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി. കതമേസം പഞ്ചന്നം? ആവാസമച്ഛരിയസ്സ പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി; കുലമച്ഛരിയസ്സ...പേ॰... ലാഭമച്ഛരിയസ്സ... വണ്ണമച്ഛരിയസ്സ... ധമ്മമച്ഛരിയസ്സ പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം

വുസ്സതി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം മച്ഛരിയാനം പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ''തി. പഞ്ചമം.

൬. പഠമഝാനസുത്തം

൨൫൬. ''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും. കതമേ പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരിയം, കുലമച്ഛരിയം, ലാഭമച്ഛരിയം, വണ്ണമച്ഛരിയം, ധമ്മമച്ഛരിയം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും. കതമേ പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരിയം, കുലമച്ഛരിയം, ലാഭമച്ഛരിയം, വണ്ണമച്ഛരിയം, ധമ്മമച്ഛരിയം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതു''ന്തി. ഛട്ഠം.

൭-൧൩. ദുതിയഝാനസുത്താദിസത്തകം

൨൫൭-൨൬൩. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ ദുതിയം ഝാനം...പേ॰... അഭബ്ബോ തതിയം ഝാനം... അഭബ്ബോ ചതുത്ഥം ഝാനം... അഭബ്ബോ സോതാപത്തിഫലം... അഭബ്ബോ സകദാഗാമിഫലം... അഭബ്ബോ അനാഗാമിഫലം... അഭബ്ബോ അരഹത്തം [അരഹത്തഫലം (സീ॰)] സച്ഛികാതും. കതമേ പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരിയം , കുലമച്ഛരിയം, ലാഭമച്ഛരിയം, വണ്ണമച്ഛരിയം, ധമ്മമച്ഛരിയം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതും.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ ദുതിയം ഝാനം...പേ॰... ഭബ്ബോ തതിയം ഝാനം... ഭബ്ബോ ചതുത്ഥം ഝാനം... ഭബ്ബോ സോതാപത്തിഫലം... ഭബ്ബോ സകദാഗാമിഫലം... ഭബ്ബോ അനാഗാമിഫലം... ഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതും. കതമേ പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരിയം, കുലമച്ഛരിയം, ലാഭമച്ഛരിയം, വണ്ണമച്ഛരിയം, ധമ്മമച്ഛരിയം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതു''ന്തി. തേരസമം.

൧൪. അപരപഠമഝാനസുത്തം

൨൬൪. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും. കതമേ പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരിയം, കുലമച്ഛരിയം, ലാഭമച്ഛരിയം, വണ്ണമച്ഛരിയം, അകതഞ്ഞുതം അകതവേദിതം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും.

''പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും. കതമേ പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരിയം, കുലമച്ഛരിയം, ലാഭമച്ഛരിയം, വണ്ണമച്ഛരിയം, അകതഞ്ഞുതം അകതവേദിതം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതു''ന്തി. ചുദ്ദസമം.

൧൫-൨൧. അപരദുതിയഝാനസുത്താദിസത്തകം

൨൬൩-൨൭൧. ‘‘പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ ദുതിയം ഝാനം...പേ॰... തതിയം ഝാനം... ചതുത്ഥം ഝാനം... സോതാപത്തിഫലം... സകദാഗാമിഫലം... അനാഗാമിഫലം... അരഹത്തം സച്ഛികാതും. കതമേ പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരിയം, കുലമച്ഛരിയം, ലാഭമച്ഛരിയം, വണ്ണമച്ഛരിയം, അകതഞ്ഞുതം അകതവേദിതം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതും.

‘‘പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ ദുതിയം ഝാനം...പേ॰... തതിയം ഝാനം... ചതുത്ഥം ഝാനം... സോതാപത്തിഫലം... സകദാഗാമിഫലം... അനാഗാമിഫലം... അരഹത്തം സച്ഛികാതും. കതമേ പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരിയം, കുലമച്ഛരിയം, ലാഭമച്ഛരിയം, വണ്ണമച്ഛരിയം, അകതഞ്ഞുതം അകതവേദിതം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതു’’ന്തി. ഏകവീസതിമം.

ഉപസമ്പദാവഗ്ഗോ ഛട്ഠോ.

൧. സമ്മുതിപേയ്യാലം

൧. ഭത്തുദ്ദേസകസുത്തം

൨൭൨. "പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭത്തുദ്ദേസകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ [ന സമ്മനിതബ്ബോ (ക॰) ചൂളവ॰ ൩൨൫ പസ്സിതബ്ബം]. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഛന്ദാഗതിം ഗച്ഛതി, ദോസാഗതിം ഗച്ഛതി, മോഹാഗതിം ഗച്ഛതി, ഭയാഗതിം ഗച്ഛതി, ഉദ്ദിട്ഠാനുദ്ദിട്ഠം ന ജാനാതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭത്തുദ്ദേസകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ.

"പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭത്തുദ്ദേസകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന ഛന്ദാഗതിം ഗച്ഛതി, ന ദോസാഗതിം ഗച്ഛതി, ന മോഹാഗതിം ഗച്ഛതി, ന ഭയാഗതിം ഗച്ഛതി, ഉദ്ദിട്ഠാനുദ്ദിട്ഠം ജാനാതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭത്തുദ്ദേസകോ സമ്മന്നിതബ്ബോതി.

"പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭത്തുദ്ദേസകോ സമ്മതോ [സമ്മതോപി (സീ॰)] ന പേസേതബ്ബോ...പേ॰... സമ്മതോ പേസേതബ്ബോ... ബാലോ വേദിതബ്ബോ... പണ്ഡിതോ വേദിതബ്ബോ... ഖതം ഉപഹതം അത്താനം പരിഹരതി... അക്ഖതം അനുപഹതം അത്താനം പരിഹരതി... യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ... യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന ഛന്ദാഗതിം ഗച്ഛതി, ന ദോസാഗതിം ഗച്ഛതി, ന മോഹാഗതിം ഗച്ഛതി, ന ഭയാഗതിം ഗച്ഛതി, ഉദ്ദിട്ഠാനുദ്ദിട്ഠം ജാനാതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭത്തുദ്ദേസകോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ"തി. പഠമം.

൨-൧൪. സേനാസനപഞ്ഞാപകസുത്താദിതേരസകം

൨൭൩-൨൮൫. "പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സേനാസനപഞ്ഞാപകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ...പേ॰... പഞ്ഞത്താപഞ്ഞത്തം ന ജാനാതി...പേ॰... സേനാസനപഞ്ഞാപകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ...പേ॰... പഞ്ഞത്താപഞ്ഞത്തം ജാനാതി...പേ॰....

സേനാസനഗാഹാപകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ...പേ॰... ഗഹിതാഗഹിതം [പഞ്ഞത്താപഞ്ഞത്തം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰)] ന ജാനാതി...പേ॰... സേനാസനഗാഹാപകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ...പേ॰... ഗഹിതാഗഹിതം [പഞ്ഞത്താപഞ്ഞത്തം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰)] ജാനാതി...പേ॰....

ഭണ്ഡാഗാരികോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ...പേ॰... ഗുത്താഗുത്തം ന ജാനാതി... ഭണ്ഡാഗാരികോ സമ്മന്നിതബ്ബോ...പേ॰... ഗുത്താഗുത്തം ജാനാതി...പേ॰....

ചീവരപടിഗ്ഗാഹകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ...പേ॰... ഗഹിതാഗഹിതം ന ജാനാതി... ചീവരപടിഗ്ഗാഹകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ ...പേ॰... ഗഹിതാഗഹിതം ജാനാതി...പേ॰....

ചീവരഭാജകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… ഭാജിതാഭാജിതം ന ജാനാതി… ചീവരഭാജകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… ഭാജിതാഭാജിതം ജാനാതി…പേ॰….

യാഗുഭാജകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… യാഗുഭാജകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰….

ഫലഭാജകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… ഫലഭാജകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰….

ഖജ്ജകഭാജകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… ഭാജിതാഭാജിതം ന ജാനാതി… ഖജ്ജകഭാജകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… ഭാജിതാഭാജിതം ജാനാതി…പേ॰….

അപ്പമത്തകവിസ്സജ്ജകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… വിസ്സജ്ജിതാവിസ്സജ്ജിതം ന ജാനാതി… അപ്പമത്തകവിസ്സജ്ജകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… വിസ്സജ്ജിതാവിസ്സജ്ജിതം ജാനാതി….

സാടിയഗ്ഗാഹാപകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… ഗഹിതാഗഹിതം ന ജാനാതി … സാടിയഗ്ഗാഹാപകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… ഗഹിതാഗഹിതം ജാനാതി….

പത്തഗ്ഗാഹാപകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… ഗഹിതാഗഹിതം ന ജാനാതി… പത്തഗ്ഗാഹാപകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… ഗഹിതാഗഹിതം ജാനാതി….

ആരാമികപേസകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… ആരാമികപേസകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰….

സാമണേരപേസകോ ന സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰… സാമണേരപേസകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ…പേ॰….

സമ്മതോ ന പേസേതബ്ബോ…പേ॰… സമ്മതോ പേസേതബ്ബോ…പേ॰….

സാമണേരപേസകോ ബാലോ വേദിതബ്ബോ…പേ॰… പണ്ഡിതോ വേദിതബ്ബോ… ഖതം ഉപഹതം അത്താനം പരിഹരതി… അക്ഖതം അനുപഹതം അത്താനം പരിഹരതി… യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ… യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ന ഛന്ദാഗതിം ഗച്ഛതി, ന ദോസാഗതിം ഗച്ഛതി, ന മോഹാഗതിം ഗച്ഛതി, ന ഭയാഗതിം ഗച്ഛതി, പേസിതാപേസിതം ജാനാതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സാമണേരപേസകോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ''തി. ചുദ്ദസമം.

സമ്മുതിപേയ്യാലം നിട്ഠിതം.

൨. സിക്ഖാപദപേയ്യാലം

൧. ഭിക്ഖുസുത്തം

൨൮൬. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതീ ഹോതി, അദിന്നാദായീ ഹോതി, അബ്രഹ്മചാരീ ഹോതി, മുസാവാദീ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി ? പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി, അബ്രഹ്മചരിയാ പടിവിരതോ ഹോതി, മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം സഗ്ഗേ''തി. പഠമം.

൨-൭. ഭിക്ഖുനീസുത്താദിഛക്കം

൨൮൭-൨൯൨. ''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഭിക്ഖുനീ... പേ॰... സിക്ഖമാനാ... സാമണേരോ... സാമണേരീ... ഉപാസകോ... ഉപാസികാ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതിനീ ഹോതി, അദിന്നാദായിനീ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരിനീ ഹോതി, മുസാവാദിനീ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായിനീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം നിരയേ.

''പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതാ പടിവിരതാ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതാ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതാ ഹോതി, മുസാവാദാ പടിവിരതാ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതാ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ ഉപാസികാ യഥാഭതം നിക്ഖിത്താ ഏവം സഗ്ഗേ''തി. സത്തമം.

൮. ആജീവകസുത്തം

൨൯൩. ''പഞ്ചഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആജീവകോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതീ ഹോതി, അദിന്നാദായീ ഹോതി, അബ്രഹ്മചാരീ ഹോതി, മുസാവാദീ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ആജീവകോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ''തി. അട്ഠമം.

൯-൧൭. നിഗണ്ഠസുത്താദിനവകം

൨൪൪-൩൦൨. ‘‘പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ നിഗണ്ഠോ... പേ॰... മുണ്ഡസാവകോ... ജടിലകോ... പരിബ്ബാജകോ... മാഗണ്ഡികോ... തേദണ്ഡികോ... ആരുദ്ധകോ... ഗോതമകോ... ദേവധമ്മികോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ. കതമേഹി പഞ്ചഹി? പാണാതിപാതീ ഹോതി, അദിന്നാദായീ ഹോതി...പേ॰... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ദേവധമ്മികോ യഥാഭതം നിക്ഖിത്തോ ഏവം നിരയേ’’തി. സത്തരസമം.

സിക്ഖാപദപേയ്യാലം നിട്ഠിതം.

൩. രാഗപേയ്യാലം

൩൦൩. ‘‘രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ പഞ്ച? അസുഭസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആദീനവസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ [സബ്ബത്ഥപി ഏവമേവ ദിസ്സതി] - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൩൦൪. ‘‘രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ പഞ്ച? അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനത്തസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൩൦൫. ‘‘രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ പഞ്ച? അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ, പഹാനസഞ്ഞാ, വിരാഗസഞ്ഞാ - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൩൦൬. ‘‘രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ പഞ്ച? സദ്ധിന്ദ്രിയം, വീരിയിന്ദ്രിയം, സതിന്ദ്രിയം, സമാധിന്ദ്രിയം, പഞ്ഞിന്ദ്രിയം - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൩൦൭. ‘‘രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ പഞ്ച? സദ്ധാബലം, വീരിയബലം, സതിബലം, സമാധിബലം, പഞ്ഞാബലം - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൩൦൮-൧൧൫൨. ‘‘രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പരിഞ്ഞായ... പരിക്ഖയായ... പഹാനായ... ഖയായ... വയായ... വിരാഗായ... നിരോധായ... ചാഗായ... പടിനിസ്സഗ്ഗായ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. ദോസസ്സ... മോഹസ്സ... കോധസ്സ... ഉപനാഹസ്സ... മക്ഖസ്സ... പളാസസ്സ... ഇസ്സായ... മച്ഛരിയസ്സ... മായായ... സാഠേയ്യസ്സ... ഥമ്ഭസ്സ... സാരമ്ഭസ്സ... മാനസ്സ... അതിമാനസ്സ ... മദസ്സ... പമാദസ്സ അഭിഞ്ഞായ... പരിഞ്ഞായ... പരിക്ഖയായ... പഹാനായ... ഖയായ... വയായ... വിരാഗായ... നിരോധായ... ചാഗായ... പടിനിസ്സഗ്ഗായ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ.

‘‘കതമേ പഞ്ച? സദ്ധാബലം, വീരിയബലം, സതിബലം, സമാധിബലം, പഞ്ഞാബലം - പമാദസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പടിനിസ്സഗ്ഗായ ഇമേ പഞ്ച ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

രാഗപേയ്യാലം നിട്ഠിതം.

തസ്സുദ്ദാനം -

അഭിഞ്ഞായ പരിഞ്ഞായ പരിക്ഖയായ,
പഹാനായ ഖയായ വയേന ച;
വിരാഗനിരോധാ ചാഗഞ്ച,
പടിനിസ്സഗ്ഗോ ഇമേ ദസാതി.

പഞ്ചകനിപാതോ നിട്ഠിതോ.

തത്രിദം വഗ്ഗുദ്ദാനം -

സേഖബലം ബലഞ്ചേവ, പഞ്ചങ്ഗികഞ്ച സുമനം;
മുണ്ഡനീവരണഞ്ച സഞ്ഞഞ്ച, യോധാജീവഞ്ച അട്ഠമം;
ഥേരം കകുധഫാസുഞ്ച, അന്ധകവിന്ദദ്വാദസം;
ഗിലാനരാജതികണ്ഡം, സദ്ധമ്മാഘാതുപാസകം;
അരഞ്ഞബ്രാഹ്മണഞ്ചേവ, കിമിലക്കോസകം തഥാ;
ദീഘാചാരാവാസികഞ്ച, ദുച്ചരിതൂപസമ്പദന്തി.

പഞ്ചകനിപാതപാളി നിട്ഠിതാ.